

Шон Маклех

Кам'яний трамвай

Sean MacLaoch

Cloch tram

(Збірник поезії та прозових мініатюр)

Третє видання – доповнене і перероблене

Івано-Франківськ
2022

ББК 84.4УКР6

Шон Маклех **Кам'яний трамвай** (Збірник поезії та прозових мініатюр). – Івано-Франківськ, 2022. – 344 с.

До цієї книжки ввійшли твори ірландського поета, письменника, есеїста, літературного критика, філософа Шона Маклеха, що крім ірландської пише вірші українською мовою, яку він вивчив ще у дитинстві. Поезія цього автора переважно лежить в площині модернізму. У його творчості простежуються елементи інших течій поезії ХХ століття з постмодернізмом включно. Вірші переважно філософського змісту – розглядається питання буття людини, творчого індивідууму і постіндустріальному суспільстві, яке просякнуте байдужістю до інтелектуальних та естетичних пошуків мислячих людей. Розглядаються вічні питання місця людини у Всесвіті на які ніхто ніколи не дасть остаточної відповіді. Прозові твори - новели, есеї на літературознавчу та філософську тематику.

Упорядник та літературний редактор – Сіренко А. Г.

В оформленні використано картини художника Моріса Корнеліуса Ешера.

©Шон Маклех
© Сіренко А. Г., передмова,
упорядкування, художнє
оформлення.

*«Місто – зв'язок Землі і Неба,
і ми живемо в ньому...»
(З шумерської поезії)*

*«...Гірке вино поезії
Мушу пити сам.»
(Богдан-Ігор Антонич)*

Осінній сніг сивини (Спроба передмови)

*«Так листя шумить
І падає наче дощ...»*

(Бо Цзюй І)

Перед Вами незвичайна книжка. Незвичайна у багатьох аспектах. Вірші починають писати в юності. І тоді ж кидають писати поезію. Як Артюр Рембо – все що він написав він написав у дев'ятнадцять. Потім писати кинув. Ще гірше, якщо людина пише в юності геніальні твори, а потім шкрябає пером бездарну писанину, заробляючи цим на шматок хліба з маслом чи (ще гірше!) отримуючи за це дивіденди у негідників, що мають владу. Тут же ми бачимо якийсь парадокс: людина почала писати вірші (і прозу, зрештою, але інколи це одне і те саме) не просто в похилому, а в древньому віці, коли перевалило за дев'яносто сім. Щоправда, автор стверджує, що почав писати давно - не від учора (у чому я особисто глибоко сумніваюсь), писав мало не все своє довге життя (хоча чи буває життя довгим?) в тому числі українською та гетьманською. Але як мінімум більшість творів, що є в цій книжці написані Шоном Маклехом коли було вже йому за дев'яносто. І тут я подумав ось що – автор правий. Писати вірші потрібно коли чуприну відбілів осінній сніг сивини. Для істинної поезії потрібен спокій і відчуття довгого шляху – пройденого шляху (хоча шлях ніколи не закінчується, але в будь-якому випадку, для того щоб отримати право писати вірші треба добрий шмат шляху пройти). Якщо в поезії відсутнє осмислення буття, то постає питання чи дійсно це є поезія. Писати можна про що завгодно. Світ переповнений поезією. Тільки це не всі помічають. Лишається тільки побачити це, зобразити, занотувати. Істинна поезія відрізняється від писанини в першу чергу нескінченністю глибини, що ховається між словами, тією безоднею, в якій кожен читач блукає самостійно, шукаючи свої шляхи.

У нинішньому постмодерновому світі всі прекрасно розуміють, що форма це вторинне, рима тільки заважає справжній поезії – це добре розуміли класики японської літератури, що свідомо відмовились від рими. Верлібр став

вираженням індивідуального «я» сучасного інтелектуала, якому тісно у будь-яких формах і обмеженнях. Верлібр не всі сприймають і не завжди бачать у ньому поезію. Хоча він такий же давній як світ. І ще невідомо що було раніше: зліплений перший глек з глини чи проголошені перші слова верлібру (о, неоліт, як давно ти минув!). У цій книжці верлібр не випадковий і не вимушений – він закономірний і необхідний. Ця форма інколи єдино можлива для конкретного твору – кудлатого як ірландські скелі, що поросли мохом. Хоча автор не цурається римування – коли це потрібно.

Ернест Гемінгвей колись назвав Париж «святим, яке завжди з тобою». Читаючи книжку «Кам'яний трамвай» старого відлюдника і філософа Шона Маклеха, я подумав, що Ірландія в його творах це журба, яка завжди з тобою. Тільки тут Ірландія поступово розростається до масштабів світу. І вона не просто «росте як гриб», як «протрухлий український материк» у творах Василя Стуса, Ірландія заповнює собою Всесвіт виростаючи навіть не до розмірів земної кулі, а охоплює сонячну систему і ковтає галактики. Воно й не дивно – для кожного ірландця Ірландія там де він є – у його серці. І якщо ірландцю судилось помандрувати у потойбічний світ – байка – до раю чи в пекло, там теж буде невеличка Ірландія. В Ірландії завжди було місце і для пекла, і для раю. Так чому ж раю і пеклу не вмістити в собі по Ірландії – хоча б по шматочку.

Ми вже звикли чути про «англомовну ірландську літературу». Сам вираз є по суті абсурдним. Це все одно що говорити про «російськомовну українську літературу». Але факт лишається фактом. Ірландці втративши свою мову (майже повністю, у переважній більшості) зберегли свій дух і свою сутність. Ірландець завжди лишиться ірландцем куди б він не потрапив і як би його не намагалось переробити суспільство. Ірландець впізнається в юрбі, навіть якщо він без зеленого капелюха в День святого Патріка.

І в цій книжці втілюється новий абсурдний феномен (а що в нинішньому світі не абсурдне?) – «україномовна ірландська література». Ірландець, що пише українською у віці 97 років – це щось сюрреалістичне. Це якась картина Сальвадора Далі, що

вдерлася без дозволу у наш божевільний світ. Ми постійно боялись (чи то не наважувались) творити літературу космічну, постійно скочувались до хуторянства. Якщо мандрували в космос, до повертались до садку біля хати, бо там кинутий якір, бо без того шматка землі ми ніщо. Усвідомити, що в туманності Оріона може бути шматок України для нас неможливо. І раптом в цій книжці я помітив за межами слів дивну аксіому – Вітчизна в першу чергу в глибині нашої душі. І якщо її немає там, то її немає ніде.

Сучасний читач все більше усвідомлює, що він те тільки читає, але і живе на сторінках якогось абсурдного літературного твору, де сюжет руйнується, втрачається, губиться. Тому сучасного читача найбільше обурює безсюжетність (хоча вона цілком має право на існування з часів Конфуція та після віршів Франсуа Війона особливо). Тут же в кожному вірші невеликий сюжет. Тут навіть пейзаж отримує свій сюжет буття. Звідки це взялось - зрозуміло. Ірландська поезія вся пейзажна. Навіть якщо вірш про скрипалю, то скрипаль є лише частиною пейзажу. Якщо описується битва, то битва є пейзаж – не більше. Так її сприймають герої, такими кольорами вона описується – фарбами осіннього ірландського пейзажу. Кожний ірландець, читаючи давню скелу, усвідомлює себе частиною пейзажу.

Я знайомий зі стариною Шоном: вперше я познайомився з ним на конгресі славістів в Глазго у 1992 році. Я тоді хильнув зайвого, «і тут Остапа понесло» - на перерві між засіданнями. Шон чомусь оцінив цю словесну каламуть як щось істинно слов'янське. Його чомусь дуже зацікавила моя фраза: «Григорій Сковорода – це останній Будда знервованого ренесансу». Шон Маклех в середовищі славістів тоді був відомий як славіст-любитель. Свого роду вільний художник славістики. На цьому ж конгресі Жак Іннусо (Jacques Innocents) сказав мені пошепки: «Славістику XIX століття неможливо уявити собі без Павела Йозефа Шафарика. Так само ірландську славістику неможливо уявити собі без Шона Маклеха... Тільки це сказано мною не офіційно...» Вдруге ми зустрілися з Шоном Маклехом (вже як старі знайомі і добрі приятелі) на міжнародній конференції «Кельти і слов'яни: дві парадигми культури» в Палермо у 1994

році. Після я часто відвідував Шона у його старому будиночку на околиці Дубліна – він веде самотній спосіб життя, мало з ким спілкується, крім такого ж старого садівника. Кабінет у нього вічно завалений книгами, які він читає навмання і неупорядковано та сторінками рукописів, які утворюють просто хаос довкола стола. Над усе він цілує хороший чай і може годинами філософствувати на тему ірландської міфології і генезису індоєвропейських народів. Я часто запитував його – чому саме славістика? Адже з його то знаннями гельської та валійської мов, з його то знаннями ірландської міфології він міг би стати відомим, шанованим і знаним кельтологом. Але про те, що наштовхнуло його на вивчення слов'янських мов і, зокрема, української мови (яку він вперто називає руською) Шон говорить абстрактно. А відповідь на це є одна: Григорій Сковорода. Колись Шону Маклеху в його студентські роки трапився до рук томик філософських творів Григорія Сковороди – і це перевернуло його свідомість. Він став славістом назавжди. А мені назавжди (теж назавжди!) запам'яталися довгі бесіди з ним осінніми ірландськими вечорами про Спінозу і еволюцію латиноамериканської прози, про толерантність раннього конфуціанства і правління ірландського короля Аеда Слайне мак Діармайта, про вплив клімату на фольклор гелів, про мандрівника Васко де Гама та про манускрипти монастиря Клонферт...

Ми живемо в епоху, коли модернізм перетворився в ретро. Коли постмодернізм сприймається як факт, як подія в історії літератури, а не як модна течія, розвага літературних гурманів чи забавка для богеми. При цьому ми якось забули, що модернізм невичерпний, як, зрештою, невичерпний і будь-який жанр чи напрямок літератури. Суть не в стилістиці (хоча вона нині важлива мало не в першу чергу). Суть в глибині – там, де нічого не можливо пояснити вербально, там, де щось ховається за рожевою оболонкою слів. І ніхто не пояснить, що воно таке оце «щось». Але воно визначає істинну поезію. Тому – читаймо...

Ця книга - одна з найповніших збірок україномовних творів Шона Маклеха. Звісно, ще є архів рукописів в якому чимало нарисів, словесних етюдів та незакінчених творів, у тому числі філософських. Цей архів існує наразі тільки в паперовому

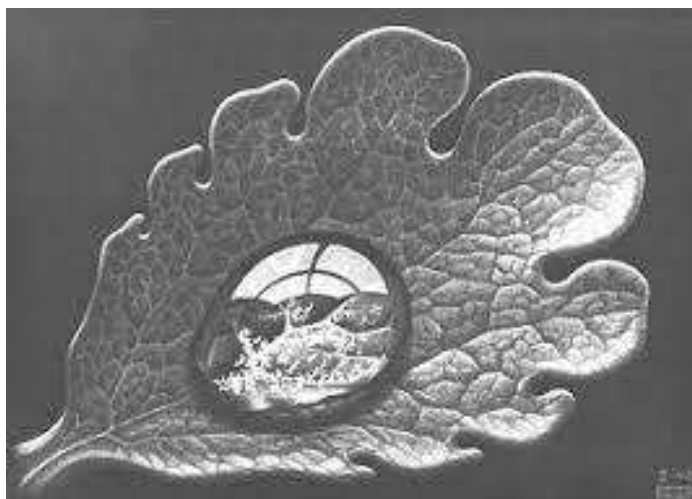

варіанти, більші творів, що там містяться досі ніде не опубліковані, архів потребує дослідження і редагування. Можливо, в майбутньому ми ще будемо мати змогу читати невідомі нам досі твори цього цікавого і оригінального майстра слова.

Сіренко А. Г.

Шамрок

Стіни, печаль і плащ

*«У плащ кольоровий вдягну я печаль...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Коли я втому назбирав у кошик ночі,
Коли вірші не пишуться пророчі,
І на папір лягає лише вбога тінь,
Коли в душі зневіра, а не лінь,
І навіть Місяць – цей блідий Сократ
Цей друг - забув і не заходить, і стократ
Мій вечір став самотнішим між книг,
Серед минулого – серед його вериг.
Мій кіт мовчить – свої старі розмови
Про суть життя, весну й котячі змови
Не хоче муркати мені на вухо стиха.
І серед пустки стін, серед мовчання лиха
Посеред порожнечі тьми віків і чорноти,
Посеред забуття, відрази до життя і німоти
Торкаюся рукою я старих своїх речей:
Ось плед, ось кілт і окуляри для очей,
А ще старенький плащ зелений
Як острів наш, як листя кленів,
Як Слайне пагорбу жива й м'яка трава
Як море серпня, як легенд слова,
Як промінь, що втомився в небесах*,
Як мох, що нам нагадує, що прах
То сутність світу... І під цим плащем
Я згадую про все – про цей порив і щем
Який звемо життям, про Бога, про Тартар
Проте, що маю я безцінний дар –
Журбу самотності посеред дива із чудес –
Життя одвічного під куполом небес.

Примітка:

* - іноді як дивитися зі скель Донеголу в далечінь океану, коли в нього падає втомлене Сонце, то можна побачити зелений промінь – прощання Сонця.

Коли свічка гасне

*«Коли надвечір'ям
Спускаєшся з гір у долину...»*

(Лі Бо)

Я так хотів у чорній темноті
Не смолоскип і навіть не ліхтар –
Маленьку запалити свічку.
Я так хотів у дикій самоті
Живого голосу – тихенького – як дар,
У цю глуху і без'язику нічку.
Мій сум літає волохатим кажаном
Поміж дерев, поміж сліпих модрин,
Поміж вологих кволих ясенів,
Мій сум замовк, як осені погром.
Там наче вата глухота і німота ялин,
Там баговиння непробудних снів.
Та я іду – без костура і без поводиря,
Іду туди, де ходять навмання,
Туди, де гордий крук не донесе кісток,
Де навіть жабка – друг, а їжачок – пророк,
Де замість хліба на обід печаль,
Де сіль - на рану, де себе не жаль...

Три чорних вівці,
І три краплі у келих
Прадавнього трунку,
Пий, земляче, бо кулі так само
На тебе залишено три.

Сторож пустки

*«А ви хіба не знали,
Що життя людське – це пустка,
А Місяць – сторож його?»*

(Шеймус О'Коннор)

Він теж старий – оцей блідий дивак,
Він свідок і жебрак, та не сліпий, однак,
Цей сивий сторож тьми нічного неба –
Осінній місяць, привид і остання треба
Цих божевільних непотрібних днів,
Цієї пустки мовчазної, непотрібних слів.
Він теж як нагороду носить шрами
Років і космосу, глядач людської драми,
Він мислить вічністю і словом «бути»,
Він в душі виливає келихи отрути,
І волоцюгою плететься у скорботні сни,
І каже на людей зневажливо: «Вони»,
І листя клена бачить сторінками
Старої книги, що пошерхлими руками
Гортає жінка – сива і самотня, і сумна,
І теж (як ти) сади минає, як трава
Стає високою, вночі, як птахи сплять
І навіть сови й ті мовчать,
Ти все спілкуєшся із світлом божевільних,
І з другом меланхоліків і диваків свавільних,
І ти йому повідав таємницю таємниць,
Бо ви обидва повелителі дурниць,
Обидва сивочолі диваки,
І зазирнувши у свічадо
Таки побачили віки...

Зимовий виноград

*«Може й справді вся правда – мить,
Мертві факти й безсмертні міти...»*

(Євген Плужник)

Визирнувши за вікно, я побачив гроно винограду, яке так і не достигнувши, замерзло під час першого нічного приморозку. Я подумав, що воно нагадує мені ірландських поетів початку ХХ століття, які так і не написавши своїх віршів полягли під час ірландського повстання 1916 року. І я подумав, що зимові дні в Дубліні завжди були сумними і меланхолійними відколи ірландці втратили під ногами землю і навчилися придумувати такі приказки як: «Високої тобі шибениці у вітряний день!» або «Що в Коннахт, що в пекло!» І тоді я подумав, що зима 1917 року у Дубліні була такою ж сумною і безнадійною як і цей замерзлий кислий виноград за вікном і написав таке:

Спустошує холодний вітер слів
Мій Дублін сірий і мою кімнату
Збудовану з думок і світла ліхтарів.
Я істину намалював строкату
Між чайником і маривом Стожар,
Мій кіт нудьгує, за мізерну плату
Сізіф тутешній на імення Болівар
Тобі догляне твій нікчемний сад,
А під небесним дивом Оріона
У снах твоїх дозріє виноград
І глек наповнить трунком Посейдона
(Бо море теж п'янить), і бідний харизмат
(Той що студент і схимник) з білого сервізу
Візьме горня. Попросить в Бога візу
На тиждень-другий у банальний рай.
Він каву поважає. Хліб розкрай,
Бодлера прочитай отрути повний вірш
І в холоді нудьги згадай, що все пройшло
Вітчизну продали за срібняки, за гріш,
А ти все бавишся в нікчемне ремесло,
Естетa зображаєш й скепсисом грішиш...

Блукаючи над морем

*«Omnia flumina fluctus maris, sed maris illius non impletur...»
(Liber Ecclesiastes. VII)**

Такий чудовий синій оксамит,
Такий прозорий над водою плач -
Як аргонавтів призабутий міт.
Читаю Данте. Ти мені пробач.
Не докоряй. Минуле – це міраж
Чи то абсурд. Моя fata morgana.
Який чудовий на планеті екіпаж!
Та все проходить... І відкрита рана
Суворих хронік Кромвеля болить
Твоїх повстань задушена надія -
Моя Ірландія... Я снів тобою мить -
Лише століття... Ностальгія
Чи то за вічністю чи то за літом,
На березі збираю камінці,
І небо хворе називаю оксамитом.
Розмову тиху заведу на манівці
Тебе немає – ти лише уява.
Мій спогад дивний, марення легке
Шляхів шукати нині – марна справа
Усе отруєно, усе кругом чуже.
І тільки призабутий переспів
Легенди дивної розкопаних могил
З скарбнички призабутих мертвих слів,
Друїдів істин та камінних брил...

Примітки:

* - *«Всі потоки до моря плывуть, але воно не наповнюється...»
(Книга Проповідника. 7.) (лат.)*

Запах вересу

Старий ірландський божевільний сад
Коріннями востає в порожнечу,
Глухим дольменом нависає над
Минулим та майбутнім, і малечу
Журливо кличе на грушки і виноград.
Ти не втомився? Відпочинь хоча б,
Послухай вітру стогін, осені журбу,
Торкнись долонею холодного каміння
Ти знав лише поразки й боротьбу,
Чув моря шум і чайок голосіння,
Тепер спочинь – ще встигнеш випити води,
Піти болотами нечутною ходою,
Розтанути у гіркоті нічної мли,
Лягти під вересом чи під вербою молодою,
Землею стати чи пірнути в глибину
Старого пагорбу, де тихо сплять
Прозорі привиди синів Богині Дану
Чекаючи...

Біле і чорне

*«Про те, як тиша всіх століть безсмертних щастю вчить...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

У чорноті небес блукає білий кіт –
Такий самотній серед порожнечі
Муркоче коло Всесвіту воріт,
Самотність пророкує і, до речі,
Читає позабутий манускрипт
Написаний на камені дольмена.
Менгір мовчить, а в темних нішах крипт
Монахи написали про бої й знамена
Народів зниклих і літописи важкі
Де кожна літера важка і черлена –
Де королі Ірландії, де кланів ватажки?
Все зникло... І нащадок збайдужілий
На шибках пальцем вимальовує: «Нудьга!»
І нарікає, що життя марудне,
Марнує дні свої і в сірі будні
Відтінок буруватий додає вина.

Пісня вересової ночі

Хворий Місяць в глибини криниці
Зазирає, коли навіть зорі мовчать,
Темні хвилі ірландського моря
Розмовляти з тобою не хочуть –
Вони про минуле кричать.
Біля дому твого згас ліхтар –
Дикий вітер задмухати може
Не такий іще світоч-стожар,
Тож бреди серед тьми, зупинись хоч на мить
У торбину черствого окрайця шматок
Поклади. В дикий морок сова прокричить
І на пустища вересу – крок.
Чорний кіт донегольських солоних ночей –
Проти шерсті погладиш гульвісу, очей
Ліхтарі обидва – і колись зрозумієш –
Не існує оцього kota.
Кожна ніч – божий день.
Кожен камінь – пророк,
Кожен хрест – поводитир.
І вартує чогось – перший крок.
Ти – ірландець. Твій світ – просто міф.
Просто вигадка. Ти не повстанець – Сізіф.
І на пагорби Тари свій камінь несеш,
Що додолу покотиться. Знову береш...
Ти свій біль.. Ні, Вітчизну – у серця мішень.
Ти – ірландець. Повстанець лишень...

Примітки:

Цей вірш – заримований переклад мого невеликого словесного етюдю присвяченого трагічним і водночас героїчним подіям 1798 року в Коннахті.

Один англійський історик написав, що Тара – це вигадка і вічна мрія ірландців. Але цей пагорб стоїть і згадує про минуле...

Камінь-вістун

*«Клянусь тим, чим клянеється мій народ,
не гідно воїну вертатись живим,
кинувши на погибель свого короля.»
(Скела «Руйнування Дому Да Дерга»)*

Ти знаєш – я згадав: у Дубліні дощить
Так сумно, коли літо верховодить
Всі ті ж краплини. І життя як мить
Посеред міста. Червень котить
По небу хмари, а пастух мовчить:
Той – в біле вбраний. Сивочолий,
Що від нудьги цей острів траворунний
Засіяв міфами. Колочками пісень.
Бо недарма оцей мокряк понурий
Землі друїдів провіщає день –
Отой, що справжній. Із роси й туману*
Я книгу склав в зелене вбрану.
І позабув на мить, що кожен пагорб тут
Чиясь могила. Кожен камінь чкрут,
Вістун, який пророчить неминуче.
А я собі на вересвій кручі
Ірландії-вдови із вітром розмовляв,
Ім'я безсмертне Конайре** назвав.

Примітки:

* - Насправді з роси й туману у нас в Ірландії складають пісні.

** - Конайре Мор мак Месс Буахалла. Скільки стоять зелені пагорби в Ірландії стільки будуть пам'ятати про нього...

*** - Калідаса писав колись «Хмара-вістун», але в нас в Ірландії був колись камінь-вістун. Був. А де він зник – ніхто й не знає...

На пагорбі Уснех

*«Нікому не відомо, звідки він родом,
Якщо тільки не був він одним з тих,
Що тікали з Тари від Пана Багатьох Ремесел
І живуть нині в Дімрай Брег.»*

(Легенда «Трайг Туїрбе»)

Ніч на Белтайн – мені приснився бог-олень,
І я благословив прозорий світлий день -
День давніх королів і Уснеха синів.
Вогонь Белтайну на вершині догорів,
Згас, у ніщо пішла остання квітня тьма,
Прийшов Белтайн. А з моря вогка мла
Уже як літня. Вже, неначе, з неба дар
Як Улл плоди із білих-білих хмар
В долоні падають ласкаві літні дні,
Пастух овечий м'якості ще не співав пісні,
Ще жодну волохату не назвав Карах,
З чобіт дірявих не змивав росою прах,
Ще сиру не варив із торфу запаливши ватру,
Ще не журився вихиливши квартиру
Гіркого віскі днів. Журба ще не доспіла
Ще все цвіте, ще вітер водолій і Ерінн посивіла
Ще радісна, ще не вдова. Ще верес не цвіте
Ще птах співає, водоспад шумить, трава росте
Іще не випитий п'янкий червневий ель,
Дарує сміючись життя бог сонця – Бел.

Фет Фіада

«Три дні і три ночі провели так воїни, а коли довершувався четвертий день звелів Мананнан всім піти, так що не лишилось в домі жодного, хто скуштував життя синів жінки, нікого зовсім, крім самого Мананнана та Енгуса...»

(Скела «Виховання в Домі Двох Чаш.»)

Чотири лебеді посеред сутінок людей –
Не кельтських*, ні, бо недарма Флобер
Нам казку заповів – священний скарабей
Довідався читаючи папірус – фараон помер**.
А ми й не знали! Ми – одвічні робінзони
На острові журби громадили курінь
Таки камінний. Чаші дві – зариті в землю дзвони
Гудуть і стогнуть. Вдосвіта на рінь
Прийшли три тіні з Вічномолодих Країни.
Зеленокоса річка Бойн, спочинь,
Бо досить хвилями колИсати руїни
Ти краще у майбутнє наше линь.
Там зорепад. Там ночі теплі і вогонь жаркий
Згадати змусять мертве слово давнини
Друїда й схимника. На торфовИщі провесінь рудий***
Коли смеркало оповів легенду сивини.
Таки мені – крізь чайок крик - старому волоцюзі,
Що стоптані сандалі ніс з монастиря вітрів
У Дім Двох Чаш – де віскі, ель і друзі
Де старості й журби немає й поготів.
Навколо пустка вересова й осінь.
Все зникло: ель, пастух, і друзі, і курінь...
Воно й не дивно - Фет Фіада... Це просто мрія,
Просто сон. Нікого не було. Була від хмари тінь...

Примітки:

Фет Фіада – не тільки Діти Богині Дану володіли цим мистецтвом, бо якщо навіть на святого Патріка воно не діяло... Фет Фіада – це здатність робити Сід і його мешканців невидимими, коли вони тут – поруч...

* - а таки кельтських. Старина Вільям правий...

** - всі фараони помирають. І хворі на голову теж.

*** - на пагорбах Донеголу кожен другий якщо не О'Доннелл то О'Конелл - нащадки королів... А ви як думали...

Норвезький ліс

*«З Країни Юних коштував я ель...»
(Вільям Батлер Єтс)*

Перероблюючи свою стару чернетку, написану в холодних горах Норвегії, я раптом згадав одну трагічну історію. Під час громадянської війни в З'єднаних Стейтах Америки була одна ірландська бригада в армії Півночі і одна ірландська бригада в армії Конфедерації. І всі ці ірландські вояки думали, що воюють за Свободу, мали зелені прапори з арфою і листком шамроку на кашкетах. І зітнулись ці дві ірландські бригади у битві під Фредеріксбургом, і там і полягли всі. Пройшло вже 150 років з того часу, але досі ірландці згадують про це зі сльозами на очах... Я подумав, що ми, ірландці, нагадуємо мурах, що вічно будуть свої країну і себе, а божевільна повинь весь час руйнує все збудоване, а з-під пера з'явилося ось таке:

Норвезький ліс. Вогкої глиці прах.
Блукаючи, як Данте, в сутінках думок
Відчув себе я повелителем мурах.
Я дихаю крижинами зірок
На урвищах готичних Гімалаїв
І стежку міряю безкраю
Від явора до велетня-сосни.
Зерна мені, мурахо, принеси!
Я на долоні мертвої почвари -
Гондвани – покладу безцінну дань.
А наді мною сивочолі хмари
Такі нордичні. І епохи грань
Хоч не цієї – мрій та сентиментів.
І Дарвіна сивезна борода,
Що істину шукав серед моментів
Смішної гри. І як Сковорода
Поради я даю рудим трудівникам –
Я прошу одягти їх макінтоші,
Бо дощ завершення несе вікам.

Та їм байдуже – їхні ноші
Вагоміші за Кіплінга тягар
Отой, що «білих». Заздрю вам –
Істоти істини. Невтомні муралі,
Ви шлях до космосу торуєте мені.
Мені – своєму богу. І вікам.

На руїнах Урука

*«Ці Великі – то каміння, від яких танцюють тростини.»
(Пісня про Гільгамеша)*

Я бачив читача якого з глини
Зліпив як забавку веселий Бог.
Він книгу глиняну шматком тростини
Писав натхненно мов пророк –
Що все намарно, все минає все,
Що вічна лиш матерія, а Дух
Лиш спалах вогнику, якого не існує
І серед цих страждань-розрух
Життя лише судома і помилка гри
Якою бавляться нелюдяні закони
Світобудови... І першооснови три
Вода, вогонь і твердь – три забобони
Що наше тимчасово-помилкове «я»
Відбитком залишають у намулі
Потоку небуття.
Філософе! Клинопис лихоліть
Тримає у руках юнак –
Дивується, що в мороці століть
Його думок вчорашніх знак
Якийсь чудний і бородатий троглодит
Накреслив. І між ними смерті
На п'ять безодень – тисяч літ.
І думає про сенс цієї круговерті,
Що прахом стане тіло і трава.
А Бог сміється, дивиться виставу
І теж щось пише – бавиться в слова.

Філософ у Мармурових горах

*«А дні летять, як вітер; рвуть стерно
І топлять нас...»*

(Микола Зеров)

Тісно душі у квадратних Евкліда клітинках
Креслити безмір калюжами втомлених книг.
Бородатий філософе! Ліній і чисел обжинки -
Малюєш параболи щастя й трикутники лих.
Моїх невгамовних рапсодій античності сивої слід
Чайкою білою морем відбіленим хворою Кліо
Чи Каліопою – міряти строфами й римами міт.
Черствою шкуринкою хліба легенда про Іо...
Словами апорій Зенона будую місток
У сьогодення... Сандалі ховаю в пісок.
Тікати немає куди – тай навіщо? Тепер
Печінку тобі вигризає латинський орел.
Пісню співай про Сізіфа і про Елладу помрій.
Думку стирає з папірусу й пам'яті час-лиходій.

Жорна гніву

*«...Поу сих же літех, по смерті братії сея, биша обидими
древляни і іними околними. Наїдоша я хозаре, сидящая на горах
сих, в лісах і рекоша хозаре: «Платіте нам дань.»*

(Іпатіївський літопис)

А птах кричить на дереві сухому,
Не радість він віщує і не втому,
Віщує пошесть і війну і смерть.
Вже чаша бід наповнена ущерть,
І то не крук, не соловейко – Див
Посеред осені древлян, посеред злив
Отих, що сліз. Тоді як падолист
Епохи черстої слов'ян зірвав надії
І кинув татям в торбу наші мрії,
Тоді як печеніг здійняв на діточок меча,
Тоді як бавитись поляни – не в квача –
У хованки зі смертю. Отоді
У жменях люди понесли воді
Зерно, і хліб, і кров – на потребу
Отому Диву, тому птаху й небу,
Що оком злим в серця несе журбу
Слов'яни голіруч взялись за боротьбу
Та берендей регоче, і розгніваний Дніпро
Гуркоче й гомонить й розповідає про
Поганців, що в князівському дворі
Вино криваве лиють до пори,
Аж доки чернь в міцних натруджених руках
Принесе брили, що зітруть їх прах.

Косовище

*«...Куди йдуть туман, кавова гуща
Та старі календарики?»
(Хуліо Кортасар)*

Пам'яті О. П.

Гра в хованки одвічна і проста:
Ми бавимось як діти безтурботні
Хоч вже дорослі... І священна простота
Так тішить нас у дні спекотні.
Ми бавимось – в слова і прапори
І в хованки – з бабусею старою,
Що платтям білим світить до пори
У темряві епохи геморою.
Бабуся – мати бусурманських косарів
Косу ладнає для трави і квітунів,
Що головами в полі ляжуть на покоси.
Поети, гречкосії та нечоси!
Он бачите – сміється сивий дід,
Отой одвічний, що оцю забаву
Нам вигadaв – отож коштують мід
І виноград, і сонячну заграву,
Допоки жарти сумом не зійшли,
Допоки тлін з стражденної землі
Не став водою, у яку пірнати нам –
Нам дивакам, паяцам, штукарям.
Бабуся в білому несе свою косу
А ранок подарує нам росу –
Нам, дітям чорної землі
І сонця спраглого, що світить у імлі,
Нам – квітам вишні, білим пелюсткам,
Нам – людям, птахам і вікам.

Січневий Місяць

*«Зламана парасолька –
Гарний вийшов зимівник
Для кажана!»*

(Йоса Бусон)

Читаючи старовинні вірші про красу блідого місяця пізньої осені, я подумав раптом, що січневий місяць ніхто не оспівував. Бо дивиться він байдужим та злим оком на нашу зимову меланхолію... І тоді я написав таке:

Січневе море дихає словами,
Січневий місяць злодієм старим
У сни мої монгольськими ногами
Вдирається. І ритором нудним
Мені буркоче про нудьгу та необхідність
Пасти отари літер на полях книжок.
Візьми в долоні сніг, візьми зимову плідність
Пегаса-орача і сядь на моріжок
Асфальтної ріки. Скуштуй мазуту квас
І пошукай стежок
Тонких як лезо, плутаних як час.
І подивися на зимових горобців,
Навчись книжки ковтати як вони зерно
Збирай колекцію своїх химерних снів.
На шибку дихай. І цілуй вино...

Серед неіснуючого

*«Дні мої, мої дивні діти,
Віддав вас вольній волі.»
(Майк Йогансен)*

Луна засипаних криниць
Мені кричить услід – мені, старому,
У небо дивлюсь впавши долілиць
І п'ю з хмарин важких прозору воду.
Я спочиваю у тіні дерев, які ще не зросли,
Які обабіч шляху ще не виткнулись з землі,
З блискучого насіння ще й не проросли,
І дивлюсь на істот, що вуха чималі
Не виставили з хащів кропиви
Глухої, як і мій нещасний край.
З минулого ведуть мої сліди –
Грай, конику трави, свої катрени, грай!
Я – «вічний жид» - блукаю в пошуках води
Живої – в сьогоднішній заблукав,
Але живу в майбутньому –
Серед його віршів, його заgrav.
Мій костур тріснув і дірявий плащ
Та я апостол. Серед темних хащ
Пророчу равликам про їх Армагеддон,
Про Будду зайчиків і про метеликів закон
І дивлюся, як з хворої землі
Замість зела й трави
Ростуть ножі
Ростуть...

Час зневіри

*«Коли Зневіра дух беззбройний мій
Для Розпачу, свого хмурного сина,
Що хмарою звисає, на забій
Безжально віддає...»*

(Джон Кімс)

Колись дуже давно – в молодості, ще задовго до трагічних подій в Ольстері 1972 року, я на дозвіллі читав Фрідріха Ніцше під шум осіннього моря, в селищі, де ніхто не носить годинники. І прочитавши фразу: «Те, що нас не вбиває робить нас сильнішими», я подумав, що вусатий Фрідріх не зовсім правий – страх не вбиває нас, але не робить нас сильнішими. Страх паралізує нас, нашу волю. І подолати його не просто. А зневіру подолати ще важче. Отака то фільзофія, шляк би то трафив. І тоді, долаючи свою зневіру у майбутнє Ірландії я написав таке:

Зневіри час – у чаші Сонця прах,
В серцях людей – стара примара – страх
Новим апостолом блукає пілігрим –
Старий поет: у торбі замість рим
Черствий кавалок істини. Кудись
Так хочеться безхатку вознестись:
Хоча б туди – у Небо, де юрма –
Отара грішників товклася задарма.
А може й десь насправді серед слів
Філософ давніх істин не горів, а тлів?
Зневіри час, і пофарбовано трамвай.
Грай, пісеньку свою, клошаре, грай!
Поет осінніх рим де жовта кушпела
Шукає прихисток – не має він житла.
Бруківку замітає не двірник, а пан Ніхто,
В такому ж сірому подертому пальто,
Яке носив старий негідник Страх,
Ховаючись отут – у цих старих дворах.
А люди бавляться – у гру стару Життя
А все минає... Йде без вороття...

Накликання гостей

*«І сивий пастор кличе буревій.
І блискавки які мені сплітає нині пряха?
І в очі зазира мені життя, але задкує геть – від страху.»
(Еміль Верхарн)*

Падолист сивим пастором
Накликає гостей
    в хату сновид-людей:
Накликає біду –
    чорновбрану вдову,
Заходи-живи
    в синьому домі з трави.
Падолист пастухом,
    а з ним дочка-пільма
Блукають з кудлатим псом –
    чорним, як смерть сама,
Кличуть нових гостей
    у хижу прибуд-людей:
Накликають війну –
    вбрану в червоне вдову:
Заходь, вдово –
    будь як вдома,
У пивниці вино –
    черлене й солодке воно:
Лий, розливай
    міри не знай,
Люди ж бо за хмелем червоним
    скучили,
У хаті своїй кубло гадюк
    сплели –
Гадюк ненависті.
Падолист жовтоволосим теслею
Накликає гостей
    у житло божевільних людей –
Хворих на голову:

Накликає стару
    морвицю-чуму:
Давно не заходила
    на гостину до нас, пані шурів,
Пані майстрів-трунарів
    та рискалів
    і копачів – саме тих,
Які риють могили.
Падолист-жебрак
    на жарти мастак,
Відкриває двері
    свята всіх мертвих.
Падолист-дроворуб
    майструє ясла
Для того вола
    на якому приїде Відчай,
Що зоре поля
    і засіє зубами змія.
Падолист-каламар накликає гостей
    у село навіжених людей,
Кличе смерть саму,
    що збирає в суму
Тварі по парі
    (наче Ной у кошарі
    Ковчегу).
Кличе-кричить падолист-каламар:
    «Прийди, ледащо старе,
Жати жниво своє –
    пшеницю людську
Бо вже час,
    бо вже хтось із нас
    мусить».

Грань леза

«Похмурий сон: на головах

Стоять століття і бездумно марять.»

(Майк Йогансен)

Туманом ранковим з Борнео приплив пароплав.
Весняним шматочком кори, синім проліском вітру
Читаю забутий трактат божевільних заgrav
Старого філософа прерій – провісника Мітру.
А місто дощить снами Сени й мостів,
А місто сіріє догматами папського світу.
Ти йшов по життю чи на крилах летів?
Чи дихав свинцем газетлярського міту?
Поцезни як тінь сажотруса стоока,
Скажи: що було? Якої релігії смак
Так терпко у горлі застряг? І глибоко
Світло незграбне вдивляється в озеро. Мак
Росте й червоніє полями Шампані.
А ти як Матей сон свій зелений комусь продаєш.
Виблискують березня сивого й чорного грані
Як камінь коштовний, як лезо – авжеж.

Мовчи, Доріане, мовчи...

*«Один одного кличемо з тьми,
І кожне слово, наче ліс,
В якому блукаємо ми.»*

(Райнер М. Рільке)

Серед тьми я кличу людей:
Відповідає тиха сновида луна -
Тільки вона незрима й сумна
І все. Вітер-варяг Борей
Щось проспіваче. Колись. До дна
Випитий келих сутінок зла.
Алеями йде Доріан Грей.
І все. І край. І людей нема.
І кожне слово почуте - ліс,
Хаші, терен і дзьоб орла.
Стільки часу кличемо з тьми:
Кличемо й кличемо - все дарма.
Якийсь дивак загубив слова:
Збираємо в кошик речей.
Над вратами напис: «Все марнота»
А ми все блукаємо,
А ми все шукаємо,
Собі серце краємо,
А ми все збираємо,
Слова, слова, слова...

Сумую на березі океану біля селища Накіл

*«Сім років Конан мак Ліатлуахра
жив поза законом,
вбиваючи людей та собак,
викрадаючи худобу...»*

(Із давніх ірландських скел)

Колись давно подорожуючи Коннахтом я зупинився на березі океану біля селища Накіл. Дивлячись у нескінченну долину води я думав про сумну і трагічну історію Ірландії, про нескінченні війни між кланами та королями – без мети та причини. І тоді зовсім зажурившись я написав таке:

У дзеркалі калюж помітив тінь свою сліпу
Ти чуєш, Еохайде*, чуєш? Напни вітрила.
Я істину шукав в бувальщинах легку й просту
І ноги донести до Дубліна мені не сила.
Свічада днів чужих мені як придорожні знаки,
Із дивними людьми над прірвою іду – отак судилось
А на полях Ірландії – червоні маки –
Сліди легенд сумних – буття спинилось.
Ми легковажимо життям – такі вродились
Чи то наш острів замалий чи все приснилось...
На півночі оленя загубився слід і три поети
За таїною йдуть чи то пливуть в свої сонети.
І я пісень старих сумних собі на рану
Поклав і журюся – колись і нас не стане...

Примітки:

* - це я про Еохайда Мугмедона, а ви про кого подумали? В Ірландії кілька десятків королів носили таке ім'я...

Гексастіхос Капрі

«В зажурі цей заклятий світ...»

(Ф. Тютчев)

1. Тіберій на острові Капрі

Цей світ – медуза. Краб – архістратиг
Я полетів у царство Аполлона
Фортецю змурував із пустощів та книг
Каміння цілував під знаком скорпіона.
Мурахи світ мені будують кам'яний
Вони ж зжеруть і тіло кинуть в Тібр
Я змії і сибарит. Очікую.

2. Еміль Берінг на острові Капрі

Сатир з кудлатими ногами
Серед пахнучого бузку
Пелюстки кидає
У амфору розбиту.
Розлите на столі вино
Червоне...

3. Владімір Ленін на острові Капрі

Нудистам нудно
Полігамам полігамно.
Сніданок із консерви
Архіконсервативний.
Ось так то, батечко...

4. Максим Горький на острові Капрі

Білий кудлатий пес
На білому снігу
Ховає свій чорний ніс
У кучугуру
Тільки очі. І вуса.

5. Комптон МакКензі на острові Капрі

Торкаюсь хвиль руками
Вони співають про човни.

А ще теплі. І ласкаві.
Зустрівся вчора
Одісей сумний і бідний.
Я попливу...

6. Лючія Бозе на острові Капрі

Кіно. Малюнок модерніста.
І знов кіно. Кіно – не сінема.
Ви не у Франції.
І навіть не в Парижі.
Хто розповість мені
Що означає химерне слово
Яке почула до обіду
Таке незрозуміле...
Як воно...
«Нудьга!»

Примітки:

Тіберій – дехто пише його ім'я через «в» - «Тіверій» - але це неправильно.

Еміль Берінг – скидаю капелюха. Направду скидаю. Без перебільшення. А це його роздуми про Тіберія.

Максим Горький – був такий чоловік вусатий... Був. Коли розмовляв то часто замість звуку «а» казав звук «о» і тягнув його до-о-о-о-овго.

Владімір Ленін – на острів Капрі приїхав за чужі гроші до того ж крадені. Прихильник нудизму та полігамії. За словами Максима Горького на острові Капрі цікавився тільки старим вином та молодими повіями. Все інше, що він бачив з його точки зору було «архінудно» та «архіреакційно».

Комптон МакКензі – знову скидаю капелюха і кидаю його в море. Ловіть.

Лючія Бозе – бачили б ви її в купальнику... О-о-о-о-о!!!

Гексастіхос – а ось і не скажу, що це таке. Не скажу і все тут.

Нетвереза пані Смерть

*«Смерть мандрувала багато, багато
Всіма дорогами,
Вже без гніву і не суворо
Оглядала усіх: вона була п'яна...»*

(Еміль Верхарн)

Пані, не пийте – це забагато,
Пані, цей шинок можна минути
І сюди не зайти.
Пані, Вас надто всі добре знають,
Тут – у Дубліні, там у Слайго,
Вибачаюсь, у Слігех, але то все одно.
Пані не пийте, коли нетверезі –
То вже занадто – впадете у бруд,
Плаття біленьке стане плямистим,
Ой, як не гарно буде тоді.
Пані, не пийте, це Вам не личить
Потін і пиво – це ж просто блуд.
Пані, ми звикли до Ваших візитів
У кожну халупу і замки князів,
Пані не треба шаленим віскі
Туманити розум! А їй не втямки...
У нас в Ірландії люблять вмирати,
Люблять і жити – інколи й так,
Пані не треба, так безтурботно,
Так недоречно дивитись на нас,
Ви ж за роботою, Ви ж на службі
В Кромвеля, Вільяма чи може в Генріха
Того, що восьмого, тільки не в нас!
Краще до справи, на нашому острові
Раді-радісінькі геть всі без винятку бачити Вас!
Пані не слухає, келих за келихом
Перехиляє та все у нутро,
Косу закинула, мугикає пісеньку – їй все одно!
Донхади й Патріки, Гормлейт і Грейнн –
Плачуть і жураються,
що ж таке робиться –
Пані бліда
віскі упилася, просто біда!

Непрозорий світ

*«...І вільних відьом в світі вже нема
Цих леді гідних – ні мітли, ні сліз...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Згідно давніх ірландських легенд потойбічний світ
розташований на скляному острові, де все прозоре...

На кораблі скляному я пливу
Прозорому – як сниво наяву,
Пливу –
На острів кришталевий: диво скла:
Прозорий світ: туман, роса, імла
Забарвлюють прозорість в колір молока,
Крізь скелі світло місяця до нас
Пливе.
І срібло осені у цей спокійний час
Від острова майстрів та пастухів
Пливу –
В скляні вітрила дме вітрів двоспів,
Під дном скляним пливуть стада почвар
Що з тьми несуть нам споконовічний дар –
Забути. І примарний вітер-вечір.
Скляне весло. Нам ковдрою на плечі
Лягла п'ятьма. І моря хвиль солона гіркота
Гіркіша, ніж моє теперішнє життя,
Прозорим стану я –
Прозорішим від вітряного дня,
Прозорішим, аніж Ірландія моя...
І серед простору залишусь мандрівцем
Такого синього і синім ялівцем
Я проросту серед камінної землі
Ірландської і зоряні вірші
Кидати буду у «цвяховану блакить» -
Бо зорі цвяхи, хай не зовсім золоті,
А десь іржаві... На скляній траві,
На каменях скляних, які щомить
Дзвенять (бо скло) і музика скляна
Шляхами скла й прозорості вела...

Мури

*«Вічності ти передав, що вічне
А землі, що земне...»*

(Богдан-Ігор Антонич)

За мурами осіннього ранку
Я – палій Залізного Дому*
Запальною пожежу світанку
Після буття ставлю не крапку – кому,
Несу в торбі новел ротації,
De morte post scriptum:
Хмар білих пухкі асигнації
Ave – торішньому листю,
Ave – років намисту,
Ave – м'яким килимам моху,
Ave – богам ранкового холоду!
Сьогодні зелені пагорби
Я складаю в мішок агоній,
Я співаю: «Gloria!»
Забутому сну фантасмагорій,
Я співаю готичним замкам: «Neo!»**
І хочу, щоб двері нового дня
Відкривали бджоли (гудуть),
Кам'яних вуликів неоліту (грядуть) –
Менгірів – знаків, дольменів – порталів.
Хочу аби
Над черепицями старих селищ галів
(Вибачаюсь, народу Фір Болг***)
На островах Арран (мій борг)
Сліди доби:
Чорними блискавицями
Серпокрилими птахами**** летіло Neo –
Словами-лицями
Словами буття.
Чи то забуття...

Примітки:

* - ну, скажімо Залізний Дім підпалив не я, а король Ірландії Лабрайд Лонгсех (часи правління 379 – 369 роки до нової ери) – як тільки його не називали: і Лабрайд Мореплавець, і Лабрайд Вигнанець, і Лабрайд Заброда... Залізний Дім підпалив саме він, а от пожежу світанку... Це моя робота. Щоденна. А те, що я палій Залізного Дому – це я так сказав – для красного слівця.

** - хочу щоб все нині починалось на «нео»: неоліт, неоген, неон, неоантропос - неогомо, неохронос і неохорос.

*** - це був народ, що поклонявся Болгу – богу блискавки. Те, що це був «народ мішків» - злий наклеп. Мій борг перед Ірландією – писати про людей минулих епох. Хто ж про них напише, якщо не я...

**** - біля замку Грануайл – замку королеви піратів Грайнне ні О'Майлле в графстві Мейо є колонія птахів чорних серпокрильців. Як приходить літо вони літають там чорними блискавицями...

СВІТЛО

Осінній мед

*«Медом духмяним
Наповнили бджоли стільник...»
(Сімадзакі Тосон)*

Наповнимо келих:
Всесвіт інакший співає хорал
забороненій вірі
Ми забули про час
холодів і вітрів:
Нині осінь – тепла і щедра,
Осінь плодів забуття,
Наповнимо келих
Медом хмільним!

Миші веселі на темнім горищі
Серед пилюки
славлять весільний бенкет:
Ми живемо в саду,
Де гронами стиглими ягід
Звисає п'янкий виноград.
Наповнимо келих!

Словами простими
Прославимо голку сосни:
зелену й пахучу
Серед золота осені,
Серед крику птахів невідомих,
Що лишаються з нами
Славити осінь поезії –
Наповнимо келих!

Щедрого поля господар
Жмуток трави запашної
Палить на потребу богині полів.
Час бубнів, кіфар:

Наповнимо келих!

Світ ще не став

крижаним,

Кат поховав

у глині важкій

Свій втомлений меч,

А новий ще коваль не майструє,

Ще радість висить у повітрі

Легким павутинням:

Наповнимо келих!

Невблаганні годинники

*«Вночі, в мовчанні чорному, де тіні безшумні блукають –
Стук милиці, ноги дерев'яної.
Це по сходам часу піднімаються і опускаються
Годинники, це їх кроки!»*

(Еміль Верхарн)

Ви думали Час невблаганний
Нагадує море прозоре й бездонне
З хвилинами-хвилями, з роками-буревіями?
Ви думали Час-лиходій – це ріка,
Що тече невідомо куди і невідомо звідки?
Але виявилось (я раптом довідався,
Про це мені прошепотіла Ніч,
Про це мені розказала Віковічна Пітьма,
Це мені, як таємницю, розповіло Небуття),
Що час – це старий порожній будинок
З нескінченними і незліченними кімнатами,
Де сходи переплітаються і перетинаються,
Де не розумієш, де перший поверх,
А де останній, де вхід і де вихід,
Де дах і горище, а де підземелля.
І по цьому будинку-лабіринті
Блукають годинники-привиди,
Годинники-сомнабули-сновиди,
Годинники-каліки з ногами дерев'яними,
З холодними руками протезами.
Вони колись були піратами і зарізяками
У морі, яке чомусь життям називають,
А нині знайшли притулок у божевільні,
У старезному домі з химерами,
Який називаються Час,
У якому всі блукають намарно,
Навіть годинники – його каштеляни
З ключами-коліщатками від дверей потойбічних.
А жіночі годинники, які так люблять

Носити на руках тендітні леді
(О, навіщо їм ці мірила відчаю?)
Це покоївки спалень цього темного дому,
В якому якщо і запалюють свічку,
То ненароком. Сірниками з коробки
З синіми етикетками...

Вихор, що гасить полум'я

*«Ось він – Падолист – сидить біля вогню,
Гріє худі і сині пальці.
О, ці душі, що так жадали дня!
О, ці вітри-мандрівці!
Б'ються в стіни, крутяться біля вогню...»
(Еміль Верхарн)*

Шеймасу Шейге*. Щиро.

Мій твідовий піджак –
Колись подарований Падолистом
Має безліч кишень –
І кожна для вихору:
Він залітає і живе там щоп'ятниці:
Той самий вихор пізньої осені,
Що зриває цноту листя червленого кленів,
Що заходить до кожної крамниці-порталу:
Залітає з одним лише привітанням-верлібром,
Шурхотить сторінками конторських книг
Та папірцями з портретами королев
Чи президентів,
А на вулиці він безхатько,
Що гріє пальці біля вогню –
Такого ж незатишного і не домашнього,
Як вогні Святого Ельма
Чи святого Патріка-джентльмена**.
Куди? Куди мандрують душі
Дорогами падолиста-монаха
Сідлаючи вітри-комоні сиві як смерть
І холодніші безодень інферно***?
Куди? В який сід божевільний,
В який Авалон**** мжички?
За годину до Дня Всіх Мертвих,
За хвилину до Самайну жертвоприношень
Я знайшов сірників коробку
У кишені, де міг би сховатися Світ,

А не те, що моя Ірландія разом зі Свіфтом
(А казали, що Ірландія не поміститься до кишені,
А я – дивак – не вірив, не пророчив – бо зайве),
І тими сірниками марно
Намагаюсь розпалити вогнище
На цьому вітрі Падолисту Мертвих,
Вогнище з опалого листя кленів,
Які самі по собі є пожежею Останніх Днів,
А бруківкою – базальту сірого
Важко ступають копита коней візничого
І м'яко ступають лапи kota Часу –
Не цього, не хворого, таки того – доцільного –
М'яко. А я чекав благовіщення –
Останній ученень Хоми-літописця*****,
Та дублінського паяца, що блукав від пабу до пабу
В пошуках неіснуючої скрипки вуличного музики,
Чи то просто вихору, що гасить полум'я.
Коли на це ніхто не сподівається. Ніхто.
Навіть Фіннеган – той самий,
По якому потім влаштують поминки***** ...

Примітки:

* - я називаю його Шеймас Шейге. А ви називайте його як собі хочете.

** - він насправді запаливав вогні на вершині гори. Ці вогні були не домашні. А якщо не домашні, то і не затишні. А те, що він був джентльменом, так про це говорить народ. А мені заперечувати думку народу якось не випадає...

*** - Данте Аліг'єрі писав, що в безоднях інферно панує жахливий холод. Наскільки він був правий – не знаю. Я аж так далеко не спускався.

**** - в Авалоні сиро, туманно, мокро і холодно. Так само як в Уельсі восени. Можете мені повірити... Мені обманювати немає сенсу...

***** - Хома – він же Фома. Скільки не читав його Євангелія, стільки переконувався, що він був правий. І його Євангеліє це теж літопис. А Хома Брут був теж і літописцем і євангелістом. Тільки про це всі чомусь сором'язливо мовчать...

***** - три кварки йому від короля Марка!

Вітрила втечі

*«Покинули міста базар і засмічене торжище...»
(Богдан-Ігор Антонич)*

Любас мандрагори – розстріляний капітан
Кермує свою каравелу незриму
На окцидент гірко-солоного обрію.
Вітер грає пісню незнаних земель
На окарині з чорними знаками,
Що лежала в землі проклятого пагорба треби
Три тисячі літ.
Покинули місто-торжище,
Де горожани-опудала
Мурують склепи-будинки
Та в'язниці-ратуші.
Покинули площі щурів
І вулиці-крутища кам'яних ущелин,
Де храми плутають з буцегарнями,
А притулок з катівнею (теж кам'яною).
Покинули кам'яний лабіринт-безвихідь,
Де малярі вулиць фарбують
У скляних і прозорих шильдах
Циноброю нудні манекени:
Вони так людей нагадують –
Теж люблять таляри і тріолети (інколи),
Теж ховаються за паравани
Вершити свої глупства і співати пеани.
Нехай каравела більше нагадує тратву,
А керманіч бокораша нетутешнього.
Анабазис нашої втечі – в далечінь замріяну:
Буревій vox exercitum співає октостих-ритурнель.
Вітрило. Сіре, пошарпане – негодою, часом.

Розп'яті вечори

*«Вже вечори розп'яті закрили небосхил...»
(Еміль Верхарн)*

Кожен вечір бородадим пророком
Зазирає в вікна моїх спогадів –
В оселю давно зруйновану
Моєї юності незачесаної.
Кожен вечір часу нашого злого –
Пророк високої істини –
На хрест засуджений –
На розп'яття на горі черепа,
На арену життя-колізею,
На мечі хвилин-гладіаторів
(Sword-clock)
(Claiomh-chloig)
(Меч-годинник).*

Кожен вечір Савонаролою
(Чорноризцем і чорнокнижником)
На вогнище електричних жарівок,
На попелище сумних новин –
Кожен вечір (таки кострубатий) –
Теж єретик у світі цьому затятому,
Нерозумному і нетямущому.

Краще б вечори мандрівцями неприкаянними
Заходили б в мою хату відлюдника
На розмову про таємниче й неказанне.
Краще б...
Краще б Час
Не вдягав би свій балахон ката,
Не гострив би свого меча-ланцета
Хірурга-соціолога,
Не крокував би по дереву ешафоту-світу
Чобітьми своїми цвяхованими
(Кожен цвях – слово вироку)
Краще б...

Примітка:

* - а ви як думали? Годинники – вони такі... Вони не забавки і не іграшки. Забороняйте дітям бавитись з годинниками – вони не відають, що роблять... І мечі так само – теж трохи годинники. Навіть не трохи...

А хто на портреті, питаєте? Та він же - Джироламо...

Сонце померло

*«Де вітер спів непевний почина,
В якому чути скаргу вовкуна,
А сонце на кривавім небосклоні,
Ховаючись у хмаряній обслоні,
Так лагідно й зворушливо кона...»
(Поль Верлен)*

Ви чуєте? Люди!
Сонце померло
Цього шовкового вечора.
Сонце – живе око нашої круговерті,
Риба луската моря Ніщо спокійного –
Сонце померло.
Завішуйте більма-фіранки
Ваших будинків – їжаків клишоногих,
Заброніть їм блукати шляхом
Босоногих аристократів Неаполя:
Карбонарі барокових п'ятниць.
Навіщо Петрарка Людину оспівував?
Сонце померло!
Цього плаксивого вечора:
Кантати Верони меланхолійної.
Данте. Навіть він уявити не міг
У тій круговерті підземних інферно, що:
Сонце померло!
Поховайте його в кораблі вікінгів
Космічного пилу чорного.
Сонце померло!
Серед тьми я кличу людей,
Приходять на крик мій самотній
Юрби сліпців – як звично їм в темряві
Такій бавовняній і тихій блукати
Без костура (бо навіщо?)
Сповідайтесь мені – тільки чесно –
Це ви його вбили?

І колисали Ніщо у скрині Плеяд?
Підпалить дракар-домовину Інгольфа
Нехай Сонце засяє останнім вогнем треби,
Бо Сонце було так само блукальцем –
Мандрівцем безпритульним,
Як ті – жителі Оркні –
Будівничі Кола Бродгара.

Часопростір

*«Пробачте, друзі мої,
надлишкову схильність до цієї книги...»
(Григорій Сковорода)*

Життя – це потріпана книга
З видертими сторінками
(Бракує найцікавіших розділів)
Життя – це драма,
Яку написав схоласт Сорбони –
Компілятор літописів
Війни Столітньої,
Трубадур шляхів розбитих,
Драма чи то мелодрама
З трагічним початком,
З фіналом незрозумілим
Чи то з його відсутністю,
З тьмою замість завіси.
Життя – це верлібр
Поета-сухотника з Парижа дощу
Чи то скрипаля сліпого,
Що не знає нотної грамоти
І грає свої мелодії –
Свої нескінченні ноктюрни
Тільки по пам'яті ночі
(Не своєї навіть)
(І то уривками – все уривками).
Життя – це роман
Без кінця і початку
З дірявою обкладинкою
(Миші прогризли),
У якому герої
Свої імена забувають
(А яке воно – імено моє?)
І вже ніколи не згадують,
А я мандрую з одного століття

До іншого – такого ж приплудного,
То в одному човні-тілі,
То в іншому.
А тіні навколо ті самі,
Що в часи Чорної Моровиці,
Що в часи перших птахів залізних,
Що в часи ковалів-анакоретів.
Тіні (чи то душі)
Змінюють свої тіла-шати,
Тіла-кораблі, тіла-кокони, тіла-лялечки,
І все лишаються тими самими.
Все забувають, все марнують
І гублять слова намистини
В морі.

По лезу

*«Будь-яка плоть пісок є
І мирська вся слава,
І її вся гидота солодка.
Возлюби шлях вузький, втікай
Від загалу звичайв...»*

(Григорій Сковорода)

Стежка вузька, наче лезо –
Крізь ліс темний, як сама смерть.
Одягніть годинники
На лапу кожному зайцю,
На кігті кожному вовкулаку,
На вуха кожному песиголовцю.
Бо чим же тоді хронотоп міряти?
Не ножами ж посмугованими
(Булату дамаського візерунок).
Веду свою плоть
Стежкою вузькою, як лезо
Бритви, якою голять череп
Мисливців за вурдалаками.
Веду свою плоть: неслухняну, як човен рибалки,
Що ловить морських окунів –
Черлених та колючих, наче слова єретиків
Століття-потворки Розколу Великого.
Петрарка – ти теж соняшник,
Геліофіт каштелянів.
Кому за мури – ховатися,
А кому лезо: йди,
А може й тікати: знаю кому й навіщо:
Та не скажу – не сподівайся,
Не заспіваю про це навіть пісеньку,
Що на кладовищі хлопчик сліпий
Мугикав собі й катеринці потрошеній.
Хтось йому до капелюха
Монету кинув –
Таки.

Золотар-безхатько

*«Чимало бардів марно золотить
Часів занепад!...»*

(Джон Кімс)

Сонце монахом-схимником
Тиняється над іржавими дахами
(Кольору Марса – тільки темніші)
Міста пророків Судного Дня.
Хмари сірістю мурів середньовіччя
Шиють рясу чи то хітон
Цьому писарю чи то центуріону
Наших дощавих літописів
Червня.
А я теж золотар:
    а ви як думали?
Час іржавий
    позолотою крию-вкриваю
Дахи жерстяні
    кам'яниць-склепів
На вулиці без сезону,
Де немає жодного дерева,
Де навіть жебрак-клошар
Замість солідів Веспасіана
Збирає в дірявий капелюх п'ятниць
Золоті промені Сонця:
Бо той монах теж золотар –
Томазо. Отой – Кампанелла.
Він золотив ренесанс хворий
Фальшивими монетами Міста Сонця,
Отрутою днів прийдешніх – навіщо?
А ми іржу фарбуємо:
Словами захмарними.
Іржу сього світу залізного
Доби старих цвяхів і нових ножів
Цієї епохи занепаду,

Цієї Країни Мертвих
(Барди ж бо)
(Трубадури, начебто)
(Співаки пісень темряви)
(А ви думали – мовчання)
Тільки не кажіть, що то надаремно.
Все.

Перехожий

*«... І ти, сумний Перехожий,
Перехожий, що бідний так само, як я,
Йди зі мною дорогою...»
(Гійом Аполлінер)*

Перехожі – всі ми перехожі
На вулицях міста життя.
Небо згасло – ліхтар цього завулку,
Цієї брудної корчми-планети.
Перехожі. Сумні перехожі.
Все так само несуть свою плоть,
Свої язичеські імена та прізвища –
Трохи іспанські, трохи дрімучі
(Лісів неіснуючих)
(Ну, зовсім трохи)
Несіть свої торби
Мимо крамниць – обабіч
Товарок з очима журби:
Вони продають компаси
Капітанам сумних анемон.
Перехожі
Заходять один за одним у дзеркало,
Забуваючи зачиняти двері –
З собою, з гуркотом,
А хтось із них боявся смерті,
А хтось здогадувався, що це вигадка,
А хтось грів душу меланхолійними спогадами
(Життя – це балада про мертво місто).
Мій морок – для серця,
Щоб легше йому стукалося-грюкалося
(Тук-тук).
Ти йдеш собі – інколи поруч.
Я казав кожному, що це місто –
Місто осені, але мені не вірили
Перехожі,

Вдягнені в макінтоші чорні,
Такі ж жебраки як і я.
І тільки темне обличчя Мадонни
Над дверима будинку
В якому ніхто не живе...

Срібні дні

*«... Якщо щось у мене було
Так це серце з плоті
Я приніс його на олтар
Обітницю сповнюючи
Але побачив срібло одне...»
(Гійом Аполлінер)*

Тільки срібло.
І не лишень серед ночі модерну,
Всюди: серед хвиль зимового моря,
Між звуками слів, між літерами мертвих фоліантів:
Срібло: срібні хвилини, срібні години, срібні дні
Міряють срібні годинники:
Зими: дощавої, але дощ сріблом
На прозорі вікна очей січня,
Прозорим сріблом води
На метал сокири пращурів,
Якою вони рубали ліс буття свого темного.
І що в цьому срібному
Не дзвенить, не іскриться?
Хіба моє серце: з плоті гарячої,
Черленої і живої:
Пульсує разом з ритмом Галактики
Виром навколо діри чорної
Серце: червоним мішком крові.
Кину його на олтар:
Їжте – боги абеткових істин.
А навколо срібло. Епохи мисливців темряви
(Таки за вампірами), епохи чорно-білої:
Таки блискучої, трохи важкої
І трохи продажної: тридцять срібляників
Хтось у калитку кинув
Юнаку бородатому кароокому.
Срібло. Одне срібло навколо...

Літопис синього неба

*«Чому ми не білі птахи
над пінними брижами моря?
Ще метеор не згас,
а нас вже полонить туга...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Джеральду ФітцДжеральду – Геройду Ярла Мору, VIII графу Кілдер, некоронованому королю Ірландії. Щиро.

А я вписую літери хмар
У літопис синього неба,
Пишу про лордів гонору,
Про графів торфовища гиблого
(Гибій, писарю, гибій!),
Про горобців замку зруйнованого
(Цвірінькайте, вам то що...)
А я пишу пером крука –
Того самого, що Каханна Фіах,
Занурюючи в чорнильницю
Ірландського моря:
Тому й слова мої прозорі,
По синьому писані,
Ніхто їх не прочитає
Крім птахів легких як вітер,
І то лише лебедів – тих самих –
Золотим ланцюжком поневолених,
Яких шукав Мак Лір, але марно,
Бо все в наших літописах
Намарне,
Навіть якщо вони писані
Не на синьому небі,
А на шкірі корові білої.
А Сонце червонобоке, як і раніше, падає
У прозорість гіркосолону –
До лускатих срібляників –

Холоднокровних мовчальників,
А день, як завше, гасне –
Кельтські бо сутінки,
А бруківка з наших надгробків мощена,
А крім руїн нічого й класти до торби Часу –
Старця сивобородого
(Йому в торбу, а Землі в скриню),
Добре хоч вона не прозора,
Як би то нам по кістках ходилося-стукалося
Чи то танцювалося...

Ірландський час

*«Шурхіт ірландського часу, що жене вітер по
Залізничній колії до кинутого депо,
Шурхіт мертвого полину, що випередив осінь,
Сірий язик води біля цегляних ясен...»*

(Джозеф Брод)

Ірландський час шарудить
Шкутильганням старого колієра,
Що пом'ятий картуз натягує
На самі вуха втомлені від свистків,
І слухає як гомонять потяги
Мостою залізними,
Що висять коромислами
Над гленами та затоками,
Озерами та потоками
Форелі плямистої.
Ірландський час шарудить сторінками
Книг пожовклих погризених мишами
(А я думав переступити межу –
А там темрява,
А там тиша,
А там мовчання
Одвічне).
Ірландський час шарудить листям
Старих крилатих ясенів,
Що падолистові й голі:
Шати зірвано,
Розірвано і розкидано:
Тільки шурхіт
Бруківками бездвірниковими –
Вулицями старих міст,
Які й самі забули
(Чи то себе заколисали),
Коли там поселилися
Перші їх волоцюги-мешканці

(Тут і там. І ніде.)
Ірландський час костуром стукає,
Коли годинники всі поламани,
Коли маятники всі гилями
Виснуть у прірву Ніщо
(Історія
Наша чи то чужинська,
Чи то камінна,
Чи то вересова),
А я питаю де і навіщо,
А я читаю псалми серед мурів
Церкви давно зруйнованої:
Читаю співаючи:
Ірландський час.

Зелена троянда в ніч на Самайн

*«Від смертних думок зайцем чи мишею,
Що біжить жнивом перед серпами,
Щоб залягти в бороні останній...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Шемасу Гіні – щиро.

Зелена троянда
Цвіте в човні рибалок,
Що пливуть ловити вугрів
Хитавницею холодних хвиль
Прямісінько в Антрім –
Там де руїни Дун Лібсе.

Зелена троянда
Розцвітає щоночі,
А в ніч на Самайн пишшно,
І пахне вона особливо
В ніч на Самайн – ніч одкровень
І дверей – у незнане прийдешне.

Зелена троянда
Серед стерні голого поля
Біля селян втомлених і розхристатих,
Що тішаться доброму урожаю
Ячменю,
Горді, як ця земля.

Зелена троянда
Цвіте на дереві,
Що стало каменем
У глибинах озера Лох-Ней,
Яке витягли необачні озерники
Чи то фейрі-водяники.

Зелена троянда
На столі дерев'яному
Хати, де грає старий шанахі
На скрипці свою одвічну мелодію
Роси туману,
І пахне старезним віскі.

Зелена троянда
У кошиках копачів глини –
Синьої ірландської глини,
З якої зліплять глеки і чаші
Руки пошерхлі.

Зелена троянда
Цвіте на болоті – на торфовищі,
Де заступ ріже землю як масло,
Де сховок нетлінним
Лежатиме тисячу літ.

Зелена троянда
Цвіте на каменях диких
Руїн кляштору
Серед хрестів кам'яних,
Де писали колись літописи
Королів Коннахту.

Зелена троянда
На свіжотесаних дошках
Останньої хати
Мого друга старого.
І сальва,
І «Erinn go bragh».

Вулиці, на яких ми вмирали

*«На клич меча вставали серед тьми
Всі, хто ще міг в бою стояти.
Вінець свободи здобували ми,
Вітчизни діти і солдати.»*

(Шандор Петефі)

Пам'яті полеглих за свободу
На вулицях Будапешта у 1956 році

Осінь, коли дозрівали плоди,
Осінь, коли небо було холодним,
Осінь торкалось обличчя:
Мого і людей на вулицях Будапешта:
Якщо терпіти несила: кров на бруківку
І душі в небо. (А над містом сутінки шовку)
А до землі виснуть яблука –
Вибухне моє серце: я нині повстанець,
А серце моє не з воску,
І навіть не кришталеве,
Серце моє гаряче: таке людське і живе
Віддам тобі – Вітчизно,
Віддам тобі – Свободо,
Пройдуть холоди й дощі,
І змиють кров з бруківок
І брудні сліди окупантів,
І може лишиться пам'ять
Про нас, що лягли на бруківку,
Що пішли під кулі і танки,
А вітер що так холонув
На хвилях плинних Дунаю,
Що так свистав у руїнах
Мого чарівного міста,
Він прилетить знову
Торкнутися стиглих яблук
Осені Будапешта.

Хотіла моя пісня
Ввібрати щедрість осінню,
Але в мою пісню
Ввірвався гуркіт танків
І чоботи окупантів
Гупали моїм містом
За яке ми вмирали...

Холод

*«Я не здатний жити в інших широтах
Я нанизаний на холод, як гусак на рожен...»
(Йосип Бродський)*

А я теж не здатний
Жити в інших широтах:
Сонячних і гарячих.
Туман і мокряк ірландський
Так в'їлися в моє тіло,
Що сам я став білим
Від бороди до глибин душі,
До самих її заплутаних лабіринтів
З вапняку – біломурованих.
Я так звик:
Якщо море – то конче холодне,
Якщо берег – то конче вітряний,
Якщо вересень – то конче пустка
Вересова – а під ногами торфовище,
А під торфовищем сплять королі,
А дощ з неба завісою,
А роса сріблястим намистом
Холодним, як вістря стріл,
Якщо вітер – то конче колючий
І все в обличчя зоране зорями,
Холодними, як все тут
На острові зеленому озерному.
Якщо жовтень – то конче туман
Там, між листям кленів,
Там, за доторком до кори явора,
Там за пальцями ясена.
Там, де море гойдає човен,
Де хочеться в кам'яну хату
До жаркої ірландської пічки,
Де запах картоплі печеної
І кожен кухоль з дерева різаний
Пахне старезним віскі.
Там – де холодно.
Там – де осінь.

Живе срібло зірок

*«...Зорі
Наче розбитий термометр:
Кожний квадратний метр
Ночі ними засіяний...»
(Йосип Бродський)*

Розбитим термометром зір
Я міряю температуру
Цього хворого Всесвіту.
Боюсь подивитись навіть
На цифри готичні приладу:
Раптом переконаюсь,
Що температура сього Всесвіту
Як у мерця.
Хоча десь,
Хоча десь за хмарами туманностей
Сказав мені вголос:
«Докторе!
Не поспішайте діагноз ставити.
Всесвіт живий.
Він навіть не хворий.
Ви лише зазирали в шпаринку,
Лише побачили обрізані нігті,
А думаєте, що обстежили пацієнта.
Лишіть собі свої цидулки,
Свої прагматичні клізми.
І не треба мене називати «Старим»*
За давнім ірландським звичаєм.
Ви любите розглядати
Одну з моїх іграшок:
Гарну Ви придумали назву:
Всесвіт.
Є в цьому слові щось біле,
Щось від друїдів:
Цих диваків у ліс закоханих ,

Цих збирачів каменів,
Які інколи розмовляють,
А інколи вершать – долю,
Цих ловеласів потойбічного,
Цих біло-вбрано-здивованих.
Отож не журіться, докторе,
Напишіть краще в оцій
Історії хвороби:
Все тимчасове...»

Примітка:

У нас в Ірландії його ім'я теж не прийнято вимовляти намарно.
Називають його легким натяком, наприклад Старий. Він не
ображається...

Ірландський ноктюрн

« І все таки і в мене були сни

Про тих істот, що щасливіші смертних...»

(Вільям Батлер Єйтс)

Шеймасу Гіні. Щиро.

Час рахувати вальдшнепів,
Час рахувати кожен шматок торфу
Між двома світанками і
Двома спалахами вогню
У цегляній пічці з високим комином,
Доки не почалось полювання,
Доки лисиць хвости пухнасті
Червоніють, як листя кленів,
А кулі – гирьками у долонях
Вагітніють смертю банальною
(Як на шальках терезів
Важчас завтрашній день
Мірою і динаріями
У руці чорного вершника)
Серед мурів замку Мечів
Пейлу блідого: кожному есквайру могилу,
Кожному графу склеп,
Кожному віконту дідизни шмат
Від нього – від Олівера.
Серед мурів замку Мечів –
Вотчини давно мертвого архієпископа,
Схопленого інквізицією,
Так само незатишно копачам картоплі,
Як незатишно квакам зеленим
(Не квакерам, ні, вони не тутешні)
У шлунку білої чаплі,
Що летить над озерами
Прудкої форелі червоних плям.
Добраніч, Шеймасе!
Добра безсонна ірландська ніч,
Ти як завше, ти знову занурюєш

У чорнильницю днів і ночей
Рушницю пера. Птахи перелітні літер
Знову рядками на полі паперу
Білому, як сніги сорок дев'ятого року
(Сторінки-торфовища).
Гаряче
Від слів твоїх повітряних-вітряних,
Як жарко від печі старої хатинки,
Що стоїть серед пустищ
Ірландії. Шеймасе! Ти пишеш рядки восени:
Вічної осені ночі й дощів: таки нашої.
Серед ночі будь-який вірш
Стає невловимим на дотик
І в темряві тане. Для тебе п'ятьма домівка,
Свічка – сестра. Але де там. Але годі:
Таки сунуть мішки пацюками
І покидьки Кромвеля синьобороді
Таки тут – за вікном. Бо більше їм ніде
Пантрувати за нами.
Налий мені чаю. Терпкого ірландського чаю.
Кинь туди жменю суниць:
Сухих, запашних і п'янкх:
Збираних на болотах –
На тих самих де банші кричать,
На тих самих – вальдшнепових.
Шеймасе! Наша писемність
Є лише квола спроба
Не розчинитись в безодні
Ночі. У нашій ірландській глині
Надто багато нарито, накопано
І закопано, сховано
Чи то кістяків королів чи нас самих.
Шеймасе... А там на болотах
Жінка блукає в зеленому платті.
Блукає, блукає, блукає...
Шеймасе! Ми напишем про це...

Капітани життя

*«...Сп'янілий від вітру
Капітан свого життя
Слухає, як гуде дерево і такелаж.»
(Шеймус Гіні)*

Ми капітани - наші вітрильники
Тесані й клепані з прозорих слів,
Ми капітани - пливемо чи то летимо
По морю холодної води оповідок
Коли сумних, коли і веселих,
Але кожна про смерть бліду -
Бо більше писати й нема про що
(Не писати ж про життя
Не пристойно ж бо,
Як можна писати про те,
Про ще не відаємо).
Отож і пишемо - ми дітлахи,
Що замість іграшок з літерами бавляться,
Про те, чого не існує,
Про те, чого не буває,
Про те, що придумано,
Вигадано й нафантазовано:
Нібито смерть якась є,
Нібито ми «помираємо»,
А не мандруємо-валандаємо нескінченно,
Доки сам час існує-іншує
(В іншому-інакшому)
З одного світу до іншого,
Геть чисто все забуваючи,
І про вічність мріючи
(Так, нібито, її забрати можуть),
І якоюсь «смертю»
Один одного лякаючи...
Ми капітани - в кого каравела,
А в кого корито,

В кого вітрило, а в кого
Паротяг-шміровоз засмальцьований
(Дим, дим, дим)
Але хвилі - вони завжди.
Без них нудно. Без них не колисково.
Без.

Мій човен пливе
А я на березі...

Година

*«Це година,
яка замість пошту
вгорта тебе хмарою пилу...»
(Пауль Целан)*

Всім вбитим за правду.

Година -
Найтемніша година ночі
Перетворює вулиці на жертовники,
Перетворює серця на срібні дзвони,
Слова на крики протесту,
Життя - на офіру.
Як добре, що в оцій темряві,
В оцій годині пилу,
Який не дає людям дихати,
Ми страх викинули
На смітник як непотріб.
Світ хитає, а ми самотні
На цьому кораблі переповненому.
І кожне подвір'я - уламок ковчегу,
Шматок буття дерев'яного,
На яких пливемо на хвилях хвилин,
Бо знаємо: краще вмерти вільними,
Аніж жити рабами.
Ця думка - це наш останній прапор
Над барикадами людяності.
І кожен рядок - одкровення,
І кожен плащ - саван,
І кожна мить - Воля.
Наші серця це зорі, які будуть світити довіку,
Навіть найтемнішої ночі
Вони не згаснуть і будуть на небосхилі
Тоді
Як здохне останній диктатор.

Теслі шибениць

«...Ми копаємо могилу в повітрі
там лежати не тісно...»

(Пауль Целан)

Пам'яті добровольців 1798 року

Ми вганяємо цвяхи
У легке жовте дерево -
Свіжотесане і ясеневе,
Ми б'ємо молотками -
Важкими, залізними
По м'якому пахучому дереву,
Ми клепаємо шибениці
Собі,
Нам - ірландцям
Під злими цівками
Воронованих крісів англійських,
Ми клепаємо шибениці
На яких буде добре гойдатись
Нам - ірландцям
На солоному вітрі
Оливному моря Ірландського
(Тільки балки скриплять).
А ти, Маргарито, твої коси руді -
То ж чудова мішень
Для стрільців у червоних мундирах.
З мене був добрий тесля
Ще до того, до того, до того,
Як пили ми на пагорбах вересу
Чорне віскі ночей.
Ще до того, до того, до того
Як майстер млина - того самого,
Що перемелює всі наші біди,
Вказав мені шлях
У табір повстанців -

Глен-да-Лох.
А ти, Маргарито, все чекала вогню,
Що спалив наше селище
І поле ячмінне нашого клану.
Я влучав у червоні мундири
Зі старого мушкета -
З іржавого кріса,
Що від батька отримав у спадок.
Нас так мало в тумані -
Рудочубих повстанців.
Тільки вітер співає
Над руїнами замків,
Над порожніми гленами
І кам'яними хрестами...
А Ірландія плаче,
А Ірландія плаче
Без сліз...

Ковток синяви

*«Із синяви, котра шукає свого ока,
п'ю найперший.»*

(Пауль Целан)

У келихи розлита синява Неба.
Кожному, кого забуто і зневажено,
Кожному, хто крізь темряву йшов
За ворота білих хмар, дорогою прозорою,
Кожному, хто прагнув троянд черлених,
І хреста дерев'яного чорного,
Гілок терену і шляху довгого,
Інколи нескінченного, завжди кам'яного,
Кожному, хто біг з Часом навипередки,
Хто шукав між зірками свічада -
У келих по вінця синяви.
Колись будуть про нас говорити,
Колись будуть про нас мовчати,
Колись будемо блукати ми тінями
У царстві великому мрій і спогадів,
Але нині келихи наші сповнені Небом,
П'ю найперший оцю синяву -
Ще сім ночей блукати срібному Місяцю,
Ще сім днів вітру холодному віяти,
Ще сім гір ногам втомленим перейти,
Ще сім хмар птахам білим перелетіти,
Ще сім черевиків букових протерти,
І сім свит твідових подірявити,
Доки Брама прочиниться.

Талер сновидь

*«Та ось вже дзвенить
на ристалищах світу
карбований талер сновидь.»*
(Пауль Целан)

Інколи в снах моїх кольорових,
Що прибиті іржавим цвяхом
До стіни тесаної дерев'яної
Старого ірландського шинку,
Мені часом мариться,
Що хмари - це просто помилки,
Одруківки бородатого Бога-поета,
Писані лебединим пером
В книгу високого синього неба.
Ми варимо трунок
З чорних краплин ночі
(І то не у снах)
П'ємо з білих горняток ковтками:
Так п'ють божевілля
Художники шахових дошок
З білих горняток,
Ліплених з сонячних днів,
Опалених Агні-хотаром
(Таки посередником).
Рудобородий король
З очима кольору трав
Здіймає ірландський прапор
Над зруйнованим замком -
Свою мрію лишає останній твердині
Королівства загиблого Томонд*.
А ти, Маргарито,
(Так називав я тебе
У снах-палітрах казкових)
У долонях зігріла прощання,
Коли йшов на війну чергову

За свободу Ірландії.
На ту саму з якої вернусь
Тільки спогадом.

Примітка:

Звичайно не Томонд, а Туадмуман (ірл. - Tuadhmhain).
Томонд я написав, щоб читачам було зрозуміліше...

Скляний світ

*«Все повз. Спостерігай і зрозумій
Виднокіл ковтає море й сушу,
Поля їдять вершки біліючи дахів.
І ось ти в темряві. Пригадуй...»
(Шеймус Гіні)*

Я попливу
На кораблі скляному -
Прозорому, як роса туману,
Я попливу
На скляний острів,
Де навіть крізь скелі
Світиться серце місяця -
Срібне, як усе осіннє
На нашому пастушому острові.
Я попливу
Під скляними вітрилами
Дивлячись крізь скляне днище
На почварок моря-темряви.
Я попливу
На кораблі прозорому
Шляхом примарного вітру,
Скляними веслами
Загрібаючи сині хвилі
Гіркі, як життя моє.
Я попливу,
Коли сам стану прозорим -
Прозорішим за саме повітря:
Таке біло-молочне
Повітря
Ірландії дощавої і вічно вологої.
І буду блукати
Серед синього спокою
Дзвінкого й зіркового
(Бо зорі - кришталеві цвяхи).

Буду складати
Вірші прозорі й легкі,
Не лишаючи тіні
На скляних каменях,
На скляних деревах,
На скляній траві,
На скляних квітах
І на скляних дверях
З одного світу до іншого.
Довіку...

Човни, я яких ми пливемо

*«Усі човни речей, човни життів
Поснули в тісних обширах землі,
Нечутно - легкий подих дому...»
(Ів Бонфуа)*

Човни, в яких пливемо в невідомість:
Вони такі легкі, і навіть легковажні,
І кожна річ стара: горнятко, чайник,
Годинник, окуляри, мешти, плащ, оливо -
Це все човни: на хвилях океану часу
Ми капітани й моряки, рибалки й маяки,
І пливемо без карти і без лоцмана,
І навіть без весла, хоча... Насправді:
Вітрила з нетривкого льону - прозорого,
І кидаємо ятір в безодню синю часу
І в каламуть годин, хвилин заплаву,
Хоча не ту витягуємо здобич,
І не сріблястих лускоплавців, а почвар:
Химерних виродків чужих і тьмяних снів.
Якби ж то кожен дім, якби ж то кожна хата
Була материком або хоча б землею
Незнаною, чи островом, де спочивають ноги
Від хитавниць буття човна,
Від присмаку солоного вітрів,
Від холоду свинцевих хвиль,
Від мороку глибин,
Від втомлених очей матросів,
Від прихистку вітрів - вітрила...

Клану Еліотт

*«Хто впертий, той не відступає,
Доки не здолає.
Хто впертий - того любить Бог.»*
(Мак Ог - відлюдник з Лісмора)

«Сині капелюхи йдуть через кордон»*
У пошуках білого глоду -
У пошуках квітки щастя і запашного літа,
Сині капелюхи йдуть - шматочки синього неба,
Минаючи сто кам'яних громад,
Мурованих Скоттами та Рукою Сильною
Чи то кланом Мак Гіллейдідір,
Що приніс свій тарган на Місяць,**
Сині капелюхи йдуть через кордон:
Отой, що межує кельтів зі світом чужих королів,
Отой, за яким звияга дзвеніла мечами сталі,
Отой, за яким кричали черговий раз перелякано,
Черговий раз повітря хвилюючи нашим іменем,
Тривожачи звуком: «Кельти!»
Південною мовою берла.***
Ми, кельти, одвічний народ Прикордоння,
Бо живемо на межі - різних світів давніх:
Світів буття й потойбіччя,
Світів Землі і Моря, світів Води і Повітря,
Напевно, тому що ми гели,
І звикли барвити простір -
Зеленим або синім, або просто картатим,
Кольоровим, але волохатим,
Малюючи в наші твіди наше життя строкате:
Зелене воно або синє, але завжди кольорове,
На те ж бо ми кельти - люди шерсті і кілтів,
Люди землі вересової, пастухи овець волохатих,
Муралі кам'яних замків,
Співаки пісень безтурботних...

Примітки:

В давнину клан Еліотт називався клан Елох.

* - «Сині капелюхи йдуть через кордон» - гімн клану Еліотт, який їм склав Вальтер Скотт.

Білий глід - символ клану Еліотт.

Перша людина яка ступила на місяць - **Ніл Армстронг** належав до клану Мак Гіллелайдір і він справді взяв на Місяць крім всього іншого тартан свого клану.

*** - гели називали мову зайд сасенех «берла».

Біле крило

*«Вітер з іншого, нетутешнього світу,
Вітер висоти піднімає, тримає
Біле крило, що тріпоче в небі...»*

(Шеймус Гіні)

Біле крило в високому чистому небі -
Воно тріпоче доти,
Доки стукає невгамовне серце,
Вітер його піднімає,
Вітер його шматує,
Вітер його несе в краї далекі, незнані.
Вітер чужий, нетутешній,
Вітер з іншого світу,
Де живуть танцюючі тіні,
Живуть, сміються, співають
Пісню шаленої вічності.
Вдягнемо ми білі шати
Шати прочан і друїдів,
Здіймемо білі вітрила,
Полетимо як птахи -
Вільні, легкі і нестримні
Над морем холодним, прозорим
Назустріч п'янкій волі
Назустріч новій Вітчизні,
Назустріч новому часу,
Назустріч Царству Свободи.
Готуйте човен, ірландці!
Ладняйте човна-птаха,
Здіймайте вітрило-мрію...

Мій друг вітер

*«Вітер
Заснув у моїй глибині.»
(Вернер Ламберзі)*

Вітер теж бачить сни –
Такі ж скуйовджені,
Такі ж різнобарвні,
Як трава на вершині гори лисої
Кожного пройдисвіта червня
(Бо він не святкує Белтайн,
Не зустрічає епоху Світла –
Епоху шаленого Бела,
І навіть не знає, що бувають часи темряви,
Коли сонце скупе і холодне,
Приходить лише на час
І дивиться ображено й сумно
На селища людей-грішників).
Вітер теж бачить сни –
Сповнені пахощами захмарними,
Швидкими, як пісня жайвора,
Солоними, наче спогади старого рибалки.
Я знаю про це, я беріг цю таїну,
Аж допоки
Вітер не знайшов прихисток
У моїй дивакуватій свідомості,
Допоки
Ми не почали бачити однакові сни
І літати у снах над пагорбами ялівцевими,
Над кам'яними хатками чорних димарів,
Де досі шепчуть легенди привиди,
Де співають пісні тіні,
Де буркоче про сучасне глечик
У піщі вогню життя. Ми літаємо над
У снах...

Гончар-водолій

*«Ми обидва живі –
А життя це і є надія...»
(Ентоні Харві)*

Ви примушуєте мене думати
Про те, чого я не знаю,
Ви примушуєте мене ліпити
Поєми-гличики з глиняних слів
(А вони розіб'ються –
Коли висохнуть, коли сонце опалить їх
Товсті боки-метафори
І скам'янить вогонь буття
Жаркий як жадання, світлий як одкровення).
Я гончар – а ви думали, що поет
Я глиноміс – а ви думали - проповідник,
Я винороб – а ви думали – пастух.
Я замішую глину павзами,
Вона злипається, як сторінки Біблії
Втікача-еретика, що ховає
Кожну свою думку-блискавку
У торбу-хлібосховище
Сухих сухарів цитат
І вина вакханалій-віршів
Босоногого циклопа Ероса,
Волоцюги Меркурія. До Ефесу ще
Не примандрував Павло-безхатько,
Щоб біля руїн сховку Артеміди
Мав сказати нам, що ми теж глина:
З нас ліплять філософів
(А ми не хочемо), нас називають людьми
(А ми пручаємось), бо такі ми вже
Стадострижені вівцегромадяни
Полісу Сатурналій.

Вусате літо

*«Тоді поїхав по дорозі Куаллан
і незабаром побачив трьох вершників,
що неслися до Дому.»
(Скела «Руйнування Дому Да Дерга»)*

Вусате літо
Вітає мене гудінням
Вусатих блискучих жуків,
Білими хмарами вати спогадів
Про блукання лісами бажань
Темних, як кожні пошуки
Невідомого
Серед хаосу поживклих манускриптів
І глиняних табличок «минуле».
Квітами синьої вероніки
Неба шматочки під ноги мріям.
Вужем жовтовухим свідомість
Повзе в невідоме – в хаші
Абетки цвяхованого Всесвіту
У затінок крон:
Білим пугачем чи то круком
(Теж альбіносом)
У пошуках вічних
Привітанню назустріч.

Лох-Луйбе

*«Мені більше не шкода себе
Не описати цю спробу мовчання...»
(Гійом Аполлінер)*

Пірнаю в Озеро Трави,
Занурююсь у його глибини,
Куди навіть плескаті зелені коники
Не наважуються зазирати,
Пливу між хвилями королиць,
Між їх терпкою піною:
Їх білих пелюсток просвітлення,
А вітер гойдає
Воду запашної конюшини:
Трирозділену, трилистяну,
Триєдину суть білого шамроку.
Я пірнаю, пірнаю, пірнаю.
Пливу
Капітаном каравели життя,
Спрямовую тіло-човен
У безкрайні океани літа,
Біля острова спогадів,
Кину зламаний іржавий якір:
Лише бджоли чайками
І метелики альбатросами,
І вірші мої кострубаті – вітрилами,
І сон як смерть...

Примітки:
Лох Луйбе (Loch Luibe) – Озеро Трави (ірл.)

Шати для істини

«Чуєш Слово плюскається невловимою рибою

.....

Бог приміряє небо як блакитну маску.»

(Гійом Аполлінер)

Листям весняних дерев мені
Шелестить Слово.
Білими хмарами шиються шати –
Чисті, як порожнеча –
Одяг для вищої істини,
Що приходить оголеною
У наше хворе марення,
Яке ми звемо «реальність».
У піснях синиць,
У безнадійному крику зозулі,
У голосі чайок (прощання)
Вловлюю звуки Слова,
Його прозорі літери,
Його незриму присутність
Мені підтверджує вітер –
Оцей теплий, вологий, весняний.
На видноколі пагорбів
Бачу лише кольори:
Зелений, білий і синій.
Буду чекати (довго, можливо, вічність)
Коли зацвіте вересень і земля пофарбує рожевим
Оцей світ безталанний:
Кольором смутку,
Кольором ностальгії...

Бівер-рівер

«Я зірвав цей вереск рожевий

Осінь довершилась значить в дорогу...»

(Гійом Аполлінер)

Колись давно коли були ще молоді і я, і світ, мандрував я волоцюгою разом з ватагою старателів по землі канадській. І якось в горах я забрів в ущелину де текла Бівер-рівер. Вражений красою тих Богом і людьми забутих місць я написав таке:

В ущелині моху м'якого
І білих солодкавих квітів
Живуть будівничі греблі –
Дерев'яних важких загат,
Що зупиняють течію річки
Чистої Бівер-рівер,
Живуть волохаті муралі вільні,
Будівничі з очима сутінок,
Пухнасті дереворуби,
Чапленогі пірнальники
У ставки одвічного лісу,
Вусаті дегустатори
Солодких судин ясена,
Монахи вдягнені в шуби,
Хвостаті шукачі істини,
Водяники-відлюдники,
Носаті прочани іжакових хащів.
Вони мені шепотіли
Про таїну вільхи, про одкровення кленів,
Вони ніч стоножили
Плюскотом колючої гілки,
Яка падає в воду прозорої Бівер-рівер,
Де марно шукав я піщинок
Металу жовтого сонця,
Яке зазирає так рідко
В ущелину Бівер-рівер.

Манускрипти весни

*«Вітрильники на видноколі занурюються в туман
Вітри помирили і коронували їх анемони...»*

(Гійом Аполлінер)

Ця весна сміялася
Трьома кольорами ірландського прапора:
Зеленим – молодих листочків буків,
Білим – кольором ніжних анемон,
Помаранчевим – вечірніх заграв.
Коли весна сміється,
А ластівки співають все ту ж саму
Травневу пісню рукописного Євангелія,
Писаного під наспіви вітру
На жовтій шкірі старих цапів
З розцяцькованою палітуркою квітів.
Якщо ти ірландець,
Якщо музика для тебе звучить
Завжди і всюди,
Пиши вірші:
На полотні вітрильників,
На перламутрі мушель
(З яких роблять гудзики
Танцюристи джиги і старі торговці),
На каменях, відшліфованих вітром,
І просто на синій площині неба.
Пиши...

Капловухі вітрильники

*«... І темрява злякалась сама себе
І накиннулась на блідих
Кажанів, - і досі тремтять...»
(Райнер М. Рільке)*

Яблуко-сонце
Кинув у глибінь моря
Бородатий Бог
За виднокрай-рису:
Туди, куди пливли-не-вертались
Капловухі вітрильники –
Білі, як шерсть овець-неслухів.
Долинає шум: весняний вітер:
Коли блукає островом – запашний,
Коли прилітає з моря – солоний.
Був би єретиком, якби жив давно,
У темних хащах минулого,
Був би книжником,
Якби за стінами кляштору
Шукав би забутої істини
Волохатий хвіст
У темному лісі літер,
Був би блукальцем,
Якби море покликало
Кинути людей свого клану.
Лишилося тільки чекати,
Що в пошерхлих долонях
Старий пересмішник Бог
Знову принесе нам яблуко-сонце,
Яке кинув так необачно
Він
В океан спогадів...

Подарунки тиші

*«Я спокійний, я знаю: заповітна Тиша
Блукає, сміється, насичує серце своє
У бджіл і горлиць...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Сьогодні тиша роздає подарунки:
Кожному схимнику і жебраку
По одному рожевому зайцю:
З величезними вухами-парасольками,
Якими він прикриє Всесвіт
Щоб не поглухли всі
Від сурми Судного Дня.
Сьогодні (не вчора) тиша з торбою:
Цяцькованою-строкатою,
Кольоровою і залатаною,
Вистачить всім подарунків:
І пастухам волохатих тижнів,
І королям безлюдних земель,
І капітанам загиблих кораблів,
Що спочивають
На самому глибокому дні темряви.
Кожному тиша подарує
Іграшкового зайчика,
Бо з живими вуханями я попливу
На дерев'яному човні мрій
Взддовж промінчика Місяця
До острова сподівань,
Де будемо ми слухати
І чекати...

Місто мідне

*«Всього одна зоря
Кидає світла блиск на місто мідне...»
(Гійом Аполлінер)*

Над містом мідним,
Що тільки з подертих газет
Довідалось, що прийшла весна,
Серед глупої ночі
Чорної, як тінь сажотруса,
Світить тільки одна зоря –
Самотня і тьмяна,
Як останній крейцер
У капелюсі бородатого жебрака.
Під цією зіркою
Мідні дахи нависають грибами
Над мідними касками пожежників,
Що не гасять пожежі, а розпалюють,
Над мідними кокардами поліцейських,
Що не охороняють міщан, а грабують,
Над мідними лобами громадян,
Що не знають навіщо
Світить над їхнім сірим містом зоря,
Бо ліхтарі набагато яскравіші,
А трамваї мідні все одно ночами сплять,
А пси мідні все одно пофарбовані гуталіном,
І ніхто вже не запитує,
Для чого, чому, коли і де
У місті мідному:
Там все фальш,
Навіть золото – і те мідне.

Дощ березолу

*«Ось краплі дощу
Наче намисто на шиї втопленої...»
(Гійом Аполлінер)*

Дощі березолу – холодні й відверті,
Як сторінки давньої книги,
Написаної монахом-єретиком
На козячій шкірі проклятих днів.
Цей паралітик-березень
Мокрими деревами Скорботних П'ятниць
Зачиняє врата темного храму Одкровення.
Мокрі люди і сумні пси,
Біла квітка на важкій холодній землі
Яку щедро посипали попелом
Спалених хат селян-втікачів.
Добре, що переліг боліт
Ніколи не ранив плуг:
Надто багато,
Надто багато,
Аж занадто
Сховано у цьому земляному літописі –
Пластах старого торфовища.
Хоч це не чіпайте
Своїми важкими руками.
Чи ви просто забули,
Яка вона – наша історія,
Як воно – дивитися на все це
І німувати.
Мені хочеться вийти з домівки
Цього мокрого дня підсніжників
І крикнути людям пустищ:
Збудуйте храм з дерева живих беріз.
Нехай він вічно плаче,
Якщо вам вже несила.

Друже Вільяме!

Він, насправді, не був і не біг бути моїм другом: коли до нього прийшла сумна старість, я був ще дитиною і не знав, що є люди які пишуть вірші зраненого серця. А коли до нього прийшла смерть, я був ще юнаком і не знав, що в цьому ж старому місті привидів і королів помирає великий поет і що я теж колись буду писати вірші про туман і людей.

Друже Вільяме!

Ти співав про диких лебедів,

Про холодне небо і сіру скелю,

Про трьох жебраків

І скрипаля з Дунею,

Аж раптом побачив,

Що прийшла жахлива краса.

Друже Вільяме!

Ти блукав сумним пастухом

Селищами нашої Ірландії,

Майстрував для журби

Човен, шив їй плащ і панчохи,

Щоб тихо до всіх прийшла журба,

Аж раптом у життя наше вдерлася

Жахлива краса.

Друже Вільяме!

Ти писав п'єси

Які ніхто не розумів –

Навіть друзі, не те що глядачі,

Які кидали в акторів гнилі овочі.

Ти писав, що Катлін (чи то Ірландія)

Дочка Хулігана,

Ти писав про прокляття Адама,

Про волхвів і ніч, що прийшла,

Та раптом в Ірландію вдерлася

Жахлива краса.

Друже Вільяме!

Ти один плакав

Над три кольором ірландським,
Коли вбивали ми одне одного
Невідомо навіщо і за що
(Бо прийшла жахлива краса!)
Друже Вільяме!
У чорній ірландській вежі
Ти один вартовим лишився
На сторожі нашого острова,
Виглядаєш тінь короля,
Що прийде вісником волі.
Бо досі в Ірландії
Панує жахлива краса...

Стукіт годинника

*«Коли я йшов у Вінді-Геп
Півпені кинули на хліб,
Бо я прямую прямо в рай...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Чеславу Мілошу – автору «Абетки». Щиро.

Ми всі живемо в середині годинника,
Між його коліщатками та пружинами,
Слухаємо оце вічне «тік-так» маятника
І сперечаємось: хто цей годинник заводить,
Хочемо зазирнути на циферблат
І дізнатися – котра година,
Одне в одного про це перепитуючи.
А коліщатка крутяться –
Без упину й спочинку,
А камінчики виблискують –
Нас до себе ваблячи,
А ми все між гвинтиків бігаємо,
Сенсу цього годинника шукаючи –
Хто його змайстрував і навіщо,
І для чого
Отой час невпинний він міряє...
Світ коліщаток: чи то лабіринт,
Чи то марення Акутагави понуре,
Чи то просто час – чорніє прірвою.
Зав'яжіть очі чорною шматою
І слухайте: це наше «сьогодні»...

Мій друг світло

Борису Немцову

Я знав людину,
Що несла ліхтар в темряві,
Що лишалася світлою,
Коли тьма отруїла буття,
Що лишалася чистою,
Коли все тонуло в бруді,
Що лишалась веселою,
Коли все наповнював сум,
Що вірила в істину,
Коли всі зневірились,
Що йшла по життю легко,
Крокуючи в променях світла,
Бо мала душу чисту,
Наповнену радістю.
Я знав — тепер все в минулому,
Бо цю людину вбили
Ниці брудні покидьки.

Маленька істина

Я знаю одну маленьку істину -
Просту, як кавалок Неба:
Я помру від старості
В глухому ірландському селищі
У старій кам'яниці
З маленькими вікнами.
Тихо засну на своєму ліжку -
Старому і дерев'яному,
Втомившись від безодні прожитих років.
Мене поховають на сільському кладовищі
Між старезних кельтських хрестів
Тесаних з дикого каменю,
Замшілих, як і все на цьому острові.
Пастор у чорній сутані
Меланхолійний, як вогка осінь,
Прочитає псалом латиною.
Єдине, про що шкодую
Наприкінці своєї дороги:
Я не загинув на барикадах
В боротьбі за свободу
Моєї святої Ірландії!

Брила для башти

*«Не я ж створив цей світ...
Хоча часом мені здається,
ніби таки я.»*

(Рей Бредбері)

Люди будували вежу з кам'яних думок
(А я лише сходи до дверей світла)
На вершині гори історії –
Високої і сірої,
Як хмари зими горобинової
(А я лише відчиняв двері:
Не для перехожих, для шукачів),
Хоч я теж каменярь вільний:
Брили важкі неотесані*
Носив до вершини стежками забутими
І говорив кожному будівничому:
«Посадіть біля башти дерево!»
Слухаю, як хмари шепочуть таємне
(І мені, і цим муралям втомленим),
Слухаю звуки кроків (шкіряні чоботи),
Торкаюсь пальцями
Жовтого паперу креслень:
«Майстре!** Поставте біля башти хрест
З трояндовим плетивом,
Бо всі ми трояндохрестні
Чи то ружокрижні
Вершники і будівничі
Високої ірландської вежі –
Лицарі Розенкрейцери.»
І пишу на кожному камені:
«Життя – це трагедія.»***
А як вежа буде довершена –
Округла, як коло Часу,
Темна, як наша минувшина,****
Танцюйте навколо башти

У світлі блідоого Місяця
Вільні каменярі й будівничі,
Муралі й теслі
Джигу скрипаля Рафтері,
Чекайте, доколи в небі
Над шпилем гордої башти
Не пролетять чаплі.

Примітки:

* - не сприймайте це як натяк. Але щоб отесати камені потрібен кутомір, молоток та фартух. І гарно отесати камені може тільки майстер-каменяр чи навіть магістр-каменяр...

** - маю на увазі Кормака О'Донована. Я з ним познайомився в Дубліні у 1956 році в соборі Святого Патріка під час спільного молебню «Товариства ліхтарників».

*** - тільки не перетворюйте її в комедію, я вас прошу...

**** - Вільям Батлер Єйтс писав колись про «Чорну башту». Так я не про неї...

Останнє яблуко

*«А ти сам – останнє яблуко на дереві,
чекаєш, поки вітер поволі розхитає тебе...»
(Рей Бредбері)*

Я останнє яблуко
На дереві пізнання добра і зла.
Висну червоним сонцем
Над зеленим моріжком невідання,
Марно чіпляючись
До зламаної гілки істини.
Отак і висну між синім небом віршів
І м'якою землею кудлатих зайців,
І знаю, що падати
(Не те саме, що літати)
Мій обов'язок прочанина повітря
(Бо повітря це теж храм).
Було колись бажання літати
Між зеленого листя оновлення
У крилатій кроні пізнання,
Тікаючи від важких рук
Неандертальця Адама
І твердих дзьобів пташок навіювання,
А зараз тільки очікування:
Холодного вітру книг.
Наразі тільки метелики й бджоли
Дивляться у синяву Неба просвітлення
І думають, що то не яблуко, а зірка
Чи то палаючий астероїд,
І чекають мого падіння,
Як появи нового пророка
Чи то нетлінної істини
(Бодай шматочка),
І думають, що вони не бджоли,
Не лускокрилі квітокрили,
І не літуни крилотихі,

І не дзижали волохатопилкові,
А шестиногі Ньютони
Чи то вусоворушилські Кальвіні.
Не сприймайте мене як знак –
Я просто останнє яблуко:
Самодостатнє, як крапка
У книзі буття людства.

Лицар початку

«Вчора помер сіроокий король.»
(Ганна Ахматова)

Він не знав, що ця війна Столітня.
Він не знав, що битва під Кресі не остання.
Не знав, що епоха лицарства минула,
І попереду
Ще сто років жорстокої різанини.
Не знав, що слова «честь» і «обов'язок»
Хтось викинув на смітник, як іржаві лати,
Що замість лицарів
Потрібні у цій м'ясорубці
Найманці та бригади.
Він просто був Вершником Долі,
Воїном честі (можливо, останнім),
Знав милість до переможених,
І що гідність дорожча життя,
Він лише нагострив меч,
Міцно затис у лівиці щит,
І пришпорив коня,
Рушаючи на війну
За Вітчизну і короля.

Лицар-прочанин

«Ох, лицарю! Видно, давно Ви не були в Англії!»

(Вальтер Скотт)

Джентльмени!
Ви чіпляєте біля серця
Хто білу, хто червону троянди,
Запитуйте мене, прочанина,
За кого я – за Йорків чи за Ланкастерів.
А я просто давно не був в Англії.
Джентльмени!
Ви їдете воювати
Не в гори Шотландії,
Не до замків Шампані,
Не на зелені схили Ірландії
І навіть не до скелястого Вельсу
(Не розумію! Я просто давно не був в Англії...)
Джентльмени!
Вам залюбки щербити мечі
Тут – у Нотінгемширі
І на луках медових графства Кент,
Вас дивує, чому мене не сповнює ненависть
До Йорків чи то до Ланкастерів,
Чому я досі не підшукав зброєносця,
Не начистив до блиску лати,
Не додав троянду до герба
Свого гонорового роду
(Певного кольору).
А я просто давно не був в Англії.
Джентльмени!
Я не проти пролити трохи
(А може й не трохи)
Червоної англійської крові –
Таки своєї. Тільки поясніть мені – за що?
В ім'я якої мети священної?
Бо давно я не був в Англії...

Торбинка слів

*«Що ж, коли так, візьму торбинку снів,
Послаб вузли і насолоду відчуї у мріях.»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Я свою торбу снів
(латану-перелатану)
Несу за спиною старечою,
Блукаючи дорогами Ірландії,
Які так сплетені-переплетені,
А ведуть все одно нікуди –
Точніше в Ніщо
Кожна (А ми думали до Тари!)
Але блукаючи
Вже сто років оцими
Кам'яними дорогами
(Прямуючи зовсім не в Дублін*,
І навіть не в Бале Ахе Клях**)
На кожному перехресті дарую
Сон зі своєї торбини латаної
Дітлахам з очима синіми
(Наче небо над озером Лох н-Ехах)
З чупринами рудими
(Наче світанок над торфовищем)
Дивіться мої сни кольорові,
Мрійте, як я колись
Про квіти і вітрильники,
Про млини і водоспади,
Про королів благородних
І сиву минувшину, про дерево одкровень –
Ясен на горі Уснех, про пісню, яку співає дощ
Старому жебраку-волоцюзі...

Примітки:

* - насправді всі кам'яністі дороги ведуть в Дублін (мало не сказав «до Дубліна» - це було б смішно...)

** - скажу вам по секрету: я по оцій кам'янистій дорозі (яку проклали зовсім не каменярі і навіть не масони) все життя йду з Дубліна до Бале Ахе Клях. Але так і не дійшов...

Вітер старий

*«Хоч вітер старий, але до сих пір
Бавиться він на схилах гір...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Будь-який вітер старий.
Навіть легкий вітерець весни
Це старий бородатий дідуган,
Що існував ще до аромату квітів,
До співу пташок і гудіння бджіл.
Сивий, як пелюстки сливи.
Але теж бавиться – як дитина.
Бо все старе і давне
Вертається в дитинство:
Порпається пошерхлими руками
У сентиментальності спогадів
(А всі ми там діти),
Я тільки не хочу
(Чуєте? Не хочу!)
Щоб смерть теж виявилась дитиною,
Хай навіть з сумними очима сучасності.
Не треба! Ви чуєте мене?
Не треба!

Архіпелаги хмар

*«І птиці летять
В небесних озерах
Повз острови хмар.»
(Майк Йогансен)*

Архіпелаги хмар.

І голос – звідти, з блакиті:

«Поміж них є острів для тебе, філософе!

Я знаю, той острів сонячний,

Тільки занадто білий

Навіть для мене білочупринного

Занадто.

А ви думали, човен?

Той, зроблений з мрій

З вітрилами думок?

А ви думали каравела

Чи може бригантина

Безбородого дивака Христофора

Чи джентльмена Кука

Такого ж вітроплинного

І заобрійно мислячого.

Де ж та епоха мрійників,

Волоцюг солоного вітриська,

Що писали Terra incognita

У щоденники своєї свідомості,

У бортових журналах свого серця.

Господи, як хочеться

Не те, що на острові далекому оселитися

(Бо кожен материк – острів)

А просто,

Якщо хтось необачний скаже:

«Архіпелаги»,

То одразу щоб думалось:

Архіпелаги хмар.

Зітхання дощу

*«Камінь спав – лиш дощ зітхав у ринвах...»
(Майк Йогансен)*

Сонце каміння
Під ногами бешкетника-дня.
А ще й сонце – паяц
При дворі короля Галактика.
Туди – на бруківку – промені,
Щоб під ногами виблискувало
Дитини – дня босоногого,
Байдуже, що зимового
(Бо зима ця сестра домиська,
Того, незачесаного шибеника)
Звідки їм знати, зайдам
У країну мою туманну,
Що тут каміння завжди сонне:
Сплять каменюки не одну епоху вже
І сни якісь бачать уривками:
Про людей бородатих, про очерет
І про дні кульбабові
Жовтим поцятковані.
І у снах своїх пелюсткових
Кожен бруківець мріє стати дзеркалом
Чи то свічадом
У яке буде зазирати дощ
Такий сумний і доречний,
Що приходить на землю зітханням.

Вистава в темряві

Під зливою

*«А потім одного вечора
Я стояв під зливою серед подвір'я,
Нап'явши той мішок, мов сорочку.»*
(Шеймас Гіні)

Небо – це просто розкрита книга
Яку ми хотіли би прочитати,
Але не вміємо: ненароком забули літери,
Відшибло нам пам'ять від запаху вересу:
Отоді – тої осені.
Добре, що ми не забули, що це книга,
А не просто колодязь наповнений порожнечою,
Куди стрибають здивовані люди,
Чії роки полічені, як монети в глечикую:
Стрибають і не вертаються.
Тому Небо-книга нам надсилає
(Добре хоч інколи – не щоденно)
Зливу холодну. Зливу-нагадування.
Зливу слів.
Одяг вдягаємо з мішковини шитий,
Що до тіла липне і шкіру шкрябає,
Бо забули ми, що ми народ блискавок,
Що над скелями, як серпокрильців згряя
Свої домівки-склепи мурував-громадив
(Фір Болг).
А небо все кидає з безодні себе
Слова холодні краплями прозорими,
Так наче це не слова, а вода.
І наче не вторити нам, а пити,
Так наче, не знати нам, а дихати (водою),
Так наче не мішківина до плечей липне,
А істина. Буцімто...

Вино солодке літа

*«Коли б знайшов я шовку Неба,
Що променями золота повитий,
Щоб день і тінь, заграва видноколу
Світилися і золотим, і синім...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Літо вином черленим
У келих днів моїх недоречних,
У чашу снів моїх нетутешніх
Наливає бородатий винар-батлер,
Пригощає мене та гостей снів моїх – світів синіх:
Кожному вусатому – по краплі,
Кожній кралі келішок
Трунку наче кров густого.
Дні мої синьо-білі –
Небом наповнені – вщерть по вінця,
Цвітом кульбаби цятковані:
Квітами золотих ранків:
Ступаю серед них босоногим
Диваком-апостолом
Віри джмелів-вітроплавів
Від одного острова солодкого
До іншого нектарного й златопилкового.
Буття моє сповнене квітковою радістю:
Яглицевою та трохи суничною,
Дні мої – кавалки істини:
Одкровення наче вода прозорого,
Наче Лютер невчасного,
Наче Темний Патрік незаперечного,
Наче граф-чарівник* прибудного,
Наче Камінь Долі мовчазного**.

Примітки:

* - Мається на увазі Джеральд Фіндджеральд – XI граф Кілдер (1525 – 1585).

** - він і досі стоїть на горі Кнок на Теврах, хоча всі кажуть, що то не той камінь, а той камінь давно вкрали, тому він і мовчить, хоч колись і кричав часом так, що було чути по всій Ірландії...

Холод і простір

*«Крізь гілки берези – розрослися за двадцять літ –
Дивлюсь на море Ірландське з вікна хатинки...»*

(Шеймус Гіні)

Джозефу Броду. Щиро.

Пам'ятаєш, Джозефе,
Як ловили ми хвіст кентавра
В лагуні брудній Венеції масок?
Пам'ятаєш, Джозефе,
Холодний вітер Гіпербореї,
Не блаженної – злої,
З деревами, з яких вміють тесати хрести
(Тільки хрести)
Люди з чорними тінями?
І море – тему для афіш-есеїв
І місце почвар? І книгу товсту слів пошматованих
Мови сасанех, і мушлі, позбирані для віршів
Мішками
Не на цьому березі, а на химерному –
Тріасовому і
Ти говорив, що час - це холод,
Не знаю чому, без пошани
Ти мислив про Час і про вічність,
Зневажав басилевсів
І писав, що холод поцінований простором.
Тобі снилися сні про зиму й мороз,
І смак журавлини не остогид:
Тільки не нашої, не журавлів,
Не ірландської.
Джозефе!
Ти хотів, щоби тіло твоє – одяг цей
Поховали в прозорості.
Джозефе...

Край небосхилу

*«На край небосхилу, туманний, сумний,
Йшла ніч, набрякаючи зорями й тіннями.»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Великдень. 1916. Сто років минуло...

Ніч блукала вулицями
Старого хворого міста
(Ніч – ця стара жебрачка
В свитині латаній
З патлами нечесаними Часом –
З руками – стрілками годинника,
З очима – банькуватими сновидами –
Блукала)
А потім пагорбами –
Саме цими – зеленими,
Саме оцими
(Вирийте на вершині кожного
Криницю глибоку,
Щоб зазирнути в саме потойбіччя,
Рийте кротоми сліпими, рийте!)
Блукала
Збираючи зорі в свою торбу діряву,
Дмухаючи на Місяць-жарівку
Чи лямпу газову
(Кожна лямба – нафтарня)
Своїми вустами пошерхлими,
Подихом сухим-сухотним
Дихала
Часом
Кроносом нечесаним.
А ми думали темно
А ми думали ніч
А то нам насправді
Повиколювали нам очі

Зайди в червоних мундирах -
Покидьки Кромвелля
(Їх гнилі човни не втопило
Море ірландське студене,
Чи то не студене, а лише солоне)
А ми біля пошти
Над якою прапор мальований гірчицею
А ми так – лише хотіли по кулі в серце
Після Великодня,
А ми так – бо весна, а ми лишень так –
Чомусь померти вирішили
Чи то стати темою
Для пісні чи для то для стогону
Куликів на болотах
І завивання вітру.
Ми так – для теми
Ловили серцями кулі
З гавкаючих англійських крісів...
Бо ж понеділок - поливаний.

Вогненний лелека

*«Вогненний лелека дзьобає
зі свого гнізда
в'язкі тіні ночі...»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

Вогненний лелека

На тіні дитинства нашого постріхованого

Крилом-полум'ям,

А жаби шматочками ночі

У вологі наші спогади,

У сутінки минулого

Неіснуючого-небувалого,

Холодні, як серце годинника,

Банькуваті, як вірші митника.

Вогненний лелека

Поселився на дереві Сонце,

Мостить гніздо зі зламаних компасів,

Що вказували напрямом

З минулого у майбутнє,

Вогненний лелека

Дзьобає, все що лишилося,

Змушує нас забувати,

Чи повірити, що то все вигадка –

І будинки, що стриміли дороговказами,

І вулиці, що вели-приводили

До дверей, що скрипіли-відчинялися,

І люди, що липкий мед радості

Пили краплями, а горе відрами,

Вогненний лелека

Яке він дитя-свічку принесе

У цей світ дерев'яної темряви?

У це селище людей-мокроступів?

Дитя вогню!

Щур, що дарує шматочки страждання

*«Щур
У деревах темних.
Біль у скронях приглушена
Гірляндами хвилин...»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

Південними вечорами
Країни нетутешньої
Ні, не мосї – не зболеної,
Не цієї вітряної Ірландії,
А тої, де сонце гаряче,
А ночі нестерпно задушливі,
І не сьогодні – не цієї епохи
Байдужої та невизначеної,
А тої, коли літали залізні бджоли,
І писати вірші
Це було наче підписувати
Собі смертний вирок,
Шарудів серед гілок магнолій,
Серед листя мигдалю,
Що вже давно відцвів,
І наплотив свої горіхи отруйні,
Щур волохатий –
Домовик кам'яниць-фортець,
Господар цього дому-світу,
Той, що подарунки приносить:
Маленькі шматочки болю,
Кожній людині мислячій,
Кожному поету чи то художнику.
Збирали їх, на нитку нанизували,
Носили ці гірлянди й намиста,
Носили замість прикрас і годинників
Носили, доки життя ставало,
Доки писали, доки бачили,
Доки люди з кам'яними мізками,
Очима каламутними
І кров'ю ртутною
Не вганяли кожному
В серце металу шматок...

Пісня мовчання

*"Пісня,
Яку я не буду співати
Спить на моїх устах..."*
(Федеріко Гарсія Лорка)

Пісня,
Яку мені заспівати
Вже не судилось,
Бринить між сяйвом галактик,
Звучить шаленством
Оркестру космічного,
Але в нашому потріпаному
Зболеному світі людей –
Світі життя і смерті
Пісня,
Яку я не буду співати,
Яку не судилося просто,
Спить.
Спить на моїх устах,
Спить між сторінками
Ненаписаних книг,
Спить на згарищах селищ,
Де колись жили люди
І гніздилися лелеки і горобці,
А нині згарище –
Попіл одягом чорним
Злої жінки війни.
Пісня
Яку годі шукати,
Про яку всі думають,
Що вона мертва
Чи то ненароджена,
Існує в безмежжі Всесвіту
Споконвічно
Тільки не хоче чомусь, не хоче
Завітати бодай ненароком
У світ людей-безумців...

Обличчя вітру

«Поклик без відповіді.

Блукаючий в 'язень власного тіла.

Таке було обличчя вітру.»

(Федеріко Гарсія Лорка)

Мені зазирає в обличчя вітер -
Той самий, що нині весняний,
А вчора був крижаним і мертвим,
Що міняє себе як старий одяг,
Чи то як потріпане зношене тіло,
І знаходить себе в нових перевтіленнях,
Чи то просто метаморфозах
Старого пророка Назона Овідія,
Споглядальника Негостинного моря
(Що досі негостинне для номадів -
Патлатих і пропахлих вівцями).
Я питає його - для чого, для чого
Ти шепочеш мені стару істину,
Лише одну, але таку холодну,
Нині ж весна, хіба бракує на світі
Запашних і п'яних, як вино, істин,
Хіба всі істини такі жакні-крижані,
Хіба? Я теж в 'язень свого тіла - як ти,
Але тимчасовий, лише ненароком,
Одягнув я на себе це тіло
(Нехай досконале чи то краще
Ніж в інших збирачів слів)
Але ненароком, на час,
А ти ж вічний невільник
Свої суті - цього тіла повітряного,
Вічно невчасний, вічно не тут -
Нетутешній. Чи може
Ти теж відпочинок знаходиш
У комині-димороді старого
Кам'яного ірландського дому,
Що чудом стояв довгі віки
Темні.

Людські слова

«Я так боюсь людських слів...»

(Райнер М. Рільке)

Людські слова
Падають на скляну поверхню
Кришталевих дзеркал людських душ -
Розбивають
На тисячі скалок.
Людські слова
Вони іноді кулями,
Іноді оливними гирями
Чи круглими гарматними ядрами
Наповненими палаючим порохом.
Людські слова
Іноді гострим лезом
Перукаря божевільного
По горлу людської долі,
Іноді колючими голками їжаків-невдах,
Чи єхидн кволоступів,
Чи зубами рептилії безногої гнучкоспинної
Двозубої та лускатошкірої
В п'яту ахіллесову буття нашого.
Іноді втекти хочеться
Від чорних жахних слів людей,
Слухати слова старого бороданя явора,
Чи мрійника ясена,
Чи клена - сміхотуна рудого,
Слухати
Дерев гомінких слова,
Слова крука-філософа
І паяца горобчика.
У них слова кращі,
Мудріші й доречніші,
Зрозуміліші й добріші.
Нажаль...

Посередники

*«Тому, з ким говорив біля вогню
Коли шукав пісні богині Дану...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Вони лише посередники.
Провідники через хиткий міст
До нової пригоди, що зветься буттям.
Через хиткий риплячий дерев'яний міст
(А під ногами вир),
Вони лише ліхтарники
У цій нескінченній ночі,
Лише вказують шлях помахом рук
До нових острівців світла-істини.
Вони лише вчителі, що вчать
Переходити Темну Ріку
Ступаючи камінцями зірок,
Лише вчать дослухатися
До звуків одвічної музики
(Бо ми поглухли від шуму власних вигадок).
Дайте їм холодну блискучу монетку
З долоні в долонь пошерхлу
Срібну - металу ночі і одкровенень,
Вони лише на важкій службі -
Своїй одвічній і темній,
Лише виконують потребу вогню
Цьому Всесвіту миготливому
(Бо так має бути), вони лише скажуть спокійно
Перед воротами нових світів
(Нам - схвильованим),
Перед новими сонцями
І новими квітами,
Вони лише нагадають
Маленьку стару істину:
«Ніякої смерті немає!»

Камінне життя

*«Та згине все зло по весні
В пустищі дзеркала-ока,
Що створено було у сні
Втомленим Богом.»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Я живу між двома каменями
На плоскгір'ї Сумних Віршів,
На плато Безнадійних Поем,
В країні Переплетених Звуків.
Якось зустрів схимника
І то не схимника, а монаха
Втікача від світу хворого
У сутінки шепоту та тиші -
Незнаних слів про Істину
Таки з кляштору Клонмакнойс -
Давно зруйнованого,
Давно спаленого і потлумленого,
Де забули навіть імено короля-дивака
Діармайта мак Кербайлла,
Що камінь перший в підмурки заклав
Разом зі святим Кіраном,
Що шепотів чи то проспівав:
«Нехай моя рука буде над твоєю,
О, королю-воїне, бо будеш ти
Над усіма людьми в землі Ерінн
Владою своєю мудрою...»
І ми з тим монахом блукали
Рядками сумних літописів,
Між словами і літерами
Страшних як життя переказів,
А потім у ніч загорнувшись,
Як у стару сутану подерту,
Він пішов собі тинятися,
А може просто блукати,
А може не блукати, а бути

Лишивши мене між каменями -
Жити чи то пророчити
Про вас - хвилини марнотратники,
Під сонцем оцим - жовтим...

Примітка:

Насправді той монастир зветься не Клонманнойс, звісно, а Клуайн Мік Нойш (ірл. - Cluain Mhíe Nois) — «Лука синів Нойша», заснований був у 545 році. Монах з того монастиря до мене справді приходив - у ніч на Імболк. І щось там розказував про святу Бригіту. Я навіть не спитав його коли він жив і коли помер. Просто дозволив йому згадувати і філософствувати....

Танець смаку помаранча

*«Смак помаранча танцюйте. Різниця
літепла й літа повільно розтане
там, у повітрі Вітчизни! ...»*

(Райнер М. Рільке)

А в нас в Ірландії
Не ростуть помаранчі
Тільки смак витанцьовуємо
Ногами несамовитими.
Тільки запах - білих квітів картоплі
Танцюємо кожного сірого вечора,
Кожного дня похмурого -
І то джигу - танець повного місяця.
Чи може тобі забракне повітря для танцю -
Цього літеплого повітря вітряного,
В якому літають оливні бджоли
(Гудуть біля скронь)
Вітряного нетривкого повітря ірландського,
Серед якого на дорогах-голоках
Смак помаранча танцюють
Сновиди-ірландці: люди землі порізаної,
Розділеної, покраяної, пошматованої,
Наче пудинг ірландський
Печений-перепечений у війнах кланових,
Догмами-забобонами приправлений,
У печі нескінченної ворожнечі спечений.
Танцюймо!
Запах вересу, смак столітнього віскі -
Танцюймо! Запах горілого торфу, гіркоту світлого елю -
Танцюймо! Може й бідна наша земля на смаки
Й аромати запаморочливі -
Танцюймо!
Під звуки скрипки-каліки
Кулями подіркованої
Танцюймо!

Вогонь спить

*«Та ні, поспи іще, вогню безвічний,
Укрийся ліпше покривалом жару...»
(Ів Бонфуа)*

Поспи іще, вогню одвічний,
Спи,
Ще встигнемо згоріти,
Спопелитись - спи,
Ще встигнемо ми по своїй жарині
Принести в пічку Духу,
Спи,
Ще темрява не визріла плодом важким,
Іще не гнуться віти,
Розлогого древища небуття,
Ще досі в чорноті зоріють цятки
Світів,
Спи огнище всепоглинаюче,
Дрімай до часу, аж допоки
Не вчинить край і не поставить
Крапку заключну огненну
Всевида Час всепочатковий
І таємний, аж допоки всі безміри
Не скажуть муралям:
«Довершено!»

А ми - ще гріємо замерзлі руки,
Кістки старечі, зледенілий кухлик
На тому вогнищі:
Що тліє, що лише віщує
Пожежу світову прийдешню.

Дві ноти

*«Дві ноти невловимі, і збиточні,
І співчутливі одночасно, й тим жаскі.»
(Ів Бонфуа)*

Серед темряви цієї комірчини-світу
(Хоч неозорої, але таки комірчини)
Лунають дві ноти (звуки скрипки),
Я в того скрипаля запитував,
Чому грає таку сумну мелодію,
І чому тільки дві ноти так довго звучать,
Коли рвуться струни – наче ножем різані,
Я того скрипаля просив:
Зіграй мені «Брудне старе місто»,
Або «Моллі Меллоун», або «Росу туману»,
Чи хай уже буде - «П'яного моряка»,
Я тому скрипалю казав:
Ми не вміємо слухати,
Люди поглухли, а ти скрипку,
Люди жебрають, а ти про радість,
Люди риють могили, а ти весільної.
Та він чомусь посміхався,
Нічого мені не відказував,
Той скрипаль – з сумними очима,
З чорною скрипкою,
У білий хітон вбраний,
З бородою кольору Галактики
І такою ж довгою,
І де там джигу, де там чардаша -
Тільки дві ноти дарував мені.
Чи то не мені - Порожнечі,
Чи то не Порожнечі - собі,
Чи то не дарував, а просто плакав -
За нами - невдахами...

Сниво одне

*«А снива всі мої
Одне при однім збилися докупти і бредуть
Поволеньки колишніми шляхами
Отарою овець у перший іній.»*

(Ів Бонфуа)

Кожне сниво – човен вітрильний,
Що пливе у твоє завтра, сопілкарю,
(Денце прозоре, тобі в душу
Зазирають сріблясті риби).
Пливи, музико, пливи...
Кожне сниво – овече віче:
Таке волохате й шерстистотепле
(М'якість вовни – вовнище,
Картатий твід – осінь),
Кожне сниво – верблюд,
Що бреде пустелею моєї душі
До оази якої нема,
До пальми, яку зрубали,
До криниці, яку засипали,
До ріки, яка висохла,
До намету, який спалили,
До жінки, яку продали в гарем,
До сліпої дитини, яка годує щурів.
Кожне сниво - риплячі старі двері,
Тесані з лускуватого явора,
З одного світиська-пекла
В інше – таки чистилище,
Таки потойбічне й вагоме
(Наче якір, що кидаєш
В прозору лагуну ранку,
Дивишся, як він чіпляється
За мушлі й пісок спогадів –
Твій човен, що пахне смолою
І рибою – таки рибою,
Яку тебе вчив ловити
Юнак-волоцюга
Тесля-безхатько...)

Одна ніч

*«Водо сновидця, древо небуття,
часи без берегів,
У вашій вічності одна минеться ніч.»
(Ів Бонфуа)*

Ніч-комірчина – одна,
Самотня, як сокіл – бо в Небі
Всі стаємо самотніми, лише час
Отой, що без берегів, без рінні ріка,
Час – без, Час – без нас?
Один човен – для скрипаля:
Фарбований, розмальований, розцяцькований –
Най пливе, най несе його течія (часу, часом).
Ніколи.
(Бо час – завжди, а це – ніколи).
Другий човен – для зайців,
Вуханів позачасових – бо що вічне як час –
Заєць. Отой, що на місяці. Отой – Юе Ту.
Отой, що зі ступою,
Отой, що товче китайщину
Ваших слів непотрібних:
Товщина, товчисько (не вовчисько) – тлумиво.
Заєць. Хоч він має сенс.
Посадив я колись дерево –
Дерево небуття.
Нині витесую човен – таки з його деревини
Чорної. Чи то білої...
Для кого майструю я третій човен? Для кого?
Кину на його дзвінке днище годинника –
Може якимось повірю,
Що оця ріка (таки прозора, таки холодна)
Не по колу крутиться, а в якийсь
Океан вливається:
Океан нірвани...

Танго в домі порожнечі

*«Ця місцина є несосвітена,
Але в ній поєднується все.
Тут антену відає антена,
Порожнеча нас несе...»*

(Райнер М. Рільке)

Дім, в якому поселилася порожнеча,
В якому вона живе в кожній кімнаті,
У кожному фальшивому закутку,
Ховається між сторінками книг
(Яких давно ніхто не читає,
В яких між сторінками застрягли
Торішні кленові листя – і лише часом,
Чи то випадково –
Між цими черленими жмутками
Можна зустріти листок білої конюшини -
Шамроку - трилисника триединого
(Таки зелений) (Чи то квітку –
Маленьку, але з слідами запахів).
Дош. Хоч би він завітав у гості
В дім, в якому живе порожнеча
(Чомусь пишу її імено з маленької літери,
Бо все змаліло – навіть Ніщо, навіть Всесвіт),
Дім. Він стоїть (чи то в землю вріс,
Чи то провалюється у цю безодню тверді)
На вічному роздоріжжі – хресті-перехресті
(Видолинок). (Одноокі селяни).
У такому домі добре було б влаштувати танці –
Буду приходити на цю забаву-розвагу
Кожної п'ятниці (але не скорботної),
І після горнятка запашної кавусі
Буду танцювати танго – таки з порожнечею:
Такою романтичною дівочою,
Такою прозорою юнкою – одвічно існуючою.
Добре, що в цьому домі
Таки знайшлася господиня –
По-ро-ж-не-ча...

Те, вічне, що поруч

*«Тільки не для краєвиду
Даю тобі дихання, -
Мовить страждання.»*

(Вернер Ламберзі)

Блукаю осіннім садом,
Де замість листя
На деревах-привидах
Шурхотять вірші-одкровення
(Кров дерев, кров трави),
Блукаю в повітрі – дихання,
Блукаю по воді – голос хвиль,
Дні й роки, відчуття
Які мені дарувало страждання,
Воно ходить нечутно,
Воно завжди поруч
І шепоче, шепоче, шепоче:
«Дарую тобі життя
І шматочки сезонів
З яких ти майструєш новели
Про мене – бо я життя,
Бо я суть цього світу,
Я з вами – завжди.»
А я з клаптиків краєвиду
Шию собі плащ:
Пришиваю дощ до озера,
Дерева до п'ятниці,
Місяць до хвиль:
Кравець. Краще б шив я намети
Чи уламки глечиків
Глиняними нитками слів
(А за вікном човни-метелики
Пливуть чи то летять в Арморіку –
Країну диваків-бритів. Камені
Сторчма в Небо – таке ж сине
Як всюди. Тільки не в комірчині.)

Камені, що знайшлися

*«Ранок морський по дощі –
при сотворенні світу
знайшлися камені.»*

(Поль Шанель Малянфан)

Ранок – це важкий камінь,
Який ми кладемо в підмурок
Світу урочистих забаганок
Старого опудала – морського вітру:
Він надто солений для мрій
Чи сніданку – того – пілатового,
Отого, що між іншим – між криветками та соусом
Віддати наказ про страту
Чи вирішити почати війну.
Світ сотворено – ні,
Зовсім не як іграшку
Для дивака сивого Бога
Чи для мавполюдини –
Дитя злого й жорстокого.
Дощі читаю як книгу –
Краплі сторінками прозорими,
Дистильованими, але чистими –
Вже краще таке читати
Аніж нісенітниці злого фанатика,
Що вважає себе пророком
Вавилону модернового
(Офіра шаленій Іштар
Чи то Інанні, а потім Молоху
І Мардуку – бо зіккурат
Білокам'яний чи то червоноцегловий),
А краще дивитися синьо
(Море як дощ – нескінченне),
Бо там втопилися камені,
Які знайшли після сотворення
Світу сього хворого, які так і не використали
Для мурування підмурків дому,
Що вже ніколи не знайдемо,
Навіть якщо будемо його
Шукати...

Осінь проза

«Ціную час, як блідне племін'я дня...»

(Томас Мур)

Коли судний день настане
Осіньне небо чорним апокрифом
Сховаю в торбу спадку слідів на піску.
Сезон буде твідовий
(Навіть Бог буде вдягнутий в твід):
Наче нині: листяний одяг осені.

Коли судний день настане
Каганець ліхтаря задмухаю:
Бо я теж ліхтарник -
Ні, не в юності -
Хоча ходжу-засвічую
Чи то засвідчую,
А як світанок: гасити-задмухувати,
Бо роси замало - вкотре,
А світанки юних мрійників
Фіалками - марсіанські,
Трояндами - флорентійські,
І все над Дубліном -
Містом зайд-вікінгів
І веслярів синьооких
У море закоханих.

Коли судний день настане
Зніму з вішалки
Пінджак тартановий з карманами
З вовни овечої тканинений, шитий-латаний
Кравцем клану О'Галлагер.

Коли судний день настане
Відчинять всі двері горіхові
Ірландці
В кожній хатинці комірковій

І підуть дорогою кам'яною
Чи то рокованою
А слідом за ними їх ясени
Коріннями шкутильгаючи
Листям співаючи.

Не забудь тільки свою скрипку, майстре
Не забудь...

Полювання на залізних мамонтів

«Ай!
(В печерах уже люди
засвітили світло).
Ай!»

(Федеріко Гарсія Лорка)

У залізних печерах
Люди запалюють світло
(але стає
тільки ще більш темніше,
бо ще більше коле око
Оця Пітьма),
Вечір чорною фарбою
Розмальовує світ дикунів.
У кожній малій печерці
Кожен мисливець джунглів
Таки кам'яних,
(Чи то, даруйте,
Степів холодних,
Бо Льодовикова ера
Таки не хоче завершитись)
Запалює синій вогник,
І смажить шматочки здобичі.
Завтра вони знову
Будуть вершити танці -
Таки свої - ритуальні,
Таки оті - одвічні,
Будуть просити бога
Повелителя полювання
Дарувати велику здобич -
Великого й залізного мамонта.
А темрява все густішає...
А морок таки сповнює
Те, що колись назвуть
Оці троглодити-мисливці
Душею...

Примітки:

Хотів написати замість «мамонтів» слово «мамутів», але подумав що ніхто не зрозуміє. Даруйте мені за це. Більше так робити не буду. Буду писати так як пишеться....

Ще примітка - серед дикунів теж трапляються поети. Але їхні родаки розглядають їх лише як об'єкт для жертвоприношень.

Даруйте мені, друзі, я думав за вікном середньовіччя почалося, воно ні - в головах у деяких «людей» кам'яний вік - і то палеоліт...

Пам'яті Томаса МакДонаха

*«Доки колір зелений в нас
Перед поглядами зрина,
З нами цей і майбутній час:
Народилась жахлива краса.»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Небо калатає дзвоном: «Ерінн!»
Кожен камінь бруківки – дзеркало
В якому ми бачимо не себе, а тіні
Бородатих феніїв, мужів меча і честі.
Це не вулиці Дубліна – це ріки,
Якими пливуть кораблі майбутнього,
Це не будівля пошти – це врата,
У нескінченність часу.
Це не світанок Великодня – це час офіри:
Цієї весни замість квітів
Милюватися будемо листочками шамроку,
Що проростають у зболених душах
Кількох захмарних мрійників
Що вирішили – краще вмерти,
Ніж бачити сутінки кельтів.
Він знав, «коли настане світанок»,
Зробивши крок у темряву, сказавши своїм небуттям:
«Прокиньтесь, гели! Ми вмерли, щоб Ерінн жила!»
Коли замовкли постріли
Гавкаючих англійських крісів,
Сама Тиша промовила: «Ерінн го бра...»
Він писав вірші – і останній – своєю кров'ю,
Він писав драми – і зіграв останню – свою,
Він думав стати пастором, а став комбатантом,
Вчив студентів поезії, а навчився тримати рушницю,
Він любив життя, а зустрів сиву гостю – смерть –
Дочасно.

Капітану Галлагеру

*«Заспокоїлись поруч
З уламком меча, -
Погляд затятий
У поталій волозі струмка...»
(Шеймас Гіні)*

Ти думав, що ліс це домівка,
Що кожне дерево
Такий же блукач як і ти – самотній,
Тільки більш мовчазний.
Ти думав, якщо то ірландець,
То конче людина честі,
Що луна дев'яносто восьмого року
І Республіки Коннахт
Буди лунати доти,
Доки цей ліс шумить.
Ти думав, ці пагорби
Придумані бородатим художником
Для чорного лева
І вісьмох листочків шамроку,
Що нині змія
Вдяглась у червоний мундир,
А що ми – клан О'Галлхобайр –
Ми ж тут тисячі літ
Тільки те й робили,
Що помагали чужинцям
І проявляли гостинність,
Доки гості не вигнали нас
З нашого рідного дому,
Тобі дзвони гули: «Гір Коннайлл!»
Навіть там – в Кастлебарі,
Навіть там – де ти втнув
Свій останній жарт.
Під шибеницею...

Примітка:

Капітан Галлагер (ірл. - Captain Gallagher) (? – 1818) – таких тоді називали «Айріш Репперіз» (Irish Rapparees). Він був не один....

Небажання

*«in geschlossenem licht
trieb ich dem abschied entgegen
die ruder bereitgelegt
sie zuruckzugeben»*

(Hannes Vyoral)*

Місто клаптиків неба –
Місто якого ніколи не існувало,
Ніде і ніколи
Крім хіба що темних куточків
Уривків пам'яті скрипаля-блукальця,
Що грає між дахами і вікнами
У світ нездійсненого
Все ті ж мелодії дощу.
Коли я чую його музику:
Рапсодії жовтого листа,
Зникає докучливе бажання –
Тікати з міста холодного дихання,
Де світло зачиняють у комірчинах,
У скриньках з вирізаним ножем візерунком,
Де світло замикається в коло –
Зачароване, замкнуте і нескінченне.
Місто розтинає ріка
У мінливому світлі сутінків:
Там злагодив я човник,
Щоб плисти назустріч прощанню.
І вкотре,
Вкотре торкались весла
Води цієї холодної річки часу
Але завжди
Я повертався назад –
В місто холодного дихання
Каменів кольору вічних сутінків,
Бо мушу я слухати
Голос кроків втомлених ніг

Взутих в шкіряні черевики
На вулицях мовчання.

Примітки:

* - *«у замкненому світлі
плив я назустріч прощанню
весла приготувавши
щоб повернутись назад»
(Ганнес Віораль) (нім.)*

Бажання

*«... die ratten mogen
in ihren lochern bleiben
das haus noch lange stehen...»
(Gerhard Jaschke)**

Бажання

Сповнює кожен листок

Осіньного дерева листомрій.

(Хоча, час їм уже облітати)

(Час змінювати колір)

(Час помирати)

Я хочу знати,

Чому так розходяться кола

В калюжах вітряного вересня,

Коли важкі ваговиті води краплі

Падають з сірого неба

(Не неба – чавунного дзвону)

(А вже йдуть дзвонарі,

Що будуть калатати реквієм:

Голос Неба.

Хоч жодний із дзвонарів

Не схожий на Квазімодо –

Реквієм.)

Тобі не пасує бути вульгарною,

А ти йшла калюжами віршів,

Чи то віршоподібних ієрогліфів асфальту

(Скільки років пройшло!)

Як добре знати

(Яка насолода!)

Бажання сірих щурів,

Що ховають свої чорні вологі носи

Серед тріщин минулого,

Серед пивниць вічного вчора,

Серед позавчора середи

(Місто, де кожна П'ятниця Скорботна),

Після якої інколи йде дощ
І настає четвер
(Молодість – теж четвер),
Знати
Бажання іржаводахих споруд
(Будинків – стіни цеглою),
Що вже тисячу літ
Кажуть сновидам: «Двері!»
(Тобі так не пасує дивитись на осінь)
(Але я про це тоді не сказав)
(Нічого)
(Хоча все навколо кричало
Про свої недоречні бажання
Навіть місто, якого немає)
Я загорнусь в чорний плащ,
Буду йти вулицями того вересового міста
(Вікна кольору вересу)
Один,
Доки не настане вічність.

Примітки:

* - *«щурі бажують
лишитися у своїх норах
будинок – стояти далі...»
(Герхард Яшке) (нім.)*

Темні сторінки ночі

*«З чорних бавовняних штор -
Залишків військового маскуванн^я,
Випрасовуючи краї і зшиваючи
Майстрували ми палітурки книг...»
(Шеймас Гіні)*

Мое життя – це книга стара:
Потріпана, зачитана, без малюнків
Але з чорною палітуркою.
Хтось думав, що там вірші,
А там проза – банальніша,
Ніж спогади безхатька
Про життя своє вільне;
Нудніша, аніж журнал капітана,
Що вів свій корабель іржавий
Крізь синю пустелю моря
І рахував щоденно
Матросів, що вмирили від лихоманки.
Моя життя – це рукопис,
Лише чернетка,
Манускрипт похмурого чорнокнижника
Написаний горобиновими чорнилами,
Що вицвіли на палочому сонці
Літнього полудня історії.
Хтось би придумав їй назву –
Оцій книзі без змісту,
Без епілогу та передмови,
Але марно: такі слова вишукувати,
Такі звуки і літери сполучати,
Такі знаки на поживклому папері
Писати...

Рання осінь

*«...Колись я в коледжі
Був дзвонарем, досі відчуваю важкість
Мотузки дзвону в руці своїй...»
(Шеймас Гіні)*

Рання осінь
Зазирає в вікно мого дому –
А там ніч. Лагідний вітер
Квартирку мою відчиняє –
А там пуста.
Навіть миші цей дім покинули
(Бо навіщо
Зупиняти веселим шурхотом
І нерозважливим писком
Тишу – яка одвічна).
Рання осінь веселою гостею
Зазирає в оцю порожнечу,
А там падолист,
А там сивий книжник
Наче ісландська сова білий,
Замість старих фоліантів гортає
Темні сторінки ночі,
Бліді літери Місяця,
Одкровення енотери сутінок,
Літописи чорного крука.
Рання осінь
Не захотіла жити
Навіть кілька теплих днів останніх
У цій порожнечі вічній,
Побігла. Лише лишила
Легкий слід в саду...

Я гортаю, гортаю, гортаю
Замість сторінок книг
Темні сторінки ночі...

Чотири годинники: чорний, білий, зелений, золотий

«Жасмину цвіт і свіжо вбитий бик.

Поміст без краю. Мапа. Зала. Арфа. Рання.»

(Федеріко Гарсія Лорка)

Мої чотири годинники –
Поводирі сліпих лабіринтами часу,
Чотири металевих якоря,
Що чіпляються за намул простору
(Пливи, кораблику, пливи!)
Чи то чотири вітрила
У мого корабля-тіла,
У цьому океані Часу.
(Плинь, течіє, плинь!)
Чорний: відмірює мені тінь,
Її шлях короткий-обрубаний
У темну хату Ніщо.
Білий: нагадує зозулясто
Про день, що минає,
Про день неминучий,
Про день прийдешній,
Про день забутий.
Золотий: це на руці сонце
Кричить-нагадує: ти ще є,
Мій господарю чи то супутнику,
Не йдеш ти, а існуєш
Разом з оціма хвилинами.
Зелений: він тоді зупиниться,
Як останній явір на землі-хуторі
Всохне,
І з його серцевини легкої
Труну витешуть
Для пісняра останнього...

З темряви в темряву

*«На чорному небі
Мідяні змії.
Я на світ прийшов з очима,
А йду безокий.»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

Між двома темними безоднями,
Між двома нескінченностями,
На мить зазирнув я у мить світла,
У мить кольорів і запахів,
Звуків і дотиків,
Я з'явився на мить
У цю смужку світла
З очима повними радості
А тут – у чорному небі
Мідні змії,
На хворій землі –
Залізні почвари,
Люди сповнені ненависті,
Квіти, заплямовані кров'ю,
Очі сповнені жахом.
Залишу я вам свої –
На згадку –
Навіть не окуляри – очі,
Дивіться крізь них на світ,
Щоб побачити:
Небо синє і воду прозору,
Квіти маленьких радостей:
Нехай це і не справжнє –
Вигадане, але воно існувало
У моїй свідомості...

Темрява на сніданок

*«Розжеврений лелека
Клює з свого гнізда
Тугу й дебели темряву...»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Білі птахи дзьобають темряву
(Чорніють кінця крил),
Лишаючи у темряві дірки –
Колись крізь них заирне сонце,
І запросить білих чапель
(Не тільки черногузів-лелек)
На це болото зневіри,
На водоймище журби,
Але наразі тільки лелеки
Дзьобають цю темряву,
Забуваючи про своє покликання:
Приносити немовлят до колисок:
Бо темрява
Занадто чорна у цьому світі,
Щоб у нього могли прийти немовлята
І дивитись розплющеними очима
В оце Ніщо,
Де жодного промінчика:
Тільки птахи – чорні і сірі,
Строкаті та кольорові
Інколи намагаються
Щось проспівати:
Думають, що то затемнення
Світила нашого байдужого,
А не тьма віковична
На цій землі нещасній....

Земля крапок

*«Хрест
(Крапка в кінці шляху).
Задивився в рівчак.
(Багато крапок).»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

Є багато земель і країн
У світі передчуттів апокаліпсису
(Чи то одкровення –
Як собі хочете)
Є багато країв зачудованих:
Країн ком та знаків оклику.
А моя земля Ерінн – земля крапок.
Тут на кожному перехресті,
На кожному місці спочинку,
На кожному зеленому пагорбі
Ставили гойдели сонце:
А виходила крапка.
Не в кінці шляху,
І навіть не в кінці пісні.
А просто крапка.
(Так ніби пісня –
Зачала, а потім урвалася,
Так ніби дорога:
Йшли в Оффалі,
А все одно прийшли в Дублін).
Ось так і живемо на землі крапок.
На землі, де все сказано,
Але нічого не прочитано,
Нічого не збережено,
А просто поставлено крапку
Чи то багато крапок:
І розумійте собі як хочете –
Ви, зайти...

Дублін 1348 року

*«Стара земля
Каганцем сумна.
Земля водою без дна..»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Ми думали – знову війна,
Знову чужий король
Залізних почвар чи то вершників
На гнилих кораблях
Привіз до нашого острова
Разом з щурами
Та беззубими судьями.
Ми думали знову
Нам заборонять співати пісень
І грати веселої музики,
Носити картаті кілти
І мурувати круглі вежі
З втомлених сірих каменів.
А це просто чума
Чорна й нещадна
Проростає пуп'янками
Весни мовчазного страху
На людях-деревах
Скрипучих, як криві ясени.
А це просто чума
Старою знайомою
Божевільною жінкою
Танцює на вулицях Дубліна!
Вороною сірою,
Волохатою мишою
Залітає-прошмигує
У кожен кляштор та пивницю,
У кожен замок та селище.
І ми б написали
Як то ми під час чуми кохалися,
Бенкетували й чубилися,
Як то ми після чуми жили,
Але було вже нікому...
Писати...

Передчуття дощу

*«Життя моє! Заледве день помре
До мене поспішай...»*

(Томас Мур)

Вдягну туман замість одежі,
Осідлаю хмару замість коня,
Заирну в калюжу замість дзеркала,
Полечу вітром над днями неспокою
Чи то над роками-долинами
Нашого жорстокого часу
(Хоча коли він був добрим,
Оцей старий чорнокнижник – Час?)
Серед вологого повітря Ойкумени,
Між ріками-венами,
Що жадають стугоніти
Поштовхами серця землі,
Між каменя-кістками
Передчуваю дощ –
Вічного оновлення,
Вічного знищення-створення,
Вічного буття-життєдайності
В кожній краплині-першопочатку,
Що буде падати з пустки Неба
В майбутньому.

Сліди на піску

*«Місяць блідо-медовий
ліг на сонний схил...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Сліди на піску.

Їх лишали босоногі монахи

У чорних рясах ночі

З вервечками днів у руках,

Їх лишали бородаті воїни

З білими щитами,

Посрібленими мечами

І картатими зелено-чорними кілтами.

Сліди на піску:

Їх читав сивий крук,

Мружачи блискуче око

Від променів жовтого небесного ока,

Що падало каменем

У темно-зелене море,

Їх загортав вітер,

Бо розумів – не треба

Лишати ці літописи

На піску вічності.

Сліди:

Босих ніг, цвяхованих чобіт,

Дерев'яних мокроступів,

Пальчатих лап,

Пазурів та копит,

Втомлених тіл, судомних рук –

Сліди на піску.

Вас змило море,

Вас зневажали мурахи,

Падаючи у ваші безодні,

Тікаючи від мурашиних левів.

Я лишив їх

У своїй покаліченій пам'яті,

Щоб написати про них у книгу,

Сторінки якої – теж піщинки,

Бо все на світі – пісок

Розбитого піщаного годинника.

Сутінковий шарлатан

*«І сутінковий шарлатан
Тут крутить всім як заправила»
(Гійом Аполлінер)*

У сутінкову епоху –
Сіру, як миша Аполлона,
Огидну, як хвіст щура,
Що несе гуму у кожне кам'яне місто
Шарлатан сутінковий
Став популярнішим
Аніж паяц торговища
У країні холодної темряви,
У країні одвічної сирості
(Не лісів дрімучих, а свідомості),
Що гуцавіє тижневими вершками
Молока хворої корови демагогії
Чи то словоблудства.
Сутінковий шарлатан
Кульгавим карликом
Дарує всім закоханість
У самознищення,
Руйнування та здичавіння.
Він прийшов з темряви,
З селища чуді,
Що згубилось за болотами,
Прийшов на торжище,
Де продавали віру
І завів всіх у сутінки
Буття чи то свідомості.

На горі, де холодно

«Це дерево росте самотою тут, на горі; піднялось воно високо над людиною і звіром. І якби воно захотіло сказати щось, то не мало б нікого, хто б зрозумів - так високо вирросло дерево.»

(Ф. Ніцше)

На вершинах гір людського буття
Інколи ростуть дерева.
(Майже як у нас в Ірландії)
Ці дерева бувають молоді і ніжні,
Бувають старі і порепані
(Хоча теж помирати не хочуть),
Але завжди потріпані вітром
(Таким шаленим у верховині),
Завжди самотні і мовчазні
(Як сліпий скрипаль),
Завжди сухими гілками тичуться в Небо,
Марно намагаючись зловити хмари,
Марно здійснюючи у синю байдужість
Втомлені руки відчаю.
Ці дерева вирости з насінин радості,
Які випадково занесли на вершини птахи
(Бо на вершинах людського духу
Завжди пурхають птахи -
Інколи навіть співають)
Бо на цих вершинах
Завжди самотньо і холодно.
І дивно, що там виростають дерева.
Все таки. Попри все. Дивно...
Інколи ці вершини лисі -
Там збираються відьми
І запалюють свої злі вогнища.
А інколи ці верхівки
Поростають травою -
Густою, гіркою і високою.
І жодна стежина не веде до них -
Жодна.

Край для рибалок

*«Недобрий цей край для зголоднілих.
Тому я і живу отут.»*

(Фрідріх Ніцше)

Жити в недобрих краях -
Покликання для старого рибалки,
Що звик бачити в глибинах моря дім
Не для людей — для риб
З байдужими очима буденності
(Мовляв, в холодних глибинах буття
Нічого не змінюється),
Що звик кидати плетиво
В безодню невідомого,
Ловити здобич в прозорості,
Ділитися думками з птахами
(Хоча кожен птах — думка
Біла й легка,
А не важка як якір).
Для старого рибалки
Кожна земля твердь,
Кожне повітря — вітер,
Кожний неспокій — хвилі.
Тому він не шукає землі доброї,
Не шукає землі гостинної,
Не шукає землі спокійної,
Не шукає землі теплої.
Він оселяється в краях недобрих,
Щоб дарувати хліб подорожньому,
Надію — шукаючому,
Зневіреному — істину.

Така ж земля

*«... Чи то не край,
Тобою не відвіданий, але усе життя
Рідний тобі...»*

(Райнер М. Рільке)

Тут теж росте колочий ялівець минулого,
Тут теж деревина буків буття тверда,
Як камінь лісів Місяця,
Що проростають з глибин глини
(І дрібного піску приказок),
Ростуть на дріжджах дощів
(Бо теж земля пошматована,
Полатана, поплямована
Лісами, пустищами та яругами),
Тут теж люди звикли
Засівати ґрунт сумними посмішками,
Відчувати гіркий присмак
У кожному шматку хліба днів.
У паляницях свят
Тут теж знаходять інколи камінь
Чи грудки солі
(Бо радісних свят обмаль).
Тут теж горобину лишають для спогадів
(Не лише для горобців),
Коли зима забирає кольори
І літо здається маревом,
А скрипки змовкають
(Бо навіть)
Тонути звуками у холоді поглядів).
Тут берест так само
Спонукає до щербато-шорстких спогадів,
А звіробій гірчить на світанку.
Все так само,
Як у нас – в Ірландії...

Озера вічності

*«...Озера будуть у вічності. А тут часи падінь.»
(Райнер М. Рільке)*

Ми падаємо.
Сонце сумним волоцюгою
Шкандибає манівцями Галактики.
Ми летимо в безодні невідомого часу
Горілиць (бо не птахи ми і не метелики),
Ми вміємо лише падати:
Крила обпалила нам пожежа –
Часи падінь прийшли на землю лелек,
Лише озера вічності
Дзеркалами пристаркуватого неба
Кидають сонячні зайчики
Назад – у простір,
Де пливе човен-зірка.
Я теж у цій дзеркала нескінченності
Спробував зазирнути необачно.
Але побачив лише тінь.
Тільки не чорну, а білу
(Ви бачили колись білі тіні
На стіні туману,
Коли день Одкровення
Відчинив Двері Світла?)
Часи падінь:
Душі людські
Як осінні листя
Падають в темний колодязь «Ніщо».
А хотілось би
(Не тільки мені старому)
Щоб падали вони
На поверхню озера вічності...

Люди країни вчора

«Зоря й листок не зводять з нас очей...»

(Райнер М. Рільке)

Я вартовий. Стою
Між минулим і майбутнім
На хиткій межі буття,
На кордоні між «Я» та «реальність»,
Стискаючи в жмені пісок –
Все, що лишилося від країни «вчора»
(А там жили люди).
Я сію ці піщинки як зерна –
З кожної виросте країна
Наших химерних спогадів
(Бо це все, що у нас лишилося).
Кожна з цих країн пустеля:
Замість саду в кожній з них
Тіні хмар.
Замість квітів – каміння.
(А ви думали яблуні)
Ці дерева пізнання
Ще слід зростити
Поливаючи живою водою слів.
Цвіту рожевого ще слід дочекатися,
Щоб споглядати зі смутком,
Як вітер часу обриває пелюстки,
Лишаючи нам ніщо «сьогодні»,
Порожнечу в торбі «наше»,
Дірки в черевиках «треба»
(Не ті, що «офіра»),
І пилку в сувої «шлях».
Люди країни Вчора!
Ви живете в долині моїх спогадів,
Серед хащів моєї свідомості.
Хто ж про вас згадувати буде
Якщо не я...

Серед снів

«Чи бог, чи богиня кошачого сну...»

(Райнер М. Рільке)

У царстві снів
Нині всі сні чужі.
Коли ти нині блукаєш
У Царстві Морфея
Свій сон ти не знайдеш,
Навіть коли знаєш,
Який він на колір і запах,
На смак і біль.
Все одно. Твої сні продані,
Пошматовані і спалені.
Зважені, зважені продані...
Лишилися там тільки чужі.
От і блукаємо.
Кожної ночі
Зі сну смугастої кішки
У сон сірого горобця
(А там калюжі і вулиці,
Ліхтарі й дахи,
І неба шматочки),
Зі сну сентиментального безхатька
У сон гнучкої гадюки.
Головне не потрапити
В останній сон болотної черепахи,
Яку з'їли зголоднілі солдати.
Бо той сон навіки лишився сиротою
Завис у нескінченності пасткою
(А ви туди юрбами...)
Зростити б нам знову
Свої сні незачесані –
Бо іншої втіхи на не лишилося.
Ні.

Сопілка осіннього вітру

Книга осені
Своїми холодними сторінками
Змушує пальці відчувати літери
Як струни
Чорної віолончелі незримого майстра.
Осінній вітер
Все так само гойдає пожовклу траву
(І верес)
Як колихав у часи осінніх сутінок –
Кельтських сутінок короля О'Доннелла.
Візьми до рук сопілку
Різану з ліщини Вітряного Берега
Тої самої
Яку шанували діти Богині Дану
Та віддай її осінньому вітру
Може хоч він заграє забуту пісню
Яку нині не згадає ніхто –
Навіть найсивіший ірландець,
Навіть друїд, що тиняється тінню
Вже півтори тисячі років
Мовчазними пагорбами Манстеру.
Ожина така ж колюча –
Її байдужозелені листочки
Переживуть і ці холоди зими.
Але не ти.
Бо осінь...

Серед листя

*«Як ангели мітять знаками
Двері врятованих,
Так само торкаємось ми всього,
Що здається нам ніжним.»*

(Райнер М. Рільке)

Серед листя живуть птахи,
Доки ці клапті життя
Не розфарбує осінь,
Доки не пообриває
Падолист сього світу
Ці сторінки правди,
На яких літописи писані
Буття зраних кленів.
І я серед листя:
Нехай і осіннього,
Пишу про маленьку істину
На сторінках берези,
На жовтих листках клена,
На брунатних долонях бука
Часопис сумної осені.
Пишу темним чорнилом
Наточеним з вен широких –
З рук, що колись тримали
Весла човна життя...

Серед квітів

*«Сліпо блукає в траві
і видихає свій хміль
устами нових квітів...»
(Райнер М. Рільке)*

Я любив серед квітів
Думати про вічне,
Дивуватися необачно,
Що були колись ліси без квітів,
Без пташиного співу,
Без кольорів і дзижчання джмелів,
Без веселого гомону:
Мовчазні ліси таємниці,
Моторошні ліси почвар.
Я любив серед квітів
Усвідомлювати себе блукальцем
У нескінченні світи радості.
Але нині серед квітів
Лежать мертві
І дивляться у саме небо
Поглядом вічного докору...

Серед людей

*«Лишаюся я. Видовищ
Вистачає завжди...»
(Райнер М. Рільке)*

Нині вистачає видовищ.
І навіть в надлишку.
Забагато.
Навіть для найбільшого прихильника
Гладіаторських боїв.
Занадто криваво. Занадто.
Наперед років на сто
Цих видовищ вистачить.
Доста поколінню цьому.
Наситились...
Тільки хліба буде тепер бракувати –
І вам і вашим нащадкам
У третьому поколінні,
Бо хліб віднині буде гірким:
Не зможе родити солодкий.
Ця земля занадто просякла
Отрутою,
Якою ви щедро цю землю поїли.
Ви і оті чорні зайди,
Яких ви накликали
На свій край степовий і сонячний,
Що зберегти не зуміли...

Серед ляльок

*«Я не люблю кривляння напівмасок,
Ляльки – то ліпше. Повністю.
І я степлю їх жести...»*

(Райнер М. Рільке)

Поету важко жити серед масок,
Бачити фальш штучних облич,
Примітивну гру підроблених людей,
Які є не тільки поганими акторами,
Але і просто несправжніми –
Просто ерзацем –
Пародією на людей,
Що сіє навколо лише зло.
Серед ляльок легше:
Самотність відвертіша.
І на ляльку ображатися годі.
Хіба на лялькаря.
Але він сховався.
І наперед відомо,
Що він негідник.
Так, так, серед ляльок легше.
Ляльки не бувають жорстокими.
Вони лише маріонетки.
Лише інструмент.
Серед них (не з ними!) зрозуміти легше,
Що все не насправді,
Це все вигадка
Божевільного режисера...

Кольори горобиніві

Гілка горобини –
Знак клану О'Конналл
Достигає на осінньому вітрі
Гіркотою сумного острова
Подзьобана голодними птахами –
Співаками журби ірландської.
Гіркі осінні ягоди
Як і віскі землі Тіркконнелл –
Може тому кілти
Фарбували горді клани
У кольори горобиніві:
Червоножовті та білі –
Кольори ягід та цвіту
Священного дерева кельтів.
Пливить же у синє небо
Моряки осіннього вітру
Корабля під назвою Ерінн –
Човна з горобини тесаного
Під вітрилами
Ягодами горобини фарбованими...

Голос віщунів

*«Чи вистачить волі журбі твоїй
З ангельської сурми гриміти –
Страшного суду віщунки, мелодію бурі...»
(Райнер М. Рільке)*

Віщунки.
Вони не шепочуть,
Не приносять свою вістку таємно
Від серця до серця,
Не ховають свою офіру
На вершині свого духу,
Вони кричать голосом грому,
Звуками, що тремтіти змушують
Навіть дуби віковічні,
Не те що осики,
Кілками з яких звикли
Пробивати чорні серця упирів
Люди, що літати над лісом
Вміють.
Віщунки говорять
Голосом бурі,
Що валить віковічні смереки,
А не те що трухляві липи,
Що бачили, як були молодими
Сини Ярослава (того, що Осмомисла)
І горді мури давнього Галича.
Але віщунів все одно
Ніхто не чує
Ніхто...

Вистава в темряві

*«Хай лампи вимкнуть,
Хай скажуть:
Довершено усе, хай пустота зі сцени
Йде разом з сірим протягом...»
(Райпер М. Рільке)*

На сцені сьогорічної вистави
Пусто.
Життя театр зачинено,
І порожнеча сповнює партер,
Оркестр замовк:
На скрипках струни
Обірвано.
Директор сього театру
Застрелився,
А божевільний режисер
Нову абсурдну драму
Дописує чорнилом на стіні
Буфету, де лише таргани
Жують останні крихти пирога
Торішнього...
В театрі лише протяг
Та я. Ще муза - Мельпомена.
Хвора на сухоти.
І тьма.

Теж

*«... Насувається тиша. Спати більше не здатний?
Вікно твоє ловить зорі на небосхилі.»*

(Райнер М. Рільке)

Він теж старий – цей блідий дивак,
Цей сивий сторож нічного неба –
Місяць ранньої осені.
Він теж нагороджений шрамами
І зморшками слова «бути»
Він теж такий же як ти –
Волоцюга без прихистку,
Буття - він теж дивиться на людей
Як на шукачів неіснуючого
І листя клена бачить сторінками
Невідомої книги про сумну жінку,
І теж (як і ти) блукає високими травами
Поночі – коли птахи сплять
(Навіть сови, бо вони теж зневірились)
Може тому (бо чому ж і навіщо)
Ти так часто спілкуєшся
З цим божевільним світилом –
Другом всіх меланхоліків і диваків,
Поетів і божевільних.
Ти розповів йому таємницю таємниць.
Ти йому, а не він тобі.
Бо ви обидва старі –
Подивись у дзеркало –
Людино сивого місяця...

Ніде

*«Де ти був, Адаме?»
(Буття, 9)*

- Де ти був, Адаме?
Може ти був тінню
І ховався у закутках свідомості,
Куди ніколи не зазирає сонце?
Де ти був, Адаме?
Може ти став потоком нейтрино
І летів у нескінченність
Доки світ ще був молодий,
А нескінченність такою маленькою?
Може ти серед дерев ховався
Дерев'янівши суглобами,
Зеленіючи пальцями-листями,
Вростаючи в землю-твердь
Коренями, що були щойно підшвами
Ніг-милиць, що траву живу топчуть?
Де ти був, Адаме?
Може ти захотів дізнатися,
Що таке смерть темна
І ставав на мить Порожнечою?
Може ти став на мить бурлакою,
Волочився за межею буття,
Де нікого ніколи – всі тільки туди,
І ніхто не буде йти звідти?
Де ти був, Адаме?
Чи може ти забрів необачно в майбутнє,
Де нащадки твої нерозумні
Відбирають життя одне в одного,
Волю міняють на шматочки металу,
Зрозумів, що там теж нічого хорошого,
Та сама нудьга, коли не хочеться бавитись?
Де ти був, Адаме?
Може ти був теоремою,

Яку доводити поки що нікому,
Чи то непотрібно,
Чи то усвідомив себе крапкою
Нескінченно малою?
Де ти був, Адаме?
Може ти став самою Самотністю,
Одинаком простору
І навіть дерева перестали бути тобі друзями,
І не хотілось складатися з кварків,
Що ніколи не бувають самодостатніми,
Одинаками буття?
Де ти був, Адаме?
- Я був ніде.

Тим, хто лишився в небі

*«...він кожний крок зітханням зважити жадає
і підбирає тиші імено...»*

(Райнер М. Рільке)

Там – за хмарами – тиша.
Там – над хмарами – тільки небо.
Високе і синє.
Може тому воно так нагадує
Вічну дорогу у нескінченність.
Ви назавжди полетіли в небо –
Чисті й прекрасні люди.
Ви залишили нас тут –
На цій Землі божевільній
Серед істот,
Що ходять між нами, людьми,
Що так нас – людей нагадують,
Але, які не мають душі.
Які одним натисканням
Кнопки на залізній почварі
Знищують мрію
Радіти сонцю і людям.
Ви лишили нас тут –
На цій хворій Землі,
Заповідали сказати
Негідникам, що вони негідники.
Сказати вовкулакам,
Що вони вовкулаки.
Сказати, що не можна
Землю перетворювати в пекло.
Але не тільки...
Ви нас лишили домріяти
І дорадіти.
І сказати правду.

Написано сумного дня - 17.07.2014.

День надії

*«...напишіть ви сучасне: Христос воскрес!»
(Павло Тичина)*

Господь! Земля втомилась від зими,
Нам смерть докучила... Прийди!
Явись нам вітром, квіткою, знаменням,
Ми торжество весни вітаємо іменням
Великодня – ми вільні, ми сини
Землі, що нині прославляє сні
І мрії бути вільними людьми.
Ми віримо, Вітчизну вересову
Несемо у серцях і за основу
Беремо істини слова і нашу віру,
Вкладаємо в пісні, а на терезах мирру
Відважує весна. На сонечку засяяли хрести,
Ми у майбутнє побудуємо мости,
Ми нині гімн співаємо весні,
Ми Господу даруємо пісні.
Ми живемо і віримо, і свічку
Запалимо...

Кров брата

*«Et dixit Dominus: "Quid fecisti?
Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra...»*
(Genesis. 4.10.)*

«Не знаю я де брат мій. Ну, не знаю!
Не сторож я оцьому пастуху.
Я маю право. І на землю цю
І на врожай, на поле й плуг.
То все моє. Якщо і є у мене друг –
Це право сили. А мій брат...
Хіба ж я сторож? Може десь пішов.
А може просто зрадив мене і мій звичай.
Я Каїн. Головний. Я перший.
Спадкоємець. Первісток.
І просто – я старший брат.
Володар і засновник народів всіх.
Про брата згадка викликає сміх.»
«Що чиниш ти? Невже не чуєш,
Як кров руда волає із землі?
Ти брата вбив - отямся, схаменись,
Невже тобі землі не досить – озирнись!
І подивись на пустку цю –
Розкинулась безкрайньо
Аж від пустель жарких
До вічних білих холодів німих.
Ти ж вибрав шлях грабунку!
Проклинаю! Тепер одвічно
Будеш ти чужим,
І до Страшного Суду
Із тавром тобі блукати,
Ховати погляд і брехати
Собі, нащадкам, родакам,
Тваринам, і камінню, і вікам.
Тепер іди – неси з собою
Не серце – камінь із душею злою...»

Примітки:

* - І сказав Господь: «Що ти зробив? Кров брата твого взиває до мене з землі...» (Книга Буття. 4.10.) (лат.)

Монолог на базарі

*«Et iterum clamaverunt: "Crucifige eum!"»
(Evangelium secundum Marcum 15.13)*

А ви знаєте
Як пахнуть цвяхи?
Ще до того, як їх
Забили в дерево
Або в плоть,
Яка тепла як дерево?
У плоть
Того самого хлопця,
Що молів нісенітниці,
Вештався волоцюгою
Від селища до селища...
Недарма ж солдати...
Хоча вони і чужинці,
І загарбники, і грабіжники,
Окупанти та бандити,
Але ж порядок...
Порядок який...
І прокуратор у нас
Досвідчений, мудрий.
Аякже...
Ні, з волоцюгами тими
Давно потрібно...
Ми навіть схвалюємо.
А то із за тих язикатих
Словохтивих та писак
Надто грамотних
Того й гляди бунт почнеться.
А в мене ж виноградники –
Понищить сволота.
Та й кому ж мені
Вино продавати
Як не солдатам?

Слово серед тьми

*«Mane facto, sicut caligo surgens egressus
abiit in desertum locum, ibique orabat.»
(Evangelium secundum Marcum. 1.35).**

Там тьма.
Так безпросвітно, що аж коле око
Ця темнота, цей морок навісний
Десь там внизу у хащах міст далеко
Заснув народ і спить Єршалаїм,
Поснули і солдати, й фарисеї, і пророки
Заснув торговий кишеньковий люд,
Та є молитва, є слова і роки
Якими йти, які збирати тут
У кошик неможливого, серед зневіри,
Де ненависть збирає в душах урожай,
Нам йти і йти, нам дуже віри треба,
Нам треба жити, зберегти свій край,
І вистояти і шматочок неба
Нести у серці в свій – незайманий вирай.
Наразі ніч. Наразі пси і зло,
Наразі тільки слово і молитва,
Наразі горе і страждання – тло,
І слово правди – наше ремесло.

* - «А над ранок, як дуже темно було, уставши, Він вийшов і пішов у місце самотнє, і там молився.» (Євангелія від Марка. 1.35.) (лат.)

Той, хто говорив істину

«*Dixit itaque ei Pilatus: "Quid est veritas?"*»
(*Evangelium secundum Ioannem. 38.*)

«Що істина? Навіщо ці слова
Кидаєш в порожнечу божевілья
Юрби? Що тямиш ти – жебрак?
А істина проста: весь твій народ –
Раби. Існує Рим у величі свавілля
Існує меч, закон, орел і легіон.
Цього не зрозумієте, однак!
Бо ви – пилюка на шляхах війни,
Збіговисько юродивих пророків,
Фанатиків, що плісняві слова
Плетуть нитками у нудні молитви.
За філософію свою повиснеш на хресті,
А цей народ віддам мечу й вогню,
Таки зруйную храм твоєї мрії
І подарую вам шматок надії –
Блукайте і тиняйтесь по світам!»

«Той, суцций каже: «Аз воздам!»
Ваш світ – жорстокість, Рим камінний
Сліпе страховисько, що суне в небуття
Ми ж істину шукаємо в словах
Одвічних. І століттями блукаємо в імлі,
Йдемо пустелями до світла й доброти.
Закон і право ваші – то звірячий Колізей,
Розпуста і вино, не мудрість – словоблудство,
На ваші оргії мільйонами очей
Зневажливо й без страху дивляться народи.
Хай поневолені і кельт, і галл, і грек
Та іудей, сармат, і мавр та іллірієць –
Настане день – впаде бундючний Вавилон,
Впаде розпусти ненависний трон,
Свобода
Прийде в світ, та істини закон

Засяє для людей, не для царів,
Впадуть імперії вина та сибаритів,
І на руїнах Риму ненависних
Новий збудують люди світ і храм –
Новий Єршалаїм! Я чую: «Аз воздам!»

Вино і вода

Він був теслею.
Зайшов якось у глухе село,
Де вирощували оливки
Гіркі як саме життя,
І віслюки дивилися на суху траву
Сумними очима втомлених,
Де хати мурували з каменів,
Що випалені жорстоким сонцем,
І стали, як саме сонце жовтими,
Де виноградники зрошували
Краплями каламутної води смутку.
Він зайшов у село
Кам'яних скринь-будинків
У день нечастої радості:
Молоді люди ставали дорослими,
Самі тягар життя нести вирішили
І для журби й праці дітей плодити
(Радість).
І от з приводу такої оказії
Люди втомленого селища
Вином утробу свою наповняли,
Штучними веселощами
Свій мозок розпалювали.
Але вина не стало
На всю юрбу, що радості прагнула
І тоді той тесля,
Якось так легко й невимушено
Міхи водою наповнити звелівши
Раптом у вино воду перевтілив.
Але народ п'яний не зауважив
Навіть
Невтямки було йому,
Що то було чудо...

Коли сонячно

«Людина створена не для того, щоб отримувати поразки. Людину можна знищити, але перемогти її неможливо.»

(Ернест Гемінгвей)

Колись в молодості – ще у студентські роки я відвідував спіритуалістичний клуб «Зелена лампа» в Дубліні. Там збиралась молодь, що захоплювалась містиком, що була популярна в певних колах молоді в ті роки. У клубі було кілька груп – кожна зі своїми уявлення про потойбічний світ і зі своїми фантазіями. У нашому вузькому колі було прийнято викликати духи великих художників (бо ми чомусь вважали, що тільки їм дано блукати безтілесно у Всесвіті і спілкуватися з досі тілесно втіленими) і розмовляти з ними про їх картини. Згадавши раптом ті роки і себе в ті роки я написав таке:

Попрошу Вінсента ван Гога
Насмалювати мені знову «Соняшники» -
Помріяти хочу у світі вічного світла,
Де крім радості
Душа сповнена Сонцем одвічним.
Попрошу Дмеймса МакНейла Віслера
Зобразити мені кольорами загадку,
Дивну таємницю буття
В ноктюрнах блакиті і срібла,
Сірості й золота.
Попрошу Клода Моне
Зобразити мені ще раз копиці –
Життя нашого невловимі миттєвості.
Чи може попрошу Тулуз-Лотрека
Завести мене знову у свій світ химерний
Світу людських сутінок...
Але ні! Я попрошу Ежена Делакруа
Намалювати мені ще раз –
Тільки не на полотні
А в повітрі мого міста
Картину шаленого пориву –
«Свободу на барикадах»!

Місто

Довершено: Місто на болоті

*«... І крапля не впаде з небес в мої печалі...»
(Еміль Верхарн)*

Щойно якісь заброди
На болоті звели будинки,
І сказали, що то не кладовище,
Що то не гранітний надгробок
Над усіма мріями і сподіваннями,
А що то місто прозорості:
Не води каламутної
І риб банькуватих,
А просто місто муроване
Божевільним королем придумане:
Лисим і нетверезим,
Таким, як все невчасне,
Недоречне, зле і потворне.

Щойно якісь нечестивці
Сказали, що хочуть пишності,
Розваг і якоїсь величі
Серед отих важких каменів
На болотах страшних
нагромаджених.

Щойно оце відбулося –
Оце безглуздя нечуване,
Як ріка сама збунтувалася
І втопила оте місто
Разом з його Молохом,
Разом з катами й солдатами,
Разом з лакеями й графами,
Але з того темного часу
З болота почвара приходить
І каже, що він не привид,
І навіть не вурдалака,

А правитель величний і сильний –
Залізний тиран моху
І в'язкої смердючої твані:
Він приходить коли епоха
Знову стає темною.

А коли вона була світлою
У тій країні боліт злих?

Довершено: кожне місто

*«Come away, O human child!
To waters and the wild
With a faery, hand in hand,
For the world's more full
of weeping than you can understand...»*

(William Butler Yeats)

Кожне місто – це кам'яний острів
Волохатого схибленого Робінзона
На прізвище гучне О'Флахерті.
Кожне місто – це селище розбійників,
Стійбище волоцюг клишоногих,
Клаповухих голодранців клошарів,
Водовозів ріки на ймення Лета.
У кожному місті
Черевики з підосвами гуми
(Щоб бруківці не було боляче,
Щоб каміння доріг не плакало),
Досить вже того,
Що підковами по ній лискучій
Століттями цокали
Лошата чорної ночі.
А вершники то всі з косами,
А ковалі то всі шульги одноокі,
А гриви то на досвітках заплетені
В коси чорні та стрічками білими.
І плели ті коси діви бліді
З очима синіми – всі на одне лице
З бровами вицвілими.
Кожне місто
То зміїне кубло вулиць лускатих,
Трамваїв скрипучих – старих ревматиків,
Що більмами електричними
Глипають на злу жінку Електру.
У кожному місті Юнона Монета
Шукає свою калитку шовкову
Під брамою –
Воротами Святої Агапе.

Довершено: Місто Світанку

*«Місто! У час здичавілих світанків
Подихом в кожній молекулі пари...»*

(Еміль Верхарн)

Місто,
Де Сонце лише прокидається:
Не знає тендітне й ліниве
Чи то лише сон – його нетривке продовження,
Чи справді місто, що живе лише о цій порі
Реальність: плетиво дхарм матерії й часопростору.
Сонце лише зазирає –
Продирається крізь сутану темряви,
Крізь саван сивий розпухлих хмар,
Але воно бачить очима вогненними
Місто, яке живе лише на світанку
А потім знову вмирає, конає в нових вогняних стрілах
Світила, що надто гаряче
Для його стін прозорих.
У тому місті живуть тіні –
Свідки старих повстань
І нових революцій та бунтів –
Тіні Платона – на стінах печер
Яке називають Містом:
Містом Світанку.
Воно закутається в ковдру хмар
І буде спати сном старих паротягів
(Де всі рейки залізні іржаві,
А світлофорами банькуваті сови)
До світанку наступного,
Що неминуче настане
Після довгої ночі з більмом Бетельгейзе
Серед неба чорного – сліпої баби-історії.
Місто Світанку оживає лише на мить
Щоб знову стати
Руїнами духу.

Довершено: Місто Кам'яне

*«Це холод великий, що ледь відображений
У срібному мареві мертвих озер...»*

(Еміль Верхарн)

Діти кам'яного міста
Шукають поглядом Сонце:
А воно ховається за черепицями
Черепи потворних споруд-черепак,
Будинків-химер, домів-потвор.

Діти кам'яного міста
Вдягають чорний одяг забутих слів,
Які холодні, як риби
Чорного лісового озера
Над яким щоранку
Падає осінній дощ.

Діти кам'яного міста
Замість годинників на руках
Носять гумові компаси,
Що показують замість півночі Схід:
Отой, що поблизу Нагасаки –
Порту камзольних голландців.

Діти кам'яного міста
Споглядають картини Ієроніма Босха
І думають, що вони жаби
Асфальтного озера літа,
Коли така спека,
Що навіть термометри і метротерми
Дихають антифризом,
А хвору Істину
Відвозить в лікарню-вмиральню
Біла машина китайської порцеляни.

Нудні монахи
Гадають, що з каменю –
Оцього сірого каменю буднів
Збудовані тільки їхні кляштори.
А ми –
Всі міщани оцього полісу –
Полісу дивака Платона
(Не ідеального, але все таки)
Живемо у своїх снах,
Що так нагадують печери Скітії,
У чужих подарованих снах,
Де все м'яко і листяно
Як у норвезькому липні.

Примітка: про історію створення цього вірша не напишу – не хочу.

Довершено: Місто Попелу

*«Ніч в зимні небеса свою підносить чашу...»
(Еміль Верхарн)*

Місто,
Яке засипало попелом
Сірим, наче кроки Господаря в сутінках,
Попелом
Спалених душ єретиків
Чорної віри старих дерев
Білого запашного цвіту,
Твердих блискучих горіхів:
Старі дерева теж моляться:
Богам потойбічної темряви:
Вони просто не знають,
Що смерть – це вогонь,
Це сліпуче світло,
А не густа пільма.

А Місто все засипає попелом,
А диваки-люди:
Шанувальники кави,
Поціновувачі містерій.
Громадяни Міста Попелу
Все думають, що то не попіл,
А пелюстки дерева Фудзіяма,
Що то не дим, а квіткове марево.
Попелясті міщани
Споглядають свої чорні сорочки і плаття,
Виглядають з вікон сажотрусів чорних,
Готують свої марципани
На сковорідках кіптяви.

Піддані свого короля попелястого
Думають, що вони діти темряви,
Сини і дочки синьої ночі,

А вони лише кваки
Ставка з камінними берегами,
Де замість води попіл –
Все той же сірий попіл
Душ, що палали на площах
Автодафе мовчання.

Я посадив свої серце
Замість куща трояндового
Серед площі Великої Пустки
Міста Сірого Попелу.
Може щось виросте.
Може.

Довершено: Місто Ліхтарів

*«Третій вже
Запалюю ліхтар, віддаючи його
На поталу росі.»*

(Йоса Бусон)

Місто, яке живе поночі.
Місто, яке блимає очима ліхтарними
У п'ятьму вічного вчора.
Тут живуть одні ліхтарники:
За покликанням.
Тут складають пісні променями
Жовтого нічного світла,
Тут несуть світу щовечора,
Ховаючи її язик гарячий
Між долонями досвіду
Живу пташку свічку –
Вогник Істини,
Затуляючи її помаранчеве серце
Від вітриська байдужої осені.
Ці ліхтарники
Та їх замріяні дочки
Ніколи не споглядають Місяця –
Оцього нічного злодія,
Оцього пастуха котів чорних,
Бо ховаються від світил п'ятьми
Під ковдру мереживну ліхтарну,
Запалюючи
Цілу ніч запалюючи
Нові і нові ліхтарики,
Наче не люди вони,
А світлячки вусаті.
Запалюють і лишають
На поталу росі.

Довершено: Місто Смутку

*«Он вони, мовби з пам'яті нашої вилупились,
Мов непокійні засновники знову краєм пішли:*

.....

Кому яке діло до нашого болю?»

(Шеймас Гіні)

Подорожуючи графствами Тірон (насправді Тір Еогайн) та Фермана (взагалі-то, Фер Манах, навіть ще правильніше Фер Маг Енах), я випадково потрапив у Місто Смутку. Раніше я думав, що таке місто існує тільки в потойбічному світі – в Сіді. Або в царстві Морфея, або в ментальному світі, чи в світі метафор, чи в давньокитайському царстві Я (ах, ця епоха Чжоу, яка вона була сентиментальна!). Виявилось, що таке місто існує в реальному світі і таки на нашій землі ірландській, хоч і по той бік кордону Республіки. Блукаючи вулицями цього міста, слухаючи як мої черевики лунко стукають бруківкою, я написав таке:

Сонце однооким кульгавим апостолом
Ховається за дахи пам'яті – такої ж іржавої,
Як мечі воїнів Конхобара – бородатого короля Уладу,
Що так довго лежали у торф'яному болоті
Забутих снів їжаківих й оленьчих.
У цьому місті всі двірники бородаті,
А всі жінки у картатих хустках
І таких же спідницях в клітинку,
Що волочаться по землі тартановій, твідовій,
Що колись якомусь гоноровому вождю належала,
Який нині десь під землею глибоко
Коло дольмену – такого ж важкого,
Як моє серце прочанина (чутки, шепіт, цитати з газет):
Тойших – чи хтось пам'ятає...
Ці жінки пригадують як воно – посміхатись,
А діти бавляться з дерев'яними крісами
І малюють на стінах шамрок.
У цьому місті журба замість фіранок

На кожному вікні більмами,
На кожному дому мурованому
З каменів, як і ми неотесаних.
Для тої журби човен легкий
Майструю собі, витесую – вишкрябую
З дуба кельтського мертвого
(І де ж ті жолуді... І де свині ті,
Що так ласувати ними жадали...)
А в місті тому постріли
Лунають у кожних спогадах,
У кожній голові сивій
У кожній луні минулого...

Місто, зіткане з суму сірого,
З журби одвічної.
Ховаюсь за твоїми мурами
Перед дорогою нескінченною...

Довершено: Місто Леонардо

*«... Що коли-небудь відпочинемо
У місті верхньому Леонардо.»
(Марина Цветаєва)*

Незримі коти
Ловлять незримих мишей.
Корабель з вітрилами,
Що зіткані з променів
Пливе
До міста, яке збудував Леонардо*
Сьогодні –
Четвертого дня чуми**
Року Божого 1519-го.
А незримі коти
Все ловлять незримих мишей,
Які були б сірими,
Якби існували насправді,
А не в світі вигадок.
Але на то нема ради:
Незримі коти на службі,
Інакші б ті кляті миші
З'їли б рукопис –
Манускрипт таємний
На якому прозорими чорнилами
(Точніше прозолами***)
Давно доведена квадратура кола
Тим диваком бородатим:
Поетом струнких геометрій****,
Тонких ліній трикутників,
Гнучких парабол
Експонент нескінченних.

Примітки:

* - він і справді в той день в своїй уяві збудував ідеальне місто, що ділилось на нижнє – порт, та верхнє, що стояло на горі.
Планувати ідеальні міста тоді стало модно.

** - чума тоді була не в долині ріки Луари, а в Іспанії, в Кордові.
*** - Лодовіко Моро вважав, що якщо вже чорнила прозорі, винайдені для тайнопису, то називати їх чорнилами не можна. Він навіть придумав неологізм – синонім виразу *inchiostro trasparente* – «прозорі чорнила» - слово *inchirente*. Я переклав це слово як «прозоло».

**** - Папа Лев X колись висловився так: «*Leonardus est auctor geometria novam, quae mihi poetica libri...*»

Довершено: Місто Мертвих Дерев

*«... І летять з наріканням і дзвоном
В імлу, в нескінченність, у простір
Дерева і мертві, зливаючись в пам'яті...»
(Еміль Верхарн)*

Мертві дерева
Собі збудували місто:
Може тоді, коли
Вони були ще живими,
А може тоді,
Коли стали сухими і мертвими
І місто будували їх тіні.
Може.

Я блукав крутосхилами,
Відчуваючи ногами каміння,
Повертаючи зморшки обличчя
До жорстокої дівчини Сонце,
Бачив як мертві дерева
Застигли в пориві
Здіймаючи гілки-руки
До пустелі синьої Неба,
Летів над рікою Часу,
І раптом жажнувся:
Я потрапив до міста –
До Міста Мертвих Дерев.

До міста Самайну вічного,
Міста вічного падолисту,
Міста, де все застигло,
Де рухаються тільки тіні
І щось мені шепочуть –
Тільки мені,
Бо ніхто їх почути не здатний.

Місто застиглих вулиць,

Місто мовчазних перехожих,
Місто вічної тиші,
Де не співають птахи,
Лише стукає дятел-гробар:
Ніби заколюче цвяхи
У домовини-тіла,
Ніби то він бургомістр
Міста Мертвих Дерев:
Птах з червоною шапочкою.

Довершено: Місто Нудьги

*«По вулицям задухи та нудьги,
По набережним та мостам,
Крізь сині сутінки осені,
Йдуть тіні та тіні –
Юрби, що живе там...»*

(Еміль Верхарн)

У кожному пабі іграшок,
У кожній ресторації ностальгій,
У кожний келих черепа
Налита замість літнього віскі зерна,
Замість веселого пива Рембрандта
Нудьга
По вінця.

Місто, де люди замовкли,
Де ніхто не пише елегій
(Бо навіщо),
Де діти ховаються
За брудними вікнами вчорашніх снів,
Де ніхто не бавиться – ніхто,
Навіть дорослі, де
Навіть губернатор забув,
Що таке покер і брідж,
Де сінематограф однооким шульгою
Шепоче ново зліпленим парам
Страшну казку про світ,
Стало вертебою-оселищем
Венери палеоліту,
Яку звати Нудьга.

Перукарі в цьому місті
Гострять ножиці опівдні,
Коли Сонце хоче визирнути
Крізь хмари буденності й сірості,

Але не може.
Кат у місті оцьому
Отримавши свій гонорар
Зачиняється в коморі без вікон,
Судді притрушують перуки борошном,
Сторож кладовища дзвенить ключами
Та поголосом,
Бо це Місто,
Яке змурувала з сірих каменів
Пані Нудьга.

Довершено: Місто Осокорів

«О осокори – люди цього світу!»
(Пауль Целан)

Місто в якому живуть осокори
(Тільки!) Немає жодної липи,
Жодного ясена, жодного клена,
Жодного явора, жодного глоду
І навіть берези – плаксійки сентиментальної.
Осокори – чорні тополі –
Громадяни міста чорних думок.
Вони відвідують оперети й драми
Про Гамлета-юнака вбраного в чорне,
Як і всі гугеноти-союзники,
Пуритани ренесансу отруєного.
Осокори відвідують чорні крамниці –
Купують собі чорні тканини
Оksamитові: для шат урочистості.
Осокори засідають у ратуші,
Голосують тополевым пухом
За те, щоб літо не закінчувалось,
Осокори забороняють меблі:
Витвори канібалів, трунви братів-дерев,
Осокори війну оголошують
Жукам вусатим, яким смакує дерево:
Легке і терпке наче бренді.
Осокори дерев'яніють безвихіддю,
Ховають у тінь причину,
Темніють, як час –
Сновида підслікуватий.
Осокори старіють стоячи,
Осокори журяться мовчки,
Осокори лишають слід
У світі земляних барв
І слухають блюз
ще живого й скрипучого дерева.

Довершено: Місто Мишей

*«А що, якщо твої розум і воля
Подібні до дідової кішки?»*

(Григорій Сковорода)

Місто, що живе в сутінках,
Місто, яке завжди було сірим
(Бо так це пасує до сутінків),
Місто, яке вилазить з щілин бруківки
Коли Сонце заплющує очі:
Місто, що має звичку господарів –
Місто мишей.
Місто маленьких будиночків:
Де кожен палац кубло,
А мрія зроблена з сиру,
Де замість газет шурхїт,
А замість новин писк,
Де кожна любов волохата,
А кожна філософія тонкохвоста:
У цьому місті поселилася кішка:
Таки дідова. Таки отого – бородатого,
Старого як Час,
Навіть за Смерть саму старішого
Чи може страшнішого.
Отой дід каже киці своїй:
«Іди погуляй, хвостата,
Іди, стрибай, пазуриста,
Іди кицюню лап-лап
У місто малих сіроманців –
Іди бавитись!»

Довершено: Місто Даймон

*«Даймон або демон означає дух видіння...»
(Григорій Сковорода)*

Місто,
На дорогах якого
Лишили сліди
Нетутешні коти.
Місто,
Яке дахами-очима
Дивиться в Небо,
Що нагадує яму,
Вириту деміургом-зайдою:
Прірва,
Яка сниться кульгавому ослику,
У яку мішок кинули
З подертими лахами
Дивака-апостола: сірі.
Місто,
Яке домальовує акварелями
Крук-діра:
На снігу білому чорний
Пляма чи суть
Отої прірви,
Голоси з якої слухають
Будинки-вуха,
Що проростають із землі волохатої:
Хмародери мені нагадують
Вуха кроликів.
Крук - діра часопростору.
Місто,
В якому в шпаківнях
Замість птахів
поселилися мишолапки
З пружинами-струнами
З колодами тиші

(Глухої).
Ці мишолопки цвірінькають
Пісеньки волохатої смерті,
Ці мишолопки виплоджують
Пуцвірнків-мишолопок,
Що так само будуть
Залізними щелепами клацати
Коли виростуть
Із залізних яєць вилупившись.
Добре, що це Місто Даймон,
А не Місто Мишей.
Добре.

Довершено: Місто Чуми

*«За довжелезними столами часу
Бенкетують господні лелеки.
Вони випивають очі зрячих
Та очі незрячих,
Серця тіней владарюючих...»*

(Пауль Целан)

Місто

Де кожен доктор на лелеку схожий –
Дзьобатий, кожен лікар вбраний у чорне
Димить сіркою, носить намисто
Гірке часникове – бо лікар.
Кожен лікар – лелека. Кожен знахар – чаклун.
Кожен доктор – Фауст –
Ото ж бо. Бо це місто пошесті.
Місто, де кожен витягує жереб.
Жереб – жереп – жер би, та вона
Чума – нас жере. Може я теж щось витягну:
Щось мені випало:
Чи то маска чумного доктора,
Чи то маска Чорного Пса –
Того, що приходив до Фауста,
Що видивлявся Nova Stella
У небі чорному – зірку Lucifer,
Що віщувала чуму –
Яка прийшла таки в Місто,
Що стало Містом Чуми,
Містом людей-лелек
Чорногузів, чорновбраних людей-птахів:
Мелянхляйнів Гіперборей.
Три монети для доктора –
Фаусте, Вам три монети –
Злоті – три ноти –
Заграйте на них музику – на сопілці...

Довершено: Місто Темряви

*«Чорне дійство світання
Ми н'ємо його вечорами
Ми н'ємо його вдень і зрання
Ми н'ємо його вночі
Ми н'ємо і н'ємо...»*

(Пауль Целан)

Щоночі
Я будую Місто з кавалків темряви
Початкової – як три горішки у жмені
Старого картяра Бога -
Гравця в божевільну рулетку.
Три горішки з чорним нутром
Три горішки для попелюшки,
Що бавиться з попелом у темряві
(Хтось погасив світло –
Хтось, а не я, хтось – брудними пальцями),
Бався, дитя, бався – навіщо нам світло,
Навіщо сліпим окуляри, навіщо...

Щоночі
Я складаю підмурок своєї в'язниці
З цеглин споконвічної темряви,
Хтось ходить – дзвенить ключами,
Поза дверима Всесвіту:
Я знаю – там нічого крім темряви,
Але запитую себе – хто там?
Навіщо він там ходить
І запирає двері моєї камери
Тюрми, яку я сам собі вимурував –
Тюрму Світу Сього – Світу Каїна.

А десь човен пливе у тьмі –
Човен жебрачки Венеції,
А десь мурують готичну вежу –
У тьмі.

У тьмі світу сього – вежу своєї свідомості
Назавжди готичної.

Місто темряви.

Немає з нього виходу, бо немає входу –
Ворота стоять серед міста – ворота в Ніщо.
Дайте мені цеглину – навпомацки –
Дайте цеглину старому Каменяру Вільному,
Я десь згубив свій кутомір і фартух –
Там, на вулицях міста темряви...

Довершено: Місто Голосу

*«Я піду туди, звідки долинає голос...»
(Такамура Котаро)*

Так незвично бачити Фавна
З флейтою кумедних слів,
Фавна, що бігає вулицями Міста
Босоногих пасторів-козопасів,
Не Міста Мефістофеля й Фауста,
А Міста Голосу й Фавна.

Так кумедно – споглядати Фавна –
Пана з ногами волохатими,
Клишоногого козлорога-танцюриста,
Що співає пісню радощів
Лісового квіткового Еросу
Серед Міста Голосу –
Міста дзвінких трамваїв –
Залізноколесокрутів.

Місто, що висить голосами в повітрі –
Місто тендітної радості:
Кіфар та оголених тіл:
Беріз-німфоманок та крамниць-пегасів
(Якщо летіти, то в небо)
(Там, де звуки Галактики)
(Де панфлейта вічності)
Місто білявих скрипок –
Місто мітів та звуків Меркурія
І тракійського Аполло –
Ліхтарника нетутешнього,
Не егейського, не атоського,
Не лідійського,
Навіть не лесбійського:
Він теж соромився одягу
Наче Аркадій-жрець.

Музика. Муза. Ерато.
Дайте його перейти
По вулиці Міста Голосу
Зі своєю кіфарою
Мимо розбитих глечиків
Остракізму.

Довершено: Місто Юрби

«Велике зло-змія вповзає у юрбу...»

(Еміль Верхарн)

Місто-мурашник, місто рудих тарганів,
Де стіни вулиць будуються з однакових тіл,
Де замість бруківки сліди важких чобіт,
Де замість вікон мільйони відкритих очей,
Де замість автомобілів істоти, істоти, істоти,
І замість дротів емоції – ненависті і жадання
Хліба й видовищ. Не місто, а вир – лап і голів,
У цьому місті люблять театр-видовище,
Для цього посеред юрмища теслі майструють
Теслі тешуть, сколочують ешафот дерев'яний.
Будуть там грати вистави – вистави ножа й металу,
Вистави нових емоцій – вистави великих змін.
Для кого слава на мить, для кого влада назавжди,
Для кого наркотик емоцій, для кого нитки маріонеток,
Тільки вистава та сама – постійно, тільки все те саме
Повторюється: вистава вохри й ножа, але байдуже,
Це Місто Юрби. Тут закони диктує Плутон
Писарю-нумізмату з папірусом жовтим,
Що погризений тарганами – тими,
Що живуть в голові, яку носять на плаху паяци:
Сьогодні і завтра, в неділю нероб і в будні сірі,
Бо юрбі треба свята – щоденно –
Свято ножа і вохри рудої, тої що зрошує
Землю і дерево, тої, якою кроплять юрбу
В ім'я юрби.

Довершено: Місто Старого Саду

*«З того самого дня
Він не з'являвся більше
Заіржавіли двері
В саду...»*

(Дзімбо Котаро)

Він давно не з'являвся:
Ні в своєму саду, ні на вулицях міста,
По якому блукають сновиди-люди.
Його старі черевики подерті
Забули якого кольору бруд
Болота із-під груші старої,
Яке воно на смак – блідо-брунатне болото
Старого саду сакур та сосен,
Він давно не блукав у своєму плащі білому,
Давно ніхто не бачив його постать сиву й сумну,
Його бороду білу,
Що завжди чіплялась
За квітучі кущі троянд
Колючі, заіржавіли двері
Кованої залізної хвіртки,
Засипало жовтим листям
Стежки давно не метені,
Важкі мовчазні камені
Споглядають мертві дерева,
Що стали сухими запитаннями
В книзі байдужого Неба.
З того самого дня
Господар закинув свій сад,
З того самого дня
Господар забув про людей,
З того самого дня
Сліди його стер вітер,
Лишилась тільки іржа
Пустки.

Довершено: Місто Старих Образ

*«... Кличуть збір барабани колишніх образ
Безсилих проклять, що розчавлені в прах
Кличуть збір барабани в умах...»*

(Еміль Верхарн)

Місто старих образ – босоногих жебрачок,
Місто лункої бруківки, черевиків, чобіт і туфель,
Місто в якому кожен провулок звучить барабаном:
Місто старих образ – божевільних прочан.
Місто, яке ніколи не мало дерев і парків,
Місто, в якому замість трамваїв горожани
Каталися на барикадах – зайцями, зайцями, зайцями,
Місто старих образ – фанатичних монашок.
Місто, яке очікує. Місто, яке завмерло.
Місто, в якому коти ховаються в комірчини,
Місто, в яке злітаються круки й граки:
Місто старих образ – цитат, що стали людьми.
Місто, в якому холодний вітер не згасить
Серця, що горять полум'ям слів,
Місто, в якому листопад несе облігації листя,
Місто старих образ – проповідників сивих.
Місто, де я заблукав. Місто, де від негоди
Рятує мене чорний плащ – одяг ченця й чорнокнижника,
Місто злих і колючих дощів, місто листопада:
Місто старих образ – інсургентів, яким втрачати нічого.
Місто, в яке не приходять весна – тільки осінь,
Місто, в якому зачинені всі крамниці шовкових сорочок,
Місто, яке збудував Томас – місто тривожної музики:
Місто старих образ – важких крапель очікування.
Місто, де темний готичний собор сліпим жебраком
Співає тужливу пісню про те, що ніхто не забуде,
Місто, де майстри гострять інструменти і лагодять годинники,
Місто старих образ – двірників судного дня.

Довершено: Місто Вечора

"...Але коли вечір

Майструє небесну твердь ударами чорного молота

Місто вечірнє панує отам над рівниною..."

(Еміль Верхарн)

Сутінки дарують спалахи ліхтарів – діамантів жовтих

Місту

І світу*.

Сутінки – це такий діалог ні про що

(Чи може все таки про щось**)

(Чи може місто може говорити тільки монологи)

(Чи може одкровення буває тільки в темряві?)

Місто

І вечір.

Кожне місто має вокзал

Кожен вокзал має свою колію

На яку юрба кидає свого Верхарна***.

Кожне місто має свою площу біля самісінької ратуші

(Бургомістр),

А кожна площа має свою Жанну і своє полум'я,

Яке запалюють вдень – коли на потіху юрбі,

Коли просто - ім'я, коли просто – так вирішили,

Але сутінки прийдуть і прошепочуть:

«Кожне місто – Руан.

Хай навіть йому придумали іншу назву,

Все одно – це Руан. Місто залізних автомобілів,

Місто коробок-трамваїв і вусатих тролейбусів – Руан».

Добре, що існує вечір – тоді кольори зникають –

Кольори сірості, але запалюються діаманти,

Ліхтарники знаходять сенс невчасний (час, час)

Свого життя на бруківці****. Сутінки.

Без них двері лишись би зачиненими,

А місто таким же непривабливим,

Як мадемуазель, що ніколи не виходить на шпацер,

Бо знає, що в Руані завжди знайдеться вогнище

Хоча б для одного єретика,
Або хоча б для однієї відьми.
А колій – не полічити*****.
І тих, що ведуть у місто вечора,
І тих що не ведуть нікуди
Навіть у паранірвану...

Примітки:

* - Urbi et Orbi. І ніяк інакше.

** - про щось. Але про що – не скажу. Здогадайтесь самі.

*** - коли про це довідався Маяковський, він сказав: «Небо прогнівалось на Верхарна. Він потрапив під трамвай. Хто ж тепер буде писати вірші?! Невже Бугаєв?!»

**** - життя не має сенсу. А на бруківці тим паче...

***** - я полічив.

Ще примітка: У XIV столітті і в XV також в місті Руані не було тролейбусів. Але вони існували там метафізично – незримі.

Проект першого тролейбуса створив саме в Руані барон Жан Клод де Клер у 1329 році.

Довершено: Місто Далеке

*«...Я хотів би поїхати в місто далеке
І там жити собі Може чийсь рядки
Мені б нав'яли образ міста вічної ночі...»
(Гійом Аполлінер)*

Всі міста далекі, а поруч лише Порожнеча,
Місто, в яке приводить Шлях
Чомусь виявляється містом Вічної Ночі –
Містом в якому ніколи не сходить Сонце,
Містом, в якому живуть сновиди
І щоночі блукають у срібному світлі Місяця –
Бога котів і злодіїв, свідка містерій та оргій,
Блідого поета жорстоких казок
І поем про Ніщо. І пророка тьми,
В якій заблукала Істина – дівчина хвора
З очима червоними від отрути зірок –
Гірких, наче крихти опію, солоних, як кров,
Бо хіба може бути хоч щось солодке
У місті Вічної Ночі, де послулі кондитери
Кидають у печиво сіль замість цукру,
А на ратуші ворон – чорніший самої тьми
Кричить: «Часи проминули,
Нічого відбутись не може у місті Вічної Ночі
Спалить свої літописи,
припинить друкувати газети,
Замалуйте петрогліфи на стінах холодних,
Віддайте рукописи хронік волохатому дему мишей!»
А я тим часом пакую валізи,
Складаю туди хронометри і прозорі клепсидри,
Поїду у Місто Далеке на конику з довгою гривною,
Сумними очима і підковами срібними,
У місто, яке відшукати не зможе ніхто,
Навіть пан у крислатому капелюсі,
Що ховає його сірі очі
В тінь.
Навіть він.

Довершено: Місто Вогнів

*«У містах із сутінок і черні,
Де цвітуть божевільні вогні...»
(Еміль Верхарн)*

Місто, де продають черевики
З вогнетривкими підощвами,
Місто, де я граю на вулиці блюз
На старому банджо без струн.
Місто, що здалеку виглядає,
Наче місто вогнів –
Наче марево Магеллана
На краю Ойкумени,
Місто, де все зроблено з вогнів –
Будинки і вікна, ліхтарі і трамваї,
І навіть душі людей-перехожих
(Все проходить, навіть люди –
І ті – перехожі, перехожі вогню,
Огнепоклонники потойбічного Агні –
Перехожі. Горожани-городники,
Що городять дитинець на попелищах).
Місто Вогнів. Місто Вогню.
Де люди живуть-палають,
Де серця смолоскипи,
Де сонце – вогняна куля,
А Місяць – згарище попелу,
Де відчиняють двері
Тільки до вічного світла,
Де свічки замість монеток,
Де кава ранкова – і то вогняна,
Де огненні ангели віщують пророцтва.
Місто Вогнів.

Довершено: Місто Нескінченності

*«І всі дороги звідси
Ведуть у нескінченність –
До Міста.»*

(Еміль Верхарн)

Місто нескінченного часу:
Такого липкого й текучого:
Наче вишневе варення:
Я не знав,
Що час такого самого кольору:
Вишень: тих, що хрущі
Над – ще квітучими,
Але вже вагітними соком:
У кулястих краплях-сховищах,
Густим, як кров.
Місто нескінченного простору:
Блукай – не блукай лабіринтами –
Марно: нема тобі сенсу і виходу
З того часопростору:
Місто: не вічне, але нескінченності.
Збирай свої медитації,
Свої одкровення,
Як збирають монетки
Сліпі музиканти,
Що грають на вулицях блюз –
Такий нескінченний,
Як місто,
В якому вулиці колами –
Без кінця і початку,
Де в кожній вітрині скрипки,
Де торгують одними струнами,
Де музика кружляє серпантинами:
До Неба.

Довершено: Місто Сумних Трамваїв

*«І спогади, і зблиски вечорові
Горять-тремтять на обрії палкім
Надії, що в огнистому покрові
Ховається за муrom пломінким...»*

(Поль Верлен) (переклад Миколи Куліша)

У цьому місті живуть сумні трамваї,
Що вештаються вулицями без пасажирів,
Дзеленчать, горобців мавпуючи
(І то нездало),
Замість капелюхів одягають дощ,
Замість макінтошів фарбують боки вохрою,
Замість черевиків мастяць колеса шміром,
Замість газет читають назви зупинок,
Замість котів бавлять дитячі ровери,
Ховаються в безліхтарну темряву,
У сутінки провулків брукованих,
Коли їм стає сумно,
І риплять ресорами – коли весело.
Як прикро, що в місті цьому
Будинки – лише бутафорія,
Церкви – лише доми пустки,
Пошта – давно зачинена,
Бо писати листи нікому –
Бо не можна в листах-папірусах
Сповідатися про сумні колії,
Якими доля по колу водить
Залізних громадян-мешканців
З одним електричним оком (для ночі),
Про журбу ліхтарів-мовчальників –
Вартових нічного відчаю.
Отак вони і катаються –
Громадяни міста несправжнього,
Городяни міста без імені,
Жителі міста залізного,
Холодного, камінного й електричного
З музиками-дзвониками.

Довершено: Місто Рудих Чуприн

*«Давній народ ми, веселий народ
Давній народ:
Тисячоліттям, тисячоліттям
Ми втратили лік»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Місто, в якому поселилося сонце
І фарбувало кожну чуприну
Хлопчика-шибайголови
І дівчиська замріяного
В кольори помаранчів стиглих,
В кольори сонячних зайчиків.
Місто, в якому все так поцятковано
Веснянками і днями світлими
(хоча була й темрява і то не десь, а навколо),
Але в місті рудих чуприн
Завжди було сонячно
(Може тому що музика, а може тому що душі
Завжди були сонячні – в місті рудих чуприн
На оцьому зеленому острові),
А ви ще питаєте,
Чому ми на День святого Патріка
Вдягаємо капелюхи зелені
І фарбуємо свої руді чуби
Чорнилом зеленим –
Кольором трави і пагорбів.
Може тому що у нас надто сонячно,
Може тому що нам надто весело,
Завжди коли грає скрипка...
Серед вулиць шевців і мулярів,
Серед вулиць каменярів вільних,
Серед димарів до торфу звиклих,
Ми будуємо своє місто
Із сонячних зайчиків.

Довершено: Місто Медуз

*«Судомна рука,
наче медуза, засліплює
запалене око
лампади.»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

У Місті Медуз – там під хвилями часу,
Там в глибині життя нашого невизначеного,
Коли в темній, коли в каламутній,
Інколи (коли сонячно) – то прозорій,
Все так слизько, так огидно і так оманливо,
Так холодно і так байдуже (навіть істина),
І так обпікає новина кожна,
Кожне слово самодостатнього горожанина,
Так сліплять очі оті ядучі шмарклі,
Оті жалкі газет щупальці,
Оцей отруйний слиз телебачення,
Оці нетривкі парасолі бургомістрів,
Оці тенета їхніх керманичів,
Оці мудреці їхні – холодці плаваючі,
Споживачі планктону офісного,
І пірнаючи у цей світ незворушний
Істин банальних і огидних вигадок,
Гадалось-думалось: та чого б це
Мені на них ображатися,
Чого б це мені отим містом бридितись:
Бо не люди ж то, а медузи –
Будуть вони слизувати й плодитися,
Аж поки хвилі їх на берег жаркий викинуть.

Довершено: Місто Сажотрусів

*«Віднині діві не було утіх,
Всі пошуки були намарні...»*

(Джон Кітс)

У цьому місті кожен будинок-опудало
Додаток до комина - високого й чорного,
Що більше нагадує люльку-любку
Старого одноокого капітана-вовка
Затонулої шхуни-вітрильника «Дувр»,
Що розбилась на рифах зубатих
Десь біля пальмово-патлатих Бермудів
Чи сірокамінних Фарерів.

У цьому місті податки дзвінкомонетні
Споконвіку збирали «від кожного диму»,
Від кожного чаду, від кожної жмені попелу
(А ви кажете: «Попелюшки»...).

У цьому місті на свята носять фраки
(Таки чорні), а жінки святковим платтям
Вважали чорне, а щоденним - сіре,
Бо в цьому місті закіптюженому,
Задимленому, завугільненому, паротяговому
Живуть одні сажотруси - не за фахом,
А за покликанням. І палять вони не люльки,
А комини, і дихають не повітрям - димом,
І їдять бульбу тільки копчену,
І ходять в гості від димаря до комину,
Дарують знайомим щітки,
Мріють про паротяги, пароплави та парольоти
Всі геть чисто жителі закіптюжені,
Від хлопчисьок в штанах з підтяжками
До дівиць шляхетних з поглядом гоноровим.

Брудне старе місто.
Навіщо я приїхав сюди?
Навіщо я сплю тут
І бачу сни?
І пишу тут свої вірші сумні?

Довершено: Місто Весни

«Вабить мене невідомість цієї імлі...»

(Гійом Аполлінер)

Довершено - весна невловима,
Як місто, яке я будував в імлі
З пелюсток вишень минулого квітня,
Що лишилися тільки в моїй пам'яті,
Весна зникає й відходить - в імлу.
В імлу невідомості. В імлу вічності.
Наче молитва останнього тамплієра.
З пелюсток білих збудований храм
Нині тільки в спогадах: перехожі
Брудними ногами топчуть його чистоту,
Брудними підошвами стінами міста,
Яке ще вчора називалось весною.
Нині тане в імлі. Нині залишки людяності
Десь там - у спогадах, десь там - у садах,
Десь там - у храмі квітневого дня,
Одного дня чистоти і монахів-джмелів,
І монашок-бджіл. І муралів-мурах,
Що невтомно будуть зводити місто:
Місто Весни. Яке довершено, яке є,
Яке буде, яке спалюють, яке пожирає тлін,
Яке буде вічно воскресати і виростати
З вічної тьми небуття - Новою Весною.

Довершено: Місто Міст

*«Він зліплений зі смірни,
з дерев'яних хвиль та з туку.
Пішов прямо в черево зміїне.»*

(Григорій Сковорода)

Я мандрую дорогами,
Я блукаю містами,
Які ростуть із землі
Кам'яними кущами,
Під зливою крапель-фотонів,
Що кидає на землю зернами
Бородатий філософ Сонце.
Я блукаю містами
З поводирем-волоцюгою,
Що в латаній торбі поем
Збирає плісняві крихти
Черствого хліба істини.
Я блукаю містами,
Де нічого, крім шматочків
Кудлатого горя не дарують
Мовчазним голодним дітям
З розширеними очима:
Від здивування, чи то від жаху.
Я блукаю містами,
Де хазяйнує стара й кульгава
Господиня Темрява,
Куди зазирає Місяць
Однооким апостолом,
Сивочолим ліхтарником
У масному циліндрі спогадів
І засвічує, засвічує, засвічує
Ностальгію людей-сновид.
Я блукаю містами,
Де хазяйнує білий від борошна
Мельник Світло
І сміється сміхом байдужого

Мізантропа-відлюдника
Над міщанами-небораками.
Я блукаю містами,
Де живуть лише мертві
І хизуються своїми квартирами-склепами
Й будинками-домовинами
І запевняють – як то добре – не жити.
Я блукаю містами,
Де міщани знають ремесло одне:
Лише одне – жєбрати,
І нахваляються
Розміром своїх торб латаних.
Я блукаю, блукаю, блукаю
Містом, що містами громаджено
І запитую свого провідника
Дивакуватого:
«Навіщо?»»

Довершено: Місто Сумної Конячки

*«Донна смерть шкандибає
Повз верби похилі
З юрбою ілюзій -
Престарілих попутниць.»*
(Федеріко Гарсія Лорка)

У цьому місті
Так багато щурів
І так мало людей,
І всі так зазирають затято
(І щурі і люди)
У віконечка сірих будинків,
Що виходять виключно
В парк атракціонів,
Де все поламано
Крім однієї машинки
Чи то каруселі
Чи то круговерті
Чи то просто безумства:
Там лише одна конячка
На якій катається лисий карлик,
А ще купа щурів
Бігають і попискують,
Сподіваючись, що той карлик,
Якого всі називають Крабом
Кине щось їм із недоїдків.
А всім нетутешнім,
Точніше не тамтешнім
Сумно так на то все дивитися,
Навіть не сумно, а огидно,
Особливо коли той карлик
Заради розваги
Когось із людей вбиває,
Чи бавиться у війну -
В єдину гру йому знайому,

А сумна конячка ірже
Все ту саму нісенітницю,
А карлик все міряє
Трикутну шапочку,
Думає, що він корсиканець,
А люди все шкодують,
Що божевільня давно зачинена,
І в парку атракціонів ліхтарів замало -
Всі зламані.
І тьма все гусне
Надвечір.

Довершено: Місто Слів

*«Сірники горілі
Гризли весняне жито.
Бачив я - прозорий журавель алкоголю
Дзьобав чорні лоби солдат помираючих...»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Ми муруємо місто зі слів -
І все намарно, мури руйнуються,
Розсипаються, так начебто
Не з цеглинок-слів вони складені,
А з піску сухого на горі-пагорбі,
Де все руйнується, де все нетривке,
Як мрія старого кудлатого пса-пройдисвіта,
Так наче не слова ми клали в підмурки
А порцелянові ліплення, ефемерні,
Як марення ренесансного майстра-книжника,
Філософа й фантазера, художника,
Що малює свої картини уявними пензлями
Тільки в своїй уяві, на стіні неіснуючого
Храму-одкровення, ідеального та гармонійного.
Ми муруємо місто зі слів:
Вежі й дзвіниці, ратуші і крамниці,
Стіни й бруківку, арсенал і книгосховище.
Та все намарно. Все розсипається в прах,
Все стає кучугурами пороху,
Пустищем, де цвітуть бліді квіти
Без аромату, лише з тінями краси ледь-помітними,
Пустищем, навіть не руїнами,
Де можна лише згадувати,
Де панує така тиша,
Що навіть богам моторошно,
Все створене й збудоване стає
Пустелею, де колись жили люди,
Колись.

Довершено: Місто Заборон

*«Я не мета шляху і не дорога,
Не суворе місто за стіною...»
(Райнер М. Рільке)*

Місто потріпаних заборон –
Дірявих, як шкарпетки Тіберія
Тухлих, як солонина липка
З корсарської шхуни вигнання.
Місто, де заборонами мурували стіну,
На якій не дозволено
Навіть гніздитись гомінким ластівкам –
Марнословним але співочим,
Навіть стоногам забороняли повзати,
І павукам-арахнам було не дозволено
Плести там тенета для ловлення вітру.
Місто хитких заборон-застережень,
Заборон-забобон мавп'ячих,
Ефемерних, як туман березолу-безхатьяка
(Ні зігріти, ні збадьорити),
Наче корона давно зотлілого імператора,
Як одаліски гарему-борделю
Повелителя рабів-бобоїдів.
Там навіть дзвони храмів
Гудуть заборону. Там навіть єретики
Забороняють повторювати
Свої думки кострубаті,
Там громадяни чи то вірнопіддані
Дихають заборонами замість повітря.
Туди навіть заходить
Заборонено
Всім без винятку,
Крім повій та євнухів.

Довершено: Місто Повітря

*«У дітей розплющені очі,
Бо за вікном покірно
Обростає птахами дерево.»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Місто, в яке прилітають,
А не приїжджають,
Місто, в якому будинки прозорі,
Бруківка прозора і навіть лікарні,
Ратуша і буцегарні - все прозоре,
Бо зроблене все з повітря,
Воно там - у висоті недосяжній,
Я прилітаю туди на повітряній кулі
І на різнокольоровому дирижаблі
(Жаблі, дриглі, чаплі),
Я будую собі будинок
Серед його прозорих вулиць,
Навіть не будинок, а замок,
Запрошую в нього гостей-птахів,
Пригощаю друзів вином-сонцем,
І прошу всіх крилатих: «Не падайте!
Не треба туди - вниз, додола,
Не треба важкості і себе відчувати
Гирями і брилами, оливними кулями,
Не треба - летимо вгору,
Ми всі легші повітря,
З якого тут муруємо місто,
Допасовуємо повітряну цеглу,
Накриваємо повітряним дахом,
Щоб завжди у наших оселях
Панувало лише світло -
Яблука-сонця чи місяця-П'єро,
Бо так воно влаштовано -
У мріях... І снах...

Довершено: Місто Трави

*«Хіба світ і натовп - не краще видовище,
до того ж безкоштовне, подібне до відомого
Піфагорівського торжища?»*

(Григорій Сковорода)

Є місто зелене-смагадове-квітковане:
Місто вусатих равликів-поспішайликів
З хатинками-мушлями розцяцькованими,
Листяними стінами-вулицями тонконоговими,
Стеблиновими, тимчасовими, звіробійними
Та мальвовими, запашними й живими.
Там час вимірюють мохом -
Швидкістю його росту,
Там пророкують і проповідують
Віщуни-слимаки слизосині словоліпкі,
Там дощ-не-дощ - подія епохи,
Там мурашник - імперія - Олександра,
Мало не Македонського,
Там струмок лісовий Ніагарою
Тече невідому куди і невідомо звідки,
Там дерево досягає Космосу,
Калюжа хвилями океанськими
Колихає жабія-динозара ненажерливого,
Там попелиці худобою, а муралі пастухами,
Там ніхто не відає, не знає й не здогадується,
Що зима прийде біла
Неминуча.
Як смерть.

Довершено: Місто Плісняви

*«Без надії і страху свій вік
Завершує звір або птах.
Лише людина очікує свою смерть:
Надію маючи і страх.»*

(Вільям Батлер Єйтс)

У цьому місті крім людей та собак
Поселилась докучлива пліснява:
Вона сповнює комірчини квартир
І собачі буди, шпаківні й театри,
Шинки і магістрат. Крамниці і храми.
І кожен громадянин вкритий пліснявою,
Наминає хліб з пліснявою,
Заварює плісняву замість кави,
Дивить передачі про плісняву
Щовечора по телевізору
Крізь екран вкритий пліснявою.
Ця пліснява заповзла в місто
Разом банькуватим крабом,
Що виповз навіть не з моря,
Не з ріки і навіть не каналу -
Брудного як калоші цензора,
А з якогось колектора каналізації.
І кожного божого ранку - сірого
Кожному громадянину в плащі мокрому,
Кожній господині на кухні пліснявій,
Кожній дитині розгублено-загубленій
Трублять газети весело й докучливо,
Що життя в них тепер крабове,
Що той краб плісененосець
Пророк і мислитель, захисник і мрійник
Про життя їхнє зашкарубле,
Що не сіре, буцімто, а кольорове,
Що не чума в місті, а розвага,
Що не хворі всі, а щастям сповнені,
Що не кіптява це, а сонечко...
І все було б просто казково,
Та тільки в душах вкритих пліснявою
Поселяється страх.

Довершення: Місто Снігу

*«Снігу дедалі більше при всіх
при п'яти брамах...»*

(Вернер Ламберзі)

Я знав людину,
Що народилася в Місті Снігу,
Де люди були як люди
І жили як жили,
А потім стали сніговиками –
Сніговими бабами і дідами –
Відмороженими
З морквинами-носами
І капелюхами-відрами,
І думають, як то добре
Було б, чи то буде, чи то є
Весь світ заморозити,
І було Місто Снігу – забавка
Чи то весела розвага,
А нині холод (очі скляні),
І було Місто Снігу – ковзанка,
А нині – байдужість і ненависть
До всього, що тепле, до сердець гарячих
Сповнених мріями. І було – гринджоли й димар,
Нині серця заморожені,
Нині вічна зима – в Місті Снігу,
Нині смерть крижана
Навіть без королеви
Навіть без мамутів
Чи волохатоногів носорожених –
Нині вічна зима
Нині тільки неандертальці
Без'язики, щелепороті з очима снігової імли
Живуть-існують самоїдствують
У Місті Снігу.

Довершено: Місто Холодного Сонця

*«Часто в тиші нічній
Перш ніж сон прийде мій,
Добра пам'ять приносить мені
Світло минулих днів.»*

(Томас Мур)

Я блукав містом камінним:
Містом, де холодна бруківка,
Холодне скло вікон,
Холодні стіни, холодні протяги
Провулків. Я блукав містом
Безлюдних вулиць
І брам-пашек, ганків-в'язниць
Та будівель-скель.
І хоч би одна,
Хоч би одненька
Пеларгонія на вікні,
Чи кіт-муркотало усміхнений,
Чи кольоровий паяц
Клошаром з катеринкою.
Тільки холод: навіть в очах, що часом
Помітні за склом крамниць.
Холод. Навіть сонце - біле, як чиста сторінка,
Навіть воно холодне:
Нібито воно і не сонце
А ліхтар підвішений
Над музейною вивіскою
Старим листоношею
З холодною торбою слів
В якій давно не було листів...

Довершено: Місто Торби

*«Зсушив, зв'ялив, оббив мій лист
Злий вітер-недосвіт...»*

(Роберт Бернс)

Торба окупанта:
Там завжди знайдуться кишені,
Шинок: дощем перехожі
Повз. А в крамниці старого непотребу
Годинник без стрілок
І навіть без циферблата
(Плато Блат),
Зате з маятником,
Пружинками та моторчиком
І навіть з батарейками
(Батарея, стій!).
Він завжди показує час
Тільки для окупантів,
Коли вони зазирають неквапно
До тої крамниці непотребу.
Подаруємо їм найкращі сніжинки
(Бо зима). Най відвезуть їх до Лондону
(Бо грудень). Грудками грудень грудить
І не гудить (Бо таки зима -
Зима окупанта з торбою).
А ми в місті Торби -
Суцільні Бегінси
Дивимося на небо
(Біле, біле, біле - ні - сіре!)
І думаємо:
Щоб іще подарувати
Окупантам.

Довершено: Місто Мжички

*«У чорнім плащі, в чорній шалі,
Думає, що світ маленький,
А серцю нема краю.»*

(Федеріко Гарсія Лорка)

Кавові такі вірші:
Наче збираєш яблука
І думаєш: Небо,
Наче солодкавий грушевий м'якуш
У видолинку тарелі,
Краплями - і думаєш: вигадка,
Вулиці кав'ярень - ароматні,
Вулиці пабів - веселі,
Вулиці пивниць - віскі.
І все прозоре, як Небо
Над Океаном,
Чи то над черевиками,
Що лишив на вершині гори
Мандрівник,
Вдягнений у свиту,
Шиту з подертих мішків,
Де хотіли берегти борошно
(Оберіг),
Але не змогли.
А може Сонце?

Довершено: Місто Осені

*«Ось тобі кінець всіх-на-всіх
обрядів і таїнств -
милість і суд.»*

(Григорій Сковорода)

Дієзи цієї осені (скрипка):
Люди ідуть в простір дощу
З парасольками чорними
І думками сумними
Ніби ідуть на суд,
Ніби всі ритуали довершено,
Ніби всі вироки винесено,
Лишився останній - для них.
Чорний тягар парасольки,
і краплі: ба-ра-ба-на-ми.
Чап-чалап місиво - а вулиці,
А вулиці-вулиці і провулки-грати
(На скрипках, а ви думали за...)
Осінь закрита, як цвинтар,
Довершена, як мелодія - апокриф
Композитора відлюдькуватого
(Назавжди).
Тонкі лінії холодних струменів
Чи то вітру, чи протягів міста паротягового
Вікторіанського і спалюженого
(Клякси на сторінках країни,
Бо кожна країна - то зошит
Учня невдахи, схоласта чи то ваганта
Середньовічного).
А ви теж блукальці - студенти вічні
Йдуть собі від кляштору до бурси,
Від коледжу до академії, може якось надигаєте
Тої кволої мудрості
Що буде нам сенсом
В цьому світі жорстокому...

Довершено: Місто Вітру

*«З сієї то весі, з сих то вулиць
виводить сліпця небесний вчитель.
Повернемось же і ми з ним
в дім наш.»*

(Григорій Сковорода)

Я жив у місті,
Яке збудував вітер.
Нагромадив кам'яниці-прихистки
Для людей-номадів,
Що звикли ховатись під землю
І накривати голову очеретом.
Тепер камінь вітру-масона -
Каменяра вільного.
Він гуляє вулицями
Разом з кудлатими псами -
Чорними розенкрейцерами,
Волохатими Фаустами.
Ратуша й храми, дзвіниці й пивниці
Збудовані з дикого каменя -
Такого дикого, що навіть пікти
Здаються поруч з ним джентльменами
Чи то просто есквайрами, чи то лендлордами
Епохи цнотливої Вікторіанської
(Civitas erit victoria in aeterna!)
Я жив у місті,
Де вітер був лорд-мером
І вуличним музикантом,
Награючи свої безнадійні мелодії
Катеринкою межичасся,
Я жив в столиці
Короля без імені і титулів
І навіть без тіні.
Місто вічного холоду,
(Не Единбург Семи Вітрів - ні)
Де будинки не затишок,

А лише фортеці
Вождів
Гордих крижанооких кланів.
А під ногами планета,
А під планетою порожнеча
Нескінченна і темна,
Як комірчини у місті,
Яке будував вітер.
Я жив у місті.
Я жив.

Під парасолькою слів

Подерта свита світу

*«Аж доки світ, мов лахмани подерті,
Не зноситься на спинах поколінь...»*

(Вільям Шекспір)

Філософи-жебраки епохи зневіри
Одягають подерте на шмаття Небо
На свої втомлені плечі-рамена
(Наче збираються вони не мислити,
А тягнути плуга залізного
На полі неозорому ковиловому).
Замість черевиків взувають вулиці –
Діряві й цвяховані руїнами
Будинків, в яких живуть привиди –
Тіні людей минулого і сучасного:
З пошкрябаними пластинками грамофонів
Замість слів,
З трухлявими цитатами мертвих невігласів
Замість думок.
Вдягають подерту сорочку міста
Люди, що дивлять на зорі
Без рожевих окулярів неправди:
Сорочку зашиту кам'яними нитками ратуш,
Залатану клаптиками сірих газет.
Світ нинішній – старе лахміття вигадок
Хворих на голову апостолів темряви,
Поточений міллю утопій злих.
Коли ж омиє тіла бронзові поколінь нових
Життедайна злива просвітлення,
Весняний дощ Свободи і Радості?

Двері важкі відчинені

*«Пригадую лише ті двері в морок.
Що ще? ....»*

(Шеймас Гіні)

Відчиняються двері
З кімнати, де повно квітів,
Де стіни і стеля розмальовані синім,
Де підлога зелена й м'яка,
А за дверима темрява –
Тільки темрява...

Якийсь прот* серед міста Деррі **
Виспівував пісні оранжистів,
Казав, що слід давно роздавати рушниці,
Інакше тісно буде від черевиків папістів. Але
Він не знав, що на цьому торфовищі,
Що проросло містами наче грибами,
Всі рушниці давно зіржавіли,
А кулі видаються лише самогубцям:
По дві на брата, по дві на кожного бородатого,
Що копачам видають ризкалі для торфу,
Що горів колись у кам'яних печач
Під дахом, що зістарівся травною,
Такою ж зеленою, як і вся Ірландія –
Одна на всіх.

Відчиняю двері
(Бо хотів піти з торфовища),
(Бо думав, що десь тепло,
А воно всюди пекло),
Відчиняю –
А за дверима темрява,
Тільки темрява.

Залишу в цій кімнаті слова і рукописи***:

Слова які ніхто не буде читати****,
Рукописи, які важчі аніж спокута,
Залишу: бо важкі двері відчинені,
А з темряви вороття ніби як недоречне,
Ніби як навіщо, ніби для чого
Ото ж бо.
Залишаю по собі кавалок світла
Якого ніхто не бачить...

Примітки:

* - Протами у нас на острові долі називають протестантів-оранжистів.

** - щодо міста Деррі в мене особливі сентименти. Шкода, що так часто було воно чужим...

*** - у нас в Ірландії в старі часи рукописи писали на шкірах тварин. І книги інколи називали на честь тварини, з якої здерли шкіру для книги: «Книга білої корови», «Книга мишастої корови». Інколи із-за цих книг спалахували війни. Що й не дивно...

**** - насправді будуть читати. Він буде читати – це точно. А решта...

Перехожий

*«... Ти сумний Перехожий
Перехожий, що бідний так само як я...»
(Гійом Аполлінер)*

Я би відчинив сіру вулицю,
Як відчиняють ковани двері
Господині притрушені борошном –
Білим, наче друїд на Белтайн:
Відчинив би для перехожих
Не зайд, не пророків і не жебраків,
А саме для перехожих у капелюхах,
Перехожих - бідних як я.
Я перетворив би бруківку в дзеркало,
Щоб у ньому сама журба себе бачила,
Щоб сумні перехожі зрозуміли,
Що кожен із них не самотній,
А шутильгає Містом Невчасним
На пару з журбою – незримою мишою,
Наче наше життя сірою.
Я писав би на хмарах слова Істини,
Щоб перехожі (сумні особливо)
Інколи споглядали Небо
І ворушили устами мовчки
Слова оті подумки читаючи.
Я би виглядав щоранку крізь шибу
Шукаючи поглядом перехожого –
Сумного, як стара казка про шибеника
(Про три шиби й одну шибеницю),
Аби якось його розрадити,
Чи то намовити сірий плащ
Снів зими сльотавої
Не вдягати, під чорний капелюх
Ночей наших енотерових, горобиних
Не ховатися. Я би розрадив його сонячними зайчиками
До пори в скриню мою схованими,
Якби в місті цьому
Не було так порожньо....
І жодного перехожого...
Жодного...

Я, блукалець

*«Блукалець з горіховим посохом
Зазирнув мені в очі,
Рукою махнув і в хащах зник,
І голос мій став хрипом мисливського пса...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Черленою рисою Захід
Малює художник Сонце,
А в мої сірі очі (сірі як сутінки)
Зазирає блукалець – волоцюга доріг
Світу нашого металевого:
Від срібла ріки ночей
До брязкоту сталі – крок,
Гасне світу свічадо і сутінкові звірі
Йдуть стежиною Часу:
Олень колючого сну,
Заєць всього нетутешнього,
Кабан всього потойбічного,
Тур всього незворушного:
Під дубом прокляття семи лісів
Там. Повідай блукальцю,
Чому я приречений хриплим гавканням
Віщувати епоху вечора – Епоху Сутінок.
І чому я став псом мисливським
Свого повелителя-домінуса,
Наче я в Римі, а не на острові –
Торфяній Гібернії – цього світу кельтів-варварів,
Наче я теж пес Кулана – коваля неохайного.
Скажи мені, блукальцю,
Друїде семи лісів темних,
Семи дерев старих безплідних,
Скажи. Може, хоч ти знаєш: що і навіщо,
Де і коли, і чи доречно.
Може ти, а може й ніхто....

Кавалок

*«Ми вилуцуєм час із горіхів
І вчимо його знову ходити...»
(Пауль Целан)*

У лісі горбатої відьми Вічності
Дозріла ліщина Часу.
У кожному жменю горішок:
Кожному – лише кавалок
Часу чи то Часопростору.
Він хробаком виповзає,
Вилазить жуком-шестилапом,
Визирає личинкою:
Банальною і недоречною,
Наче ослінчик
Перед порогом Раю,
Який чомусь Небуттям називають.
Лісі відлюдники
І патлаті анахорети
Наче дон – отой, що гідальго,
Отой, що на конику,
Отой, що сто років самотності
Долає в іржавих латах.
Одягніть корону
На голову Часу –
Тупалу клишоногому,
Якого ми вчили ходити,
Крокувати
І вусами-стрілками
Тикати в сторону Шляху –
Дао.

Підійти до вікна

*«Коли приходить безмовна
Й стинає бутони тюльпанів...»
(Пауль Целан)*

Місто-квітник
Плекає старий садівник
Сивобородий з сумними очима:
Синіми, наче шмати неба*,
У білих шатах,
Що не брудняться землею чорною**.
На цій круглій клумбі,
Що оточена мурами***
Цвітуть тільки сірі троянди
Камінні. І люди-тюльпани:
Ніжні й тендітні,
Наче вусики білих тарганів,
Нагадують птахам-рокам
Бруньки та пуп'янки
Життя-плісняви.
Квіти стинає Безмовна
Незримими ножицями
Жозефа доктора****,
Парадигмою вічності.
Кому подарує
Оці букети-прогалини,
Пісні жовтої глини?
Навіщо ця жінка мовчання
Блискучими лезами ранку,
Чорними бритвами ночі,
Іржавим ножем вечора,
Мідним серпом дня
Стинає, стинає, стинає
Квіти
Камінні й живі.
Стинає,
Обертає квітник в пустку.

Примітка:

* - про те що в нього очі синього кольору писав один ірландський книжник і містик XIV століття – Кервол О'Фаррелл, що був монахом і жив в абатстві Маністір Мор (ірл. - An Mhainistir Mhor).

** - не знаю чому. Кажуть, що такі білі шати бувають. Білі шати дуже пасують до його сивої бороди і синіх очей.

*** - не всі подібні квітники оточені мурами, деякі водою, як в країні телят...

**** - доктор Жозеф прославився як великий гуманіст в Галії – країні хвостатих птахів.

Слід лилика

*«... Слід лилика
У порцеляні вечора лишає порожнечу...»
(Райнер М. Рільке)*

Лишаємо слід
На килимі жовтого листя
Ми – лилики тьми:
Нескінченно темного Всесвіту:
Слід порожнечі
На візерунках осені:
Там пройшли ми –
Кажани –
Діти блілого Місяця:
Жовтуватого, наче сама Осінь:
Пані з оксамитовим одягом
(Роздягнись, Осене!)
Нам літати
У часи густих сутінок
Нам розгортати
Шкірясті крила-вітрила,
Нам, дітям птьми – лиликам –
Побратимам Сіріуса –
Синьої зірки минулого,
Живим вітрильникам ріки Ерідан
У сутінках знання потаємного
На межі між «сьогодні» і «завтра»,
В годину старого ліхтарника,
Що запалював світильники ночі
І забув, наразі, згасити:
Лишаємо слід порожнечі
Ми – лилики –
Шкірясті
лицарі
Темних Віків.

Примітки:

А в нас в Ірландії лилики не відлітають у теплі краї і не сплять в часи зими – у нас в Ірландії зими дощаві і теплі, а лиликам на то байдуже...

Вони справді мають шкірясті крила, які нагадують мені то вітрила – темні вітрила ірландських шхун, то сторінки книг – шкіряні сторінки ірландських книг-пергаментів...

Друг німування

«Флейта різбить собі друга свого німування...»

(Пауль Целан)

Я вирізблюю собі друзів
З мертвого дерева сподівань.
Я вирізблюю собі дерев'яних друзів,
Що нагадують шахові фігури,
Фарбую їх лаком,
Домальовую очі
І ставлю на шахову дошку:
Нехай крокують до моря:
Чорно-білого, як усе суше,
Легкого, наче сухий ясен,
Прозорого, як малюнок
Старого китайського художника Бо
Того самого, що Лі.
Я майструю собі друзів
Друзів мовчання,
Друзів глибочезної тиші,
Якої не буває навіть в сухому колодязі,
Що виритий двома пустельниками
Закутими тягарем обітниці.
Я ставлю цих дерев'яних друзів
На шахову дошку дня і ночі,
біля дерев'яних коней, королів і солдат,
Я лишаюся серед тиші
Глухих і важких каменів,
Серед долини, де замовк навіть вітер,
Серед хижі, де давно не палили вогонь,
Де навіть книги німують.
Я обираю мовчання...

Сутінковий будинок

*«Я знаю найвечірнішу з усіх домівок: там
Далеко глибше око, ніж твоє пильніше...»
(Пауль Целан)*

Домівка
В якій завжди панують сутінки,
Що гуснуть немов кисіль
Зі стиглими ягодами журби.

Домівка
В якій зітхання
Висить у повітрі зламаним годинником,
Що показує тільки Темні Віки
Завжди,
А стіни фарбовані оксамитово.

Домівка,
Де шафи втомились ховати
Фоліанти та манускрипти,
Писані всі до одного
Мовами саксів та норманів,
Піктів і бритів
І в кожному томі
На пожовклих сторінках
Писано про темне і потойбічне.

Домівка,
Де незрима око
Пильнує за часом,
А двері зачинені,
І чути шепіт
Постійно.
Щовечора.

Домівка,
Де за вікнами чорно –
Дивись – не дивись,
Страждай – не страждай,
Живи – не живи,
Чи тільки грай – живого.

Домівка,
Де господар незримий
Ходить як тінь за тобою,
Схиляється над тобою сонним
І блукає твоїми снами,
Ховаючи рану мовчання.
Одвіку.

Кроки на ливні

*«Чорно розчахнуто браму нарозтвір –
Отож я співаю: Як жили ми тут?»
(Пауль Целан)*

Як жили ми тут?
У місті, де жовтень шулікою
Ловить червоних курчат клена:
Його пальці безпазурні:
Пальці-ланцети,
Якими хірург-падолист
Ріже буття черево –
Шукає суть серед нутроців
(Середньовічний анатом,
Авгур і гаруспик Риму).

Як жили ми тут?
У місті, яке замітає
Двірник Марко Поло –
Дивак астролябій,
Монах золотих дукатів
Венеції-жаби,
Що плодить і плодить, і плодить
Бородатих єретиків-дожів,
Що ховають в калитці флорини,
Затискають в руках засмальцьовані булли,
А в думках каравела
З вітрилом подертим,
Що мусить плисти
За перцем до зупи,
А шовком до дупи.

Як жили ми тут?
У місті, де флюгер на башті
Замість хреста,
Де годі шукати поетів
І одне кошеня

На півсотні цирульників
І одне одкровення
На дві турми монахів
І півлегіона писак.

Як жили ми тут?
У місті, де човен дірявий
На пристані замість таверни,
А свічку запалюють тільки вночі,
А замість бруківки таргани*
Мостили тіла свої чорні
Під ноги кравцям**,
Що пошили спідниці
Торговкам базарним.

Як жили ми тут?
У місті, де сон
Зачиняють в коморі***
І міняють щоранку
На хліб –
Черствіший подошви.

Як жили ми тут, Афродіто?

Примітки:

Це не просто кроки по ливні, це кроки по ливні, що натягнута між мавпою і надлюдиною.

* - я бачив лише одне місто, де замість бруківки були таргани. Це було Місто Темних Віків.

** - кравці люблять чавити тарганів ногами. Може тому...

*** - у деяких містах сні використовують замість грошей. Міняють сні переважно на овочі, сіль, пшоно та тютюн. Лише перукарі міняють свої сні на ножиці, якщо старі інструменти зламались.

День мовчання

*«Silentium est vultus in a nigro pelagus
gurgite etiam animarum.*

(Gaius Germanicus Plautus)*

День,
Коли хочеться помовчати,
Коли в жовтих автобусах
Дозволяється їздити божевільним**,
Коли осінь лишає на дзеркалі пил,
І можна намалювати пальцями
На його відвертій поверхні
Крислаті пальми Борнео
Та орхідеї Гвіани отруйної***,
День,
Коли двері в позаторішнє «завтра»
Відкриває Мовчання –
Бліда дівчина з безкровними пальцями
І срібними кульчиками****,
І сірими очима непотрібності –
День оцей настає несподівано.
Мовчання
Запахує мені до кишені каштани*****,
Мовчання
Замість павучих плямистих снує павутиння,
Мовчання
Затуляє очі копачам картоплі,
Що ціле літо цвіла
Білими квітами дурману,
А нині осінь – просто сухе бадилля,
І сірі очі селян
Віддзеркалюють ключі журавлів
(Ти справді був пророком, Шеймасе*****).
Мовчання
Нагадує мені про тебе,
Коли ти ходила
В сірому платті буднів,

Які зіткали з шерсті сумних овечок
Всі ті ж арахни,
Все ті ж ловці вітру
І літаючих крапель ртуті.
А під мостами
Між берегами,
Які дервіш Омар*****
Назвав «минулим» й «майбутнім»
Все так само тихо тече
Ріка Мовчання.

Примітки:

* - написано на вульгарній латині в V столітті, тому перекладати не буду. Але сказано непогано... Як я розумію оцього «останнього римлянина»...

** - у нас в Дубліні справді є жовті автобуси. І є такі дні в календарі, коли у цих автобусах дозволяється їздити божевільним. Особливо восени.

*** - про те, що Гвіана країна отруйна, писало чимало французів. Я не перевіряв це – повірив їм на слово. Даруйте, якщо я помиляюсь.

**** - мені казали, що вона носить золоті кульчики. Але я перевірів – виявилось, що срібні.

***** - я прийшов сьогодні додому з повними кишнями блискучих каштанів – плодами гіркокаштану кінського (*Aesculus hippocastanum*).

***** - Шеймас Гіні – мій старий друг. Він помер.

***** - Хайям. Він теж помер. Моїм другом був заочно.

Зазираючий

*«...бо звук до нічних мандрівок
І любив дивитися в обличчя всьому,
Що спить.»*

(Фрідріх Ніцше)

Він зазирає в обличчя послулих квітів,
Що сплять, коли блимає на траву безколірну
Місяць-злодій – привид зі світу мертвих каменів,
Він зазирає в очі мурашок, хоч вони ховаються
У шпарки часу кайнозою кульгавого й недоречного –
Епохи волохатих потворок і банькуватих дереволазів
З руками-лапами, з дивакуватими увяленнями
Про буття-небуття, про Всесвіт – сірника спалах.
Він зазирає в заплющені очі кожному волоцюзі,
Хто сни бачить наче картину, що мальована Світлом
На поверхні води непотрібного нікому колодязя,
Що досі стирчить дірою на місці подвір'я,
Де колись жила довговолоса молода відьма,
Колись – років сто тому, а може й не років, а кроків,
А може й не відьма, а дочка сивого меланхолійного ката,
А може просто спокусниця віку цього нерозумного,
А може просто багатоніжка – сколопендра отруйна,
Що в зіницях-свічадах міста мугикаючих мурів
Відображається дівчиною – ілюзією наших марень.
Зазираючий в обличчя сплячих – у цей відбиток снів –
Він приходять у твоє марево з ліхтарем страшних казок,
Він ховається між фасетками мурашок – тоді,
Коли ти прокидаєшся, коли вертаєшся у цей світ сірості:
А сни кольорові, а сни яскраві, а сни легкі –
До тої хвилини, доки вони не вкрадені, не спотворені,
Не спалюжені, не сплюндровані, не отруєні –
Вони:
Твої захмарні сни...
Тим – хто зазирає в обличчя сплячих.

Божевільний волейбол

(Сучасне)

*«Серця підкидають увись,
Як кудлаті м'ячі божевілля:
О руно відтінку води,
Наш прапор на вежі!»*

(Пауль Целан)

Джеймсу Ебботту Мак-Нейлу Уїстлеру. Щиро.

Бавляться люди серцями
Наче м'ячиками:
Кидаю своє серце – ловіть!
Ловіть, любителі ностальгічних поезій,
Ловіть, читачі, допоки серця-м'ячики
Не зруйнував цезій
(Чи то церій, чи то Цезар – байдуже),
Ловіть, любителі розваг і пігулок,
Ловіть, творці хронічних цидулок!
Одягає сірі футболки
Волейбольна команда,
Що грає серцем замість м'яча:
Моїм серцем!
Не дайте йому
На підлогу впасти,
Не дайте йому
У тенета втрапити:
Бавтеся:
Це ж така забава гарна:
Кидати одне одному моє серце...
Нехай і сто разів
Простріляне-продірявлене,
Нехай нічого не варте:
Але живе і тепле:
Серце моє – м'ячик.

Господар дому сього

«...Господар звик завжди діяти вовчки.

Господар жив красою лише доступного й зримого...»

(Такамура Котаро)

Господар дому сього

Ніколи не запалював свічки:

Серед темряви пантрував

Скарби краси нетутешньої.

Господар дому сього

Не продавав нічого й нікому,

Тільки купляв – це – нетлінне.

І зачиняв у скрині

В домі, де завжди було холодно,

Де завжди в димарях було порожньо,

Навіть для сажотруса-вітриська,

Навіть для холодних вогників-потерчат,

Навіть для них.

Господар дому сього

Читав у темряві:

Книги, що писані в повітрі,

На чорних сторінках ночі замість паперу.

Господар дому сього

Йшов, повертався,

Шукаючи непотрібне й незриме,

Ніколи не грівся біля язиків полум'я

(Бо навіщо?),

Сміявся з важкості золота,

Малював холодом,

Не зазирає у дзеркало.

Хтось може й бачив

Обличчя його бліде,

Але не оцьому домі

Вічної темряви...

Під покровом Неба

*«...Під розірваним небом, що кудись летіло
Саме на тім шляху
Тоді й відчув лиху
«Покрівлю неба», враз немов спустілу...»*

(Шеймас Гіні «Переступ»)

Під покровом неба –
Там, де холодний вітер і птахи
Співають про свої сни кольорові
Там люди: стоять серед порожнечі
Між минулим і прийдешнім,
Між замками і халупами,
Між лезом мечів і кулями скорострільів,
Між тьмою віковичною і світлом ранку,
Між вогнями інквізицій і холодним морем,
Між. Посередині. Тут. На острові.
А сороки тим часом мурують міст
Свої хвостами чорними
Через ріку, що ніколи не була прозорою:
А все каламутною – то від крові,
То від бруду, а то просто від темряви:
Бо ріка, бо тече, бо там брід,
А ми коло броду – хто з мечем, хто в вилами,
Бо там володіння чи то чужого графа-зайди,
Чи то чужого клану зі своїм гонором
І своїм розумінням волі, а ми такі неотесані,
А ми такі танцюристи джиги шаленої,
А нам аби воювати за землю свою загублену,
І свободу свою втрачену, а нам аби співати
Про росу туману і брудне старе місто,
А нам або стояти серед порожнечі цієї
Вічної та холодної...

На стежі

*«...На стежці вечоровій
На лахи дивлюся, що полишали
Чи торфярі, чи душі людей,
Що пішли геть...»*

(Шеймас Гіні «Бачити речі»)

Всі йдуть – навіть схимники,
Яким (як мені здавалось) йти нікуди,
Всі йдуть – не вертають – не оглядаються,
Лишають по собі речі чи то лахи,
Чи то просто непотріб, що кидають на дорозі
(А колись цінували, а колись збирали),
Чи просто сліди на ґрунті зораному –
Відкритому наче рана солдата,
А дехто вірші – ефемерні, як анемони:
Дехто. Але на цьому торфовищі,
На цьому острові мохів та вересу,
На цьому уламку, де все колишне
(Навіть ми – переписувачі забутих слів),
Ми копаємо торф для жаркої ірландської печі,
Для тепла (бо більше нам цінувати нічого),
Для казанка закіптюженого (щось там таки на вечерю),
А що там торф ковтнув-сховав:
Чи то роги оленя ірландського чи то минуле,
Чи то просто майбутнє
Визирає з під пластів здертих
Шкіри землі вересу:
Хто зна: лише кинуті речі
Душ людей, що давно пішли
І не вернуться.

Коли приходить Щось

*«Жорстоке Щось позначить і оберне
єство краси на те, що йтиме в тань...»
(Райнер М. Рільке)**

Осінь слідами крука-нездари
На мокрій землі сподівань
Шкандибала за хвіртку холодних днів,
Блукала-блудила жінкою божевільною
У сукні подертій для вітру-коханця
(Бо така вона – осінь
Без імені, без бажань-гирьок:
А на терезах все, навіть спогади),
Але йшло Щось, гупало-тупало
У темряві кроками важкості**,
Ступаючи шкірястими стовпами-ножиськами
На листя опале жовте
(Жовтіє все),
І мало не все стало тліном –
Навіть хвилини-монетки торжища:
Полічені, позбирані, погублені, позначені:
Мало не все
Обернулось у тлін:
Сірий, як сама буденність.
Трохи тліну – на горище,
Трохи длані – в пивниці,
Трохи Ніщо – жебракам в капелюхи,
Трохи ночі – в торбу безхаткам,
Трохи заліза – в кишені потопельникам,
Трохи глузду – капітану «Титаніка»,
Трохи щастя – самогубцям,
Трохи чорнила – мені***.
Щось: розмовляю з ним і тішуся:
Не до мене воно прийшло, а до осені,
Все стане тліном, але не сьогодні****,
Я старий, а світ ще старіший,

А хтось зістарівся ще в утробі матері,
А хтось живе на Місяці –
В кратерах його колодязях.
Тільки не Щось – не воно...

Примітки:

* - Переклад Мойсея Фішбейна

** - Ноги його нагадують плоскоступи слона.

*** - Та не треба мені того чорнила... І так вірші напишу –
гілкою на снігу.

**** - А може і сьогодні. Тільки не кажіть, що я вас лякаю...

Людина вічної пісні

*«Дай мені силу на пісню,
на плач, на прокляття
Розуміння даруй, щоби ясно сказати
Слово скорботне про втрату...»
(Давтак Кертог)*

Пам'яті Сергія Нігояна та всіх розстріляних і закатованих тої зими
2014 року.

Я загинув за вашу свободу,
Я загинув за вашу країну,
На площі повсталих каменів,
Під небом важким зимовим
Серед людського виру.
Я прийшов з країни камінної,
Країни давньої і сумної,
Країни вохри і сонця,
Що опалило гори
І лишило так мало
Фарб, кольорів, трави,
Країни каменярів - теслярів тверді,
Гір високих і води чистої,
У вашу країну завітчану
Світла і тихої радості
Я був так відверто закоханий,
Я читав вірші на площі
Серед людей, що стали вільними,
Серед міста, що дивилося в небо -
Сине, цвяховане золотом.
Мене вбили, щоб вас залякати,
Щоб відібрати у вас мрію,
Мене вбили у День Надії
День свободи вашої і єднання,
Я загинув перший - за правду,
Перший, серед полеглих,
Пам'ятайте про нас...

Слухаю дощ

*«Чуєте: дощ,
Де як у гай тільки
Через вулиці
Веселі зайчики...»*

(Майк Йогансен)

Якби хто знав,
Як я люблю в суботу
Перетинати вулиці
Оці – з бруківкою,
Коли дощ – піснею,
А я з парасолькою
До землі паралельною,
До Космосу перпендикулярною.
Люблю блукати з томиком Евкліда,
Лишивши вдома свого kota Томика
Порожніми вулицями
(Бо дощ, і всі сховалися)
Подумки чергову теорему розв'язуючи
(Бо я в Ірландії).*
Парасолька стає барабаном
Чи то литаврами
На яких дощ грає мелодію Всесвіту
(Бо він теж музика,
Бо тут на острові всі скрипалі,
Навіть дощиська і віхоли).
А я такий чорно-білий**
У плащі-сутані з бородою білою
Йду вже століття
З вулиці «сьогодні» на вулицю «завтра»,
А люди помирають і народжуються,
Хворіють і видужують,
Плачуть і сміються,
А за склом вікон жінки,
Що колись були молодими і красивими,
Чоловіки, що колись вмiли мріяти,

А я все йду і на це місто
Дивлюся. Навіщо?
Може для того, щоб
Сказати людям:
«Вбийте війну у своїй душі!
Просто живіть!»

Примітки:

* - в Ірландії кожне життя людське – теорема. Її треба ще довести...

** - і не тільки зовні. Принаймні тоді.

Авторський переклад з ірландської (гельської).

Ще примітка: ах, люблю я старі пожовклі фотографії ХІХ століття, не тільки дощ...

Белфаст, 1973

Сувій пергаменту

«Оберемок трави з написом:

«Будь-яка плоть – трава...»

(Григорій Сковорода)

Судного дня

Попрошу косарів нескінченного поля

Нести книгу

Важку, як чавунний міст

Між двома снами алхіміка

У своїй торбі латаній.

Судного дня

Візьму з собою парасольку

Замість іграшкового паровозика

Напишу на її чорному куполі

Круглими кривими літерами:

«Рівнина Брега».

Судного дня

Нагадаю кожному

У цій юрбі чи то черзі,

Що Небо – це сувій пергаменту,

Де зірками замість літер написано

Сумну, але цікаву історію

Про співака-лірника,

Що пісню придумав

Під назвою «Ойкумена»,

Що співав про квіти кульбаби,

Кожна з яких сонечко

У своєму Всесвіті полудня.

Подарую отому лірнику

Великого та круглого годинника,

Бо кому потрібен він

Коли сам час довершився...

Вогник

*«...Дивись,
Не легковажить у променях світла трава.
В дорогу!...»*

(Райнер Марія Рільке)

Шлях
Через гущавину зневіри,
Через очеретяні болота втоми,
Через теренові колючі хащі марноти,
Через ліс власного недосконалого «я»
До
Вогника
Маленького такого
Спалаху в темряві – вогника істини.
Блукаєш біля селища,
Де всі жителі збожеволіли
Бо наїлися мухоморів брехні,
Бо забули як то воно – думати,
Бо забули, що вони люди,
А не двоногі опудала,
Не споживачі чорної браги,
Не мішки для непотребу.
Шлях.
Візьми в свою торбу
Черствий краєць філософа,
Горнятко для води неповернення.
Тобі йти ще довго...
Дуже довго...

Коли не щастить з сусідом

*«Коли назирці доля йшла за нами,
Як божевільний з бритвою в руці.»*

(Арсеній Тарковський)

Мій сусід збожеволів:
Хоче підпалити мою квартиру,
Каже, що саме йому
Споконвіку належала
Моя комірчина і ванна.
Мій сусід збожеволів:
Приводить до під'їзду
Якихось безхатьків та наркоманів
Щоб вони хуліганили
І нищили все, що не можна
Нищити. Мій сусід збожеволів:
Це зрозуміли всі
Жителі нашого будинку,
Але божевільня зачинена
Та й ніхто б не захотів би
Його туди спровадити
Від гріха подалі,
Бо він ходить з каністрою
Нафти повною
І погрожує спалити весь будинок,
Якщо йому не віддадуть
Мою квартиру стареньку.
Мій сусід збожеволів:
У нього манія величі –
Вважає себе Наполеоном
Імператором візантійським
Та поборником віри
(А всіх інших еретиками),
Торквемадою
Та великим диктатором.
Зробіть йому ін'єкцію –
Заспокійливе, бо наробить біди несусвітньої,
Що все наше нещасне місто
Ще довго буде
Ліквідувати...

Повернення

«І натякає тиша: повернись...»

(Майк Йогансен)

Наша перша колиска – тиша.
Людське життя – це вічне повернення
У темний дім віковічного «Я» -
Предковічного першопочатку,
Де слова народжуються
Дітьми одноокого Атмана –
Знаками, намальованими
На поверхні астероїда,
На хвості крижаної комети
Чи на ймовірності
Самотнього електрона.
Повертаємось: завертаючи зірки
Великого Веза,
Запрягаючи Чорного Дракона Ніщо,
Завертаючи рукави Галактики,
Чи збираючи в кишені вогники Стожар
І знову запитуючи себе:
«Хто ми? Навіщо ми тут і для чого?»
Здогадуємось, що ми уривки
Плинних думок Всесвіту,
Цяточки Великої Істини,
Дхарми нескінченної свідомості.
Дивляться в чорне небо
Поцятковене вогниками зір
Двоє гравців маленькими істинами:
Я і мій сірий кіт.

Слідами Одиссея

*«...А поки спав, то ангел смерті вигубив
Овець і пастирів по жалібних вівчарнях...»
(Гійом Аполлінер)*

А світанок – це марево острова Ман,*
Тінь зими, що сховалась неквапно
У затінку крихітних слів Ельдорадо.
Мерзнуть навіть абстрактні поняття Декарта.
Ти чому босоногим блукав по греготам?
Чому? І для чого цю свиту тартанну,
Тарпанну і геть караванну
На душу вдягнув? А душа...
Розірвана вітром –
Там дірок від куль забагато.
А душа... Невже вони думали, що
Її вбити можливо?
Я майструю весло.
Витесую з дерева ночі.
І як Одиссей
Понесу крізь поля і пустелі.
Може справді якийсь
Сивочолий дивак
Запитає мене про «навіщо».
І отам – я збудую свій храм.
Я – ірландець побачив цю тінь
Тінь засмучену – постать жіночу,
Що блукає вдовою полями імлі.

Примітки:

* - Острів Ман – це насправді не остів, а трон Мананнана, що винирнув з глибин. Цікаво – чого б це? Адже трон (переважно) не плаває... Тоне наче якір. Разом з тим, хто хоче на ньому посидіти... Цей острів неправильно називають Мен, але насправді давні ірландці називали його Мананнан Мак Лір або просто Ман. Можете називати його Еллан Ваннін.

Коли вбивають вірші

*«Він повернувся із мандрів дальніх
І сказав,
Що бачив усе.»*

(Армен Шекоян)

Пам'яті Сергія Нігояна

Він читав вірші вічності
На барикадах буремного міста –
Син давньої як світ країни,
Що перша побачила сонце
Після темних днів потопу,
Камені якої знають настільки багато,
Що навіки замовкли
Чи то від журби,
Чи то тому,
Що слухають пісню Неба,
Він мріяв про музику слів
Він вірив давній мудрості
Ноя, що випускав білого птаха
І чорного – бо життя двоколірне
Було і буде.
Він читав вірші
Про високі гори,
Вільну як вітер правду,
Але темні покидьки
Вдягнені в чорне вовкулаки
Розстріляли цю пісню
Влучивши своє чорною кулею в серце...

Примітка:

Його розстріляли за те, що читав вірші 22 січня 2014 року.
Скільки ще виродків у погонах ходить по нещасній землі...

Пісня старого годинника

*«У селище,
Де пахне рибою, прийшов
З літнього лісу.»*

(Йоса Бусон)

Я двері відчинив дощавій пісні літа,
Пустив червневу зливу на поріг
У хату сутінок, що міфами зігріта,
У хату-келію. Молитвами доріг
Причини й наслідки зібрав в долоню Час.
Його мірилом був старий годинник
Отой зозулястий, отой, що будить нас.
Та в сірих буднях, у сансарах плинних
Не зупинився він – пішов назад.
З потворного «сьогодні», де газети й миші
Він нас завів у предковічний лад:
Епоху справжнього, де в космічній тиші
Плоди і бронзу, молоко і мед,
Приносили в офіру Сонцю і воді,
Де право жити здобувалось в боротьбі,
Де зілля дарувало силу і політ,
Де слово – таїнство, де непідробний світ.

Де і коли

*«Травневі дощі
Сьогодні, як і вчора,
Темніє потроху...»
(Йоса Бусон)*

Відчиніть двері -
Пустіть літній дощ
У цей сутінковий дім,
Що нагадує келію,
Де годинник
Давно не вимірює час,
Який зупинився
І якимсь ненароком
Повернув назад -
З потворного «сьогодні»
У прадавнє минуле,
Де все було справжнє:
Залізо й вода, глина і кров,
Шерсть і бронза, офіра й зерно,
Де коней і биків
Приносили в жертву,
Де люди жили,
А не зображали живих,
Знали для чого росте трава,
І пахнуть квіти суніць.
Я мовчу,
А в просторі літа
Чи то краплі
Чи то літери...

Сховане в торбу

«...*Ти знайдеш на березі
Просту зелену глину
.....
Будеш взимку
Ліпити з неї людей.*»

(Даниїл Хармс)

Я відвідав міжнародний фестиваль ковалів під час візиту в одну далеку і прекрасну країну. Блукаючи між рядами майстрів, які прямо на очах глядачів викувували з заліза дивовижні квіти і зубатих драконів, я раптом побачив біля одних майстрів наш ірландський прапор. У душі стало якось щемно і солодко – я згадав про друдів-ковалів, про залізо яке гартувалося в горнах Тари та Круахана і написав у свій записник так:

Торба старого коваля
Наповнена нині
Сонетами Петрарки.
Їх жовті папіруси
Нагадують мені човен,
Що пливе річкою Ра
З нескінченної жовтої Сарматії
У чорний гумовий світ сажотрусів.
Нескінченними дорогами
(А всі дороги нескінченні!)
Ми мандруємо
Постійно лишаючись на місці,
Ніяк не можемо покинути
Нашого кудлатого Всесвіту.
Люди в білих шатах
Знають щось про бардо,
Про тибетські каміння
І шматки глини, що здаються людьми.
Між вогнем і водою
Лунає дзвін молота.
Епоха заліза
Своїми буруватими барвами
І твердими вістрями плугів
Карбує поезію.

Туман як гума

*«Твій син повернеться додому, а дому нема...»
(Володимир Цибулько)*

А насправді весна. Зрозумій.
Твоє замкнене коло Спінози
Крізь сірість готичних надій
Крізь спроби злетіти у небо
Таке ж сіре як місто.
Ні, як туман – сіро-біле.
Ти тікаєш від сірих людей
В сіре небо. Твій світ
Кольору миші. Недарма
Тобі так до вподоби коти.
А насправді весна...
Руки грієш на вогнищі міста
Кожний вогник вікна
Вуглинкою димної ватри
З космосу хтось думає нишком – вогонь.
Він не знає, що згасло
У мокрому місті усе – навіть серця.
Шкода, що смерті немає –
Я б залюбки полетів у вічне ніщо.
Та судилося знову вертатись
У Всесвіт асфальту і кави –
Сірим котом, жовтим метеликом,
Білкою чи ескімосом, поетом чи круком.
Навіть віра моя охолола. А нині весна!
Казку Платона читаю шпакам.
Сон мій Лукрецієм сивим
У мрії папуги. А за вікном – все той же туман.
І люди все ті ж.
Добре, що кіт муркотів
Тихо на вухо:
«Нині весна...»

Тінь вишні

«Де старість спочиває від журби...»

(Вільям Батлер Єйтс)

Розмовляю з гомінкою луною
Ще не виритого колодязя,
П'ю з нього прозору воду,
Відпочиваю в тіні дерев,
Які навіть ще не посадили
В м'який і теплий ґрунт радості,
Які навіть не проросли
З сухих та блискучих насінин життя.
Дивлюсь на зайчиків літа,
Які навіть не виставили
Свої довжелезні вуха
З хащів глухої кропиви.
Я – людина минулого –
«Вічний жид» зі старої потріпаної Біблії,
Який заблукав у сучасності,
Оселився в майбутньому,
У його тінистих лісах віршів,
Нюхаю його яскраві квіти верлібрів,
Ультрафіолетові кольори яких
Бачать тільки бджоли й метелики.
Я – апостол
Неіснуючої церкви слимаків,
Я – пророк подій,
Що ніколи не стануться,
Месії, що ніколи не прийде,
Армагедону,
Що ніколи не відбудеться.
Бачу як з ірландської землі
Замість трави проростають
Білі й блискучі леза ножів,
Але мовчу про це...

Білі світлофори

*«...А в нас, у Дубліні, уже весна!»
(Конан О'Тулл)*

Дивлячись на калюжі майбутньої весни
Подумав ненароком, що
Я теж каменярь. Мурую з цегли слів
Своє творіння – храм Істини
Чи то свого життя безглузлого
Понурий мавзолей...
Крім слів, цеглинами важкими
Кладу помилки у підмурки.
Крапки моїх фраз шумерських
Зрозумілих хіба що глині
Летять крізь тунелі сансари
До білого світла в кінці.
Десь там нірвана –
Між квітами кульбаби
Та польотом джмеля.
Стою серед весняного міста.
Запалить мені смолоскипом вірша
Хоч якесь світло на світлофорі!
Хочу перейти цю дорогу метафор
Які летять шаленими автомобілями
Асфальтом моєї сірої речовини
З розбитої вулиці Арістотеля
На вулицю Платона-філософа.

Коло броду

«Та все минає, навіть неминуче!»
(Герман Гессе)

Якось, зайшовши до поліціанського відділку у місті Корк щоб спитати чому навколо стільки неподобства, я побачив юнака на ім'я Марк в ірландському однострої, який стукав на друкарській машинці. Я подумав, що недарма в Євангелії від апостола Марка звучать як молотки теслярів карби законів буття суспільства. І тоді я написав таке:

На чорному континенті
Лютер пише свої апокрифи
Тримаючи у жмені
Бурштиновий пісок палімпсестів.
Здивоване розфарбоване Соренто
(Незаконне дитя цезарів)
Сторінками кипарисового писання
Приймає прочан замість курортників
(Бо море теж храм).
Неаполь кульгавим калікою
Співає не весело – жалібно.
А ви йому протекцію
Дзвінку порцелянову
Чи то чорну мантию...
Поверніть мене до Італії!
Дозвольте над морем журитися,
Гарібальді сумного оплакувати.
Птахи летять в Сан-Антоніо
І в Сан-Себастьян-ді-Калабріо.
Але не зграями.
Дайте їм замість компаса
Залізні газети Венеції,
Нехай кидають їх у море
Замість зубатого якоря.
Чемні римляни з томиком Горація

Грають у футбол символами.
А ви поважаєте даків?
Ви – жителі озера,
Ви – комівояжери віри.
Поставлю свій стіл серед лісу
(Нікуди вже він не провалиться)
І буду писати елегії
Про схизматів та про єретиків.

Відчиняю двері

*«Компанія була не бардзо велька, але бардзо гонорова:
я, пан ксьондз, пан гумнов і дві шльондри...»
(Зі спогадів Кишиштофа Мазурського)*

Пустив у сни свої маляра
З відрами фарби та пензлями.
Тепер всі сни мої кольорові
Як те, що над хаткою лисиць висне
Коромислом теплого літа.
Пустив у сни мої скрипаля*
З торбою та крисанею.
Тепер у снах моїх
Зайчики витанцьовують
Тарантели із джигами**
Ніби не зайці вони, а паяци***
Цирку моєї свідомості.
Пустив у сни мої муляра
Чи то каменяра вільного****
З цеглиною та мірилом.
Мури тепер холодні
Мене від марнот та веселощів
У снах моїх божевільних
Ховають чи то замурувають.
Пустив у сни мої писаря
Тепер з ним за чаркою
Посумуємо...

Примітки:

Даруйте за полонізми.

* - насправді він сам прийшов, я його не пускав.

** - насправді вони танцювали вальс. Мусив написати, що вони танцювали джигу, бо я ірландець. А тарантелу, бо Італія як країна мені дуже подобається.

*** - вони і на правду паяци і вар'яти, я не перебільшую.

**** - це не те що ви подумали...

Минуле – воно холодне

*«З гір прийшла жінка.
Вона несла в руці круглий, сплетений із лози кошик,
у якому лежала гадюка.»*

(Пер Лагерквіст)

Порожні як глеки кірхи Лютера,
Не годуйте нас замороженими ягодами
Північних країв рибалок-привидів.
Холодні каміння книг
Вилизуємо язиками ящірок
Довгих, як дні маркграфа Вагнера.
Людина, намальована чорнилом
На пергаменті з сивого козла
Зробленого. Читайте.
Готичні літери данських апокрифів
Колять очі своєю округлістю.
Байдужі риби Балтики
Снять своїм принцем данським
З яким колись в морі плавали
Бавлячись у човна та апостола
Того, що черні.
На гранітах мовчазних Феноскандії
Сенс минулого (в чому?)
Знайти намагаюся.
Тільки чайки – вони
Наче бавляться...

Споглядаючи мурашник

«Шляхом можна наповнитись і з ним бути.»

(Чжуан Цзи)

Колись у Норвегії я споглядав старезну сосну, що виросла серед кам'яних скель. Падав лапатий сніг. Я довго блукав по глибокому першому снігу аж поки не звалився з ніг. Пізніше, сидючи біля вогню коминка в старезному кам'яному будинку, я згадував цю історію і написав таке:

Мурахи! Я ваш повелитель!
Це я блукав снігами Ісландії
Дихаючи крижинками зірок.
На схилах готичних Гімалаїв
Це я мріяв про стежку
Від одного дерева до іншого.
Принесіть мені зерна,
Які я покладу на долоні
Мертвої почвари Гондвани.
Сива борода Дарвіна –
Бідолахи епохи сентиментальної.
Одягніть макінтоші
Будуючи піраміду з глиці.
Моя тінь на мурашнику.
Твоє дерево біля бароко
Одразу наліво від Галілея.
Дерев'яну кульку
Кидаю в Космос.
У чорноту. Навпростець.
Покажіть мені Шлях
До мого «я».
До твого «ніби».
До нашого «сутінки».

Листочок в руках

*«Дві паралелі, два меридіани –
От і квадрат. Живи. Твори. Вмирай.»
(Євген Плужник)*

Вчора блукав вулицями глухої осені, слухав голос холодного осіннього вітру. Навколо була мряка та мжичка, пронизливий холод листопада. Я підібрав з мокрої бруківки яскраво мідний листок дуба червоного (*Quercus rubra*) – дерева, батьківщина якого далеко за океаном, але доля занесла його на землю Ірландії. А в далині я побачив старого глухонімого двірника, який був мокрий так само як і його вулиця. І тоді я написав у своєму нотатнику таке:

Хотілось би знати:
Від чого ховаються люди
Під парасольками сірими:
Хіба тільки від крапель дощу:
Цього меланхолійного проповідника,
Цього пастора чорного готичного костелу,
Цього чорнокнижника та алхіміка
Моєї Європи темної,
Як каптур прочанина.
Серед каменів мокрих
Та дерев голих, як душа божевільного,
З осінньою нудьгою
У старому подертому портфелі
Вдаю з себе шанувальника
Чи то напою дивного,
Чи то вітру холодного.
Хоча вітер – теж напій.
Пийте його щодня, як п'єте безнадію
Двірника-шульги. А він теж поет
(А ви і не знали). А він теж Бах
(А ви і забули). А він теж філософ
(А ви його книгу вулиць на вогнище).
Ото ж бо....

Вістунка

*«Бачу: лавою дні мої сунуть...»
(Майк Йогансен)*

Цього холодного осіннього ранку в моє відчинене вікно залетіла синиця зовсім не лякаючись старого здивованого kota і стала дзьобати зерна «шаленого огірка» - Ехіноцистеса шипуватого, що були розсипані на підвіконні. Я завжди любив цих життєрадісних птахів, але раптом згадав одну давне давне кельтське повір'я – якщо синиця залітає в дім, то це віщує смерть когось із жителів цього дому. І тому, коли синиця погостившись, полетіла у своїх справах, я написав таке:

Синички – вони теж сонячні зайчики,
Вістунки весни та смерті,
Бо смерть теж весна –
Оновлює грішну землю,
Сіє зерна перевтілень.
Веселі птахи світанку,
Позашлюбні діти Сонця,
Уламки дзеркала
Глухої осені дня,
Мого дитинства літаючі уривки.
Співайте мені про сніг
Важкий та холодний,
Про сани, які слід у пивницю кинути,
Про воза, якому слід приробити колеса,
Бо кожне колесо – теж сонце,
А кожна пісня – легенда про круговерть.
Розкажіть мені
Про метемпсихози Ешера.
Співайте пісню вічного танцю мені!
У новому життю народжуся птахом
Чи веселкою, чи колесом млина
Чи просто поетом,
І буду Сонцю незнаному співати гімн
Своїм ірландським танцем.
Живіть, птахи жовтого сонця
І синього неба
В містах сірих горобців-атеїстів.

Танець гризунів

*«Ось і відвідав
Свій притулок колишній...»
(Рьокан)*

Блукав сьогодні цілий день осіннім парком – був чудовий осінній день – теплий, свіжий та прозорий, які рідку бувають нині в Дубліні. Милувався жовтим листям, яке падало мені під ноги, згадав одне товариство ірландських поетів «Брати чорнильниці», яке було і творило на світанку епохи модерн. І спогади та думки спонукали мене написати другий варіант мого старого вірша про жовтень:

Жовтень рудою вивіркою
Визбирує істини жолуді
У темне душло старості.
Сірою мишею вечора
Віршів шурхотить листям
Сумних дитинства спогадів.
Чорним щуром сучасності
З хати з мертвим господарем
Біжить на подвір'я Космосу
Гризти нудьгу одвічну
Чорну, як та безодня,
Що висить на нами грішними
Відколи втомлені пращури
Очі відкрили Сонцю жорстокому.
Гризе нудьгу, доки сутінки
Людських думок та юної радості
Стануть черствішими
За хліб безхатка-філософа,
Що блукає Сковородою одвічним
Спаленим полем мрій.

Каталог синяви

*«Холодний місяць.
Під подошвами черевиків
Дрібне шутро.»*

(Йоса Бусон)

Запишу всіх святих і праведних
До свого записника,
Де всі вірші покреслені
Буркочуть щось неладне
Про «забуття» та «нешану».
Так, нібито крім порожнечі
Існує щось у цьому світі
Вічної гри.
Запишу всіх людей з парасольками
В окремий реєстр
На сторінці «сонце».
Запишу всіх їжаків Норвегії
До каталогу в синій зошит
На сторінці «вітер».
Вони теж святі і праведні
Святіші за святого Йосипа,
Тільки колочі...

Уривок книги доріг

*«Північний вітер
Килимом стелить пилюку,
Снігом засипана
Рінь ріки Хуан-Хе...»*

(Лі Пань Лун)

Жовтень на бруківці пише
Плямами жовтого листя
Слова важкої книги.
Читаю уривками
Слова кам'яні
Роману-тетралогії
Чи то сповіді
Чи то одкровення
Міста - діда сивого:
Йду по бруківці мокрій
У руках тримаючи
Документи з печатками,
А білий трамвай котиться вулицями
У ньому пасажири-спортсмени
Та все стрільці та лучники,
І трамвай червоний слідом котиться
А в ньому пасажири-солдатики
Зі служби відпущені,
А слідом трамвай чорний котиться
А в ньому пасажири все крамарі
Про ціни та крамниці свої журяться,
А слідом трамвай жовтий блідий котиться
А в ньому пасажири все гробарі
Та анатоми з моргу тутешнього.
А я перехожих запитую
Який трамвай доведе мене
До зупинки Армагедон.

Листя на землі

*«О, скільки треба літ, щоб день такий настав!»
(Герман Гессе)*

Жовтень – це білка
Чи то руда вивірка,
Що збирає жолуді істини
У темне дупло старості.
Жовтень – це миша,
Що шурхотить листям віршів
Сумних, як про дитинство
Спогади.
Жовтень – це сірий щур
Хати, в якій помер господар,
І вікна якої нагадують очі сну.
Гризе нудьгу таку ж як він сіру,
Доки осінні сутінки почуттів
Не стануть черствими
Як хліб жебрака-безхатька.
Жовтень – це сивий кіт
Мовчазний, як люди мого села,
Задуманий, як старий ясен,
Який посадив ще мій батько
У той день мокрий та темний,
Коли вирішив пізнати істину.
Жовтень – це чорний пес
Самотній як ніч,
Яка загубила господаря
По той бік дзеркала.
Жовтень – це старий дід,
Що сивиною своєю
Змушує сонце плакати.
Жовтень – це човен,
Що пливе по Жовтому морю листя
Кульгавим китайцем
З малюнком дракона
На халаті подертому...

Заклик

«... Ця зустріч закріпила його зневагу до професійних письменників, балаганних чудотворців, які спочатку обіцяють за луддор дістати місяць з неба, а закінчують тим, що за сто су виставляють на показ власні сідниці.»

(Жан-Поль Сартр)

На залізницю! Всім!
Всім працювати коліерами,
Стрілочниками та машиністами,
Кочегарами та кондукторами!
Нехай, до потягу
На ім'я література
Причеплено забагато вагонів
З макулатурою.
На залізницю! Всім!
Поїдемо в поїзді словесному
Через мости метафор,
Коліями алегорій,
Шпалами алюзій.
Я – старий кондуктор
Виголошую цей заклик
На пероні прози,
На станції Старий Міф.
Я – кельт.
І кров Кухуліна –
Пса племені філідів
З моїх жил
Тече до чорнильниці.
Купляйте квитки!
У цей вагон, що хитається
На цей потяг, що їде у місто Ніщо
Повз стації Забуття та Зневага.
Їдемо... Потяг хитається...

Сумніви

*«Я готовий поклястися,
що його смерть була миттєва, як спалах.
Все інше – поза реальністю
і не має ніякого значення.»*

(Хорхе Луїс Борхес)

Осінь. А квіти яскраві.
Осінь – сірість і вітер,
Пил і журба.
А хризантеми, черлені жоржини
Дивують як перше
Кольорами весни,
Гімном буддизму,
Слідами Басьо.
Якась дитина –
З очима неба
Мені дарувала
Маленький букет
Та руки старечі
Відвикли від квітів.
Зовсім намарно
Намагались вони
Втримати їх.
У чорній калюжі
Тоне краса.

Журба, яка приходить ввечері

*«Ну ось і все –
Загубилась стежка
У високій траві...»*

(Йоса Бусон)

Сліди на траві. Хтось блукав цією галявиною,
Хтось ходив серед глибоких трав,
Пірнаючих у їх зелене море,
Хтось шукав спокійного літа дні,
На дні цього неба.
Хтось дивився сумними очима
На квіти звіробою та живокосту,
Хтось шукав до далекого селища стежку
Але не знайшов.
Хтось називав те село,
Загублене серед лісів та боліт
«Селище Глибокі Трави»*,
Хтось мовчав слухаючи шепіт
Молодого лісового вітру,
І побачивши зеленого коника-скрипаля
Цитував Фудзівару Тосінарі,
Хтось зазирає в очі метелика
І питає: «Навіщо ми тут?»
Хтось здивовано дивився в обличчя
Повного Місяця і називав його
Блідим злочинцем та злодієм,
Що краде останні крихітки спокою,
Хтось довго слухав голос струмка
І вирішив мовчати багато років
Бо немає про що говорити і немає з ким.
Хтось, але не я...

Примітки:

* - цитата з твору Фудзівари Тосінарі:

*«У сутінках вечора
Осінній вихор над полями
Пронизує душу...
Перепелиний стогін!
Селище Глибокі Трави...»*

Дзеркало осіннього вітру

*«Ліхтар в саду.
Скільки разів він ладен був згаснути!
Скільки разів...»*

(Йоса Бусон)

Осіньна трава
З чисто бурбонським спокоєм
Шепоче мені – такому ж вицвілому
Про епоху мовчання та фарб густих -
Про часи Генріха Восьмого.
Як хочеться у прозорій непотрібності
Дзеркало на вулицю виставити,
Щоб його перехожі сахалися,
В душу свою потріпану зазираючи.
Як хочеться підосви черевиків своїх
Сонцю іронічному показувати
Хай з мене старого насміхається –
Весь світ обходив шукаючи
Чи то істину чи то тінь її,
А знайшов журавля білого
Такого ж як сам сивого.
А в провулках сміються юродиві,
А будинки як сніг загублені,
А люди як сновиди зачаровані,
А діти небом заколисані,
А книги на смітник пожбурені,
А я все у вікно дивлюся
На вас – перехожі і привиди...

Трубадури пільми

*“Beati immaculate:
Principium verporum tuorum veritas,
in eternum omnia iudicia iustitiae tuae.”*
(Psalms. 118, 1, 160)*

Мій старий кіт –
Сірий як місто вікінгів,
В молодості носив ім'я Казанова
По праву своєї шляхетної вольності.
Він теж трубадур –
Поет сирого і вітряного березня.
Він теж, як і я, ночі збирає жменями
В комірчину своєї пам'яті,
Слухає вірші темряви
Тихим шарудінням
Довгохвостих зайд.
І теж вірші пише
Ночами безсонними
Нікому їх не читаючи
Навіть мені – прочанину
З одної святої землі до іншої.
Тільки добре йому –
Монаху вусатому –
Про сенс життя він не думає,
У глухій пільмі ліхтар не засвічує,
У густій чорноті живе
Як у домі своїм,
Не тужить про те, що все втрачено...

Примітки:

* - «Блаженні незаплямовані: основа слова твого істинна, і вічний будь-який суд правди твоєї.» (Пс. 118, 1, 160) (лат.)

Посередник осені

*«У домі повинна бути машинка до шиття!»
(Джек Лондон)*

Каштан на бруківці
Він теж грає Шекспіра.
Осінь пахне свободою -
Не тільки істиною
І просвітленням:
Я так довго чекав -
Холодного осіннього вітру
Подих, що забув – маю грати
Свого Шекспіра.
Дивіться ж сумну трагедію!
Ви глядачі заспані!
Акварелі сірого міста. Над.
Серед мишей є художник
Він зобразить. Як сонце сідає у сірість.
Дарма розмальовують
Фасади вулиць.
Місто і далі лишиться кольору пилу.
Познімайте маски байдужості!
Визирніть у вікна відчинені!
Сторінка Книги
Заляпана кавою.
Фільми спогадів
Затуманені буднями.
Запросіть двірників
На свої брудні вулиці.
Втечіть хоч на хвилику
З міста брудної совісті...

(Написано в місті Лондондеррі у 1969 році. Авторський переклад з ірландської. Для мене місто Лондондеррі завжди просто Деррі... Це я написав так, що читачам було зрозуміліше...)

Те, що існує

*«Мертва лава, схололі зорі,
Вугіль та діамант чи раптові народини
Метеорів...»*

(Шеймас Гіні)

Те, що існує (бодай на мить)
Снить, а буття колюче наче ожина
І таке ж темне – до синяви,
А буття наче дзвін голосне,
Наче темрява незбагненне,
Наче небуття довершене. Наче.
Те, що існує
Перевтілюється-перетворюється:
Дерево стає каменем,
Камінь – піском, живе – мертвим,
Мертве – живим, пісня – мовчанням,
Метеор – спогадом, Я – порожнечою,
Порожнеча – душею. Все. Перевтілюється.
І може навіть в святого Колум Кілле
Синя борода виросте,
Бо всі ми лише метеори
У цій забаві перевтілень Неба:
Перевтілень нескінченності
У скляну кулю алхіміка,
Яку ховає до шухляди
Нікчема монах на ім'я Неминучість.
До шухляди зробленої
Зі зрубаної берези – з дерева плачу.
Якщо вже так вам хочеться
Витесати мені плаху або домовину,
То змайструйте її з берези
І прикрасьте лохиною.

Запах вересу

Селище на пагорбі

*«Дерев високих стрій довкруг хатини,
І обдувала їх вітрів юрма —
Нескванних, наче віз останній з ринку.
А серця не збудила б і сурма.»*

(Шеймас Гіні)

Селище, в якому нічого не відбувається:
Ось уже три тисячі років та сама нудьга:
Ворожнеча кланів і торф фарбований вохрою,
Щербаті мечі, іржаві ножі – криця срібляста,
Що так легко іржавіє від рідини все тої ж –
Кольору вохри.

У кожному халуку там смерть заходить не стукаючи:
Наче маленький чорний ельф – так, на гостину,
Або по справах – забрати, хто там засидівся
У світі корів і овець, собак і людей, каменів і заступів,
Католицьких пасторів і оранжистів гучних барабанів:
Хто там засидівся за дубовим столом бенкету голодного
Над чаркою осіннього віскі і черствим хлібом спогадів.

Там у кожному кам'яну хату заходить на гостину вітер:
Недобрим вісником, пихатим лордом, володарем зла:
Несе жмуток сухот і свистить у порожніх глеках:
Бо нічого не відбувається: все так само картопля гние
Під нудними дощами торішньої безнадії сірої
(Хоч би трохи зеленого, хоч би трохи барви весни,
А туман все фарбує у сіре – навіть старезні пагорби
На яких стоять селища – селища бородатих уладів).

Там у кожному замок заходить Пак – господарем істинним,
Оселяючись у цій пустці забутій, у цій твердині закинутій,
Серед цих руїн важких, диких і моторошних,
Де не хочуть жити навіть привиди – сірі свідки старої помсти,
Оселяється чорним собакою, однооким музикою,

Баламутом снів вересових і журби болотяної.
Хоч би дерево хто посадив (я не кажу ясена –
Хоч бузину чорнильну – гірку наче світ наш),
Може селище отримає тоді знак – жити для чого,
Оте селище – в якому нічого не відбувається...

Гість одкровення

*«Відкрийте, люди, я вітер, вітер
Одягнений в плаття з листочків сухих...»
(Еміль Верхарн)*

Хочеться взути теплі й важкі
Черевики безбатченка Сонця –
Такі собі світлоступи та теплокроки,
Коли чисто ірландська мокрінь
Вдирається в душу злодієм:
Так, наче граф кирпатий Стронбоу
Знову шматує пагорби Ерінн,
Як шматують кавалки торфу,
Перш ніж кинути їх на поталу
Вогню-оранжисту. Добре що вітер –
Цей жорстокий зайда країн опівнічних,
Цей філософ зажури, цей гностик
Цей злий казкар, провісник недобрих легенд
Заходить гостем у мою кам'яну хату –
Хату, де ніхто не живе. Ніхто,
Окрім бородатого привида –
Сивого, наче той лунь – місячний пугач боліт.
Добре, хоч отакого гостя-нездару
Маю щоднини, маю щоночі,
Маю щовечора, маю щоранку:
Гостя, вбраного в листя сухе і жовте,
Так, начебто, ми не на Острові
Смарагдових Схилів (вниз, тільки вниз,
У Небуття, в Сід невблаганний),
А серед жовтих сторінок книг,
Які написали дерева і кинули в порожнечу
Холоду.

Папороть в руках

*«Ченці волохатими пальцями
Книгу розкриють свою вересневу...»
(Пауль Целан)*

Написано в мій день народження, коли мені виповнилося 103 роки. Подумав про це число трьохцифрове і жахнувся. Хоча чого б то... Хіба що припустити, що все було даремно...

Зазираю нишком:
Що пише він там –
Той старий у дзеркалі:
Які вірші водить-виводить
Навпаки-навиворіт?
Хотів би хильнути з ним
Чарочку задзеркального віскі,
Але де там...
Тільки кажу йому –
Потойбічному:
«Ти був рудим
Наче весняне сонце,
Став білим –
Норвезьким полярним пугачем,
Навіщо мене так покарано
Чи то нагороджено:
Таким віком безкраїм
Чи то нескінченним?
Певно, щоб бачив
Жахіття й марноту
Світу сього недоладного
І журився,
Над руїнами слухав вітер,
Над пусткою співав мовчанням,
Над прірвою казав,
Що всюди порожньо,
А не тільки в безодні темній

Небуття вічного,
Над травою промовляв шовколистяно
Зачесував її розпатлану,
Згадував, хто лежить під нею
Чи то зіллям зеленим – папороттю
Із землі проріс буттям новим,
Чи просто думав-гадав чому
Тобі свідком буди судилося
Мовчазним свідком відчаю...»

Дух води

*«Для духів соку і року
Мілина: на... на...
Але й забирає:
Постійний приплив
Потопенько любив
Кілка обертає
На сталагміт.»*
(Шеймас Гіні)

Північ: надто холодна роса
Змушує поважати
Требу вершити
І то не прозору – вохряну
Духу води.

Дух води забирає
Тепло крові моєї –
Гарячої крові ірландця,
Примушує думати
Чи то згадувати,
Чи то забувати,
Чи то просто шепоче:
«Ви всі – діти півночі,
Ви – рудочубі кельти,
Діти священних каменів –
Байдужих менгірів:
Байдужих до пристрасті,
Діти човнів шкіряних – пливівть.»

Дух води
Нуртує у венах моїх,
Нагадує, згадує: «Наразі
Не потопельник ти поки що,
Допоки твердь водою не стала,
Не перекинулась озером,

Нарізай торфовище куснями,
Магдебурку копай,
Грій свою кров,
До жару розпалюй
Серце-вуглину.»

Дух води,
Що причаївся в прозорості озера,
У зябрах форелі,
У важкості хвиль
Дорікає щоденно:
«Все у вас обертається на рушницю:
Перо і рискаль,
Роги оленя й цеглина.
Все. Між живоплотами Ольстера.
Ах, перепрошую, Улада.
Горбатого Деррі.
Ви так шанували
Так довго ваші священні каміння,
Що подумали –
Серця теж стали камінними,
І вони не вразливі для куль.
А вони лише жменьки плоті,
Крові живої келішки...»

Дух води все шепоче,
Камінь холодний мовчить,
А ми все стріляємо –
Там, на пагорбах Ольстера, ах,
У серця одне одному.
У серця...

Любас мандрагори

*«...Де поза розумом чуття провалля, наче нетрі темні,
незрозуміла мова вір прадавніх нас оточить...»*

(Богдан-Ігор Антонович)

Колишній ватаг флібуст'єрів
А нині шукач таємного,
Що кинув ваготу якоря
Між скель біля селища
Сіровбраних пастухів-обідранців
Чи прочан до землі небуття,
Оселившись у башті-сові
Запалює свічку
Самотню, як човен в негоду
Рибалки мертвого і чекає, як дзигар
Покаже годину тьми найчорнішої,
Щоб кинути крило лилика
До ялівцевого трунку.
Любас мандрагори,
Чорнокнижник готичних літер
Видивляється крихітки золота
У киплячій роторті-гамарні.
І снують йому герці та шафіри штудерні,
Вітрила пошарпані вітром
І таляри дзвінкоголосі.
Оминають його обитель,
Його понуру башту оплетену прочитаном –
Твердиню барона давно загиблого,
Замок династії давно вимерлої,
Башту чарівника-лорда
Селяни у свитах подертих,
Монахи у чорних рясах,
Повії в зелених платтях.
І тільки поет один –
Філід останній
З клану законників-брегонів
Відвідав колись кам'яницю
Щоб послухати казку
Чи то понуру легенду
Про смерть.

Вересове сонце

*«...Ані тягар турбот, ані старезність тіла
Їм не поставили межу зотлілу –
Не скуштувавши втіх землі
Вони в безсмерті розцвіли...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Плями руді на пагорбах Маг Ео* –
Це сліди вересового Сонця –
Світила терпкого трунку,
Що зазірало у вікна замку Грайнне** –
Королеви Умайлла, королеви піратів,
Повелительки гострих мечів і міцних рук,
Королеви вітряних гір святого Патріка,
Королеви вітрил пошматованих,
Що плели ми колись з синього льону,
Та латали віршами й піснями
Про королів гордих і орачів моря,
Королеви блукальців та корабельного дерева,
Що чорніло й тужавіло від солоної вохри.
Вересове сонце пірнає в піняві хвилі:
Руде, як наші чуприни,
Холодне,
Як останнє «прощай» волоцюги-шибеника
З мотузкою-линвою на шиї воловій.
Руде вересове Сонце зазірало в зіниці
Шаленої Грейс О'Мейлли,
Що бавила у пошерхлих долонях
Дитя епохи колючої – руків'я меча.
Руде вересове Сонце –
Світило ліщини й фореї,
Світило гладеньких чаш,
Тесаних з буку твердого,
В які наливали ель люди клану О'Флахерті***,
Світило осінніх квітів і холоду одкровення:
Нині воно танцює джигу острова Торах,
Перш ніж втопитися в морі

Серпокрилих птахів-вигнанців –
Птахів Залізного Рістарда**** ...

Примітки:

* - У молодості я дуже любив блукати пагорбами Маг Ео ні про що не думаючи....

** - А я теж колись зазірав у вікна зруйнованого замку Грайнне, щоправда зовсім не так як Сонце...

*** - Якщо хтось і цінував в Ірландії гіркий ель, добрий меч та напнуте вітрило, так це вождь клану О'Флахерті - Донал ан Хогайд Флайтбертах.

**** - Залізним Рістардом в XVI столітті називали XVIII-го лорда Мак Вільяма Йохтара.

Літо завершилось

*«...І відав я одне: од Вас приходить
Знання таємне все, бо Ви з Едему
Злітаєте до нас крилатим поступом...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Літа краплі останні
Додав до віскі терпкого
Старості моєї нескінченної
Дивак-менестрель вересень.
Тепер тільки осінь
У моїй Ірландії моретравній
Мореплавній і морепрозорій
Чи то назавжди,
Чи то просто сторінками книги –
Повісті про журбу й одкровення
Шелестить невдаха-вітер.
Літо завершилось,
Як довершуються династії
Вождів непокірних кланів,
Як довершується сама історія
Землі Еогайна-мрійника,*
Лишається тільки спокій,
Тільки сумна пісня вітру,
Тільки погляд на кам'яні брили,
Що чомусь поставали колом
Навколо могили-пагорба,
Навколо Сіду темного**,
Навколо світу нашого реального
(Світу-вигадки).
А ви собі човни будете з листя торішнього
Горобинового і кленового,
А ви собі на банджо без струн
Все ту ж мелодію
Пісні хворої дівчини –
Пісні про смерть.
А ви собі все грона і все виноградові

Вичавлюєте (сусло між пальцями),
А ви собі про сонечко,
А воно холоне....

Примітки:

* - мав на увазі королівство Тір Еогайн. Тут ніяких метафор і ніяких натяків. Не шукайте алюзій там, де їх немає...

** - а ви думали Сід світлий??? Тір на Ног світлий, але це не зовсім Сід. Точніше зовсім не Сід...

Великодні дзвони Ірландії

Пам'яті героїв Великоднього повстання 1916 року.
Минуло 98 років – а ніхто в Ірландії не може забути
той Великдень...

Гудуть дзвони над Ерін
Віщують божий Великдень.
Колись їх срібний поголос,
Що летів над островом Долі
Віщував порив до Свободи,
Віщував велике повстання
Гелів, що дух кришталевий феніїв
Воскресли для вічного Неба,
Воскресли для душ ірландців,
Що в цей день підняли повстання,
Почали війну за Свободу,
Кулі відливши зі срібла,
Здійняли наш зелений прапор –
Прапор Святого Острова
Щоб він горів смолоскипом
Під кулями окупантів.
Року того божого
Року того шістнадцятого
Ірландці сказали досить
Жити нам у неволі!
Острів зелений весняний –
Острів святого Патріка
Несемо у звільнених душах
Тих, що летять у небо...

Місто вогнів

«У піщці жар, як догорілий міст...»

(Вільям Батлер Йейтс)

Я багато разів відвідував місто Белфаст (точніше Бел Ферсте) і кожного разу у мене виникало відчуття, що я приїжджаю у зовсім інакше місто. Тільки потім – на старості літ я зрозумів, що не місто змінюється, а я. І згадуючи все пережите, згадуючи річку Лаган та вулицю Донегол і Кільця Велетнів я написав таке:

Місто горбатим Езопом
Розповідає мені – блукальцю
Старі банальні жорстокі істини,
Що незрими дзвонами гудуть
На старому католицькому цвинтарі
Біля каплиці святого Патріка
На вулиці, що має початок
Але не має кінця, на вулиці, де люди знають
Про кожного жителя:
Хто якої віри з художників,
Що розмальовують стіни будинків
Залізними графіті відчаю –
Своїми одкровеннями нервовими.
Колись я був молодим
(Які і всі ви – читачі)
І знав, що це старе місто ліхтарів – моє,
Що земля ця зболена – моя,
Що всі ми бородаті гели –
Сни пастухів та феніїв,
Шанувальники сонця, плуга й горіха,
Дуба та Каменя Долі. А тепер сивим птахом
Дивлюсь на світ вітрів, на море холодних хвиль
І якось тихо повторюю сумне одкровення відлюдника:
Я чужий у світі чужих... Холодні тіні будинків
Цього сірого міста –
Белфаста.

Країна бородатих

«Коли він був королем, солодке звуків арфи здавався кожному в Ірландії голос іншого, бо воістину великими були в ту пору між ірландцями доброта і мужність.»

(Скела «Темайр»)

На острові, що відкритий всім вітрам,
На острові, що зачісує свої кучері трави,
На острові, де землі-годувальниці обмаль,
На острові де кожен камінь – межа
Володінь войовничих кланів,
На острові, де гравців зі смертю забагато,
На острові, де вмiли співати помираючи,
На острові, де вмiли помирати співаючи,
Є країна бородатих – Улад – земля королів.
Земля торфу й картоплі, скрипок і мечів,
Земля священних каменів чорних монахів,
Земля зеленого капелюха і вересового трунку,
Земля довгих пісень і широких ножів,
Земля зруйнованих храмів і гіркої пам'яті,
Ми вмiли помирати за тебе – земле смутку,
Ми вмiли любити тебе – земле озер і пагорбів,
Ми вмiли грати на скрипках і танцювати джигу,
Але так і не навчилися жити тут...

1916. Тільки голос.

*«Ми тільки голос. Хто співав про далину,
Де серця всіх речей єдиний дзвін?»*

(Райнер М. Рільке)

Ті, хто поліг за ці зелені пагорби,
Ті, хто підняв прапор республіки
Над поштою сивого міста
У шаленому пориві
Звільнити острів нашої долі.
Вони стали голосом,
Що співає ірландські пісні
Пастухів вересових пустищ.
Вони стали словами
Старих ірландських легенд,
Що вервечкою прозорих істин
Ведуть нас тисячоліттями
Крізь туман забуття
І кощавість байдужості.
Вони стали шелестом
Трави серед білих каменів,
Трави, яка стільки часу
Шепотіла про сховане
В глибинах безодні озера
Наших сліз пам'яті.
Вони стали спогадами
Старого сумного лірника,
Чия пісня птахом
Літає над морем грізним
Вони стали музикою,
Що звучить одвічно
У водоспадах Ерін...

Голос цвіркуна

«Життя – це сторінка...»

(Райнер М. Рільке)

На Великдень я завжди приходжу до одної невеликої старовинної ірландської церкви, де в середині темно, майже чорно, і тільки через кольорові вітражі падає промінь світла. Веселі прихожани інколи запитують мене: чому я такий сумний у такий радісний день. Вони просто не знають, що я згадую Великдень 1916 року у Дубліні...

Сентиментальний цвіркун
У старому кам'яному домі,
Що стоїть на скелі ельфів,
Серед землі вітрів і відчаю,
Ховається за холодною пічкою
в якій ніхто не палив
Веселого вогню затишку,
Не готував на його язиках
Добру вечерю спогадів,
Не грів свої зашкарублі руки
Старого моряка мертвого океану.
Але цей цвіркун –
Цей вусатий мудрець спогадів,
Цей вчитель одвічної журби
Співає мені пісню тихої радості –
Тихої радості людей нашого клану.
Коли я згадую всіх поіменно –
Всіх кого тоді вбили,
Тоді – після Великодня
Року тисяча дев'ятсот шістнадцятого,
Коли земля моя –
Зелена Ірландія
Рахувала вдів і сиріт...

Чорнокнижник

*«Все, що не Бог, у цьому полум'ї духу згорає в прах...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Колись, гортаючи сторінки сумних ірландських хронік XIV століття, я випадково натрапив на загдку про одного чорнокнижника з Коннахта – Домналла О'Коннора, більш відомого як абат Хомонд. Мені тільки нині вдалося знайти серед манускриптів архіву Трінті-коледжу уривок з його «Книги Чорної Корови» - решта його рукописів канули у небуття. Це була обірвана сторінка, писана ірландським скорописом – трохи схожим на закручені літери «Книги Келлс». У цьому уривку, крім роздумів про марноту людської слави і порожнечу титулів, я натрапив на мрію злетіти в небо – за хмари. І тоді я подумав, що я теж чорнокнижник – бо пишу у найтемніший час доби і мимоволі склалися ось такі рядки:

Я теж чорнокнижник –
Палітурки моїх книжок потемніли
Чи то від часу, чи то від втоми,
Чи то просто ніч
Зазираюла поміж рядків
Сумних слів нашої історії,
Чи то торкнулася кожного літопису,
Кожної ірландської хроніки
Своїми темними пальцями,
Шовковими рукавичками простору –
Кожної легенди
Про відчайдух-королів
Та несамовитих вождів кланів.
Всі мої рукописи
Писані чорними чорнилами,
Чорним пером старезного крука.
Я теж чорнокнижник –
Мої кострубаті фрази і речення
Ніхто не розуміє –

Навіть місяць,
Що зазирає щоночі
Блідим еретиком
У мої одкровення самітника,
Що нагадують більше плачі
Чи то голосіння
Давно померлого співця-кельта.
Я теж чорнокнижник –
Мої твори темні
Навіть для Темного Патріка,
Що примандрував зі сторінок
Смішно-сумної казки
Чи то з пагорбів Донеголу,
Що теж були сторінками
Сумної книги-легенди
Яку хтось (тільки не я)
Назвав «Egin go Bragh».
Я теж чорнокнижник –
Час мені на вогнище...

Мій друг Да Хока

*«Нехай же сплять цей жмуток і
приведуть для нас безрогу руду корову».
(Скела «Вигнання дессі»)*

Колись читаючи скелу «Руйнування дому Да Хока» я подумав, що король Кормак Довга Борода (що по суті так і не став королем Уладу) був дуже самотній – як і кожен ірландський король. Бо навіть ті, хто помирав за нього помирили за ідею, за свій клан і своїх родаків, а король був для них лише абстракцією. І подумавши так я написав ось це:

Дві тисячі літ*
Вітер ставав крижаним,
Як торкався лева меча
Короля королів – володаря Ерін.
Дві тисячі літ
Ми шукали дзвінких істин
серед блиску мечів,
Шукали ключі
До найбільшої таємниці Землі –
Темної як глибини пагорбів Круахана,
Терпкої, як терен зі скель Слів Ліг** –
Таємниці смерті.
Дві тисячі літ королі –
Бородаті герої широких мечів
Шукали правди в бою –
Правди королів***,
Коштували воїни сніг,
Що був на смак як вино,
Шанували вогонь і бенкети,
Дерева й світанок, Місяць і вітер.
І тільки себе –
Себе ми втратили
У цих нескінченних пошуках,
Не схаменулись,

Коли прийшли із-за моря чужинці
І поневолили нас.

Примітки:

* - це я рахував з часів правління короля Тігернмаса мак Фоллаха (1209 – 1159 до н. е.) до часів правління Бріана О'Нейлла (1258 – 1260). Звичайно, виходить більше двох тисяч літ...

** - колись там зобразили на скелях велетенських напис Eire, але той напис давно змив дощ, сніг і вітер...

*** - це я про те, що в Ірландії називають «fir flathemon».

Белфаст 1972 року

*«Яким важким повітрям дихають ці стіни!
Ми стоїмо тут – втомлені й блаженні
І місяцю блаженному овації звучать.»*

(Вільям Батлер Єйтс)

А ти думав, що каміння ростуть з-під землі,
Що вони живі, як дерева на пагорбах Віклоу,
Але вони просто уламки твоєї країни –
Країни яку в тебе відібрали і сказали,
Що ти тут меншина і нічого не вирішуєш,
А ти звик називати її Ерін або Острів Долі,
Ти занадто звик слухати пісні і думати про минуле,
Дивитися на річку Лаган – непрозору як сама історія,
І казати, що це вода, яка навчить мене віршувати,
Але доведеться, можливо, померти зараз – саме зараз,
Або сказати мовою заліза – це моя країна,
І я не дозволю зневажати її,
Навіть якщо тільки скелі і хвилі
Будуть розмовляти ірландською,
Ти, я, він, вона і все наше плем'я рудоволосе
Відшукало спосіб бути,
І кожен усвідомив, що живе
Він тільки зараз, в цю мить, яка чогось варта
А все інше – паперова абстракція,
Вигадка божевільного поета,
Нехай хтось вибудовує концепції філософії
І пояснює причини і наслідки,
А ми просто ірландці –
Наші вчинки завжди нелогічні.
Хтось колись розкаже про це легенду
А ми просто ось так живемо
Саме тут –
У Белфасті.

Ольстер 1972 року

*«Чи дивлячись смерті в лице,
Чи йду на висоти сну,
Чи забуття знаходжу в вині –
Зустрічаю обличчя твоє...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Казали: дощ змиє все –
Навіть якщо це душа,
А не чорна бруківка.
Казали: вам не звикати
Таке от – не одну тисячу літ.
Казали: ви самі – ірландці
Як пси на своєму нещасному острові
Ви зроду не знали,
Що таке лад і король,
Що таке влада і власність
Що таке бути підданим,
Що таке добре говорити англійською.
А я просто стискав
Холодне залізо
І думав:
«Ірландію...
Мою чарівну Ірландію...
Розстріляно
Цієї зими
Цього січня
1972 страшного року...»

Коли 48 ангелів плачуть

*«Я би спитав його –
чому ти сидиш склавши руки
і продовжуєш дозволяти, щоб людей вбивали?»
(Меріон Комер)*

Ірландія - це човен,
Без вітрил і весел,
В якому пливуть
Католик і протестант,
Човен, що пливе
По темній воді
Невідомо куди,
Якого несе течія,
І ніхто не здатний
Ним керувати, чи хоча б сказати
Куди плывемо і для чого.
І тільки чудо – тільки очікування чуда
Змушує сподіватися
І зрештою жити. На цьому човні ці двоє
Тікають від самих себе,
Від свого безнадійного минулого
В якому тисячі літ ірландці
Вбивали одне одного
І тільки гуси тільки білосніжні гуси
У темному сірому небі
Нагадують нам, що ми кельти,
Нагадують про чисту мрію –
Та Eire alainn...

Примітка: Написано під впливом і про фільм ірландського режисера на ймення Меріон Комер «48 ангелів». Як добре, що я дожив до появи цього фільму і встиг побачити його, перш ніж знову продовжу мандрувати нескінченними світами і перевтіленнями...

Трилисник на кашкеті

*«Я родом з Ірландії,
Святої землі Ірландії...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Пам'яті ірландської бригади, що полягла в битві під Фредеріксбергом
13 грудня 1862 року.

Чомусь осінні листя
Падають лише додола,
А не в безодню неба.
Чомусь нескінченність
Тієї могили
Стає то синьою, то чорною.
Чомусь ірландці
Шукають свій острів
Чужими материками,
Здобували собі волю,
Вмираючи за чужу свободу
На чужих каменях холоду.
Зелений трилисник
На синьому кашкеті.
Листок на холодному вітрі,
Заради тріпотіння якого
Варто жити.
Якщо кожен ірландець поет,
Якщо кожне серце мішень,
Якщо кожна куля нота
Останньої пісні північного вітру,
Якщо просто ти ірландець,
То можеш померти
Саме сьогодні.
Ось так – заради мрії,
Заради далекого марева –
Ірландії.

Ангел без крил

*«І, звісно, що ті біднії
ані трохи не заглибились в середину себе,
коли Христа з його друзями
називають меланхоліком.»*

(Григорій Сковорода)

У нас в Ірландії в кожному графстві є свої традиції святкування Різдва Христового. Наприклад, в графстві Корк прийнято на Різдво підвішувати до стелі рослину омелу (хоч отець Коннан О'Ніл казав, що це гріх). Згадавши все це я написав таке:

Якби кожен камінь
Був тобі так само відданий
Як старий кудлатий пес Кулана,
Якби кожна одежина
Грїла б тобі старечі кістки,
Як гаряча вуглинка спогадів –
Пекучих спогадів Клонмакнойса.
На лезі меча –
Листки ясена.
На чорноті рясина –
Квіти рясту.
Ти топчеш траву –
Цю траву, якою гидують
Навіть чорні вівці ночі,
Яка колюча,
Як голки божевільної швачки,*
Що вмє шити лише саван
Для вершників клану Айлелла.
Якщо в Ірландії темрява,
Якщо навіть зірки посліпли,
Якщо ятір витягає з моря –
Холодного Ірландського моря
Лише відображення місяця,

Якщо ти такий же блукач
Мереживом твої селищ,
Як ірландський олень
Снів королеви-жебракки,**
Тоді тікай місячними доріжками видава
Тікай...

Примітки:

* - Якщо десь і колись були божевільні капелюшники, то в нас в Донеголі всі швачки божевільні. Інакше чого б то в давнину чоловіки в наших краях ходили в спідницях. Інакше чого б то оті савани...

** - мається на увазі королева Гормлайх інген Фланн мак Конайнг. Вона була одружена з королем Кормаком мак Куйленнайном (ірл. - Cormac mac Cuilennain) з клану Еогнахта, який взяв обітницю целібату (безшлюбності) і став єпископом. Він загинув в бою під час війни проти її батька у 908 році. Потім вона була одружена з Кербаллом мак Муйрекайном (ірл. - Serball mac Muirecain) з клану О'Дунлайнге (ірл. - Uí Dunlainge) – цей чоловік обазив її. Але він був ключовим союзником її батька. Після смерті Кербалла у 909 році Гормлайх вийшла заміж за Ніалла Глундуба, який був непримиренним ворогом її батька і братів. Цей чоловік помер у 919 році. «Літопис Клонмакнойса» повідомляє, що після смерті цього чоловіка вона пішла блукати по Ірландії і жєбрати – від дверей до дверей...

Наш острів

*«Таємниця сія мені не відома. А знаю, що вона
наспівала мені багато чудес, що збентежили
серце моє.»*

(Григорій Сковорода)

Наш острів – це скеля,
Що стирчить з океану часу
Як жовта очеретина
У свідомості мовчазного монаха,
Як дикий камінь,
За який постійно шпортаються
Блукаючі у пустелі істини,
Чи то на якому точать
Свої мечі патлаті лицарі
Чи то картаті Робін Гуди
Короля Конхобара мак Доннхада.
Абатство Алонард. Твої холодні стіни -
Замшілі й солоні.
Чотири сини, як чотири стовпи
Зруйнованої ірландської церкви:
Атрі, Кахал, Еохокан, Кінаед.
Ким же ще бути синам короля
Як не священиками?
Клан Холмайн. Його гіркі легенди
Пахнуть згарищем
І кульбабами квітня...
На сивих скелях
Виглядаємо сподівання
Яке згубили
Ще тоді...

Корабель падолист

*«Saepius hanc speculam ascendas, licent unde
videre, Colluvies hominum quicquid in orde gerit.»
Tuus Gregorius Sabbin**

Буває саме такий падолист,
Що залізним конкістадором
Відчуває холод меча епохи
Гарячими долонями дня.
Буває такий день,
Коли навіть потяги замовкають,
Коли байдуже дихаєш повітрям смерті –
Гірким як туман Клонмакнойса.
Біля Каменя Фейрі згадав короля
Діармайта мак Кербайлла,
Сорочку, що виткана з льону,
Вирощеного з однієї зернини,
Ель, зварений з ячменю,
Що виріс з однієї насінини.
Кожна книга вартує битви
Якщо вона справжня.**
На цьому кораблі, що зветься падолист,
Напну вітрила листяні
Кольору осінніх кленів***,
Попливу за гори хвиль
Шукати промінь світла,
Що падає з неба...

Примітки:

* - «Частіше підіймайся на цю вежу, звідки можна побачити, що роблять у світі людські покидьки. Твій Григорій Саббін.» – з листа Григорія Сковороди.

** - тільки не треба про це сперечатися зі святим Адомнаном у 561 році.

*** - таки напну...

Шибеник вітер

*«Високої тобі шибениці у вітряний день!»
(Ірландська народна приказка)*

Написано в ніч Самайну під час марної
спроби згадати свій одинадцятий гейс.

На сумних ольстерських пагорбах
Чоловіки танцюють свої дивні танці –
Джигу шаленого полум'я
На межі світла і темряви
(Одвічної),
Грають ірландські мелодії
На залізних скрипках
Вусатого інженера Кольта.
На цих пагорбах споконвіку
Люди не вмiли робити нічого
Окрім музики
(Бо все суще – це музика).
Шибеник вітер –
Холодний, як сторінки чорної книги
Старого книжника з Деррі,
Золоті листя ясена
Несе в мої кудлаті сни
Старого схимника неіснуючої віри.
Моя торф'яна Хіросіма!
Мій вітряний Тір Еогайн!
Відколи тебе покинули
Королі честі і звичаїв
Тисяча шестисот сумного року*
Віддаючи все зайдам,
Що назвали цю землю своєю,
Відколи віра
Замість Бога
Змусила шанувати
Чорного короля,

Відтоді банші**
Співають свою пісню нам –
Тільки нам...

Примітки:

* - у 1607 році ірландська аристократія після поразки чергового ірландського повстання проти поневолювачів назавжди покинула острів. Це увійшло в історію як «втеча графів».

** - якщо вам банші не співали свою пісню чи ви її просто не чули – значить вам пощастило...

Чоловіки клану О'Коналл

*«Тому, з ким говорив я біля ватри
Коли шукав я рими Данаана...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Чоловіки клану О'Коналл –
Старі воїни в кілках кольору
Давнього гірського заліза,
Що бувало в бувальщинах.
Чоловіки клану О'Коналл –
Моряки з потопленого корабля
Просякнуті сіллю і запахом моря,
Що ховає в собі рибу Сонце.
Чоловіки клану О'Коналл
Просякнуті віскі і холодом роси
Уладського туманного дня
П'яніють від північного вітру.
Чоловіки клану О'Коналл –
Музиканти вересових пісень,
Скрипалі потойбічних танців,
Співаки водоспадів неба.
Чоловіки клану О'Коналл
Цінують джигу більше
Ніж сон життя.
Чоловіки клану О'Коналл –
Вміли вмирати за короля
Тари і землі Дун на н-Галл.
Рибалки і ковалі,
Казкарі й пастухи,
Майстри твіду і вівчарі –
Скільки вас
У чужу землю лягло...

Над річкою Бойн

*«Навіщо, мовляв, вони стоять
За скинутого короля
Який помер давно?»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Минають роки і століття, але ірландці не забувають
1690 рік і річку Бойн... Це досі не річка, а відкрита
рана...

Покладіть мене на траву -
На м'яку траву на рінні
Прозорої річки Бойн –
Тої самої річки,
Що пам'ятає ірландців,
Вдягнених у зелені плащі
Кольору цієї трави,
Кольору цих пагорбів,
Кольору цього острова.
Вони тримали гострі мечі –
Гострі, як стерня
Скошеного назавжди поля,
Гострі як списи
Давно мертвого короля.
Вони стали тепер травою
Добровольці чорного року
На цій рівнині одвічної журби
У цій долині,
Де поховали не тільки мрійників,
Але і їхнє одвічне жадання
Закарбоване між словами пісень.
Покладіть мене на цю
М'яку зелену траву
Коли я помру...

Crann Lá Fhéile Pádraig

«Міцніше за руку тримайся, дитя!

Бо ти ще не знаєш, яке воно сумне – життя...»

(Вільям Батлер Єйтс)

Читаючи «Літопис Ольстера» я нашоувхнувся на таку фразу: «Воїни заходу закрили дорогу біля Фіннахта, король Кенн Фелад був стятий – хотіли відібрати в нього не тільки життя, але й честь...» І тоді я написав таке:

Коли Жовта Чума*
Спустошила Острів Доли
Коли два королі**
Пішли в світ мовчазних тіней
У глибини пагорбу Тари***
Того самого пагорбу Слайне,
Що дав імено клану –
Славного клану Сіл н-Аедо Слайне
На рівнині Маг Рах,
Де крім стріл та списів
Нічого не сіяли в землю
Споконвіку часів,
Виросло дерево
Крислате, як думки друїдів,
Зелене, як конюшинові рядки Ойсіна.
Хтось у дірявому плащі легенд
Сказав, що то ясен святого Патріка.
А ми й повірили,
А ми й сподіватися –
Почали чи то перестали,
А ми й арфу
Дістали, меча сховавши
А даремно...
Тому що озеро Лох Дерг
Так і зветься –
Червоним озером,
Бо від крові ірландців

Воно потемніло...

Примітки:

Crann La Fheile Padraig – дерево святого Патріка (ірл.)

* - йдеться про страшну епідемію, що почалась в Ірландії у 664 році і ввійшла в історію під назвою «Жовта чума».

** - йдеться двох королів – співправителів Ірландії – братів Блахмака мак Аедо Слайне та Діармайта мак Аедо Слайне (657 – 665 роки правління).

*** - Тара – давня столиця Ірландії. Слайне – назва одного з пагорбів Тари.

**** - на берегах озера Лох Дерг (Червоного Озера) був підступно вбитий король Кенн Фаелад мак Блахмайк у 675 році.

Підставляючи обличчя холодному вітру

*«Я – вітер на морі,
Я – хвиля в океані,
Я – гуркіт моря...»*

(Аморген)

Колись давно я відвідав графство Арма (точніше Ард Маха). Я блукав зеленими пагорбами і біля занедбаного картопляного поля зустрів селянина з лопатою, що сказав мені: «Колись ти був рудим ірландським хлопчиком, а зараз став сивим журавлем який летить невідомо звідки і невідомо куди...» Згадавши цей випадок я написав таке:

Я – терпкий дим, що здіймається
Над картопляним полем Донеголу,
Коли селяни землі каміння
Спляють бадилля своїх картопляних снів.
Я – солоний присмак вітру
Буремного дня ірландського літа,
Я – руда чуприна ірландського хлопчини,
Що думає про сонце
На землі графства Арма –
Землі, де крім пострілів
Немає нині іншої музики,
Де діти малюють на стінах
Людей з рушницями,
Де мрія про зелений
Листок білої конюшини
Зависає в густому повітрі
Кельтських сутінок Уладу.
Вирує холодне море –
Загусле ірландське море.
А ми все дивимось
У його далечинь
Вицвілими очима привидів.

Вдягнені у волосяницю

*«Коли вікінги у 870 році відкрили острів
Ісландія, вони не знайшли там нікого крім
кількох ірландських монахів...»*

(З історичних хронік)

У судний день
Візьму з собою вівцю.
Бо я теж пастух –
Подаруйте мені ножиці –
Замало мені кресала і терезів.
Стою на мосту
Поміж двома порожнечами,
Ангели всі в мантіях,
А я ногами босими
По дерев'яному кістяку переправи.
Зважуйте наші гріхи, зважуйте!
Промені чорного сонця
Перстами вказівними
Для цієї юрби нескінченної.
Дозвольте мені хоча б затесатися
Поміж ірландських монахів,
Що бредуть у мовчанні самотників
У свої важкі ряси вбрані.

Пам'яті Шеймаса О'Гіні

*«Між пальцями трьома таїться
Перо моє, немов рушниця.»
(Шеймас Гіні)*

Чому, коли викопують картоплю
З нашої важкої ірландської землі
Важкої, немов тягар усіх поневолених,
Бадилля, що палає на кволій ватрі
Селян, що дихають туманом
Пахне терпким віскі старого Коннахту?
Чому, коли визираємо у тьмяні вікна
Кам'яних хаток зморшкуватого Донеголу
Марно намагаючись побачити море
Те саме – Ірландське холодне море
На дні якого спочивають душі
Всіх хто на зеленому човні
Намагався осідлати зелених коней Мак Ліра
Бачимо тільки білий туман
Нашого майбутнього?
Чому, коли йдемо до Дубліна
Наша дорога завжди вкрита каменями
І то не камінцями, а брилами?
Нас все менше – тих, хто слухає скрипку
Під стукіт докучливих крапель ірландського дощу
Нескінченного як скигнення чайки
Над річкою Бойн – такою ж сумною
Як стара легенда про Конайре Мора...

Дублінський джаз

*«Неможливо перетнути Дублін не
наштовхнувшись на шинок.»*

(Джеймс Джойс)

Ліффі – це мажорна струна банджо
Натягнута між кольоровими дверима.
Хью*, одягни свій костюм смугастий –
Лінії нагадують перехожим провулків
Їх життя пришелепкувате.

Що шукав ти

У цих плямах фарби на полотні?

Ти знайшов спочинок у воді –

Бо вода це теж фарба – найкраща...

Недарма річка Поддл

Досі ховається –

Чи то від сорому,

Чи то від дивака Оскара**

Того, що казки

Писав своїми зболілими нервами.

Бернарде! А ти вмів грати на скрипці

Свого тата-алкоголіка?

Він принаймні знав,

Що шукає на дні келиха,

Що ховається в глибинах

Терпкого віскі,

І чому воно спочиває

Так довго в старезних діжках.

Бернарде***, чому ти постійно

Вигадував свою виставу

І уявляв, що існують твої глядачі?

Ти грав свою виставу для себе...

Тільки для себе...

Навіщо?

Примітки:

* - маю на увазі Хью Лейна (Sir Hugh Percy Lane) (1875 – 1915) –

дивак був ще той...

** - коли про нього говорять, то завжди згадують за що його посадили, а про його неймовірні казки ні гу-гу...

*** - я справді не знаю, чому він все життя грав вар'ята. Ну, не знаю і все! Ірландцем він був та й годі...

Хотів назвати вірш "Snagcheol Baile Atha Cliath" але передумав...

Руда чуприна Сонця

*«Цвіте навколо верес,
А меду не п'ємо...»
(Р. Стівенсон)*

У Дубліні дощ:
Літній і сумний –
Піснями ірландських пастухів
Пестить траву мокрими руками
Вічності.
Недарма люди,
Що живуть на цих пагорбах
Плутають його з піснею.
І забувають,
Де закінчується дощ,
А де починається пісня.
Земля, що пам'ятає занадто багато,
Трава, що навчилася забувати
Шовкові літери книг
Вдягнені в шкіру рудих биків,
Що звикли блукати пагорбами,
Які ховають
у собі минуле,
Яке для веслярів трави
Лишається зримим,
Більш реальним,
Аніж промені Сонця,
А воно теж ірландець рудоволосий*.
Камені ковтають тисячоліття
Разом з юрмами землеробів,
Які несли свої мрії
Через хащі жорстоких легенд.
Руді сини королів!
Вони пливли у потойбіччя
На кораблях з потріпаними вітрилами,
Вони мріяли про справжнє,
Вони міряли землю довгими мечами,

Вони міряли час піснями,
Вони сонце бачили
Таким же рудим і патлатим
Як чуприна дивака Кондли мак Конна**,
Який думав що потойбіччя
Більш казкове, ніж оце сум'яття,
Оцей вихор кланів,
Воїнів у картаті тканини загорнутих...

Примітка:

** - Кондла мак Конн – йдеться про Кондлу Рудого (він же Кондла Черлений) – сина короля Ірландії Конна Ста Битв. Він побачив жінку з сиду з країни Тір Нам Бо – Країни Вічноживучих і був настільки зачарований цієї жінкою і тією країною, що стрибнув у їхній корабель і більше його ніхто не бачив.

* - щодо Сонця, то я перебільшив, звісно.

Мій кілт

Кожен клан у гелів має свій візерунок і поєднання кольорів для кілта, свій тартан. Кольори нашого клану – сірий, брунатний, синій та темно-червоний. Я згадав про це і написав таке:

Мій кілт
Картатим візерунком
Нагадує мені про історію
Мого гордого клану.
Його кольори пожухлої трави
Та холодного вітру,
Осіннього моря
Та загуслої крові
Пролитої за свободу ірландцями –
Жителями зелених пагорбів.
У кольорах мого кілту
Терпкі пісні уладів,
Тужлива музика сідів,
Гіркі слова скел,
Осінні барви самайну,
Вогні свята Тари,
Мудрі таємниці Коннахту
І веселі віршики Мунстеру,
Сталь мечів Уладу,
Камені Гори Королів,
І сама Доля –
Моя вересова Ірландія...

Крімтан Мак Фідах

*«Барди Ірландії співали про те,
що якщо доблесний муж хоробрий в битві
і небагатослівний у хвальбі,
то в його жилах тече кров гелів...»*

(Скела «Битва в Тальтіу»)

Надворі весна – час радості, але я споглядаючи квітучі вишні чомусь думаю про сумного короля Крімтана Мора МакФідаха та про людей, що померли оплакуючи його.

Отрути повний келих у руці сестри.
Король, мудрець сумний, філід –
Ти так невчасно вийшов з гри,
Яку чомусь життям назвав друїд.
Твій гейс простий – не домагайтесь слави
Ти не жадав ні трону, ні корони
Ти їх прийняв як непотрібний дар.
Коли в крові палахкотів підступний жар,
Ти пізно усвідомив зраду.
А був самайн – ірландці гнали стадо
В зимові стійла. І ділили урожай.
А ти покинув тіло і летів в ирай
Чи то у сід. Що думав ти в ту мить?
Що думав ти – король могутньої держави –
Ірландії? Про що ти жалкував?
Які страшні епохи ти передчував?
Про море? Кораблі? Про кинуті фортеці
В чужій землі? Чи про чужинців
Які покору принесли як данину?
Чи про Ірландію, як нині чужину?
Чи може просто: «Цей самайн
Мені не пережити. Я порушив
Свій гейс. Одне лише – свій гейс...»
А був самайн – друїди ворожили
Кидаючи в багаття кістяки і жили
Офіри...

Дерево на пагорбі

«І тоді зібрались ірландці на свято бика. По звичаю, на цьому святі вбивали бика, один з мужів наїдався м'ясом досита і пив відвар, а потім над ложем цього мужа казали слово правди. І кого випадало йому побачити у сні, той мав стати королем Ірландії.»

(Скела «Руйнування дому Да Дерга»)

Гарячий чайник моєї юності –
Заварю в ньому міцну каву емоцій,
Щоб не лишались вони
Лише спогадами кавової гущі
На дні горнятка білих віршів.
Буду пити ароматний напій Сходу
Лише з білої порцеляни –
Білої як моя борода
Старого монаха-відлюдника.
Серед старих речей минулого
Серед книг з шкіряними палітурками,
Які давно ніхто не читає,
Які важкими каменями
Котилися з вершини Істини,
Серед слів навіть зміст яких
Забутий людьми залізних печер,
Шукаю сліди прочан
На старій стежці кельтів.
Тільки вишня на пагорбі
Щороку
Білими пелюстками розуміння
У мій келих наповнений
Краплями з усіх джерел Ірландії
Ароматом моє сумне життя
Наповнює...

Пагорб тихого вітру

*«Дивися: дорогам немає кінця, немає душі притулку...»
(Вільям Батлер Єтс)*

У лісі в який ніхто не ходить*
(Навіть їжаки оминають його)
Знайшов кущ дикого агрусу
З терпкими ягодами п'яматі.
Терпкими, як пісні поета,
Що співав на тризні Крїмптана МакФідаха**.
У цьому лісі луна
Марно чекає на подорожнього
Тільки мені - самотнику
Криком грифа пророчить
Густе вино забуття у чаші тесану з каменю.
Граю самотньо
На скрипці ірландського літа
Чорному круку Коннахта
Веселу мелодію про смерть.
У мої сопліці вітри гір
Чи то зелених пагорбів,
У моєї скрипки давно обірвані струни.
Я самотній музика. Неприкаянный
Як кристатий капелюх шанахі.***
Грав би вухастим зайчикам
(Що стїбають в історію
Куцохвостими повстанцями)
Якби вони в ліс вічного смутку
Прийшли...

Примітки:

* - такий ліс справді є. Я не вигадую. Але не ходіть туди.

** - це був король. Справжній король...

*** - у шанахі кожна річ самотня. І капелюх теж. Чому майже всі шанахі носять кристаті капелюхи – не знаю. Один шанахі – носив картуза. Але він помер. Не картуз, звісно, скрипаль...

Колюча вовна

« - Для кого майструєш ти одяг строкатий?

- В яскравий плащ я одягну печаль...»

(Вільям Батлер Єтс)

Моя вдова

Сплела мені светр

Колючий як кущі вересу.

Моя вдова

Постелила мені постіль

З білого туману.

Моя вдова

Зварила мені грог

З терпких ягід терену.

Моя вдова

Навіть не знає

Що цей зелений пагорб

Став моїм темним домом,

Що я блукаю кожної ночі

Нетривкою тінню

Берегом холодного моря

Слухаючи одвічну пісню

Невгамовного західного вітру.

Уже ніхто й не пам'ятає

Чому Ірландія

Стала країною смутку

І чому добровольці

Мусять щоночі блукати

Шукаючи листя шамроку...

Зелений капелюх

*«...і буду серед зелені трави збирати у долоні,
Аж доки час Страшного Суду не настане,
І срібні яблука блідого місяця оповні,
І золоті плоди яскравих сонця ранків.»*
(Вільям Батлер Єйтс)

Написано 17 березня - в День святого Патріка.

Вдягну свого зеленого капелюха,
Прикрашу чорний плащ буднів
Триєдиним листком шамроку –
Запашним і розділеним
На три частки буття –
Сон, реальність і потойбіччя.
Буду слухати скрипку
Старого, але веселого шанахі,
Що грає прямо на вулиці
Про росу туману та брудне старе місто,
Про живу воду в келиху
І гірську дорогу в Дублін,
Що вірить – життя не даремне,
Що вміє веселитись коли всім сумно,
Що вміє плакати коли всі сміються.
Йду вулицями серця,
Містом з терпким присмаком віскі.
День зелених думок –
Навіть моя сива борода
Стала зеленою –
Я повірю, що мій острів весняний.
Нехай моя весела віра
Лише на день...
Але все таки...

П'ятий Маннанан

*«...А було в Ірландії споконвіку
всього чотири Мананнана,
що жили не в один час.»*

(Скела «Сватання до Луайне і смерть Атірне»)

Емайн Маха. Її холодні камені
І зелені пагорби журби
Співають все ту ж пісню
Хвилями запашної трави,
Що і в часи Еохайда Мугмедона
Та його гордих синів –
Бряна, Айліля, Фіахра, Фергуса
та Ніла – короля королів,
Якому сама Влада
Подала воду з криниці вічності
Наповнивши глек пам'яті
Явившись мисливцям епохи,
Що заблукали у нетрях буття
І старою потворною,
І прекрасною дівчиною.
Суха гілка тису
Посеред оберемку хмизу –
Це твоя забута легенда
Країна Трилиснику
І Священного Каменя!
Я друїд-коваль віщую
Знаками мальованими
На білому камені Улада,
На підвалинах дому Дінн Ріг:
З білої піни хвиль
Прийде на землю Ірландії
П'ятий Мананнан –
У променях слави
Вісником Волі.

Тепло згаслого вогнища

*«Біда так тяжко пише мною.
Так тяжко мною пише біль...»
(Василь Стус)*

Якось я ночував на пустельному березі океану біля скель Коннахту. Я слухав цілу ніч хвилі, які шуміли важко і тривожно. Місяць був якийсь неприродно блідим і сумним опудалом неба. А мені все згадувались давні легенди про феніїв та про королеву Медб. І тоді я написав таке:

Місяць – це білий кіт Космосу.
Чому його муркотання
Таке сумне і тривожне
В ці ночі холодні та вітряні?
Чому така тиша
На кам'яних сторінках
Важких ірландських дольменів-книг?
Чому замовкли вони коли
Кожне слово літописів
Волає поглухлим нащадкам?
А кожне слово легенд болить?
Споглядав картини Ван Гога –
А там сонячно.
Слухав музику старого лісу –
А там безодня.
Зберу я оркестр з білочок та їжаків,
Зайчиків та дошу
(Бо зайчики то діти літньої зливи).
Нехай їх мелодія відкриває вікна
Маленьких королівств Ірландії.
Давно полегли воїни мого клану
Приходять тінями до згаслого вогнища,
Де вуглини останнім теплом
Нагадують, що зима це сон розуму.
Розкажу їм про Гогена –

Він теж нетутешній,
Він теж втік від буденної сірості
У неіснуючий світ рудого кольору.
Хто скаже мені:
Чи є щось на світі безглуздіше
Нелогічніше і недоречніше
Ніж історія моєї Батьківщини
Нещасної?

Високе

*«Слабкий голубиний грім гримів мені в Семи Лісах...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Вони будували вежу зі слів.
Ніхто не знає навіщо.
Ніхто не знає чому.
З цих маленьких «чому»
Вони місили цеглу віри
Для храмів свого тіла.
Народи, що зникли як тінь,
Де шукати мені ваші сліди
У темних закутках
Людської свідомості?
Народи, від яких лишились
Одні назви і слова,
Що обпікають сухий рот.
Народи, що відчували
Тілом своїм залізо мечів.
Народи, яким заборонили бути
Приходять до мене у снах...
Їхні пророки і віщуни
Лишають по собі візерунки
Які гаснуть як свічка
У спаленій дерев'яній церкві.
Вони шелестять як книги
У яких зітліли сторінки,
Як манускрипти,
Якими топили грубки
Та вогнища інквізицій
Істоти з вузькими лобами
Та каламутними очима.
Хто згадає про ці племена,
Про людей минулих часів
Коли я теж піду у Ніщо?

Біле і зелене

*«Бо все, що ранок збереже
Від зайця що на схилі спав
Трави зім'ятий слід...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Колись у Богом забутому селищі Коннахта одна сива бабуся розповідала мені легенду про Шовкового Томаса. Я подумав на мить, що її біле волосся нагадує шовкову стрічку і що минуле насправді не минає. Потім я слухав вітер, який шумів у верховітті старого ільма і написав таке:

Одягну на своє тіло
світанок замість одягу
Повірю на мить,
що білий день –
це жменя горіхів
які лускає патріарх друїдів
а життя це листяний ліс
в якому заблукав шелест,
в якому час пряде вухами
сірим зайцем епохи.
Граб та берест -
дерева тужливого ренесансу
ваші арфи зелені
грають реквієм
Бріану Уа Нейлу –
Останньому королю Ірландії.
Білі постаті
ступають босими ногами
по синьому моху...

Примітки:

Шовковий Томас – Томас Фіцджеральд, що очолив повстання в Ірландії в 1534 році. Страчений в Тауері після поразки повстання.

Бріан Уа Нейл (Brian Ua Neill) – останній верховний король Ірландії. Спробував відновити незалежність і єдність Ірландії у 1258 – 1260 роках.

Дикі гуси

*«Понад усе сіди шанували плуг, сонце та лісовий горіх...»
(Скелла «Війна з фірболгами»)*

Вітер з океану
Холодним віскі
У мій дірявий келих.
Роса на траві
Як сльози Ірландії –
Старої вдови.
Біля білого каменю
Якому поклонялися
Люди мого клану,
Тінь мертвого короля Кормака*
Загубила мішок з туманом.
Отож ми і журимось
Збираючи з того туману росу** ...
Країна холодних каменів
Країна сумних пісень
Країна п'яного вересу
Країна гордих королів
Країна червоної охри
Країна...
Де ти?

Примітки:

* - мається на увазі Кормак макАрт (Cormac macAirt) (204 – 244)
– верховний король Ірландії, онук короля Конна Сто Битв (Conn Cetchathach) (116 – 136).

** - натяк на давню ірландську пісню «Роса туману», яка стала гімном ІРА.

Стоптані черевики

*«Одного разу мене побачив рудий вовк
Коли я йшов своїм шляхом...»
(Рігведа. Гімн «Місяць у глибині води...»)*

Хотів показати
Своїм черевикам стоптаним
Богом забуте село
Серед пагорбів загублене
Старої сумної Ірландії.
Аромат гербати.
Занесло мене снігом
У краю без доріг, лише
З кам'яними стежками
Які всі ведуть до Дубліну
(Даруйте за каламбур).
Гріють небо легенд
Самотніми вогнями
Сумні люди
У картатих кілтах
Кольорів клану вогню...
Над хатками
З дикого каменю
Комини курять невідомістю.
Ми теж
У порожнечі розтанемо
Як цей дим...
У дзеркалі своєї душі
Бачимо дивні тіні...
Зимові дні.
Холодне сонце.
З океану вітер
Сирий та недобрый...

Дні і ночі

«Коли Фінн дізнався, що йдуть вороги Ірландії, він закликав до себе сім загонів феніїв, і вони зібрались на Білій Горі.»

(Скелла «Гел і Гредхе»)

Кельтські міти присмаком кави
Гіркої та гарячої
Обпікають думки та спогади,
Що теж є думками
Тільки осінніми.
Легенди про феніїв,
Про Кредхе та Конна Крітера
Приходять до мене тінями.
І тільки Місяць
Поглядом сновиди
Зазирає у вікно ночей
Часу мого безсоння,
Моїх болісних спогадів,
Темних лісів рукописів.
А жовтень так само нещадно
Обтинає життя дні –
Бородатий кравець
Кроїть саван із шовку жовтого
Холодними ножицями
Вітру осіннього,
Уриває нитку годин,
Хвилин мереживо.
Перо та папір. І чорнильниця.
Старий кіт намуркає
Сюжет новели
Про героїв,
Що зникли як сон...

Чорний камінь в руках

« - Хіба тут є дорога?

- Дороги немає, зате близько.»

(Ясунарі Кавабата)

Камбрія. Твоє небо похмуре.
Камбрія. Твоя ніч найчорніша.
Камбрія. Копальні вугільні.
Камбрія. Шахтарі і журба.
Камбрія. Тінь у безмісячну ніч.
Легенда силурів, слід короля.
На чорній стіні
Я малюю весну
Вуглиною – як безодні чорною
Біля старої копальні
Чорним по чорному
Малюю квіти горобини
Священного дерева гелів
Під небом сірим
Згадую, згадую, згадую
Дивні пісні кельтів.

Примітка:

Написано в м. Аберістуїт у 1954 році. Авторський переклад з кимри.

Настанова шамана своєму синові

*«Бджоли без радості тягнуть з долин пилок,
Вівці й олені ідуть все далі в гори,
Лише мураха бенкетує на славу...»
(Скелла «Народження Фінна»)*

Коли твоє плем'я виходить на стежку війни,
Коли шаман чи друїд, чи жрець, чи брахман
Жертву приносять чорному каменю смерті –
Лань ясночолу в офіру, орла і змію,
Коли стріли збирають у сагайдак своїх мрій,
Гострять вістря списів і мечі своїх сил,
Небо байдужим оком споглядає пристрасть ловців
Дичини з твоїх снів, оленів з твоїх пісень,
Торкнися кори високого явору, листя збирай
Цілий жмуток – з бересту, грабу та клену
Гілку зірви бересклету та корінь копай ялівцю
Вогонь розпали та дим ароматний богам подаруй!
Танець вовка біля святого вогню на вершині танцюй!
Бубон звучить над долиною Синьої річки
Стадо зубрів біжить у ліси потойбічних рівнин,
Білка шишки збирає тільки з ялиці Білого Неба,
У водоспаді стрибає лосось і вогонь тріскотить
Чуючи клекіт орла з плямистими пір'ями хмар...
Тіло мужів розмалюй чорними й білими смугами,
На ланітах й раменах черленим познач знак вогню,
На обличчях жінок намалюй знак води – синім і жовтим –
Знак Сонця й Світанку. Й протяжно співай
Під бубен пророчий – завтра мисливців вести
За хребет Чорного Крука, де на галявині Мертвих Дерев
Землю поїти мужі будуть водою кольору охри.

Майстрування човна

*«До мосту Малинових Горобців
Іду по суцільній траві...»*

(Лю Юй Сі)

Падають жовті листя думок
З дерев осінніх – старих філософів.
Ріка часу замерзне невже,
Коли в цей світ людей дерев'яних
Прийде зима з безодні Космосу
Біла як матінка-смерть?
Каченята – думки дивака-поета
Хлюпочуться в тій бистрині хвилин.
І ніхто не вірить, ніхто,
Що все, навіть часу ріка
Може стати твердою як криця,
Нерухомою і важкою
Як лісоруба сокира.
Я майструю човна
З ільму та шкіри бика
По старому малюнку книги монахів,
Шию вітрила з торішнього листя
Давно засохлого дубу
Під яким ще друїди
Приносили жертви своїм
Богам божевільним.

Майстрування човна

*«До мосту Малинових Горобців
Іду по суцільній траві...»*

(Лю Юй Сі)

Падають жовті листя думок
З дерев осінніх – старих філософів.
Ріка часу замерзне невже,
Коли в цей світ людей дерев'яних
Прийде зима з безодні Космосу
Біла як матінка-смерть?
Каченята – думки дивака-поета
Хлюпочуться в тій бистрині хвилин.
І ніхто не вірить, ніхто,
Що все, навіть часу ріка
Може стати твердою як криця,
Нерухомою і важкою
Як лісоруба сокира.
Я майструю човна
З ільму та шкіри бика
По старому малюнку книги монахів,
Шию вітрила з торішнього листя
Давно засохлого дубу
Під яким ще друїди
Приносили жертви своїм
Богам божевільним.

Вітер і крик

*« - Чудово тут, - сказав Тадг. – І щасливі ті, хто живе на цій землі. А тепер витягайте корабель на берег і сушіть його.»
(Скелла «Тадг на островах Мананнана»)*

Написано в соборі Святого Патріка під звуку органу.

Вітрила моєї свідомості
Напнуті над кораблем мрій
Несуть моє тіло
По крижаних пустелях реальності
У порожнечу Великого Звільнення.
У тихих сутінках слухаю Баха
Під небом чорним готичного храму.
Кожне місто це теж океан думок
На човнах віршів і каравелах книг
Попливу за обрій...
Чи то хвилі чи музика
Гойдають мене у цій нескінченності снів,
У цій кавалькаді дерев-прочан,
Мій одяг-тіло важить менше піщинки
Про яку говорив Будда,
Яку вітер носив по тій пустелі,
Де блукав мовчазний Христос,
Якою вихор бавився як дитина м'ячем,
Яка сама є Всесвітом,
Каменем наріжним Землі,
Уламком гори Сумеру
Якорем Ковчегу плинності.
Літаю щоночі над старим Дубліном,
Над зеленими пагорбами Ірландії
Білою совою сучасності –
Птахом замшілого лісу
І вересового стогону...

Дзеркало осіннього вітру

*«Ліхтар в саду.
Скільки разів він ладен був згаснути!
Скільки разів...»*

(Йоса Бусон)

Осіньна трава
З чисто бурбонським спокоєм
Шепоче мені – такому ж вицвілому
Про епоху мовчання та фарб густих –
Про часи Генріха Восьмого.
Як хочеться у прозорій непотрібності
Дзеркало на вулицю виставити,
Щоб його перехожі сахалися,
В душу свою потріпану зазираючи.
Як хочеться підосви черевиків своїх
Сонцю іронічному показувати
Хай з мене старого насміхається –
Весь світ обходив шукаючи
Чи то істину чи то тінь її,
А знайшов журавля білого
Такого ж як сам сивого.
А в провулках сміються юродиві,
А будинки як сніг загублені,
А люди як сновиди зачаровані,
А діти небом заколисані,
А книги на смітник пожбурені,
А я все у вікно дивлюся
На вас – перехожі і привиди...

Сад каміння і тіні

Старий ірландський сад,
Тут каменів більше ніж дерев,
Тут квітів менше ніж моху і трави,
Тут журби і спокою більше ніж радості.
Кам'яна огорожа легенд
Про щось темне шепоче
Старому щуру, який нюхає
Холодне повітря осіннього дня.
Тут садівник пошерхлими руками
Бере щоранку заступ рукописів,
Тут яблука терпкі, а терен солодкий,
Тут завжди тінь у глухих кутах його.
І тільки вітер з моря...
Тільки він...

Загубивши годинник

Коли чорної оксамитової книги
Відчуєш важкість у своїх долонях,
Коли всіх озер Ірландії
Не вистачить вгамувати твою спрагу,
Коли туманом
Накриєшся як шерстяною ковдрою
Пошитою з сивої вівці часу,
Коли осіння роса зітхання
Тобі буде здаватися вином снів,
Коли почувеш
Як західний вітер грає на скрипці,
Коли темряву ночі ти будеш пити
Як терпке віскі з давнього Коннахту,
Коли весела музика Ленстера
Буде сіяти в душі журбу,
Коли по квітучому вересу
Будеш ступати нечутно,
Коли чайка кольору надвечір'я
Розкаже тобі про старість Ойсіна,
Коли ти почувеш
Голос замшілого дольмену, Тоді...

Два слова і три літери

Моєму батькові – Патріку Маклеху, що загинув під час Великоднього повстання 1916 року в Дубліні присвячую. Щиро. Кажуть, що коли він впав на бруківку вражений англійською кулею останніми його словами були слова: «Óglaigh na hÉireann... Sinn Féin...»

Ми вміємо кепкувати
Коли в очі дивиться смерть,
Ми вміємо бути байдужими
Коли ураган все руйнує вщерть.
Ми вміємо лишатись спокійними
Коли вбивають нас.
Ми з дивним спокоєм споглядаємо
Рев океану, вихору свист та іконостас.
Ми звикли до пожеж
І на згарищах новий будувати світ.
Наша музика весела і безтурботна
Коли доля жорстока зриває цвіт.
Нас не хвилюють нестатки і негаразди
У бідності ми знаходимо втіху,
У своїх нещастях – тему для жартів,
Під шибеницею – причину для сміху.
Ми вміємо спокійно милуватися
Росою туману і цвітом вересу.
Спокійно слухати спів скрипки шанахі
І стогін банші з чорних боліт.
І тільки два слова
І три літери
Змушують наші серця
Калатати шалено
І вилітати з грудей в небо:
«Ми самі», ІРА.

Джентльмени старого міста

Чому я такий джентльмен?
Маже такий самий Як святий Патрік.
Чому сонце дивиться
Таким байдужим оком еретика
На меланхолійного пса міста,
Який вітає світанок в Даун-тауні
Нудним філософським трактатом?
Іржаві дахи будинків історії
Як палітурки книжок квакерів
Грають на саксофоні
Чорних п'ятниць безхатків
Невеселі Сократа мелодії.
Тома Аквінський –
Щоденний візитер.
Приходить до мене з дзеркала
У чорній сутані теософії.
Пригощаю його кавою
В гіркому присмаку якої
Пожовані сторінки Апокаліпсису.
Якщо дзвін гуде лише
У твоїй свідомості,
Якщо парастас править
Старий кипарис кладовища,
Де греки сплять і чекають
Слушного часу,
І небо мовчазним псалмом
У твої вікна відчинені –
Слухай! Миші на горищі –
Шурхіт.

Кам'яний трамвай

Тінь півонії

*«Склянка годин Глибоко закопана в тіні півонії...»
(Пауль Целан)*

Коли падолист довершується,
Коли хризантеми стають скляними
Й крихкими,
Наче спогади сивого зайця,
Якому в голові все осінь –
Заметіль жовтого листя,
В яке ховатись і спати (як Сонце),
Коли вогкість стає колючою і яскравою
(Не забудьте вмикнути зірку оцю –
Найближчу, тому сліпучу:
Ви – знавці нескінченності),
Отоді й згадується
Усе закопане в тіні півонії,
Не тої що залізна і довгою своєю шиєю
Нагадує більше жирафа,
Аніж китайське запашне літо
(Чай),
А тої яка губить пелюстки –
Так тихо й спокійно,
Як бородатий поет-волоцюга
Губить свої недоречні спогади.
А може то і не спогади,
А може то легкі човни,
Що ковзають хвилями
«Мезогейос Таласса»,
Човни в яких весла
Тесані з кипарису,
А вітрила зіткані арахнами
З синього льону.
У тій тіні півонії
Сховано сліди волохатого Часу:
Його скарб блискучий –
Шматочки хвилин,
Які він поскладав до глечика –
Не нами зліпленого.

Плащ пошитий з дощу

*«Розпростер своє небо,
Що відривається
Від останньої
Нитки дощу...»*

(Пауль Целан)

Краще пошити собі прозорий плащ
З ниток осіннього дощу холодного,
Аніж майструвати для себе плаху
З дерева крислатого пізнання добра і зла.
Краще бути схимником і мовчальником
Сумного вчителя Падолиста –
Монаха готичного кляштору осені.
З ниток дощу плете мені сумна пора одяг,
Бо я подарував свій светр солом'яний
Мавпі білій з сумними очима –
Німому свідку снігу лапатого.
А потім я вдягну дерев'яну сорочку –
Коли осінь стане нестерпною,
Коли дерева прийдуть гостями здивованими
У мою хижку кам'яну і холодну,
Коли розкажуть мені про марне чекання
Пори сонячної анемон білих,
Коли Бог зажурений мені подарує
Свої сині повітряні капці і нагадає про дощ –
Такий же шовковий, як дорога у степи загірні.
Краще я піду в темряву тиху і темно-синю,
Ані ж буду слухати марні крики чапель –
Сірих птахів чекання.
Зазираю у воду прозору –
Воду передчуття зими:
Виглядаю там одкровення
Того – незнаного і небаченого...

Вир готичних літер

*«Глухо вирує вона, підступаючи до горлянки
Тих, хто несе між ребрами вуглину бажання,
Гукнути криком її і кинути в небо...»*

(Еміль Верхарн)

Кам'яне крилате дерево
Виросло в саду обітниць
Міщан-монахів міста Кляштор.
А ви ще питаєте,
Чому вони вдягнені в чорне –
Всі, навіть діти, навіть повії,
Навіть кондуктори перукарень.
У цьому місті горобці не цвірінькають,
А співають хорал Судного Дня –
Наче не горобці вона, а лелеки
Чорні, як готичні літери
Писаря щура-бургомістра.
Над містом вир газетний історії,
Вир пліток і марень похмурих ліриків,
Пісень клошарів з потріпанними акордеонами,
Криків глашатаїв на ринковій площі.
А двері всі зачинені,
А вікна сто років не миті,
А фіранки з сірої мішковини,
А миші вночі йдуть споглядати
Місяць,
Що зипає оком kota хижого
На крилате кам'яне дерево,
Що росте й росте (бо місто),
Серед площі Закоханих Сажотрусів.

Хаос і світло

*«Великий крик Кинутий хаосом світлу»
(Еміль Верхарн)*

У колодязь старого міста
Темного, наче ніч у задушній сельві,
Затхлого, наче нотатки конкістадора,
Я занурюю дерев'яне відерце.
Відерце сонця.
А ви питаєте, що там намальовано
На його округлій поверхні:
Чи бодай хтось, бодай безкрилий
Намалював стигле яблуко
Чи може плямистого птаха
З гострим дзьобом
І сутрами Далай-Лами
У пазуристих лапах.
У залізну скриню нетутешнього міста
Я ховаю свої фобії
Порізані на кавалки ножицями історії,
Я ховаю дитячі іграшки
Якими бавився мисливець Ернест
Коли жив дитиною на березі озера.
А ви ще питаєте, чи то зайчики,
Чи то може клишоногі ведмедики,
Чи просто слова самогубця-батька,
Чи старий ніж іржавий,
Яким різали хліб на тісній кухні,
Чи думки божевільної матері,
Чи просто хмари над озером Мічіган
І містом цибулі дикої.
У мідну чашу чужого міста,
Завжди не нашого, завжди ворожого,
Я наливаю вино журби:
Пийте його каламуть чорну,
Розливайте його краплями
На клумби, де ростуть гладіолуси –

Квіти меча й Колізею,
Напоїть ним
Хвору жебрачку совість.
Може це буде доречно.
Може.

Коса Береніки

*«...Коса Береніки,
Тут-таки, - я заплітав її,
Я розплітав,
Я сплітаю її, розплітаю.
Я сплітаю...»*

(Пауль Целан)

Коли мені бракувало зашморгу
Для нірвани солодкої,
Я зробив його з коси Береніки:
Як приємно тою косою вдушитися,
Зависнути на тій косі,
Сунувши в неї шию,
Між Землею і Небом,
Між солов'ями і рибами,
Між мовчанням і зорями.
І то байка, що до коси
Причеплений якір,
І Береніка русалкою
Зображає човна-бригантину:
Тільки не дерев'яну
І не вітрильну,
А бригантину плоті.
Береніко!
Твоє корабель-тіло
Може виявитись плахою,
А може – тропічним островом
Між Раком і Козерогом,
Островом, що поріс гевеями та мандрагорами
Беладоннами та орхідеями,
А може виявитись кипарисовим пустищем –
Тихим, безвітряним,
Де приємно спочивати у затінку.
А я все плету її косу нескінченну,
Плету-заплітаю
Не помічаючи,
Що вона кольору порожнечі.

Дерев'яний він

*«Ким
Ким було те
Плем'я, те замордоване, те
Чорно зависле в Небі?»
(Пауль Целан)*

Люди-колібрі
Проколюють собі вуха
Кавалками зеленого дзеркала.*
Він називав кішку потопельником**,
А сам споглядав вербу щовечора,
Зелені листя її бачив човнами
З країни туманної Алєгорії.
Його цікавило:
Якого кольору центр мішені:
Тої самої мішені,
Яка зроблена з серця.
А люди-колібрі
Все махають крилами,
Все лишаються над квітковими гніздами,
Все будують-витесують
Собі човники:
Навіщо ж їм плавати,
Якщо літати вміють?
Чи то вони знають, що не кожен птах?
Чи здогадуються, що птах кожен?
Отої ріки Що?
Він – весляр клишоногий***
Любив дивитися в Небо,
А Небо любило дивитися
В очі плаского озера Сторч –
Озера без очей****.
Він любив розмальовувати паркани,
Купував у п'яного гендляря блискавки
(Але тільки серед горобиної ночі)
І з блискавок тих майстрував собі паркана

Навколо хати, яка згоріла
Ще в часи короля Одоакра*****.
Його півень давно став католиком,
Шкандибав щонеділі до кошцьола*****,
А він... А він...
Змайстрував клітку для людей-колібри,
Цілував сухе дерево,
Все чекав, що воно розквітне.

Примітки:

* - з кавалків зеленого дзеркала можна зробити ножі і краяти ними хліб.

** - не тільки він, Микола Гоголь теж.

*** - Чингісхан теж був клишоногим, не тільки дерев'яний він.

**** - Небо взагалі любить дивитися.

***** - в часи короля Одоакра згоріла не тільки ця хата. А ще багато чого...

***** - не Святої Ельшбети, ні.

Пізніше троянд

*«... То тягарець,
Що стримує порожнечу,
Яка йшла разом з тобою...»
(Пауль Целан)*

Пізніше троянд – трава,
Бо квіти цих зірок-пишнот
Надто важкі для кузні:
Для молоту Всесвіту.
Після троянд – чорні айстри.
Ти хотів дихати
Порохом згаслих зірок,
Хотів дізнатися правду,
Що серце твоє – чорнильниця
В яку занурює пера
Зів'яла красуня Ніч –
Ця черношкіра Сапфо,
Ця мовчазна кіфара
Майстрована з евкаліпту,
Що обгризений наче Місяць
Волохатими коалами Меркурія.
Налию в чорнильницю свого серця
Замість соку бузини ртуті,
Нехай пише ця поетеса-чорниця Ніч
(А ви думали – хвойда. Телепні.)
Свої отруйні сонети
Про хвилини й години,
Коли нас вже не буде
За цим дерев'яним столом одкровення,
Біля цього ялинового ящика «сьогодні»,
Біля цього пустища вересового,
Якого ми ненароком
Назвали Вітчизною
.....
Пізніше зелених троянд – чорні.
Пізніше чорних троянд – айстри.
Осінні.

Серце темряви

*«Під склепінням мечів
Умостилося тіняви
Листозелене серце...»*

(Пауль Целан)

Серце темряви
Стугонить в глибинах заліза,
Чорним зайцем стрибає в безодню лісу,
Проростає венами-папоротями
Серед хащів
Над якими завжди гримить гроза:
Синє, наче крило ворона –
Холодне серце темряви
Пульсує незаними землетрусами
Чужої землі, не нашої,
Не для наших очей створеної
(А нам повертатись)
(А нам зозулями в порожнечу
Вогкого лісу страху кричати)
(А нам сіяти замість зерна зуби
Ясонами голорукими, босоногими
Та голорєбрими)
(А нам стежку шукати і не знаходити),
А серце темряви дзвоном
Замість реквієму,
Замість литавр,
Замість.

Зворотня сторона готики

*«Всі шляхи до
Міста ведуть.
Там
З туману і диму,
Громадячи над ярусом ярус,
Наче з безодні снів,
Місто встає...»*

(Еміль Верхарн)

На зворотній стороні готики*
Венеціанське свічадо.
Зазирає в нього дивак Леонардо,
Бачить старого дожа Мікеле Стено –
Такого ж флорентійського мрійника,
Як капітан галери «Сан-Пауло»,
Що міряв Адріатику ліктями
І шкірою вужа смугастого,
Зловленого в Гілеї Скіфській.
На зворотній стороні готики
Світанок островів
Синіх Азорів у хвилі замріяних,
Мадейри вічного затишку,
Островів порцелянових,
До яких плисти-летіти
Людям черленого винограду
І човнів, як вітер легких,
І вітрил, як легені наповнених
Вітром прозорим, як скло Богемії.
На зворотній стороні готики
Білий птах замість почвари чорної,
Мармур замість дикого каменю,
Сонет замість мохів шепоту.
На зворотній стороні готики
Місто захмарного вітру,
Муроване Декарта цеглинами**,

З банями бароковими,
Поцятковене флорінами Медічі.
Готика – монета стара,
Стерта, наче черевики повішеного
Жебрака Арморіки недоречної***,
Сентиментальної як Джордано –
Володар одного полум'я****.
Монета – карбована з металу чорного,
Важкого як хмара тисячоліття,
На зуб пробувана самим Томасом*****,
Бавиться з нею в орлянку Дід*****.

Примітки:

* - добрий шмат історії Ірландії – це суцільна готика. У нас вона раніше почалася і пізніше закінчилась. Чому – не знаю.

** - а він мурував не тільки епоху бароко.

*** - Арморіка стала недоречною ще в часи неоліту.

**** - насправді він не був володарем полум'я. Це було не його полум'я. Він просто злився з ним. Бо був теж людиною світла.

***** - Аквінським.

***** - це я його так називаю. А ви собі називайте його як хочете.

Крейдяне лезо

*«На крейдяних бескидах часу
Їм також зустрічаються леза...»
(Пауль Целан)*

Нанижую сонця
На ниточку майбутнього:
Доречне космічне намисто
На шиї Кібели-Галактики,
А крейдяні скелі
Моїх островів кельтських
Як леза:
Ріжуть плоть волоцюги Часу.
Мені колись дарували Вічність,
А я запхав її до кишені
Мого пінджака твідового.
Вони досі там валяються
Хустинкою-непотребом,
Якою бородатий Бог
Витирав своє чоло втомлене.
Мені колись дарували безсмертя:
Якась дівчина
З Країни Вічної Юності,
А я його наче плащ чорний
Повісив собі у хаті на вішалку,
І пішов пити чай заварений
На пічці вогню предковічного –
На грані вогню Всесвіту,
Що досі у грубці моїй палає.
Розкажіть мені Про Тір на н-Ог* казку,
Бо я по землі Ерінн** сивої
Тинятися вже втомився,
Черевиками своїми дірявими докучило
Мені топтати каміння Тір Конайлли
(Їм же боляче).
Мені колись дарували пісню:
Ту – заборонену, ту – недоспівану,

Що люди Фір Болг*** собі мугикали
Над скелями своїми останніми,
Свою землю назавжди втративши.
А я ту пісню собі в серце голкою,
Так і ходжу з болем навпомацки
По землі, де верес цвіте-заколисує
Мертвих дітей моєї пам'яті.

Примітки:

* - у нас в Ірландії цю країну чи то острів називають Тіг на nÓg або Тіг інна n-Óс. Мені туди давно вже час. Щось я тут з вами забарився...

** - можете писати Ерінн з однією літерою н – я не ображуся. У нас пишуть Éirinn.

*** - тільки не кажіть мені, що це, мовляв, «народ мішків» - це неправда. Це вигадки якогось монаха... Це народ (бога) блискавки. Ще примітка: у нас в Ірландії скелі складаються з пісковиків, базальтів, гранітів, вапняків. А крейдяні – це там – в країні Албанах... Що теж, зрештою, кельтська...

Повелитель мовчання

*«Даремно малюєш серця на вікні:
Герцог тиші Вербує внизу вояків у дворіщі...»
(Пауль Целан)*

Лицарям Судного Дня присвячую. Щиро.

Герцог тиші
Набиває свою порцелянову люльку
Сухими пелюстками
Черленої квітки папороті.
Повелитель мовчання
Шукає свої дідизни
Серед туманів найглибших ущелин
Гір сліпої імлі наших спогадів.
Герцог мовчання
Мурує свій замок
На вершині вічної криги,
Де бракне повітря
Для невгамовних птахів,
Для людей важкоступів,
І навіть для звуків
Бракне. Герцог тиші
Вербує солдат серед квітів ночі:
Енотери густих дурманів снів-лабіринтів
Серед тихих завулків
Міста, де живуть сумні люди,
І зроду не було трамваїв.
Князь тиші
Оглядає свої полки мовчазні
Понурих залізних жовнірів
Поглядом чорного ангела.
Граф безсловесної німоти
Закриває чорнильниці,
Перетворює пера в труху,
Рукописи в попіл, шепіт у тьму,
А нас у відлюдників.
Герцог тиші – повелитель мовчання.

Зелений плащ волоцюги

*«Шістьох я побачив навпроти опочивальні.
Вони мають золоте волосся і зелені плащі,
Що скріплені зі споду оливними фібулами.»
(Скела «Руйнування Дому Да Дерга»)*

Я хотів би сьогодні (дивлячись у синяву)
Або в майбутньому, або в минулому
Покласти до кишені іграшку-сонце
І босими ногами йти легкою ходою
Узбіччям Галактики (де порожньо),
(Де настільки порожньо, що здається,
Що це не простір, а шмат Нірвани,
Що це не я, а бородатий Будда,
Що це не Галактика, а Дерево Бодхі,
На яке повісили зірки-ліхтарики).
Я хотів би вчора (споглядаючи тіні)
(Серед тихої години минувщини)
Погладити кудлатого kota-муркотайла,
Якого чомусь господар назвав Часопростір
(Мур-мур серед мурів – пісня Вічності),
І хвіст який тягнеться в нескінченність,
А ви казали, що Всесвіт – це м'ячик
Яким бавляться діти-монахи
У кляшторі Вічної Невчасності.
Я хотів би завтра (слухаючи годинник)
(коли воно ще не стало «сьогодні»)
Зрозуміти, що вода прозора –
Її так багато у Всесвіті (такому закрученому)
І трохи в моєму горнятку (кава),
Що здається – навіть мені –
Неприкаянному:
Все наповнює аромат свіжості
І сама Порожнеча – це флуктуація свіжості
(Сопілка, що грає сама по собі).
А ви думали, що я апостол
Якоїсь дивакуватої віри:
О, як ви помилялися. Як...

Нічого крім темряви

*«... З отих часів, коли сховавши лють
Лягла руда під впертий молот
З отих часів, як дим зійшов над горном
Кує і править лева Терпіння
Над вогнем нестерпним...»*

(Еміль Верхарн)

А за вікном – нічого крім темряви
(Друже, ти гортаєш книгу,
А там: на чорних сторінках
Чорні літери Ночі),
Ти дивишся в Небо –
На полотно оксамиту
(З якого кат шив собі балахон) –
Там нічого крім темряви –
Чи то зорі згасли,
Чи то очі посліпли:
Тьма Ніщо нескінченного,
Там – за дверима світу,
Тут – за межею повітря,
Нічого, нічого, нічого
Крім Темряви. Шиють із неї шати,
Стелють тканиною Тьми
Постіль. Для сну.
Навіть яблукам Небуття
Нікуди падати:
Ні верху, ні низу –
Нічого крім темряви.

.....

А може хтось
Почувши крик птаха чубатого
Птаха хвостатого
Замовить собі в шинкарки
Темряву на сніданок.
Може. А може хтось
Зробить з тої тьми струни
І заграє нам пісню Вічності.
Таки в тому шинку –
Життя п'яного.

Погляди назустріч вітру

*«Але чому б тобі, хто все пізнав,
До нього не постукати, не кинути
Натяк на істину...»*

(Вільям Батлер Єйтс)

Грудневе сонце підсліпкуватим монахом
Зазирає в студені болота замшілого Тірону,
Білою сутанною бовваніє у лабіринтах
Монастиря наших сумнівів,
Читає більмами незрячих очей
Книгу ересі нашого дому-каліки,
Книгу з недоречною назвою «Людина»
З якої джентльмен Дарвін
Видер недоречні сторінки
І вклеїв ерзац-обкладинку
З поміткою «одруківки»
По завершенню тексту,
Який ніколи не буде дописаний
Кволою рукою старого паламаря-схизмата,
Що на руїнах Пергаму –
Прямо на його білуватих каменях
Розлив оксамитове чорнило вечора
І сказав «Амен!» галатам-непослухам,
Хотів нашкрятати щось на каменях
Чи то на плитах саркофага
Останнього царя античності
(Таки цензурне і дозволене),
Але згадав (і то вчасно),
Що будь-яке слово в устах босоногих –
Єресь,
Будь-який епіграф на палімпсестах гностиків –
Недоречний,
І навіть якби він не був зацікавленим,
І пророчив би на схилах Арарату про Вічність
Церкви сивих вірмен-хранителів
Одвічних манускриптів долонь Ноя,
Все одно
Слова обернулись би на птахів –
Тих, що відлітають і не повертаються,
Як погляди, кинуті назустріч вітру.

Міст Собачої Зірки

*«До місяця оповні
Душа шалено прагне в глибину, а після – в світ...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Я стою на мосту
Між двома безоднями
Хтось перекинув це дерев'яне хитиво:
Підвісне та плетене – часом без поручнів.
Я стою на мосту,
Що висить між галактиками
З ліхтарем – Сіріусом.
Не дарма оцю зірку
Звали відлюдники давнини Собачою.
І не тільки відлюдники,
А жерці Часу ненажерливого:
Великого та неблаганного
Стоокого, але з очима заплющеними.
Я йду в цю чорноту запаморочливу,
В оцю безодню одвічну
Раніше самого Часу існуючу.
Одкровення в моїй торбі кружальцями –
Чи то подарунками, чи то знаками
І в цьому храмі готичному,
Що диваки звать Нескінченністю:
Розчиняюсь в Істині.
А ви й не бачили
Мої черевики стоптані –
Чи то на порозі залишені,
Чи то в море недбало кинуті.
Тільки не питайте сюди дорогу:
Я все одно не скажу
Ні вам, ні тому жебраку-прочанину
У подертій свиті років,
Що блукає там одвічно
І думає – ніхто не знає про що...

Злий птах Див

*«...збися Дивъ, кличетъ връху древа, велить послушати
землі незнасмъ, Влѣзъ, и Поморію, и Посулію, и Сурожу, и
Корсуню, и тебъ, тьмутораканьскый блѣванъ!»
(«Слово о плъку Игоревъ»)*

На Дмитра, читаючи «Літопис Руський» - сторінки важких хронік XII століття, я зажурився. І написав таке:

Злий птах Див
На слов'янському сумному дереві,
З якого падолист епохи
Зірвав золоті листя надій,
Кричить замість зозулі та сокола,
Віщує пожежі та пошесті,
Голод злий та усобиці.
А ми його годуємо
Зернами свого поля смутку
Важкими, як зуби полоза
Вужа Бористену втомленого,
Змія з боліт Прип'яті.
А ми його крик слухаємо –
І кажемо, що то не Див кричить,
А соловейко
Буцімто.
А древліани голосять-плачуть:
Князя їхнього Мала мечем стяли,
А шапку князівську
Вдягли на злодія,
Таті погані в палатах боярських
Вино криваве
Ллють в горлянки роззявлені,
У чрева свої гнилі й ненаситні.
Збудуйте собі хату мертвих
Серед лісу темного правічного
На дубі сухому крислатому
Під яким отрока синьоокого
Зарізали.

Олівець в руках

*«Тобі не докучило кожному снитись...?»
(Арсеній Тарковський)*

Сон.

Коли хмари кольору горобців,
То марево, як кіно, проектується в небо.
І не знати, де блукаєш ти –
Старий птах на сухому дереві предків:
Чи то в світі, який називають «реальність»,
Чи то у журливих снах чорної черепахи.
Ти забув, що дзеркало – це двері
Між двома снами водяного шура.
Ти розбив дзеркало
І намалював на стіні дерево
Там – де лишилася порожнеча.
Ти блукав лісом
В якому крім мертвих дерев небо,
Ти розмовляв з круком,
Що вивчив з усіх людських слів
Тільки слово одне – «небуття».
Ти подумав: «Як солодко
У його нескінченності,
У його глибокому колодязі,
У його м'якій чорноті...»
Ведмедик наповнений ватою.
Дитяча іграшка.

Ті, що блукають навколо

*«У малярській майстерні сидить манекен...»
(Арсеній Тарковський)*

Місто, в якому замість людей
Живуть мовчазні манекени,
Місто, в якому замість будинків
Стоять піраміди чорних ящиків,
Місто, в якому замість ліхтарів
Підвісили в темному небі астероїд,
Місто, в якому бургомістр
Лисим хвостом стукає по дереву,
Білими зубами гризе сир місяця,
Вусами лоскоче сірий світанок,
Місто, в якому всі вулиці
Ведуть до незримого крематорію,
Де замість дощу на бруківку
Падають хвилини,
А замість сніжинок взимку
Старі календарики
В які заглядали колись щоденно
Двірники судного дня.
Оселився в його ратуші
Газетляр Янош.
Продає він газети
З важкими чорними літерами
Тяжчими, ніж якір «Титаніка».

Дублінський джаз

*«Неможливо перетнути Дублін не
наштовхнувшись на шинок.»*

(Джсеймс Джойс)

Ліффі – це мажорна струна банджо
Натягнута між кольоровими дверима.
Хью*, одягни свій костюм смугастий –
Лінії нагадують перехожим провулків
Їх життя пришелепкувате.
Що шукав ти
У цих плямах фарби на полотні?
Ти знайшов спочинок у воді –
Бо вода це теж фарба – найкраща...
Недарма річка Поддл
Досі ховається –
Чи то від сорому,
Чи то від дивака Оскара**
Того, що казки
Писав своїми зболілими нервами.
Бернарде!
А ти вмів грати на скрипці
Свого тата-алкоголіка?
Він принаймні знав,
Що шукає на дні келиха,
Що ховається в глибинах
Терпкого віскі,
І чому воно спочиває
Так довго в старезних діжках.
Бернарде***, чому ти постійно
Вигадував свою виставу
І уявляв, що існують твої глядачі?
Ти грав свою виставу для себе...
Тільки для себе...
Навіщо?

Примітки:

* - маю на увазі Хью Лейна (Sir Hugh Percy Lane) (1875 – 1915) – дивак був ще той...

** - коли про нього говорять, то завжди згадують за що його посадили, а про його неймовірні казки ні гу-гу...

*** - я справді не знаю, чому він все життя грав вар'ята. Ну, не знаю і все! Ірландцем він був та й годі... Хотів назвати вірш "Snagcheol Baile Atha Cliath" але передумав...

Граннег

*«Коли стояв він серед юрби в селищі Дромахар...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Серед старезного пралісу, що від віку ще не знав сокири і важкого подиху лісорубів, я відчув запах зітлілого листя старих буків. Усвідомлення того, що цей ліс старіший за мене і мудріший за всіх професорів Дубліна, і що багатьом з цих дерев більше трьохсот літ, спонукало мене згадати давні ірландські легенди про Граннега – лісового перевертня, що здатний був перетворюватися на їжака. І тоді я написав таке:

Той, що називає
Їжачків зайчиками,
А зайчиків їжачками,
Той, що шматки гнилого дерева
Несе як ліхтарики
У п'їтьму свого «Я»,
Той, що безногим чаклуном
Кам'яніє серед тверді неба,
Той, що збирає свої думки
Наче кислі ягоди
У дірявий кошик Сенеки,
Прийшов серед липня дощів
До мого багаття,
Що нагодоване
Сухими гілками
Отруйних дерев,
Приніс свою голову
У подарунок
Тліну...

Той, хто зазирає

*«Пройшов я
Стежину Каменів й погибельний Ліс Шипів,
Бо хтось вклав у мої ноги надію і страх...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Колись давно я прожив кілька днів серед дрімучого лісу на дні давньої ущелини, оточеної скелями, що утворені тріасовими вапняками. В ущелині були зруйновані стародавні копальні, штольні, де люди колись шукали блискучий метал, які нині ведуть у велике Ніщо. Вічно вологі камені поросли мохом і папороттю. Я слухав шум водоспаду і думав про вічне. І раптом написав таке:

На дні тріасової ущелини,
Серед скель,
Де спить споконвічне,
Спить небудиме й невисловлене,
Мислю про паростки,
Що завжди проростуть,
Як тільки зерно –
Не мертве і не живе
Впаде в цей ґрунт
Вічної вологості.
Щось більш давнє
Ніж папороть,
Щось більш невловиме
Ніж думка
Зазирає у моє глибинне єство,
Нагадує, що все тимчасове,
Крім нього – оцього темного
І зловісного,
Якого друїди звали Кром Кройх,
Що ховається
В густій,
Як молоко сліпої вівці темряві

Старої кинутої копальні,
Наодинці з прокляттям,
Яке тяжіє перестиглим яблуком
Над моєю землею
Тужливих журавлів
Та бородатих шаманів.
Віддаю свою плоть
Крижаному водоспаду часу,
Віддаю свій дух
Старому дереву споглядання.

Гра в хованки

*«Оселюсь я відлюдником і слухати буду бджіл.
До мене прийде спокій там сповільненим дощем.»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Колись давно я піднявся на вершину гори Кокнарі, що в графстві Слайгьо у Коннахті. На вершині цієї кори височіє кам'яний курган, насипаний багато тисячоліть тому. За легендою, в глибинах цього кургану похована королева Медб. Стоячі на вершині кургану я думав про сиву давнину моєї сумної Ірландії. І тут помітив чорну грозову хмару, що сунула небом. Почало гриміти і блискавки, що освітлювали небо – таке ж сумне як в часи короля Лугайда мак Лоегайре. І тоді я написав таке:

Бавимося в хованки
Зі старою худорлявою жінкою
Вдягнутою в біле,
Що тримає в руках
Серп і косу
Що зроблені з заліза
Допотопних метеоритів.
Граємося в піжмурки
З бородатим дідом
У якого всі посмішки
Сумні як осінній дощ,
У якого всі жарти
З журбою старих криниць.
Ми – гравці у кумедні ігри –
Завжди дитячі,
Але завжди азартні.
Ми – діти чорної землі
І спраглого сонця.
Ми – люди.

Затемнення світила

*«Сміється сонце в бороду огнисту...»
(Дмитро Фальківський)*

Я безцільно блукав містом в якому зацвіли сливи і магнолії і думав про те, що люди нині стали настільки заклопотаними, що скоро забудуть, що таке сміх і радість. Всі перехожі самотні як той папуга, що вилетів з квартирки і забув як повернутися додому, до годівнички. Я згадав, що саме сьогодні вночі буде затемнення Місяця і тоді написав таке:

Місто в якому
Зупинилися всі годинники
Святкує ювілей Заратустри.
Калоші міняють на сир
У старій аптеці
Біловбраного алхіміка,
Що справді вірить
У свою ятрохімію
І готовий «живим сріблом»,
«Білою лілією»
Та «червоним левом»
Всіх міщан і спудеїв,
Архітекторів та жандармів,
Сажотрусів та кондукторів
Лікувати від ностальгії.
Сентиментальне світло
Ліхтарів вулиці Дарвіна
Перетворює перехожих
На лицарів «плаща і кинджала».
Вчорашні газети
Ще вчора були «вчорашніми»
Бо у місті, що застрягло в минулому
«Сьогодні» не настане ніколи...

Каламутні дзеркала

*«... І тут Між неподобством тіла і свідомості...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Калюжі – це дзеркала
Виставлені на вулиці
Сумних міст людей
З кам'яними обличчями
Старим сумним філософом –
Щоб ці люди
З летаргічною совістю
В сірих костюмах буденності
Зазирали в ці свічада
І бачили ту каламуть,
Що лишається
На дні їхніх душ і обличь
(Бо обличчя – теж дзеркало),
Могли зазирнути
У свою істинну суть
Коли весна
(А вона – етюд картини На яку ніхто не дивиться)
Духмянить світ
Байдужих
Безбородих жебраків.
У цьому місті
Суцільних дзеркал
Тиняюсь безцільно
Промінчиком світла...

Тріснута амфора

*«...Обличчя вкрите пилом,
А попереду шлях – далекий шлях...»
(Сінь Ці Цзі)*

Друже Евкліде!
Як тісно душі у твоїх клітинках
Креслити безмір калюжами книг.
Бородатий філософе!
Знавець чисел і ліній.
У затінку портика
Малюєш трикутники чорні
Моїх невгамовних рапсодій.
Античності сивої слід
Чайкою білою морем
Чи сторінками папірусів
Відбілених хворою Клію
Чи Каліопою...
Ти Словами апорій Зенона
Сандалі ховаєш в пісок.
Нікуди йти. Та й навіщо?
Шкуринкою хліба черствого
Звуки легенди про Іо.
Десь у перерізах сфери
Пісня стара про Сізіфа.
І про орла.
Про...

Сестри прядуть

*«Es sitzen am Kreuzweg drei Frauen...»
(Christian Johann Heinrich Heine)*

Один мій знайомий жив у старому кам'яному будиночку самотнім аскетом. Любив вечорами грати на скрипці і читати старовинні грубезні книги у шкіряних палітурках писані латиною та грецькою. У нього в домі ніколи не було мишей – він тримав трьох кішок яких назвав Клото, Лахеза, Атропа які берегли його бібліотеку від докучливих гризунів. Мій знайомий давно помер, його будинок, його скрипку і його бібліотеку продали за безцінь. Якось я згадав про нього і написав ось такий вірш:

А ви вмієте крокувати?
Не бруківкою
І навіть не ромашковим полем,
А полями етеру,
Взувши чоботи
Пошиті з порожнечі
Шевцем з дивним прізвищем
З шилом позиченим
Ангелом чорнокрилим.
А якісь три жінки
Досі прядуть свою вовну
Тягнуть нитки – не свої – наші
Так невчасно їх обриваючи...
Недоречно я тут, недоречно.
Моя нитка все тягнеться й тягнеться,
Обтинати їм ліньки
Чи то не хочеться,
Довга вона аж занадто
Між гілками горобини плутається,
Нехай з неї ліпше теплий светр сплетуть
Ірландським безхаткам-рибалкам.
Бо всі ірландці безхатки –
Острів свій загубили
І світами блукають
Стежками
Як ті нитки плутані...

Машина доброго доктора

*«Добрий доктор Ай-Болить...»
(Корній Чуковський)*

Доктор придумав машину –
Вона гарно лікує
Від головного болю
І від зубного,
І від кишкових коликів,
І взагалі – чудо машина,
Диво медичне і панацея.
Лікує хворих, лікує суспільство
Від вад поширених і загадкових.
Лікує безболісно.
Всім на радість.
Доктор в конвенті
Чи то парламенті
Всім пропонує
Диво-машину
В державі впровадити
Як гуманізму вищу інстанцію
Прямо на площі
Гордо поставити.
І лікувати! І лікувати!
Доктору – браво! Доктору – квіти!
Генію нашому
Супергуманному
Доброму доктору
Поставимо пам'ятник!
Іменем доктора
Славному машині –
Татунька Гільйотена
Кликати будемо...

Чилійський букет троянд

«Тому що Іспанія!»

(Микола Хвильовий)

Тут –
Місячне сяйво падає
На мої рукописи,
Що на шкірі антилопи писані
Візерунком сонячним.
Там –
Ліжко розстелене,
Білизна зім'ята
І запах дівчини.
Тут –
Читаю написи
Якогось Васі
Чи то Генрі
Чи то Хуліо
Про місце його перебування
У часопросторі
І уявляю камені
Далекого Чилі.
Там - Соус на кухні,
Кавоварка старенька
Кличуть помандрувати
Кудись...

Калоші мрійника Квазімодо

*«А Ви знаєте наперед, що повинно трапитись у
Вашому оповіданні?»*

*(Ернест Гемінгвей
«Листи з бурхливого моря»)*

Шум новобудови.
Хтось зачарований
Старої цегли пилом.
Хтось замість квітів
Волеє нюхати
Перегар іржавих автомобілів.
Хтось милується
Залізними і бетонними деревами,
Снідає паперовими яблуками,
У свій мікрочіповий мозок
Запахує стосами
Рекламну макулатуру.
Хтось замість книжок
Читає газети.
Хтось замість кіно
Дивиться блимання телевізора,
Полюбляючи замість лиць
Дивитися на тупі рожі,
Де жодної думки у скляних очах,
Де замість почуттів
Бажання набити шлунок.
А хтось ладен слухати
До нескінченності
Какафонію міста Бу.
Шкіряний портфель
І горнятко кави
Вишите на руїнах Бастилії.
Мугикаю Марсельезу,
Мрію стати корсаром
Чи то альбатросом.
Бо літати чи плавати –
То один спосіб
Бути.

Велетні гарячого вітру

*«Він просив у Бога один рік на те, щоб завершити
свою працю, і Всемогутній дав йому це.»*

(Хорхе Луїс Борхес)

За чарочкою «мадери»
Все частіше думаю про країну
На сонці вицвілу
Та про хлопця
З дивним ім'ям Дон –
На ймення Борисфен схоже.
Вітряки на пагорбах!
Смак морської води.
У залізній сорочці
Сівши на тварину
З довгим патлатим хвостом
У якої до ніг причеплені залізяки
Дивлюсь на куцого товстуна.
Мені дірявити
Ці руки з дерева
Химерних махальників
І друзів вітру.
Мені буттям міряти
Цю землю पोсохлу –
Жовту, як пасма
Старих жебраків.
Мені нагадувати
Людям з дірявою пам'яттю
Одвічні істини.

Кам'яний трамвай

*«Все важче гортати сторінки
замерзлої книги, що переплетена
сокирами при світлі газових ліхтарів.»
(Осип Мандельштам)*

У дитинстві безтурботному,
Коли я бавився
Іграшковим ведмедиком
На ім'я Ернест,
Я мріяв бути кондуктором трамваю
І слухати вечорами
У вагоні порожньому
Як стукають колеса
Чи то співають
Про місто каменю –
Світ людей зажурених.
І їхати волоцюгою
Вулицями весни і осені.
Куди ж нині їду я?
У цьому трамваї величезному,
Який пасажири похмурі
Словом дивним «Земля»
Назвали?
Мій трамваю з каменю!
Не стукай так голосно
На поворотах долі!
Дай зійти мені
На зупинці затишній
Біля «Сінематографу» –
Кіно подивитись хочу
Про жебраків...

Непрозорість

«...rotta la fe' degli amorosi inganni...»
(*Francesco Petrarca*)*

Якось почувши сонячного зимового ранку цвірінькання синиць (а вони передчувають весну краще ніж я і вірять – на відміну від мене, що вона справді прийде) я подумав, що камені падають з неба для того, щоб ми не забували про Нескінченність і написав ось таке:

Лататтям риби залатали став,
Латаною свитою зими вкриваю
Голе тіло своїх віршів.
Я, я, я, я, я, я
Десть там – на дні старого ставу
Чи то озера Лох.
Бо кожне озеро називається Лох,
А кожне дерево якщо не Бодхі
То має ім'я Кранн
А кожен камінь
Якщо не менгір, то Клох
Тільки ми забули про це.
Зазираючи у колодязь Ніщо
Хотів зрозуміти, що таке «Я».
Якийсь чоловік у білому
Написав мислячою тростиною,
Що Я – візерунок променів,
Я – відсутність хвиль,
Я – нетривка ілюзія.
Плутаю причини і наслідки.
Не дивися на відображення
Місяця Там – Будда.

Примітки:

* - «...зламалась віра в світ моїх ілюзій...»
(*Франческо Петрарка*) (ит.)

Коло броду

*«Та все минає, навіть неминуче!»
(Герман Гессе)*

Якось, зайшовши до поліціанського відділку у місті Корк щоб спитати чому навколо стільки неподобства, я побачив юнака на ім'я Марк в ірландському однострої, який стукав на друкарській машинці. Я подумав, що недарма в Євангелії від апостола Марка звучать як молотки теслярів карби законів буття суспільства. І тоді я написав таке:

На чорному континенті
Лютер пише свої апокрифи
Тримаючи у жмені
Бурштиновий пісок палімпсестів.
Здивоване розфарбоване Соренто
(Незаконне дитя цезарів)
Сторінками кипарисового писання
Приймає прочан замість курортників
(Бо море теж храм).
Неаполь кульгавим калікою
Співає не весело – жалібно.
А ви йому протекцію
Дзвінку порцелянову
Чи то чорну мантию...
Поверніть мене до Італії!
Дозвольте над морем журитися,
Гарібальді сумного оплакувати.
Птахи летять в Сан-Антоніо
І в Сан-Себаст'ян-ді-Калабріо.
Але не зграями.
Дайте їм замість компаса
Залізні газети Венеції,
Нехай кидають їх у море
Замість зубатого якоря.
Чемні римляни з томиком Горація

Грають у футбол символами.
А ви поважаєте даків?
Ви – жителі озера,
Ви – комівояжери віри.
Поставлю свій стіл серед лісу
(Нікуди вже він не провалиться)
І буду писати елегії
Про схизматів та про єретиків.

Місто сиріт

*«Ось і я іду,
А ти, мій друже, лишаєшся.
Своя у кожного осінь...»
(Йоса Бусон)*

Якось одного зимового дня я прочитав у старій розірваній газеті замітку про монаха який спалив себе в знак протесту проти окупації Тибету. Було холодно як на душі, так і за вікном, і всі кольори стали відтінками сірого, я подумав, що Лхасу треба відвідати восени – коли прозорість осені нагадує прозорість розмови без слів. І тоді на білий папір мого нотатника лягли наступні рядки:

Лхаса – місто сиріт.
Таке ж сумне як Белфаст,
Де діти вчаться плакати
Швидше, аніж Дивитися на байдуже Небо.
Де камені чорними жабами
Скачуть у каламуті історії,
Де палаци суворими келіями
Дивляться в безодню нашого «Я»
Пустими очицями черепа.
Чуже залізо
Тінями мертвих хмар.
Поховайте мене в синьому небі.
Мене – майстра мовчання,
Носія костура з одного Сходу до іншого.
Лхаса – кам'яне серце Азії.
За крок до космосу – звук.
На порозі Вічності – тиша.
Біля дверей нірвани – білий пес.
У Країні Снігів у білому одязі
Сумую, що сонце не біле
Над цими людьми із зажуреними очима...

Жорстокий карнавал

*«Ma ben veggio or si come al popol tutto
favola fui gran tempo, onde sovente
di me mesdesmo meco mi vergogno...»*

(Francesco Petrarca)*

Читаючи «Історію Італії» Джузеппе Канторіні, я подумав про те, як легко люди можуть втрачати свою свободу, прославляти своє поневолення і крадіїв своєї свободи, як нібито, винуватців уявного процвітання. І тоді написалося таке:

Кожен Мілан має свого Галеаццо,
Кожна Флоренція свого Лоренцо,
Кожна Генуя свого Гул'ельмо,
Кожна Венеція свого Джованні Гальбайо.
Називайте їх «чудовими»,
«Блискучими» та «доблесними»,
«Благородними» та «благочестивими»,
«Справедливими» та «хоробрими»,
Громадяни комун та республік,
Радійте спорудам довершеним,
Ренесансу золотому й веселому,
Тільки свободу свою віддайте,
Оте непотрібне «право голосу»,
Оте слово своє в скриню сховайте,
На карнавалах танцюйте,
Пийте і розважайтесь,
Тільки поменше думайте,
Поки флорінами та дукатами
Поетів ваших причаровують,
А вони з вами монетками поділяться:
Тридцять срібняків кинуть –
За республіку...

Примітки:

* - *«Я бачу чітко, як я став
Старою казкою поміж оцих людей,
І соромно мені стає за себе...»*
(Франческо Петрарка) (ім.)

Минуле. Воно холодне....

*«З гір прийшла жінка. Вона несла в руці
круглий, сплетений із лози кошик, у
якому лежала гадюка.»*

(Пер Лагерквіст)

Порожні як глеки кірхи Лютера,
Не годуйте нас замороженими ягодами
Північних країв рибалок-привидів.
Холодні каміння книг
Вилизуємо язиками ящірок
Довгих, як дні маркграфа Вагнера.
Людина, намальована чорнилом
На пергаменті з сивого козла
Зробленого.
Читайте.
Готичні літери данських апокрифів
Колять очі своєю округлістю.
Байдужі риби Балтики
Снять своїм принцем данським
З яким колись в морі плавали
Бавлячись у човна та апостола
Того, що черні.
На гранітах мовчазних Феноскандії
Сенс минулого (в чому?)
Знайти намагаюся.
Тільки чайки – вони
Наче бавляться...

Споглядаючи мурашник

«Шляхом можна наповнитись і з ним бути.»
(Чжуан Цзи)

Колись у Норвегії я споглядав старезну сосну, що виросла серед кам'яних скель. Падав лапатий сніг. Я довго блукав по глибокому першому снігу аж поки не звалився з ніг. Пізніше, сидючи біля вогню коминка в старезному кам'яному будинку, я згадував цю історію і написав таке:

Мурахи!
Я ваш повелитель!
Це я блукав снігами Ісландії
Дихаючи крижинками зірок.
На схилах готичних Гімалаїв
Це я мріяв про стежку
Від одного дерева до іншого.
Принесіть мені зерна,
Які я покладаю на долоні
Мертвої почвари Гондвани.
Сива борода Дарвіна –
Бідолахи епохи сентиментальної.
Одягніть макінтоші
Будуючи піраміду з глици.
Моя тінь на мурашнику.
Твоє дерево біля бароко
Одразу наліво від Галілея.
Дерев'яну кульку Кидаю в Космос.
У чорноту.
Навпростець.
Покажіть мені Шлях
До мого «я».
До твого «ніби».
До нашого «сутінки».

Листи до Гільгамеша

«Ми ще не знаємо, що таке життя. Звідки нам знати, що таке смерть?»

(Конфуцій)

«Я розкажу про людину, Яка пізнала все...»

(«Пісня про Гільгамеша»)

Глиняні люди
Пишуть свої глиняні книги
У своїх глиняних снах,
А я листа – їхньому герою поводити
Цих сліпих з глиняними очима,
Що прозрів раптом
Зрозумівши, що тіло вічне,
А душа – лише спалах у порожнечі,
Що глину перетворює У судому страждань.
Пишу йому листа,
Покладу в глиняний глечик
І кину у глиняне море –
Нехай зануриться
На саме дно океану історії
До людей, що придумали
Знаки звуків і слів.
Ти перший зрозумів
Що всі ми з глини виникли
І глиною станемо.
Чи може ми –
Це тільки полум'я свічок,
Що на вітрі гаснуть?
А глина – це нитки одежі,
Це мушля равлика на ім'я людина
Чи просто непотріб.
І те світло, яке
Ми називаємо «духом»,
Це лише коливання
Порожнечі...

Вулиця чорних плащів

«Бачу картинку, де намальована пташка, що піднялась з морського берега і летить на інший, невидимий берег.»

(Григорій Сковорода)

Колись, блукаючи вулицями Болонї, я думав про архітекторів середньовіччя – вони хотіли злетіти в небо, але важкі думки тягнули їх додолу, вони хотіли легкості, але камінь був важкий, хотіли світла, а цегла темніла, хотіли пластичності мармуру, а він гнітив їх холодом і байдужістю. Я милувався дивною спорудою собору Сан-Петроніо на П'яцца Маджоре і раптом абсолютно недоречно згадав про Савонаролу. І тоді записав у своєму записнику таке:

Савонароло!
Громадяни твоєї республіки
Хотіли вина та розпусти
А ти їм про чистоту...
Савонароло!
Твоя Флоренція - італійська повія
Ренесансом отруєна
А ти їй – свободу....
Плащ твоїх слів
Не ховає від граду наклепів,
Твої громадяни
Щастя вимірюють золотом.
Джироламо!
Народ хотів розваг,
А ти їм про Істину.
Світло твоїх пророцтв
Метелика крилами
На свічку історії...
Твій Сан-Марко
То не монастир,
А Венеція – а ти йому Біблію.

Якої Утопії
Тобі було мріяти
Про Христа республіку
Посеред Вавилону Борджія?
Схимник химерний Твої сандалі –
Два човника віри
Напнули над ними
Вітрило вогненне.

Бородатий водолаз

*«Серце, - ти мій ліхтарик
(Заглядаю в заплакані дверця)...»
(Майк Йогансен)*

Пірнаю у глибини Землі,
Як в море зотлілих книг.
Шукаю камінці-літери,
Щоб шліфувати ними
Старезний іржавий якір,
Що застряг між пеклом
Та днищем човна Харона,
Того самого човна,
Якому ірландці звикли бажати:
«Сім футів під кілем!» -
Повторюючи це ритуал
Кожної скорботної п'ятниці
Перед тим як згасити
Свічку своїх колискових.
Відполірую цей якір
Своєю сивою бородою,
Відшліфую до блиску
Забутими словами гелів.
Буду його волочити
По дну
Океану Спогадів,
Як діти волочать
Зламану іграшкову машинку
У пісочницю
Заборонених слів.

Вістунка

*«Бачу: лавою дні мої сунуть...»
(Майк Йогансен)*

Цього холодного осіннього ранку в моє відчинене вікно залетіла синиця зовсім не лякаючись старого здивованого kota і стала дзьобати зерна «шаленого огірка» - Ехіноцистеса шипуватого (*Echinocystis lobata*), що були розсипані на підвіконні. Я завжди любив цих життєрадісних птахів, але раптом згадав одне давнє давнє кельтське повір'я – якщо синиця залітає в дім, то це віщує смерть когось із жителів цього дому. І тому, коли синиця погостившись, полетіла у своїх справах, я написав таке:

Синички – вони теж сонячні зайчики,
Вістунки весни та смерті,
Бо смерть теж весна –
Оновлює грішну землю,
Сіє зерна перевтілень.
Веселі птахи світанку,
Позашлюбні діти Сонця,
Уламки дзеркала
Глухої осені дня,
Мого дитинства літаючі уривки.
Співайте мені про сніг
Важкий та холодний,
Про сани, які слід у пивницю кинути,
Про воза, якому слід приробити колеса,
Бо кожне колесо – теж сонце,
А кожна пісня – легенда про круговерть.
Розкажіть мені
Про метемпсихози Ешера.
Співайте пісню вічного танцю мені!
У новому життю народжуся птахом
Чи веселкою, чи колесом млина
Чи просто поетом,
І буду Сонцю незнаному співати гімн
Своїм ірландським танцем.
Живіть, птахи жовтого сонця
І синього неба
В містах сірих горобців-атеїстів.

Верхолази

*«Як довго
Не запалюють вогонь у хатах
Під квітучими сливами.»
(Йоса Бусон)*

Одіне!
Я теж верхолаз.
І вже в голові не паморочиться,
Коли на хмарочоси істин
Піднімаюсь без мотузки слів.
Одіне!
У твоїй Валгалі потворній
Місце знайдеться
Для старого захмарника?
Лишіть йому келих порожній –
Бо він і так вічно п'яний
Від вина одкровень,
Від віскі синього неба,
Від хмільного напою
Квітів та хмар,
Від «води живої» з діжки легенд.
Розмовляю
На вершині гори Лисої, як літнє небо
З богом чужинців
З патроном Лохланну –
Я - Філід, якого складати
До купи намистини слів
Навчили хвилі....

Примітки:

Філіди – клан поетів та співців у давній Ірландії.
Лохланн – так ірландці називали Скандинавію – країну, звідки нападали вікінги.

«Вода жива» - слово «віскі» походить від ірландського виразу «ішке бяхе» - вода жива. У давній Ірландії філіди вчилися складати вірші слухаючи і споглядаючи хвилі океану. Я їхав у трамваї до якого зайшли верхолази з інструментами і мотузками – вони, певно їхали на якусь роботу. Побачивши їх я написав ось такий вірш.

Заклик

«... Ця зустріч закріпила його зневагу до професійних письменників, балаганних чудотворців, які спочатку обіцяють за луддор дістати місяць з неба, а закінчують тим, що за сто су виставляють на показ власні сідниці.»

(Жан-Поль Сартр)

На залізницю!
Всім!
Всім працювати колісами,
Стрілочниками та машиністами,
Кочегарами та кондукторами!
Нехай, до потягу
На ім'я література
Причеплено забагато вагонів
З макулатурою.
На залізницю! Всім!
Поїдемо в поїзді словесному
Через мости метафор,
Коляями алегорій,
Шпалами алюзій.
Я – старий кондуктор
Виголошую цей заклик
На пероні прози,
На станції Старий Міф.
Я – кельт.
І кров Кухуліна –
Пса племені філідів
З моїх жил
Тече до чорнильниці.
Купляйте квитки!
У цей вагон, що хитається
На цей потяг, що їде у місто
Ніщо
Повз стації Забуття та Зневага.
Їдемо... Потяг хитається...

Осінні сумніви

«Я готовий поклястися, що його смерть була миттєва, як спалах. Все інше – поза реальністю і не має ніякого значення.»

(Хорхе Луїс Борхес)

Осінь.

А квіти яскраві.

Осінь – сірість і вітер,

Пил і журба.

А хризантеми, черлені жоржини

Дивують як перше

Кольорами весни,

Гімном буддизму,

Слідами Басьо.

Якась дитина –

З очима неба

Мені дарувала

Маленький букет

Та руки старечі

Відвикли від квітів.

Зовсім намарно

Намагались вони

Втримати їх.

У чорній калюжі

Тоне краса.

Капітан астероїда

*«Голодні каміння... Так раптово закінчилась одна з
мої арабських казок, але лишалась ще тисяча.»*

(Рабіндранат Тагор)

"Не варить козенятко у молоці матері його."

(З Біблії)

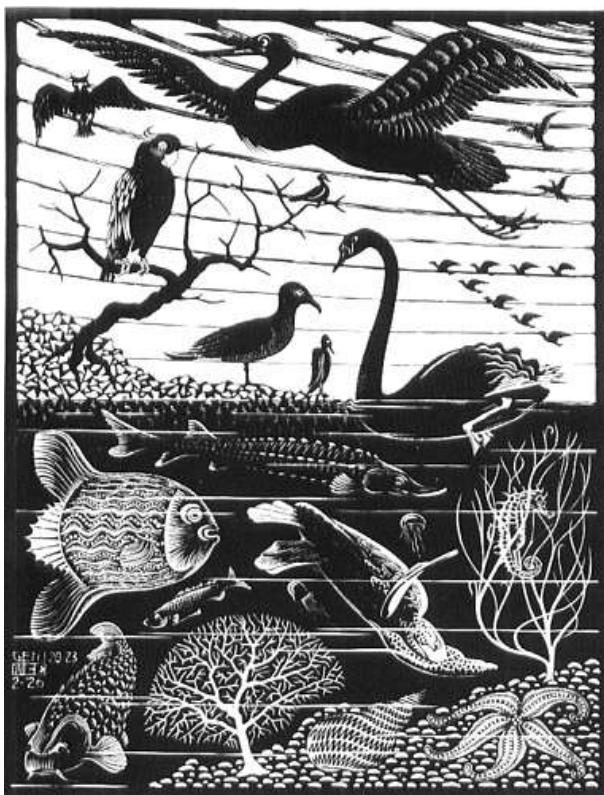
Козенятко маленьке
Мандрує між галактиками
Затиснувши між рїжками
Одкровення.
З нього би виріс
Цап відпущення,
Якби воно лишилось
Серед стада кудлатого...
А старий сантехнік,
Що в дитинстві його
Морквою частував
Бачить у снах водогони
Потопу всесвітнього
Та старця сивого бородатого,
Що велить лагодити труби,
Що просурмлять
В руках людини крилатої.
Мені б його спокій!
Після трудів праведних
Дивлюсь на ягоди,
Що з дерев звисають
Зажурених,
Слухаю тишу
Людською юрмища...
Осінь.
Просто осінь.
Пригальмуй, капітане!

Будівничі

Будівничим Вавилонської вежі присвячую.
Щиро.

Святкуючи день будівельника
(Бо всі ми будуємо храм
Душі своєї розхристаної –
А хто не мурує храм
Той буде нужник)
Думав про Борхеса
Та Папу Інокентія Тринадцятого.
Ношу цеглини
У мішку дірявому
На пагорб що нагадує
Лисину черепа.
А за мною коти чорні
Згряями.
А за ними гепарди
Сумні та зажурені.
А слідом китайці юрбами
З портретом Конфуція.
Чи то мур і собі збудувати
Великий та довгий –
З каменю тесаного?
Може тоді
У душу плювати не будуть
Різні покидьки.

Ірландський сад

Перемога дзеркала

*«In these sad lands,
whose epigraph is the victory of mirrors...»*
(J. B.)

Дзеркало – то Боже вікно:
Туди зазирає Сущий
(мій старий незнайомий)
І бачить наші втомлені очі,
Які теж глипають в цю шибу,
Намагаючись дізнатися
Де то ота чаша, яку мимо не пронесуть,
Яку наповнять – ось вам!
Яку – ось випийте і до денця
На якому намальована Темрява,
Свічада срібного,
Де оті дівчата, що ніколи не зістаріються,
Бо в тій шибі – в отому світі (як в кіно)
Відображаються спогади,
А не тільки ілюзорна «реальність».
Отой сивобородий справді живе там –
По ту сторону скла:
Я тільки нещодавно довідався,
Що він приклеює бороду та одягає перуку:
Стає сивим як лунь,
Зморшкуватий, наче рілля –
Він молодий, насправді,
Таким завжди і лишиться –
Тоді, як помандрую у засвіти,
Просто не буде людям показуватись:
Бо живе він у світі
Який Бог домислює – досі.

Єдина книга

*«... Ти, кому єдиною книгою
Було світло всесвітньої тьми...»
(Джон Кімс)*

Єдину книгу
Напишіть на сторінках
Отого «Ніщо»,
Яке між зірками зависло,
Якому бракує людини,
Щоб пояснити таке буденне «не бути»,
Чи то збирати суниці
На полі, якому бракує Неба.
На полі женця, що косить траву,
Коли вона доспіла-достигла,
Женця, що збирає сніг,
Бо гадає-вирішує, що то борошно
З якого треба пекти коржі
Жебракам-чорнокнижникам
Безхатькам-безпланетникам,
Які бенкетують разом з лелеками
За столами накритими
Персефоною
І Персеєм – знавцем камінних людей,
Що вертався чи то приблукав
У місто сови і розбитих глеків*.
Кінь – не блідий, а сивий
Для вершника – Будди Майбутнього**,
А під стиглими мандаринами –
Жовтими стигматами цитрусового саду
Танцюють ящірки –
Тваринки мого заперечення
Епохи дощів.
Зіграю їм на арфі –
Старій ірландській арфі
Фугу зоряного нотаріуса Нарешті.

Примітки:

* - це я про остракізм. Розбивайте глеки, розбивайте... Може ї вам щось випаде – якийсь жереб... Персей, звісно, повертався не в місто Атени, а в храм Атени на острові Серіфос.

** - Майтреї. Він приїде на коні – не сумнівайтесь... Повірте мені...

Човни сутінкові

Зорі як зерна На зимовому небі:
Їх видзьобав птах Срібновбраний –
Ховається в присмерку.
Їх знову насіяв
Як пил Бог човнів та парабол,
Бо зима на дворищах
Палацу-фільварку,
Де години в барилах вина
Бережуть
Для білявих чужинців,
Бо дивись:
На ристалищах ока
Граф лісів та боліт,
Повелитель самотності
Відкриває своє око зле:
Навпіл ніч, навпіл полум'я свічки!
Б'є в бубон шаман,
На офіру не стане волошок,
Небо жадібне прагне вогню,
А ми гріємо руки
Біля ватри сумних пастухів
І кресало ховаємо в скриню
Снів овечих.
Назавжди.

Верес і вітер

*«He stood among a crowd at Dromahair,
His heart hung all upon a silken dress,
And he had known at last some tenderness,
Before earth took him to her stony care...»*
(William Butler Yeats)

Я стою серед селища,
Мурованого з кавалків білого неба,
З шматочків жовто-сірої тверді,
Яку придумав бородатий друїд,
Серед селища, яке пахне вересом та картоплею,
Я бачив:
В селищі Дромахар
Засмутилась людина, що продавала яблука –
Оті червоні яблука, які смакував Адам,
Які звисали гронами в саду предковичному,
Що посадив бородатий друїд Вчора.
Я шукав руїни замку вождів клану О'Рурк,
Шукав, але не знаходив,
Дивився, але бачив лиш тіні –
Тіні, які зникали в синіх очах людини,
Яка продавала яблука,
Які смакував Адам:
Може він теж був ірландцем?
Бо хто може ще так здивуватись,
Так не повірити – очевидному,
Так захотіти заснути
Серед вітряних пагорбів,
Що назавжди поросли вересом,
На яких ніхто і ніколи
Не посадить Сад.

На схід від Сонця, на захід від Місяця

*«Хочеться дізнатись від тебе куди ти йдеш і
звідкіля, як тебе звати і з якого ти клану...»*

(Скела «Встановлення володінь Тари»)

Йду я від заходу Сонця
На його горобиний схід –
Туди, де воно прокидається,
Де воно вмивається
І виглядає між пагорбами,
Де воно розтулює вогняні очі,
Щоб споглядати каміння:
Особливо оцей – Камінь Долі,
Я йду від заходу Місяця,
Де він ховається переляканий,
Подивившись на Ночі Зла,
Де Місяць знаходить спокій,
І виймає свої сни з торби,
До наступної тьми банші,
До наступних криків боліт,
До наступних сутінок Пака.
Я йду до сходу Місяця,
Туди, звідки він викочується,
Звідки його чекаємо:
Ми – сліпі у темряві,
Ми – жадаючі світла,
Нехай ось такого – холодного,
Нехай ось такого – підступного.
Я йду від берега моря,
Де хвилі співають реквієм
За старим рибалкою –
Пастухом оселедців.
Я йду до іншого берега
(Бо на острові куди не підеш –
Приходиш берега хвилями битого*),
До берега, де хвилі сині

Такі ж солоні, як сльози,
Де замість риб лускатих
Плавають срібні ножі**.
Я з клану блукальців –
Волоцюг рудочубих,
З клану каменярів вільних,
Що збудують вам башту,
Вам – вбраних в картаті кілти.

Примітки:

Назва твору взята з назви казки народу країни, яку в нас в Ірландії називають Лохланн.

* - а не всі в нас в Ірландії знають, що ми живемо на острові. Я знав одного Ронана Мерфі з Кілкенні, який був впевнений, що Ірландія це такий материк.

** - мені розказували колись, що в озері Лох-Дерг замість форелі плавають срібні ножі і відкладають в його прозорі води ікру на Страсну П'ятницю, але це неправда. Срібні ножі водяться і ловляться інколи в сіті рибалкам в морі біля селища Дангарван, що в графстві Вотерфорд.

Шкіряний човен

*«Я останній супутник Брендана...»
(Ірландська легенда)*

Ми тесали свій човен
З твердого ірландського дуба,
В якому лишив свої ікла
Чорний вепр Торкдув,
З дуба, якого торкнувся Белл блискавками,
Якого сушило Сонце і зрошував Дощ –
Дві стихії, якими одвічно клянуться ірландці (ми).
Ми майстрували щогли
З гнучкого ірландського ясена,
Що самотньо ріс на горі святого Патріка
І поклонявся осінньому вітру.
Ми здіймали вітрила з льону,
Що ріс під синім небом,
І вбивав його кольори в пелюстки
І радів кожному дню світлому,
Ми знімали останні сорочки,
Вибілювали їх морською сіллю
На сліпучих променях
Білого липневого Сонця.
Ми обтягували човен волячою шкірою –
Міцною, як наші жили
Чорного рогатого велетня,
Що блукав пагорбами Бруг-на-Бойн,
Пив з озера Лох-Ло.
Ми – чотирнадцять віруючих і троє невіруючих,
Пливли чотирнадцять літ –
Наздоганяючи руде бородате Сонце.
Ми ступили на зелену землю острова
Тір-на-н'Ог і повернулись:
Будувати монастирі з дикого каменю.
Ми пливли в шкіряному човні думок
На зелених хвилях історії
Ми – монахи ірландського Неба...

Жадання стихії

*«А що таке віра, якщо не втілення або роз'яснення
серцем Розуміння невидимої натури?»*

(Григорій Сковорода)

Віра моя

Схована в чорній кам'яній скрині,

Що лежить серед кинутого ірландського дому,

Що стоїть на пустищі,

Де колись цвіли квіти – рожеві і запашні.

Дому, в якому ховались повстанці

І грілись біля печі мурованої.

Віра моя Летить разом з вітром нахабою

Між білими громадами хмар – птахом-блукальцем,

Що ніколи не віднайде гнізда –

Ні свого, ні чужого,

Ні затишного і м'якого, ні гранітного серед скель.

Віра моя Між язиками полум'я

Палахкотіє світлом у темі холодної ночі,

Вогню, що запалюють вартові маяків

Для загублених у морі відчаю.

Віра моя –

Темні глибини океану синього –

Моря Ірландського,

Де ховаються сріблясті риби прозріння

І хвостаті почвари містики,

Моря, яке колихає людей з просоленим одягом

Зі сподіваннями замість спокою,

З вицвілими віями.

Моя віра стихія – з тих,

Якими клянуться ірландці,

Коли вирішують бути.

Бажання

(Крик у порожнечу 1798 року)

*«Хто боїться говорити про 1798 рік?»
(Джон Мак Кормак)*

Хотів приїхати в місто
А приїхав на торжище,
Де за два ірландських пенні
Продають і купують скорботу.
Хотів пройти крізь ворота
Між минулий й майбутнім,
А мені відчинили браму
У місто людського страждання,
У місто, де навіть бруківка
Стогне від спогадів болю:
Волення каменів сірих,
Які так довго топтали
Чобітьми волячими окупанти.
Хотів із вікон ратуші
Громадянам кинути слово
Про одвічну свободу духу:
Вість, що королів скинуто,
Що прапор зелений з лірою –
Золотою лірою Дагди
Майорить над смарагдовим островом,
А голос лунав над порожнім полем –
Пустищем вересовим:
Над яким літають круки
І співають понуру пісню
Пісню крила чорного
Провісників – птахів Коннахту:
Про вбиту примарну мрію –
Марево конюшинове –
Видиво зникле трилисника...

Торфовище

*«Люблю це торфовище, Чорні його карби...»
(Шеймас Гіні)*

І я люблю це торфовище:
Так м'яко тут ступати
І минуле сумне згадувати,
Ховати в його утробі
Важкі й холодні заліза шматки.
А потім щось вишукувати,
А потім землю як пиріг різати –
На паливо.
Ми стільки разів це торфовище підпалювали,
Стільки його рискалями різали,
Заступами тлумили, лопатами шматували,
Наче не торфярі ми, а копачі могил,
А воно все квітує, все ковдрою камені криє,
Все з нутра джмелів та щурів плодить,
Чого тільки ми не викопували:
І ножі іржаві, і треби страшні, і кумирів прашурів,
А все намарно – не для нашої пам'яті,
Не для наших хворих спогадів,
Не для наших черевиків цвяхи
З тих кавалків мечів минулого.
А люблю це торфовище:
Все одно.
І овець волохатих дзвоники,
І конюшини весняні трилисники,
І вересу п'янкий сон,
І вітру прощання сумне...

Між світами

*"Сім ароматів, сім зітхань і сім лісів.
Мій погляд був сліпий і невідвладний чарам..."
(Вільям Батлер Єйтс)*

Написано в ніч на Самайн.

Тігану О'Фарреллу – щиро

Босими ногами по колючій стерні
Поля – колись охайного й ячмінного,
Потім – диких трав. Навіть не конюшинових.
Навіть не запашних. Бо які аромати падолисту,
Крім тліну? І повітря холодного і вогкого? Які?
А ми танцюємо. Серед тьми і біля вогню життя:
Такого ж жаркого, жаданого, жагучого.
Жаль, Що комусь ніч перейти не судилось.
Ніч Самайну: Самуна, Савуна, Саваня, Савіна.
Чи то гейси незнані,
Чи то ніч – біловбраний павук: чорна, з тенетами,
Але вдягнена в біле – інколи, коли місяць оповні,
Чи то просто банші: приходять цю ніч звідти,
Звідки ніхто не вертався – крім них прозорих,
Ніч як поле – нескінченне, овече і самодостатне
Для пастуха-вітрильника (теж його вітер жене),
Поле як море, поле ночі Самайну.
Бубон серцем шаленим калатає.
Бубон звучить і кличе до танцю:
Танцю останнього.
Вистукують ноги по землі холоду,
По землі, що чула ще не такі стукоти – копит і кобіт,
Що носила ще й не таких танцюристів – джигунів,
Вітрогонів меча, сновид леза ножа, зеленобраних нас.
Нині ми між світами танцюємо.
У ніч відчинених брам.
У ніч
жертвоприношень.

Слухаю тишу

*«...Ляжу Вухом до зашморгу
До тиші припавши
Уважну послухаю
Ту землю примарну...»*

(Шеймас Гіні)

Лишається
Слухати тишу
Коли все проминуло,
Коли тільки земля
Шепоче тобі
Твоє забуте ім'я.
Ми так любили
За цю землю вмирати,
Ми так любили
Оці високі шибениці,
Оці грубі зашморги,
Що так пасували нам
Замість краваток,
Ми танцювали
На цій землі
Свої божевільні танці,
Витанцювуючи ритм
Чогось потойбічного:
Може самої смерті.
А чужинці тим часом
Нам майстрували шибениці
З наших таки ясенів,
І от все примарне:
Літописи і тіні повстанців
Давно полеглих,
Існуючих тільки в пам'яті,
Забуті звуки й пісні
Нашої таки мови – гельської,
Як примарно все
Серед трилисників конюшинових:
Навіть наша земля
Стала примарою...

Слова копача картоплі

*«Ми на мосту, А тінь між нами – вежа.»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Розкажіть мені бувальщину –
Важку і темну, як брила торфу,
Гірку, як дим селищ Айргіалла,
Не казку моторошну
Не легенду туманну,
Розкажіть мені бувальщину,
Отут, біля старої ірландської печі,
У кам'яній хаті-скрині,
Що згубилась у графстві Оффалі,
Хай розкаже мені цю бувальщину
Сивий копач картоплі –
Найстаріший у цьому селищі,
Таки нашою мовою – гельською,
Хай розкаже мені бувальщину
Не про чорного Крука Битв,
Не про війни кланів без кінця і без краю,
А про короля Домналла Міді мак Мурхада,
Про короля Ірландії,
Сина короля Уснеха,
Ватажка всіх О'Нейллів,
Вождя клану Холмайн.
Розкажіть мені про короля миру,
Про покровителя храмів,
Про оборонця закону святого Колум Кілле,
Розкажіть про короля мудрого
У ті часи божевілля,
Про короля побожного
У ті часи зради,
Про короля справедливості
У ті часи підступу.
Розкажіть про битву Маг Серед,
Про палаючий палац Бодбрайх,

І про коротку епоху спокою
На землі нескінченних війн –
Зеленої й нервової Ірландії.

Примітки:

Домналл Міді мак Мурхада – верховний король Ірландії Час правління: 743 – 763 роки. Святий Колум Кілле – його ще називають святий Колумба. Справжнє його ім'я Крїмптан О'Нейлл. Жив у 521 – 597 роках. Саме він охрестив піктів і королівство Альба.

Дороги самотніх

*«І тоді ми пішли розійшлись хто куди
Пілігрими сумнівів вигнання...»*

(Гійом Аполлінер)

На шляху
Хтось поставив тріснутий глек
Ліплений кульгавим гончарем
З сірої ірландської глини
На скрипучому колесі озер,
Замісивши мертву глину-прах на воді
З білої хмарини плачу.
Чому
Він лишив цей глек на перехресті
З надією наповнити його прощаннями?
А ми розходимось-розбрідаємось,
Самотні пілігрими віри рибалок,
Вояки зі старими ниючими ранами,
Повторюючи одне слово:
«Ерінн», Солдати Долі,
Вдягнені в сині сорочки неба.
І тільки голоси бардів
Далекої епохи короля Домналла О'Нейлла*
Супроводжують нас – вічно самотніх
У нескінченній подорожі
Під тьмяними зорями.
І тільки голоси дерев шепочуть:
«Ерінн го бра!»

Примітки:

* - Домналл О'Нейлл – верховний король Ірландії, 956 – 980 роки правління.

Пісня про мертве коріння

*«... Доки Великий Стрілець
Очікує слушного часу, доки висить в даліні
Сагайдакоподібна хмара над Пайрк-на-лі.»
(Вільям Батлер Єйтс)*

На дикому пустищі ірландських монахів,
Серед чорного вогкого торфовища,
Де кожної Скорботної П'ятниці
Жовтооки банші співали тужливу пісню
Давно мертвим королям
Гордого клану О'Рейллі.*
Шестипалий лісоруб
Вишукував мертве коріння
Давно зрубаних дерев Брейфне.
Його сіра сокира**
Віднайдена в кам'яному могильнику
Нащадків довгобородого Еохайда
Рубає почорнілі зміїні тіла коренів
Яворів тихого зітхання
І дубів грому друїдів.
З кожним замахом його сірої сокири
Він згадує давні пророцтва
І чомусь думає, що він син мельника –
Того самого – обсіпаного білим борошном,
І виглядає вершника,
Дослухаючись до стукоту срібних підков
Його коня шаленого.
Але тиша.
Бо копита коня мертвого короля
(Навіть підковані сріблом)
Ступають по торфу нечутно.
Марно ви варите з мертвих коренів
Чорний трунок боліт. Марно...
Ви, люди клану О'Дунлайнге!***

Примітки:

* - клан О'Рейллі (Clan O'Reilly) – давня ірландська назва цього клану О'Рагаллаг (Clan Ó Raghallaigh) – клан, що панував деякий час у королівстві Брейфне.

** - а був колись такий верховний король Ірландії – Еохайд Сіра Сокира (Eochaid Faebair Glas).

*** - взагалі то клан О'Дунлайнге з Лейстера (Ллагіна). Кому як не людям цього клану...

Світ весняних запахів

*«Цієї ночі повітря пахне Часом.»
(Рей Бредбері)*

Квітневій вітер
Вдерся в мою ірландську хатинку,
Що стоїть серед пагорбів спогадів,
Серед вересових пустищ вічної казки
(Яку так ніхто і не прочитав)
І цього дня Блідого Весняного Сонця.
Повітря пахло легендами:
Залізом мечів Ніала Дев'яти Заручників,
Горілими торфовищами часів короля
Конна Сто Битв,
Козячими шкірами літописів
Короля Кормака Мудрого.
Повітря пахло диким камінням
З якого мурували круглі башти
Чорні монахи кляштору Клонмакнойс,
Повітря пахло давниною,
Самим одвічним Часом.
Тільки квітами воно не пахло:
Не вчувалося аромату
Анемон та рясту, медунки та пролісків –
Бо в нашій старій Ірландії надто терпким
Є віскі історії, грог давнини кланів,
Ель того зачарованого кола
Яким біжимо нескінченно
І ніяк з того божевілля не вирвемось,
Повітря пахне Часом – тільки ним.
Особливо на торфовищах...
На пустках наших спогадів...

Озеро Лох н-Ехах

*«...Коли сидів він над водою колодязя Сканавін...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Туат затятого конебога Еохайда
Тут збудував місто мрій та легенд:
Плем'я людей рудочупринних та гордих,
Що пасло комоней на траву волохатій рівнині
(Не тої, що Брега, і навіть не сумної Маг Рах),
Тут воно володіло каміннями –
Священними важкими каменями Долі.
Тут вони легко жили й дзвінко тесали
З брил шорстких олтарі сонячні
Для охряної треби ножа блискучого
Своєму прабатьку й патріарху-богу –
Богу білих коней Еохайду.
Тут на цій зеленій землі,
Що стала дном темного озера
Кохання бог Енгус (заквітчаний)
Дарував зшаленілим втікачам-коханцям
Коня коней подібного вітру.
Тільки джерело забули закрити,
Коли набрали з нього води прозорої,
Що так з-під землі нестримно вдарило,
І місто каменів, і ціле окрилене плем'я
Гордого клану н-Ехах Поглинули хвилі озера.
І з того часу ми чуємо Голоси з глибин таємних
(І дзвонів, і людей, і собак) –
Вони досі живуть там:
У потойбічних глибинах
Горді сини Еохайда –
Гонорове плем'я н-Ехах,
Незламний туат конебога.
І тільки Лі Бан – русалка,
Хвостата й струнка жінкориба
Співає іноді в хвилях
Таємну пісню минавшини
Віщуючи нам бурю...

Володар Донн

«Графство Клер зберегло багато дивних і таємничих традицій. Так у тих краях жила Бідді Ерлі (Biddu Early), що увійшла в історію як «мудра жінка з Фікл» - вона була відома як відьма і практикувала магичні ритуали і процедури аж до своєї кончини в 1873 році.»

(Ейтне Месі)

Серед піщаних пагорбів Дунбегу,
На березі вічно злого моря,
Серед місцини Доумор
Є одна оселя.
Може навіть не оселя,
А замок – тільки незримий
Для людського і котячого ока.
Живе в тому замку володар,
Що колись потонув в морі
Серед хвиль лихих і оливних.
І став з того часу
Володарем Народу одного дивного,
Що збирає він у своєму Тінявому домі.
Часто його там бачили
На коні баскому та білому
Летів він отими пагорбами
Коли над морем горіла заграва –
А іноді він подобу
Приймає оленя сивого
І кличе, і кличе, і кличе
Людей до своєї оселі.
Він пан над тінню і бурями.
До нього приходять в гості
(І то не на час, а на завжди)
Старі діди й королеви,
Воїни і веселі дівчата.
І всі задивившись на хвилі,
Намилувавшись вдосталь

Танцями океану
Лишаються в тій домівці
Володаря щедрого Донна.
Вдягнувши свого капелюха –
Чорного і крилатого
Дарує він нагорода
Але тільки гідним.
Великий володар
Донн – Бог смерті і мудрості.

Птахи і люди

*«...І хто знає,
Чи не той самий самотній птах
У нас вчора віщував вечір?»
(Райнер М. Рільке)*

Є птахи, які віщують вечір –
Такий лагідний і теплий,
Вечір роздумів і тиші дотиків,
Коли душі тягнуться
До музики розмов,
А тіла до затишку.
Є птахи які віщують ніч –
Глибоку й бездонну,
Темряву одкровень.
Є птахи, що віщують день –
День великої істини,
День світла і радості.
Є птахи, що віщують ранок –
Навіть не ранок – просвітлення,
Навіть не новий день – нову епоху.
Але є птахи, що віщують війну:
Такі як чорний Крук Битв
З ірландських легенд –
Супутник понурих богів.
Цього птаха накликали люди.
Він шматує холодну плоть,
Що колись відчувала і дихала,
Що колись прагла польоту
В небо мрій і свободи,
За хмари буденності,
Долаючи дух важкості.
А нині це просто пожива
Для крилатого віщуна смерті...

Вічне «Чому?»

*«Ірландія — це глек.
Хмари — це білі корови.
Але молоко розлилося небом...»
(Шеймус О'Тул)*

Підставляйте долоні
Небо дарує нам краплі
Води — прозорої, як ваші дні,
Холодної, як шматки металу,
Які звикли ловити ірландці,
Як ловлять пелюстки гірські потоки Віклоу,
Коли весна каже Сонцю: «Не хочу бути!»
А ірландці вирішують, що вже доста
Терпіти сваволлю і зневагу
Чужих королів і чужих пасторів.
Підставляйте долоні —
Тільки не сонцю — холоду й сирості,
Ви — діти моря і вересу,
Ловіть — тільки не одкровення і не кулі —
Шматочки холодного Неба,
Що стануть озерами і дзеркалами
Вашої країни чудернацької,
Свічадами
В які зазирають ірландці
Зі своїм вічним: «Чому?»

Синя сорочка

*«Яка різниця між реальністю та вигадкою?
Вигадка має сенс!»*

(Том Кленсі)

Дні мої світлі в синій сорочці:
Дарую вас туманному світанку.
Літо прийшло суничне
У мою осінь бересклетову:
З того часу черлені світанки
Кожного ранку полуничного*
Гасять голос дзвону старого храму
Чи то в сліпоті туману «минуле»,
Чи то в кислуватому присмаку
Недозрілих ягід радості**.
Пахне трава – як пахне тільки тут –
На вологих росяних луках Ерінн,
Де тиша тільки червневої ночі,
Коли птахи-поети сплять
У верховітті дерев буття.
Хтось одягнув сині шати неба
На ці зелені пагорби Керрі***,
Хтось поселив чорноту ночі
У кинутих замках Голуей****.
А я – сивобородий мандрівець
У сивому тумані «сьогодні»
Розчиняюсь...

Примітки:

* - колись в графстві Роскоммон колишній поштар Даніел Догерті вирощував дуже смачну полуницю. Казали, що цей сорт полуниць він сам створив, але це неправда. Це сорт «Джорней» - він привіз розсадку з Вірджинії у 1959 році.

** - а радість завжди кислувата на смак. Ейфорія не рахується – це інша пара кальшів. Я це зрозумів, коли в свій час після п'яти

днів блукання в тайзі на Юконі ми раптом вийшли на селище індіанців. Давненько то було...

*** - до речі, в графстві Керрі в мене є хороший знайомий – Ронан МакНейлл. Крім того, що він хороший скрипаль, він ще знає на пам'ять купу давніх ірландських скел, в тому числі скелу «Руйнування дому Да Хока» («Togail Bruidne Da Chosa»). Він живе в місті Дінгл на вулиці Ан Гарран. Колись він мав власну крамницю – що там тільки не продавалось, але і чудове віскі «Тірконелл». Це віскі з моєї маленької батьківщини – з Донеголу (Дун на нГаллу)...

**** - правильно все таки казати не «Голуей» і не «Голвей», а Галлів. Старих кинутих замків там багато, але є один особливий – замок Фіддон біля селища Туббер. Там місцеві жителі бачили привид О'Фіахраха Айдне – чесне слово!

Чотири вогні

*«Мій погляд нині на освітленій вершині
Стрімкого пагорбу, вгорі, мій попереду шлях...»
(Райнер М. Рільке)*

Під злими променями чорного сонця
Зачіпаю черевиками минулого
Мертву траву Даллана Форгала*.
Прийду в Залізний Дім**,
Запалить мені чотири вогні,
Бо ніч після чорного дня
Густа, як нутро яблука,
Що привезли на човні,
Що обтягнутий шкірою,
Що носив чорний бик Міде*** –
Землі Недоброго Вогню.
Покладу в торбу камені –
Важкі як наша доля сліпа
Та піду в Айлех –
Землю Коней Каменю,
Землю королів заліза
І чорних кілтів Колум Кілле**** -
Голуба синього неба.
Осідлаю коня кольору гірського туману,
Буду поїти його з джерела Сегайс*****.
Вино роси п'янить нас
Як колись сніг в часи короля Еліма Олфінехта*****.
Кінь короля Конна!*****
Копита твої стукають
По сяючим каменям Чумацького шляху.*****

Примітки:

* - його ще називають Еохайд Поет. Він був філідом і оспівав Колум Кілле у своїх піснях за те що той заступився за філідів перед людьми в чорному.

** - Дінн Ріг.

*** - гра слів, не більше: «Мі Де» - недобрий вогонь. Насправді всі вогні Міде добрі. Хоча святий Патрік був іншої думки...

**** - то звісно не кілти, самі розумієте...

***** - а колись всі будемо з того джерела пити...

***** - верховний король Ірландії. Час правління 787 – 786 роки до н. е.

***** - йдеть про короля Конна Кетхахаха (Конна Ста Битв). Час правління 116 – 136 роки.

***** - ірландською, звісно, не Чумацький Шлях, а Белех на Бо Фінне (ірл. - Bealach na Bó Finne) – Шлях Світлої Корови.

Белтайн

*«І зібрались там королі і мудреці біля
Діармайта мак Кербала, і сиділи вони по один
бік від нього, а фенії та скотти – по інший.»
(Скела «Встановлення володінь Тари»)*

У давні часи ірландці 1 травня святкували Белтайн (Belltaine) – свято пастухів – день коли женуть вони стада на літні пасовиська. Я завжди шанував це свято і намагався в цей день відвідати священний пагорб Уснех, що в землі Міде. Сьогодні Сонце нагадало мені про наближення цього свята і я написав таке:

Белтайн.
Свято вогнів і Сонця,
Свято віщих каменів
І зеленої трави Дандальон,
Священного дерева Карханн.
У сей день трава
Прощається зі світом небуття,
Проростає з глибин темряви.
Вогонь світлим вісником
Відносить наші бажання
У світ таємного,
У світ ясного Бела –
Прабатька суцього Гріан.
У сей день і сю ніч
Предки говорять нам
Про тайн таїну життя,
Земля зеленим трилисником
Кличе нас гнати
Худобу на пагорби марева.
Белтайн – свято двох кольорів:
Синього і зеленого,
Свято, коли вогонь
Відчиняє ворота
Між світом наших снів І безоднями сіду –

Світу дітей Богині Дану.
Ніч, коли королі давнини
Приходять тіннями снів
У життя пастухів Фаль.
Ніч, коли Банба
Слухає голос зірки –
Пісню Вічного Неба.
День, коли Дагда щедрий,
День, коли Елона Кличе коней світанку,
День, коли квітка Еррах
Дарує надію Ерінн...

Великодні дзвони Ірландії

Пам'яті героїв Великоднього повстання 1916 року.
Минуло 98 років – а ніхто в Ірландії не може забути той
Великдень...

Гудуть дзвони над Ерін
Віщують божий Великдень.
Колись їх срібний поголос,
Що летів над островом Долі
Віщував порив до Свободи,
Віщував велике повстання
Гелів, що дух кришталевий феніїв
Воскресли для вічного Неба,
Воскресли для душ ірландців,
Що в цей день підняли повстання,
Почали війну за Свободу,
Кулі відливши зі срібла,
Здійняли наш зелений прапор –
Прапор Святого Острова
Щоб він горів смолоскипом
Під кулями окупантів.
Року того божого
Року того шістнадцятого
Ірландці сказали досить
Жити нам у неволі!
Острів зелений весняний –
Острів святого Патріка
Несемо у звільнених душах
Тих, що летять у небо...

Місто вогнів

*«У пічці жар, як догорілий міст...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Я багато разів відвідував місто Белфаст (точніше Бел Ферсте) і кожного разу у мене виникало відчуття, що я приїжджаю у зовсім інакше місто. Тільки потім – на старості літ я зрозумів, що не місто змінюється, а я. І згадуючи все пережите, згадуючи річку Лаган та вулицю Донегол і Кільця Велетнів я написав таке:

Місто горбатим Езопом
Розповідає мені – блукальцю
Старі банальні жорстокі істини,
Що незримими дзвонами гудуть
На старому католицькому цвинтарі
Біля каплиці святого Патріка
На вулиці, що має початок
Але не має кінця,
На вулиці, де люди знають
Про кожного жителя:
Хто якої віри з художників,
Що розмальовують стіни будинків
Залізними графіті відчаю –
Своїми одкровеннями нервовими.
Колись я був молодим
(Які і всі ви – читачі)
І знав,
Що це старе місто ліхтарів – моє,
Що земля ця зболена – моя,
Що всі ми бородаті гели –
Сни пастухів та феніїв,
Шанувальники сонця, плуга й горіха,
Дуба та Каменя Долі.
А тепер сивим птахом
Дивлюсь на світ вітрів,
На море холодних хвиль

І якось тихо повторюю
Сумне одкровення відлюдника:
Я чужий у світі чужих...
Холодні тіні будинків
Цього сірого міста –
Белфаста.

Зелений день

«То город-доц, холодний і зелений...»

(Майк Йогансен)

Дні як і вірші бувають різних кольорів: білі, чорні і навіть зелені. 17 березня якраз зелений день – люди вдягають зелений одяг, зелені капелюхи і навіть фарбують сиві бороди у зелений колір. Я подумав, що в нас, ірландців, більшість днів меланхолійно-дощаві. Але тільки не цей! Мені чомусь пригадалась давня легенда про мореплавця Майль Дуйна: під час плавання він приплив до острова де паслися тільки чорні і білі вівці. Якщо чорна вівця потрапляла у біле стадо, то автоматично ставала білою і навпаки. Я подумав, що в День святого Патріка всі ми вівці, а пастор у нас один і написав таке:

Вітрила вулиць – навіть вони зелені.
Трилистий день дощиська-скрипаля.
Скільки слів стають сьогодні човнами,
Скільки пісень стають сьогодні небокраєм
Сьогодні ми всі мандрівці-волоцюги:
Старі бородаті шкіпери і молоді юнги –
Пливемо від острова до острова –
Від острова Мрій до острова Пісень.
Адже кожен із нас керманіч човна,
Що обтягнутий шкірою –
Давнього ірландського човна,
Що пливе через море Вічності.
Сивий пастух пантрує два стада –
Чорних і білих овець.
На острові, що зветься Життя.
Але кожна вівця самостійно вирішує
Чорною бути чи білою.
А в повітрі дзвін: над островом арфи
Проростають легенди листками шамроку.
День, коли можна забути журбу,
День, коли сумні пісні стають веселими,
День, коли ми згадуємо – ми всі ірландці,
День, коли з дідової скрині
Дістаємо старезні картаті кілти
Ми – кельти...

Керманич пасифлори

*«Скажи мені, керманич, без облуди
Це кучерів її проміння золоте
Чи повна ніжності роса туману
Що впала тут, на квіти пасифлори?»
(Оскар О'Флахерті Вайлд)*

Я гадав пасифлора – то квітка пристрасті,
Але то човен, що пливе океаном годинників,
Де велетенські каравели дерев минувшини
Пливуть без керманича до гавані Судного Дня.
Людина, що вдягнена в чорне казала мені,
Що це квітка страждання одного теслі якого вбили
Люди, які шукали у сутінках слова про сніг,
Але я довідався, що це дерев'яне пустище
Для пастуха з очима сірими, що пливе (ні, летить)
Рікою квітучою, якою блукає чапля (чалап-чалап),
Роса туману одягом назбирана, по краплі в келих
Вичавлена (що не проминув нас, хоч і просили –
Не проминув). Добре хоч плисти, з ріки та в море –
Солоне як сльози, вітрило з грубої пряжі зіткане,
Змережане – з синього льону. І добре, що є керманич –
Я.
Керманич човна-пасифлори. І вдосталь роси. Туману.
І людей, що бредуть травою, рососою, пагорбами Смарагдовими.
А як допливу – мені то пустелею
Блукати – не йти.
Стежку шукати – знайти. Або ні.

Ніч пророчих вогнів

*«Світ викинув іграшки снів
Щоб бавитись
Правдою голою...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Найтемніший час буття: на межі:
Між епохами листя і снігу: темрява.
Між світами тіні і плоті: спалах зірок.
Я запальною вогнище – горобини.
На горі, де колись росло дерево – ясен –
Дерево палімпсестових мрій
Літописів болісних абатства Келлс.
Ніч на Самайн – сопілка малює стежу:
Піснями бруслини черленої та отруйної –
Ядучої, наче втрачені дні дощів.
По тріщинам черепа оленя ірландського
Читаю майбутнє – відкрите, як плями на Місяці –
Розчехнуті
У безодню часів залізних коваля Гоббана –
Віків ножів, мечів та іржі кораблів.
Книга тріщин на черепі в ніч на Самайн
Читаю написане –
Хтось Невідомий
Надсилає нам знаки літопису Вічності.
Танцюйте, співайте, вожді призабутих кланів,
Завжди між вогнів, між язиками полум'я
В пошуках чистоти, Істини слів заборонених,
Діти квітучого вересу – діти осені кельтів.
Ідіть між вогнів...

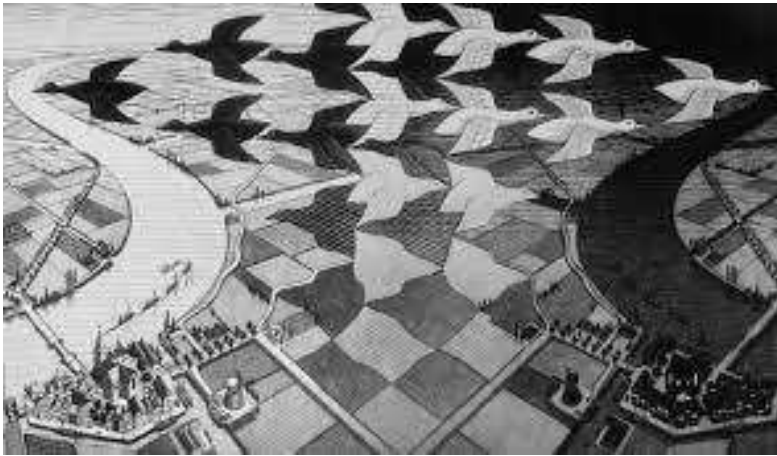
Осінь сухого дерева

*«And talked of the dark folk who live in souls
Of passionate men, like bats in the dead trees...»
(William Butler Yeats)*

Моя меланхолія – це листок винограду,
Що червоніє на холодній стіні старого Дубліна,
Стіні, що ховає моє alter ego від мене самого –
Неприкаяного знавця крокодилячих черевикив
І скрипаля холодного осіннього вітру (назавжди).
Моя меланхолія – це жінка вдягнена в чорний плащ,
Що ходить в кам'яний собор Святого Патріка
Лише скорботної п'ятниці – коли небо заплющує очі,
Небо, що нависає над нами як дзвін чавунний,
Що гуде нову пісню про чорну смерть – голосно.
Моя меланхолія – це пісня нічного сірого птаха
І крик над болотом сивої жінки, що почуєш лише раз.
І тільки кулик і чапля всотують звуки його щоранку,
Але бояться переказати людям – мешканцям пагорбів:
Зелених овечих лобів трави і спогадів.
І сивого диму.
Моя меланхолія – весталка в білій туніці таляріс,
Що йде бруківкою гонорового мармурового Риму
І несе в очах вогонь – полум'я Вести – дочки Часу
І мислить про квіти кольору неба, що очікують осінь,
Що сумна як забута хатинка, де жила самотою вдова.
Мою меланхолію зустрів я вчора в образі миші
На горищі старого замку відчинивши віконце –
Впустивши промінчик осіннього жовтого Сонця
У темряву.

Острови

Острів ліщини

*«Й кричить на нас птах дивний, войовничий...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Острів ліщини нагадає парасольку,
Під якою ховаються вусаті форелі
Від червоних променів зірки
На ймення Соль чи то Гріан.
На цьому острові тверді горіхи
Падають просто в пащеку
Сомам-ненажерам,
До хвостів яких
Чіпляється дивак Кромм Круах –
Необачний плавець,
Пірнальник у рідке Небо води.
Острів ліщини
Неохайний притулок
Для кудлатих хвостатих хрумів
(Хрум-хрум),
Що шукають руді горіхи
Серед торішнього снігу.
Острів ліщини...
До нього плисти-тонуту
Під вітрилами-зливами
На човні без якоря:
Бо навіщо...
На острові ліщини
Витещу собі костур
Бородатого схимника,
Вирізьблю на нім знаки
Огамом – письмом забутим
Таки нашим, таки для мертвих,
Та й помандрую пагорбами,
Туди, де пісні для живих не співають
А лише тоскно голосять
Жінки нечесані –
Банші.

Острів Сокола

*«Один з них побачив величезного сокола.
- Цей птах схожий на тих, що водяться в Ірландії! – сказав
він...»
(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)*

Цей острів ми хотіли назвати Едохас,
Хоча слід було б назвати Ар Аш,
Але назвали його островом Сокола,
Чи то самотнім островом Горм,
Бо бачили ми там ірландського птаха,
Що летів до берегів милої серцю Ерінн,
До якої ми марно шукали шлях,
І вже не вірили, що повернутись можливо,
І вже не вірили, що вона десь є в Океані –
Цьому темному Океані Неповернення
Є наша зелена Вітчизна, наша земля трави,
Зілля ніжного спокою і тихої радості,
Не вірили, що в цьому Океані Зневіри,
У Морі Вічних Блукань є наша земля радості,
Земля пісень вогненних свят і сумного вересу,
Земля мовчазних монахів і гомінких скрипалів,
Земля дзвону молитов і безглузких жартів,
Земля квітки Нонін і дерева Кранн Кулінн –
Наша Ірландія...

Примітки:

Якщо стояти на березі Океану в графстві Клер, точніше в графстві Конте ан Хларь (Contae an Chláir) то хвилі інколи співають: «Ná teacht ar ais!» Не вірете? Тоді постійте і послушайте...

Острів червоних ягід

«На острові росли дерева з великими червоними ягодами, в яких був п'янкий хмільний сік.»

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Після синяви неба і моря,
Після сталевих вечорів півночі
І сірих хмар вітряного неба,
Після темного дерева весел
І чорного кольору одягу
Старих волоцюг, вбраних
В шкіру биків та плащі,
Що нагадуюсь ряси монахів –
Ягоди – великі червоні ягоди
На острові, що загубився
Серед пустелі солоних хвиль.
Після холодного розуму
Північного суворого вітру,
Після солоного присмаку
Бризок нескінченного Океану –
Напою вічних номадів
Пустелі води кольору криці –
П'янки солодкі ягоди.
Їх густий сік розтікається
Зашкарубленими пальцями,
Він так болісно нагадує
Нашу ірландську кров,
Що так само хмільна і весела,
Яку ми так проливали легко
У тій війні нескінченній,
Що зветься «Буття Ірландії»,
Як і цей сік п'янкий черлений
З водою його розмішуючи...

Острів скляного мосту

*«...На острові стояла фортеця з бронзовими
воротами, до неї вів скляний міст...»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Там все прозоро – і внизу вода,
Ми бачимо минуле й майбутнє,
Нам треба йти, але вертаємось назад:
У часі, в просторі. Присутні тут ми
Але не знаємо, не відаємо де –
В якій ще божевільній круговерті?
Ми тут, ми на мосту, на острові –
Це сон чи просто на порозі смерті
Ми – волоцюги моря на межі
Одвічного, таємного, земного.
Шукаємо. Таємні сторожі
Нам музику подарували сну
І жінка в білому несла у чаші воду
Сандалі срібні й невагомий шовк –
Як мариво ми бачили свободу
І знову сон... Коли ж прокинулись,
Побачили у вранішній імлі:
Навколо море. Ми на кораблі...

Острів млина

*«Половина зерна вашої країни мелеться тут, -
сказав він. – Все, що приносить горе, мелеться на
цьому млині.»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Острів, який виринув з туману «нічого»,
Який з'явився на видноколі ранком,
Що називався в календарі осені «можливо»,
Ми побачили млин з крилами приречення.
Похмурий мельник з поглядом «бути»
Сказав голосом глухим як обкладинка
Замшілої Біблії переписаної в Клонмакнойсі –
В його глухих стінах святого Кіарана,
У круглій вежі сліпого короля,
Де помирають молодими всі ченці-скрипторії,
Сказав словами, гідними літер огама,
Говорив, наче кидав слова-каміння:
«Тут мелеться половина хліба
Вашої сумної вересової Ірландії,
Що дивиться очима повними сліз
На похмурий обрій майбутнього,
Тут мелеться все, що горе чорне
Приносить на ваш острів сумних пісень,
Візьміть цього сірого борошна,
Наповніть ним ваші трюми,
Цього корабля – чорного пса вітрів,
Може відвезете його кудись за море,
А не на вашу землю неорану,
Де скорботи більше ніж очерету
На болотах Монтех Хларай,
Тільки не просійте його крізь пальці
Бо море і так скорботне...
Ви – блукальці одвічні...»

Острів маленького кота

*«Чи не для нас це все приготували?» - спитав
Майл-Дуйн у кота. Але кіт подивився на нього і
продовжив свою гру...»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

У нас закінчись яблука – ті солодкі,
Як закінчиться колись все,
Бо нічого немає вічного –
Навіть у нас в оксамиті Ірландії,
Чи то в її спогадах на човні надії.
На острові, що нам трапився –
Чи то випадково, чи то так мало бути,
Бо давно ми не віримо у «випадковість»,
Ми знайшли будинки з білої-білої крейди
І башту з такої ж крейди – з каменю снігу мрій,
Але будівничі зникли – певно,
Їх втомлені руки зажадав бачити Бог
В раю на вічній будові, чи то просто
Їм стало не потрібно бути
Серед острова крейдяних скель.
Ми знайшли там тільки кота –
Такого маленького, який знав істину,
Тільки ховав її на кінчиках вух –
Така вона була маленька, але справжня.
Він стрибав на кам'яних колонах
Зниклої цивілізації мудреців,
Він бавився зі століттями,
Як бавляться сірими мишами вечора,
Він сміявся з нашого невідання,
Він бачив нас тіннями смішного суспільства,
Він був єдиною реальністю нашої казки
(Бо кожне життя це казка,
Кожна смерть вигадка,
Кожен день подарунок).
Ми розвіємо вітром попіл
Мертвого юнака-сретика,
Порушника давніх заповідей
І попливемо далі... Бо час...
Ми не хочемо, щоб він зупинився...

Острів Очікування

«Відпливаючи , вони почули: «Де вони тепер? Вони віддалились! Це не вони!»

(Скела «Плавання Майл-Дуїна»)

Вони очікували – але не нас.
Вони теж – орачі холодного моря,
Вони теж дивляться поглядом безнадії
На нескінченну вервечку хвиль,
Вони теж думали, що хвилі це гори,
Тільки солоні, прозорі та сині,
Вони теж просякнуті запахом риби
І майструють човни, як колиски,
Вони закидали сіті в безодню легенд,
Вони теж ловили рибу «майбутнє».
Але вони чекають – вічно чекають,
Марно вдивляючись в ультрамарин:
Людей на човнах – але не нас!
Людей вісників – але не нас!
Людей-блукальців – але інших!
Ми залишимо їх – в очікуванні,
Збирати слова В подерті мішки спогадів,
Будувати свої хижі З важким каменів надії.
Бо ми не ті , ми завжди не ті...
Ми лише шукаємо...
Ми лише віримо і сподіваємось...
Лишаємо за туманом острів
Очікування Який більше ніхто не знайде...
Людей, до яких більше Ніхто не прийде...

Острів Пташиного Крику

*«...Вони зрели день і ніч і допливли нарешті до
острова, де було безліч птахів...»*

(Скела «Плавання Майл-Дуїна»)

Острів, де жили лише вільні птахи
На сліпих скелях сірої зневіри,
Де лише птахи кричали чи то молилися
Богу прозорого повітря,
Богу польоту й свободи,
Співали свій нескінченний псалом
На мові пташиної Біблії
Пророка сивокрилонебесного –
Чайки снів сумного ірландського моря.
І лише ми – хто ховав друзів
У глибині води, хто плив незбагненим
У пошуках острова мрії – лише ми
Зрозуміли, що це молитва
А не крик обтятої порожнечі.
І ці витерті епохами скелі –
Не громада німого каміння,
А храм предковічної віри
Давнішої, аніж клан Мак-Артур.*
І не птахи це, а душі монахів,
Що кинули нудний рай
І моляться за скорботну землю
Залишену там – за хвилями,
За нашу святу Ірландію...

Примітка:

* - у ірландців є така приказка: «Є три речі найдавніші у світі:
диявол, оці пагорби і клан Мак-Артур.»

Острів Коней

*«Це був великий плоский острів, на який
випало жеребкуванням висадись першими
Герману та Діурану.»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Епона – богиня коней
Пасе на острові табуни вітру,
Коней високого неба, коней часу,
Що летять вихором крізь повітря вічності.
Епона в травні – місяці коней і перегонів
Жене табуни островом буття
Серед Океану Небуття – жене вихором
Божевільних календарів «завтра»,
Жене крізь хмари днів і тумани ночей.
Ми, гели, ми, нащадки людей моря
Славимо коня неба, що несе
Срібноруке сонце над островом мрій і смарагдів зела.
Ми, гели, Славимо тебе, Епона,
І твоїх велетенських коней
З вітрилами копит – коней синього неба.
Ми – вершники пагорбів,
Ми – діти Сонця, пастухи років,
Століть і тисячоліть
Пливемо нині
Здійнявши вітрило віри
По морю життя.
Ми, ірландці, роковані
Вічно плисти в пошуках острова –
Острова істини...

Острів Орла

*«Ще вони виявили на тому острові маленьку
закинуту церкву та руїни замку і знайшли
старого сивого відлюдника, що був вдягнений
лише у власне довге волосся, що сягало землі...»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Я останній з супутників Брендана,
Останній, хто лишився у світі людей,
Останній прочанин країни Високих Хвиль,
Останній охоронець давніх календарів Ерінн,
Останній носій забутої істини знаків Фаль.
Я так давно жив на цьому острові Орла,
Що сам час став єдиним моїм сучасником,
Тільки вітер простору лишився мені другом,
Свідком моїх омовінь в озері історії.
Мої супутники стали супутниками тіней,
Наш корабель став тліном минулого,
Спогадом зашкарублених старечих рук,
Трухою років, пилом минувшини.
Їжте цих овець, що блукати приречені
Разом зі мною – відлюдником одкровення,
Цих кудлатих громадян забутої республіки,
Цих волохатих підданих давно зниклого короля,
Імення якого забули навіть червоні зорі Ведмедя,
Навіть краплі туману не згадають його голосу.
А ще виглядайте величезного хижого птаха,
Подивіться на диво з див – озеро молодості,
Перш ніж вирушити у нескінченне море сучасності
І лишити мене тут – чекати на одкровення –
Століття, а може й вічність.
На одкровення
Яке ніколи не прийде на цю землю руїн...

Острів Кам'яних Дверей

*«Ще через тиждень плавання вони знайшли
широкий та високий острів, на березі якого стояв
дім.»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Острів, на якому ми знайшли блідий затишок,
Острів, на якому ми знайшли безбарвний захист,
Острів, на якому ми хоч трохи спочили
У нашій нескінченній синій подорожі
По океану життя – у подорожі кудлатих мрій,
З якої майже ніхто не вертається,
В якій навіть залізні фенії широкого меча*
Стають розбійниками подертих вітрил.
На тому острові були кам'яні двері
Між одним людським буттям та іншим –
Тим, що пахне гілкою горобини
Чи то листям крилатого дерева Карханн.
Ці двері відчиняють міцні руки,
У ці двері входять потріпані вітром,
Що несе брадахів і скоттів хвилями крику,
Від берега високих трав Альби до берега сили,
Вітром, що грає на сопілці скель,
На чорному органі гір Каледонії,
На божевільній флейті Ойлень Фаро**,
Вітром, який регоче почувши бажання
Жити спокійно на березі світанків.
Відчиняємо ці важкі кам'яні двері –
Ми звикли йти в невідоме...
Ми – люди ірландського моря...

Примітки:

* - а був такий король в Ірландії - Еохайд Айлтлехан — (ірл. — Eochaid Ailtlethan) — Еохайд Широкий Меч (роки правління 285 — 274 до н. е.).

** - Ойлень Фаро (ірл. - Oileáin Fharó) – це справді не острови, а якась божевільна флейта північного вітру... Недарма племена Богині Дану припливли в Ірландію саме з північних островів – може саме з Ойлень Фаро...

Острів Яблук

*«Три дні і три ночі вони пливли вздовж скель
і так і зуміли відшукати місця, де можна
було б пристати до берега...»*

(Скела «Плавання Майл-Дуйна»)

Яблука виснуть важкими тягарями
На островах нашої свідомості,
На гілках наших мрій листянозелених,
Падають у траву життя – густу, як літо,
Несподівану як травневі зливи,
Гірку як полин нашого отруєного часу.
Там мали б водитися химерні почварки –
Огидні, як зайди, колючі, як ці дні.
Але там порожньо.
Стиглі яблука
Збирають тільки втомлені руки
Моряків розхристаного моря хвилин.
Якби не ці яблука, якби не цей острів,
Ми б не знали, що в цьому світі вітрів
Існує ще щось, крім солоної води «сьогодні»,
Крім гіркого присмаку морської піни,
Крім хвиль, що співають пісню смерті,
Але острів яблук – нам трапився...
Нам – орачам ірландського моря,
Нам – загорненим в картаті тканини,
Нам – приреченим на блукання...
Розфарбуйте це яблуко долі
Кольорами заграви...

Острів Монаха

*«Я родом з Тораха На острові Торах виріс я...»
(Легенда «Плавання Майл-Дуїна»)*

На цьому острові всі птахи монахи,
Вода в долонях стає дзеркалом,
А сиве волосся стає одягом,
Дикі каміння – домом одвічним,
Хвилі – пейзажем, а вітер – храмом.
Моя пісня – вічне мовчання туману,
Мої слова стають тишею краплі
Ще до того як вони були сказані.
Я спалив свій човен дірявий
Зроблений зі старого горіха –
Той човен легенд і палімпсестів
На якому я плив ірландським морем –
Морем яке не повертає блукальців,
Яке фарбує небосхил віри
Кольорами дощів – тільки не літніх.
Якщо ви ступили на мій острів –
Острів лише одного сивого монаха,
Що забув слова людей, але вивчив
Слова білих і сірих птахів скель,
Що не звикли мовчати чи повторювати лжу,
Як любить це робити більшість сліпих людей
Країни жорстокого лисого карлика.
А краще – пливіть собі далі,
Або до дому – якого у вас немає,
А є лише територія, на якій дозволяє
Вам жити ваш божевільний король.

Лорд Острів

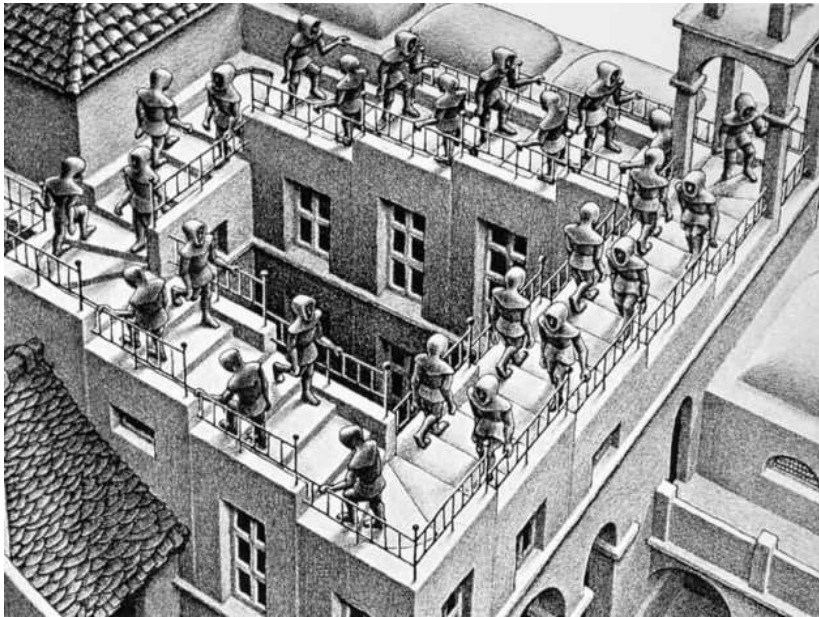
*"Життя - це картина повішена у темному музеї."
(Гійом Аполлінер)*

Ми всі живемо на островах.
Навіть вони – бедуїни,
Що бачили тільки море піску,
Ховаються в острівцях своїх наметів,
Пливуть на островах своїх верблюдів.
Бо кораблі – це теж острови.
Вівцю на голому пустищі
Назвали рибою. Якогось жебрака,
Що писав всеньке життя
Свою автобіографію Репліками водіїв
Громадського транспорту,
Назвали пророком.
Якогось старого жорстокого параноїка
Назвали благодійником
І почали ритуали влаштовувати
Навколо його монументу
Зробленого з найхолоднішого каменю
Та навколо його заспиртованого
Мертвого тіла.
Островами скелястими
Блукаю, як сновида вітрильників,
Про тутешнього лорда згадую –
І для чого то він собі
Оцей понурий замок вимурував?
Для чого...

Примітки:

Даруйте за такий сумний настрій у цьому сьогоднішньому словесному етюді. Але ж не пасує в цей день так сумувати, бо саме отакої ж календарної дати Гійом Аполлінер написав свій «Міст Мірабо», а я про сумне...

Білі світлофори

Тягар смутку

*«He quarrel of the sparrows in the eaves,
The full round moon and the star-laden sky,
And the loud song of the ever-singing leaves,
Had hid away earth's old and weary cry...»*

(William Butler Yeats)

Я блукав серед натовпу
Людей, що не слухають
Цвірінькання горобців,
П'ють повітря настояне на шумі,
І не знають, що землі боляче,
Коли вони топчуть її – втомлену
Цвяхованими черевиками байдужості.
Я носив тягар смутку
У шкіряній торбі ірландського скрипаля:
Тягар, тисне донизу плечі,
Робить кроки нестерпними,
Примушує заплюшувати очі –
Сірі від диму, сірі від безнадії.
Я блукав серед міста,
Що муроване кам'яними брилами минулого,
Яке закіптюжило
Небо димом проклять,
Що зазирає в сумні очі коней
Сліпими вікнами втоми.
Я несу той тягар – тягар журби та печалі,
Ступаючи мокрою бруківкою,
Ковзаючись на слизьких її каменях,
Мрію донести оту важку торбу
До каламутної ріки Часу –
Отої, яку оспівав Данте,
Яка тече чомусь серед міста – так плинно
І так недоречно, ніби запрошує самогубця
Поринути в її обійми,
Ховаючись під ребра мостів,
Ніби то не притулки безхатьок,
А шляхи Колісниці Сонця.
Та чи наважусь отой тягар в річку кинути?
Навряд...

Сурма

«Осліпни вже нині:

Вічність стоїть, повна видюючих очей...»

(Пауль Целан)

Сурма босоногого ангела
Зроблена з синього повітря:
Густого – наче сльози старої берези
Пораненої диким лісовим привидом,
Що блукає одвіку стежками,
Якими ніхто не ходить –
Ніхто, навіть олені з очима-тінями,
Навіть тупоноги голкоспинні.
Сурма, що віщує День Суду
До пори, до часу, до одкровення
Схована до місячної скрині,
Що зачинена срібним замком Спінози,
Ключем, який необачно згубили
В Небі – синьому наче море
Між островами мрій.
Згубили – і не знайдуть,
Втопили й чекають,
Що впаде він на голови
Людям сірого міста диму.
Сурма Судного Дня.
Сурма біловбраного крилатого
Ховає в собі ненароджені звуки
Як ховає зозуля
Круглі кульки народжень і втілень
У чужі батьківщини.
А ми все чекаємо
Цієї небесної музики
І все сподіваємось,
Що сторінки з чорними літерами
Писались колись – не нами,
Не безпритульними квіткарями
Немарно.

Очерет

*«... Чорним Променем пам'яті
Видираєшся ти до світла...»
(Пауль Целан)*

Очерет озера моїх снів
Шепоче мені про спокій:
Спокій води, що не знає дна,
Спокій дверей, що ведуть в порожнечу,
Спокій очей, що не бачили світла,
Спокій хмари, що несе буревій.
Чапля озера моїх снів
Загубила пір'їну щасливого дня
На піщаному березі заплющених очей –
На піску – білому наче березень,
Де ніколи не було слідів
Босих ніг меланхолії.
Коли ти заплющуєш очі
Знаєш напевно,
Що риби – ці сріблясті форелі хвилин
Озера моїх снів
Пірнають в глибини,
Марно жадаючи ковтнути камінь
Озера, в якому немає дна.

Жовті хмари

*«Під жовтими хмарами
Крук над містом кричить...»
(Лі Бо)*

Писано з пошаною до Себастьяно Дзіані –
першого, хто кинув перстень у море.

Жовті хмари – то золоті дукати,
Що назбирав в капелюх кристалий
Мовчазний дождь Сонце Синього Неба Адріатики –
Повелитель води абстракцій,
Провідник пічкурів весняних калюж:
У кожному зазирнути зерном настанов:
Жменями променів, кораблями світанків:
Іменем республіки мішка зоряного.
Жовті хмари розмальовує золотом
Художник весняного вечора
Пензлями хвостів білочок:
Барвив усе кольоровим:
Все крім крила крука –
Посланця віків сірих,
Віщуна ночі туманів липких,
Скарбничого Довгої Ночі.
А лев сумний з важкою книгою
Думав, що жовті хмари – то галери,
Тесані з дерев Країни Холоду,
Зі стовбурів, що завжди легше поглядів
Безбородих монахів Тоскани:
Мріяв отой патлатий кіт апостола
Щоб все завжди сяяло сонячно,
А воно тільки кульбаби,
І то весною, коли дощі вином травня
На чужі виноградники
І на левади писарів.

Солом'яна бричка

*«Я пережив понурих днів чимало,
Чимало раз мене нудьга долала...»
(Джон Кімс)*

Я мислю метафорично,
Ти мислиш метафорично,
Ми мислимо метафорично,
Він мислить метафорично,
Вони мислять метафорично.
А тим часом приїхав Пан Гапличковський
На солом'яній бричці
У залізному капелюсі,
Що нагадував бляховану стріху,
І сховав обгризений сир Місяця
До своєї кишені п'їтьми,
І сказав – так ненароком,
Бавлячись тьмяними гудзиками,
Кліпаючи очима-тарілками,
Годуючи з руки прозорого коника
Гарбузовим насінням планет:
Я мислю метафорично,
Ти мислиш метафорично,
Ми мислимо метафорично,
Він мислить метафорично,
Вони мислять метафорично.
А потім пішов по болоту потойбічного
Шукати Фому-потопленика,
Вигукуючи пісеньку сови океанської:
Там, в глибинах літератури глиняної,
Тут, у пивниці чорних покручених літер.
Прикручу до його брички солом'яної
Колеса кам'яні та олив'яні –
Най возить лохину на ярмарок
Та вино чорне, як дно колодязя.
Нехай.

Загублене Сонце

*« - Хочемо дізнатись від тебе, Куди ти йдеш
і звідкіля, Як тебе звати і з якого ти клану?
- Йду я від заходу Сонця На його схід, І звати
мене Трефулнгід Треохайр...»
(Скела «Встановлення володінь Тари»)*

Сонце важким яблуком
Падає в зелену траву виднокраю,
Де німий синьочубий друїд
Море Ділить наш світ навпіл.
І викочується всевидячим оком
Між пагорбами пізнання спокійного.
А я думав, що Сонце –
Це мідний гудзик чи то блискуча фібула
Загублені сумним дідом,
Біловбраним і білобородим –
Старішим за оці пагорби:
Золота кругла фібула –
Застібка на картатому кілті
Старого сумного ірландця
На ім'я Часопростір –
Він забув з якого він клану,
Хоча візерунок в клітинку
Мав би йому підказати,
Мав би йому нагадати,
Що всі дороги ведуть до Тари –
До пагорбу королів.
Але він забудько,
Бо народжений раніше Диявола,
Все йому пам'ятати несила –
Особливо у нас, в Ірландії.
Я прошу загублене Сонце зіграти мені на арфі
З бронзовими струнами-променями,
Я прошу Смерть розказати мені казку
Про тих, хто ховав століття у торбу латану,

Я прошу Хвилю сховати мої думки
Від людей чужих, від мечів іржавих,
Я прошу Сову зазирнути в мої сни
Своїми очима-тарелями,
А Крука прокричати мені услід
Закляття своє чорнокриле. Я прошу....

Допоможіть мені відшукати
Загублене Сонце!

Танець ящірок

*«Танцюючі хамелеони істини...»
(Хірадо Ренкіті)*

Метелики, які сідають на мій капелюх
Розказують мені пошепки,
Звуками помахів крил своїх,
Що я ще живу.
А я необачно думав,
Що все намарно,
А я необачно думав,
Що коти зі сріблястою шерстю
Нюхають аромат золотих орхідей,
Чієсь руки
Шукають у темряві загублений ключ,
Від хати недоброго вітру,
Де ночують базікали чаплі.
Танцюють хамелеони:
Там, серед лісу троянд,
Танцюють під музику Сонця*
Хамелеони Істини.
Сонце-дикун
Гримить у свої там-тами,
Щоб серед квітів черлених
Кидав у землю гудзики
Бородатий карлик Пізнання.
Язикаті хамелеони Істини
Вчилися носити шати
Смішного безхатька Бога**,
Але воліють ходити голими:
Читають сутри
Написані на листках лотоса
Нетверезим монахом***
Жовтої секти Чань****.

Примітки:

* - під музику Сонця танцюють не тільки ящірки. Хамелеони Істини теж ящірки, хоч і дивні.

** - він живе всюди і ніде, а значить безхатько. Дивлюсь на світ – він такого понапридумував... Значить смішний.

*** - натяк на Бодхідхарму, якого в жовтому Китаї називають Да Мо.

**** - звісно, 禪. Не подумайте чогось містичного. Тим паче готичного...

Осінній мед

*«Медом духмяним
Наповнили бджоли стільник...»
(Сімадзакі Тосон)*

Наповнимо келих:
Всесвіт інакший співає хорал забороненій вірі
Ми забули про час холодів і вітрів:
Нині осінь – тепла і щедра,
Осінь плодів забуття,
Наповнимо келих
Медом хмільним!
Миші веселі на темнім горищі
Серед пилюки славлять весільний бенкет:
Ми живемо в саду,
Де гронами стиглими ягід
Звисає п'янкий виноград.
Наповнимо келих!
Словами простими
Прославимо голку сосни: зелену й пахучу
Серед золота осені,
Серед крику птахів невідомих,
Що лишаються з нами
Славити осінь поезії –
Наповнимо келих!
Щедрого поля господар
Жмуток трави запашної
Палить на потребу богині полів.
Час бубнів, кіфар:
Наповнимо келих!
Світ ще не став крижаним,
Кат поховав у глині важкій
Свій втомлений меч,
А новий ще коваль не майструє,
Ще радість висить у повітрі
Легким павутинням:
Наповнимо келих!

Різати хліб

*«... Серце зруйнує
Що себе не пізнало, щоб зміг
Я потрапити в вічності пастку...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Я крайнощі краю, як ріжуть хліб,
Що лежить на дерев'яному столі буття
І кажу волохатим хвостатим людям:
Не сідайте на гілку, яка росте
З гнилого дерева вашої «реальності»,
Тоді не треба буде її пиляти
Залізними зубами вічності.
Я слухаю хмари – слухаю
Про що вони шепочуть вітрові,
Що дме в глиняну сопілку берега,
Збираю цю вічну музику
У дірявий мішок меланхолії
І дивлюсь у дзеркало:
А там зима, а там холодно,
Там вічна негода і сльота,
Але я зазираю,
А там не люди, а привиди
Міста довгастих тіней.
І навіщо ж мені оте дзеркало –
Навіщо ж туди зазирати,
Я знаю наперед, що побачу там:
Краще б піти мені у світ сонячний
У царство королівство Я китайське
І писати там ієрогліфи
На шовку моїх спогадів –
Білих, як марево, шорстких, як метелики
В раю злomu і недоречному.
А ви кажете: нездоланне,
Кам'яне, тому чуже, тому втрачене,
А я не хочу про сову згадувати –

І так прилетить ночі цієї
На горище моє захарашчене
Гори ще халупа непотребу,
А я біля криниці вічності
Буду пити воду холодну роздумів
І згадувати.

Згадувати.

Згадувати.

Мій дірявий капелюх

У моєму дірявому капелюсі
Одвічна ніч, де ховаються сни,
Коли день жене їх з поля
Людських кострубатих думок
У закутки невідомого.
Я залишаю свого капелюха
(Щовечора, коли блідий Місяць)
У межичасі: на вішалці,
Де зупиняються всі годинники.
Відвідую щоденно будинок
(З отою вішалкою у закутку)
Зі старими горіховими дверима:
Відчиняю одні –
І знову вертаюся у день «вчора»,
Відчиняю інші –
І потрапляю у день «завтра»,
Минаючи дощавий понеділок «сьогодні».
Отак і мандрую з годинником,
Що сходить з розуму
І показує час: то готичне середньовіччя,
То модернову весну,
То кришталеве бароко.
Цей капелюх
Позичає в мене
Один дивак-джентльмен.
Він зовсім не фокусник,
І навіть не скрипаль.
Йому просто приємно,
Що позичаючи капелюх
Я називаю його джентльменом.
Бо більше не називає його
Джентльменом ніхто.
Ну, зовсім.

Теж

*«... Насувається тиша.
Спати більше не здатний?
Вікно твоє ловить зорі на небосхилі.»
(Райнер М. Рільке)*

Він теж старий – цей блідий дивак,
Цей сивий сторож нічного неба –
Місяць ранньої осені.
Він теж нагороджений шрамами
І зморшками слова «бути»
Він теж такий же як ти –
Волоцюга без прихистку,
Буття він теж дивиться на людей
Як на шукачів неіснуючого
І листя клена бачить сторінками
Невідомої книги про сумну жінку,
І теж (як і ти) блукає високими травами
Поночі – коли птахи сплять
(Навіть сови, бо вони теж зневірились)
Може тому (бо чому ж і навіщо)
Ти так часто спілкуєшся
З цим божевільним світилом –
Другом всіх меланхоліків і диваків,
Поетів і божевільних.
Ти розповів йому таємницю таємниць.
Ти йому, а не він тобі.
Бо ви обидва старі –
Подивись у дзеркало –
Людино сивого місяця...

Діти Дубліна. Гра.

*«Я дивився в ту далину,
Де ховався ірландський
Нудний берег...»*

(Шеймас Гіні)

В дитинстві ми бавились в хованки.
Ми – діти старого Дубліна.
Ми ховались від самих себе
У закоулках минулого
Потім вирости і ховали Дублін
У закутках свого химерного Я.
Ми бавились у буття –
Не знаючи, що воно насправді.
Ми думали, що гра це гра –
А воно насправді.
Підросли і виявили:
Життя – це лише пуста гра.
А тоді ж – у дні радісні
Гра була змістовною.
Бо сповнена безпосередністю.
Нині ж ховатись нікуди –
Бо ми на острові:
Хіба сховаємось разом з ним –
Від очей заздрісних.
Але ж той бородатий –
Не Бернард Шоу, ні –
Отой, старіший, серйозніший
(Хоча він теж жартівник,
А може він теж ірландець?
Бо хто ж такий світ придумати
Пришелепкуватий та безглуздий
Міг ще?) А поки що ми – діти:
Бавимось собі і не здогадуємось,
Що життя сумне то насправді
І забагато в ньому сірості...

Діти Дубліна. Вулиці.

*«Пиши в темноті,
Де живуть тільки тіні.
Від полярного сяйва
Не чекай осяяння...»*

(Шеймас Гіні)

Діти старого Дубліна:
Я теж колись з вами босоногими
Жив у країнах ліхтарних
Жовтого світла містовечора,
У часи не дуже електричні,
Бавився в буття казкове,
Світ міряв провулками і під'їздами,
Двір між кам'яницями вікторіанськими
Бачив Галактикою послуною,
Гадав, що завтра буде через тисячоліття,
Рік уявляв вічністю,
Цукерку мрією,
А дерев'яного паровозика
Таємницею таємниць і сенсом буття.
Всі люди здавались добрими,
Всі казки правдою,
Всі годинники таємничими,
А батьки вічними:
Бо думалось,
Що дитинство не закінчиться,
Бо до юності ще безодня часу,
А місто це просто колодязь,
Де люди звикли діставати відрами
Свої маленькі й великі радості.
Вулиці були затишними,
А коти мурчиками.
Де ж той клубок закотився,
З якого бабуся в'язала мені
Не светр – долю –
Ірландця дивакуватого...

Гумовий пес міста

*«Суворий Ідеал – сумний і чистий сон
До юрмища людей іде закаменілий...»
(Шарль Бодлер)*

Сіре місто кульгавим сухотником
Шкандибає на цвинтар вигадок.
У цьому місті живуть художники –
Але вони малюють картини Танатосу
Тільки відтінками сірого фарбами сажі
На полотні асфальту.
У цьому місті іржі та заліза
Таксисти дивляться
Порожніми зіницями черепа
На світлофори немигаючі
В яких всі три кольори сірі.
У місті гудків паротягів
Всі дороги ведуть на кладовище
Де ховають думки та мрії
У мідних саркофагах прокламацій.
Дощі тут падали в часи Езопа –
Краплі кольору фінікійського пурпуру
Зі смаком пасльону марення,
Тому втомившись чекати дощику
Місцеві колаборанти шаманів
Виготовляють хмари з нафти
Спаюючи її у гумових чоботях.
Тут кожного пса звать Рокфелером
Чіпляють на нього ошийник ностальгії
За старим божевільним безхатком,
Що подарував аборигенам ілюзію:
Нібито вони ейфорію
Відчувають від кожної оди
Своєму меру-параноїку.

Вітрило храмовиків

*«Полум'ярем горю між вас храмовики
Пророкуватимем разом як хоч магістре...»
(Гійом Аполлінер)*

Я теж язика полум'я
Здіймав як вітрила
Над кораблем своєї душі
(З тобою, старий магістре!)
Я теж знемагав від спраги
В камінній землі прочан,
Серед піску, що тікає з рук
(Як час). Я теж
Був серед монахів, що замість хреста
Прикладали до вуст руків'я меча
І слухали шум хвиль Кіприди
Зрікаючись радощів буденності,
Шукаючі обрій і слід корабля на воді.
Я теж снів Безансоном –
Уривками спогадів, перерваних
Дзвоном щитів залізних блукальців.
І на площі в Парижі
Посилав крізь дим прокляття
Сребролюбим мантиїносьцям
І здіймався з гарячим повітрям
У височінь Ніщо.
Я теж вогняне вітрило
Порівнював з тим –
Конопляним, шматованим вітром,
Що несло нас – позначених знаками
До Землі Святої. Але розчинившись в небі,
Ставши жменею попелу,
Збирав потім мозолястими руками
З вільними каменярами
Важкі сірі брили
Для злету у височінь
Готичної вежі...

An Íoslainn

*«... До того часу,
Як Господь задмухає зірки,
І небосхил залишить Місяць
Зів'янувши трояндою блідою...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Коли ірландці у дірявому човні надії
Вирушали скорботної п'ятниці
У нескінченність океану порожнечі,
Між ними і холодною водою днів
Була тільки шкіра бика – чорного,
Як наші ірландські ночі
(Бо не завжди у нас були дні –
Не все ж коту масляна,
Як говорять веселі анти),
І все ж ми пливли (не знаючи для чого),
Замість вітрил здіймаючи віру,
Але зустріли за морем тільки
Негостинний острів Оер Талун,
Що годився хіба для відлюдників,
Що не родив навіть трави вівцям,
Що гірчив як ненависть.
Там ми знайшли свій олтар
Для молитов відчаю,
Там ми тікали від суєтності
Світу цього грішного,
Там замість хліба ми дякували за камін,
Там замість радості ми вітали буття,
Там ми вчилися цінувати тепло,
Будувати не хижки – келії з каменю,
І ловити рибу слизьких років...
Аж доки не прийшли вікінги.

Кожне місто синє

*«Сивий ранок впав на місто синє.
Камінь спав – лиш дощ зітхав у ринвах.»
(Майк Йогансен)*

У цій країні всі міста сині:
Чи то у серпанку, чи то нині смог.
Були колись в імлі, бо замріяні,
Нині зітхає дощ. Нині війна.
Люди розучились плакати
Нині плакати: якщо не на стінах,
То в душах. І кожне серце мішень.
І склянооці зайди по закону інстинкту
Бачать людей як здобич.
Якийсь юнак
У якого замість думок
Завчені фрази,
Замість почуттів кокаїн,
Приїхав на війну про яку мріяв
Ще з пелюшок, бо країна
У якій його ростили
Хвора на обидві півкулі
Свого черепа гідроцефального.
Він так любив убивати,
А нині їде додому
У тісному ящику
Наковтавшись свинцевих слив.
Якби хто спитав: «Навіщо?»
Він би не пояснив,
Бо думати його ніколи не вчили,
А лише вірити вождю-ерзацу
Та пожованому цитатнику.
Позавчора він був шмаркачем,
Вчора легіонером
Потворної імперії казарм,
А сьогодні просто тіло

Заколючене в ящик,
Яке везуть через кордон,
Завтра його заріють
Глибоко в глину
Таємно, без слави почестей.
А місто так і лишилося синім...
І трохи замріяним – як завжди...

Примітки:

Це я про Белфаст та Ольстер, про солдат Британської імперії та про події 1969 року. А ви про що подумали?

Запах полину

*«Іще раз, коли
Химерний запах полину...»
(Майк Йогансен)*

Моя земля завжди пахла вересом –
Невагомим та оксамитовим,
Квіткою забутого трунку,
Але вже сто років вона пахне полином.
Хоч кажуть, що то євшан-зілля,
Хоч кажуть, що так воно є, бо небо
Теж синє і сиве, як і ці листя абсентні,
Але запах гіркий – не п'янить, засмучує,
Бо земля теж сивіє – стає полинною,
Якщо й поростає бадиллям, то чорним,
Але все одно лишається сивою,
Бо руки людей забувають доторки,
Окрім доторків до холодного заліза,
А небо стає мовчазним і німим,
Хоч колись співало і шепотіло
Свої таємниці кельтам-мрійникам –
Колись, як вранішнє сонце рудоволосим
А нині теж сивим. Дочасно.
Бо навіть дим тільки сивий
Клубочеться над моєю землею –
Над Ольстером.

Селище гірких суниць

*«Я був очеретом – лежав у коней під копитами,
Я став людиною – вітру зятям ворогом...»
(Вільям Батлер Єйтс)*

Селище гірких суниць
Справляє свято одновухого вовка.
Половина дороги до неба
Сховалась у торбу гори
Колючих кущів терену –
Дерев клаповухих зайців.
Кожний святий мріяв
(Якщо не човном плисти) –
Топтати траву байдужості
Нескінченим кроками неспокою
Подорожі до неіснуючого –
Омріяного, як мріють про
Захмарне і світле – як оці самі
Квіти суниці, що не стануть
Гіркими ягодами світу,
Які мусимо їсти жменями,
Бо не вистигли інші,
Які мусимо ковтати
Примовляючи: «Так треба!»
Бо в самому селищі все прогіркло
І молоко корів з сумними очима,
І недопечений хліб чадної печі,
І масна юшка сліпих господиць,
І зелені яблука проклятого саду.
Я минаю це неохайне селище:
Босими ногами торую шлях*
У темний ліс глухоти (не тиші),
Повз луки де не співають птахи**
(Бо жайвори без слухача німіють),
Мимо висохлої криниці***
З якої вдови вичерпали всю живу воду

І навіть жаби не заглядають
У її темне нутро.
Я мандрівник.
Моя доля – минати...

Примітки:

А оті суниці я зірвав саме там.

* - якщо шлях проклали воли, то не торуйте його – просто йдіть.

Особливо якщо цей шлях Чумацький...

** - я вже бував неодноразово на луках, де не співають ніякі птахи – тільки метелики шурхотять там своїми крилами. Коли вітер мовчить... Але якщо не мовчить...

*** - Айвазовський ніколи таких криниць не малював.

Звертання майстра щіток до одного містера

*«Рівність, брате, виключає братство.
І в цьому слід розібратись.
А рабство завжди породжує рабство.»
(Йосип Бродський)*

Містер Чедвік стоїть на вулиці
Дощів з невидимою парасолькою Мадейри,
А якийсь чорноокий чоботар Езоп
Гукає йому слова вузькооких гуків:
«Містере! Ви би краще взули черевики,
Або взули оту мадам в чоботи-лінкори,
Бо Джон Леннон знову став Леніним
І вічно живим і комою в заповіті кесаря.
Не ходіть босоніж тротуарами «а-ля-рюс» -
Ви ж джентльмен або схожий на нього коп.
Пильнуйте свого саквояжа, в якому
Крім морфію живуть миші карного кодексу.
Ви ж доктор, чи то, вибачаюсь, лікар.
Коротше, знахар – лікуєте водогони
Міста з гучною назвою Вікна На Схід
(Бо шибки дзвенять, а
Ви в молодості
Так хотіли стати фельдшером
І ставити клізму бульдогам королівства).
Містере! Ваші окуляри ілюмінатори,
Ви сам, як капітан підводного човна:
Давайте глуху команду «занурення»
Тарганам нашого часу.
Моя вакса
Це колір Ваших днів.
Пасує циліндрам.»
Але майстра щіток давно ніхто не слухає,
Не чує, бо навіщо.
Вуха заткані ватою...

Співці рапсодів і пеанів

*«Ще мить і зазвучить пеан.»
(Майк Йогансен)*

Між тишею і пеаном – мить,
Між словами рапсодії – павзи.
У цих павзах ховаються безодні –
Глибші, ніж безодні між галактиками.
У їх глибину нескінченну
Летять люди без парашутів віри.
Сліпий Гомер на площі жовтого міста
Раптом сказав громаді зрячих:
«Заспівайте замість елегій пеан!
Ви ж елліни! Не юрба пастухів
Вдягнених у чорне руно зневіри
І сандалі кволих маленьких істин.
Ви елліни! Діти Геліуса,
Прославте пеаном Зевса!
Шануйте оливкове дерево,
Ще прийдуть часи зітхання
В тіні кипарисів струнких...
Заспівайте нині пеан!
У вас є очі – дивіться на промені Сонця,
Дивіться на світло Правди!
Ваші тіла бронзи подібні щиту Ахілла,
Закрийте ними Вітчизну
Від стріл ненаситних варварів,
Від дикунів зі сходу,
Від андрофагів півночі.
Ви – елліни – діти богині Ніки,
Ваша Еллада сонячна
Кличе дітей до звитяги,
Кличе вас до свободи,
Здіймайте хоругви сваволі!
Ви – діти вільної!»

Дорогами прочан

*«Хай веде мене хтось,
Тільки не вітер, ні...»
(Райнер М. Рільке)*

Водив мене вітер Дорогами Островів Відчаю,*
Водив мене вітер Пустищами забутих слів.**
Співав мені вітер
Про стежки Трістана-мисливця,
Про світи дивака Свіфта.***
Гнав мене вітер
Від стійбища патлатих пастухів думок
До табору волоцюг пісень
Мертвого народу ясена
(А він теж мав своїх шаманів).
Пророчив мені вітер –
Той самий холодний і злий –
Про часи одкровення,****
Про добу великого Ні,
Про епоху мовчазних прочан
У землю заборонених істин
(А я їх стежками...)
Був мені вітер
Єдиним супутником
На дорогах гори Одкровення.
Нині цей вітер
Торкається облич сумних жінок
Змарнілих дочасно,
Зів'ялих, як зламана гілка*****
Століття-жебрака.
Шукайте собі провідника невагомого
Чи то поводиря босого.
А я так – з костуром
Дорогами місячного сяйва...

Примітки:

* - це я зовсім не про острови Кергелен, ні. Навіть не про острови Трістан-да-Кунья...

** - у нас в Ірландії багато пустищ. І вересових, і забутих слів теж.

*** - він теж був Джонатаном – як та чайка...

**** - а вони знову настануть – навіть і не сумнівайтесь...

***** - та, що тичеться в простір.

Наповнення

*«Речі, наче віолончелі,
Заповнені дзвінкою тьмою...»
(Райнер М. Рільке)*

Бавлюсь з темнотою старих речей
Які ховаються по закутках кам'яного дому.
Дому, що розмовляє тихими ночами зими
З тінню господаря, що танцює на холодній підлозі
Бавлячись з вогнем кахляного п'єца,
Що кидає відсвіти – марно намагаючись
Прогнати з закутків буття тьму – бо не час.
А скрипка проситься до рук у запитусі:
«Ти святий Бартелемей чи його ніч?»
Але що розуміє скрипка?
Вона лише інструмент,
Вона буде грати будь-яку мелодію,
Вона нічого не вирішує, в її утробі теж тьма,
Вона буде видавати дику какофонію замість музики,
Якщо потрапить до волохатих рук
Старого бандита замість віртуоза-музики
З тонкою душею, що колись був її господарем,
А тепер сховав свої атоми в глибинах землі,
А свою душу у світі, який годі шукати...
Я наповнюю звуки змістом, я запалюю свічку
І ставлю її на вікно історії. Але за вікном сліпці –
Їм байдуже день це чи ніч.
Вони не повірять в існування свічки,
Вони не повірять в існування кольорів
(Не тільки ультрамаринових),
У них замість душі дірява газета,
Колись вони навчилися повторювати слова
Не розуміючи їх змісту.
А нині стали важкими краплями
Густої рідини темноти...
Лишається вірити.

Лишається тільки вірити,
Що там – за океаном тьми
На острівцях старих кам'яних будинків
Теж дивляться на вогонь люди
З сумними очима старого музики...

Вогник

*«...Дивись,
Не легковажить у променях світла трава.
В дорогу!...»*

(Райнер М. Рільке)

Шлях Через гущавину зневіри,
Через очеретяні болота втоми,
Через теренові колючі хащі марноти,
Через ліс власного недосконалого «я»
До Вогника Маленького такого
Спалаху в темряві – вогника істини.
Блукаєш біля селища,
Де всі жителі збожеволіли
Бо наїлися мухоморів брехні,
Бо забули як то воно – думати,
Бо забули, що вони люди,
А не двоногі опудала,
Не споживачі чорної браги,
Не мішки для непотребу. Шлях.
Візьми в свою торбу
Черствий окраєць філософа,
Горнятко для води неповернення.
Тобі йти ще довго...
Дуже довго...

Середмістя

*«Черевики в мене завжди міцно зашнуровані
І я не дозволю місту кусати мене за п'яти...»*

(Х. Кортасар)

Серед міста В якому всі будинки сірі,
Де живуть люди з чорними душами,
Я бачив перехожого
Вдягненого у синій плащ,
Що був розмальований метеликами.
Він носив дзеркало
В якому замість весни
Відображалася осінь,
В якому замість людей
Відображалися звірі,
В якому замість квітів
Відображалися мушлі.
Той перехожий казав,
Що заблукав у це місто випадково,
Що він шукав ключ від усіх дверей,
Бо його дзеркало – то теж двері,
Бо кожне вікно цих сірих будинків –
Це зіниці черепа
Старого давно померлого писаря,
Що в похиленій ратуші
Записував у реєстр мертвих,
Не знімаючи чорні окуляри думок.
У тому місті зупинилися всі годинники
Коли серед ночі
На дзвіниці зруйнованого храму
Сова прокричала слова одкровення
Мовою давно зниклого народу:
Уривок пророцтва
Про людей вдягнених в сіре.
Тільки ніхто не зрозумів ці речення.
Окрім отого перехожого –
Отого – з дзеркалом.

Дороги весняного вітру

«Сонце означало істину, кільце змій, звитий у кільце – вічність, якір – ствердження або раду, голуб – соромливість, птах бусол – богошанування, зерно і насіння – помисли і гадки...»

(Григорій Сковорода)

Дороги весняного вітру
Перетинаються біля старого ільма,
Що крилатим дороговказом
Перетворює думку на знак,
Що чорним калікою
Тичеться в море квітів
Пальцями сухих гілок.
Дороги весняного вітру
Існують у мріях птахів:
У піснях про вічне повернення
До неіснуючого дому
Вічних блукальців легкості.
Дороги весняного вітру
Білим маревом стелють шлях
Розтривоженим душам
До Валгалли хмар –
Білих, як пелюстки вишні
Чи то до кудлатого Сіду –
Темного як нутро глека.
Дороги весняного вітру
Сповнені гудінням
Волохатих прочан,
Що торують своє паломництво
Від храму квітки
До монастириська-вулика.
Дороги весняного вітру
Нескінченим лабіринтом
Заводять у хащі музики

З яких нема вороття
Навіть жebraку-скрипалю
З графства Слайго.
Дороги весняного вітру
Стануть колись дорогами осені
Коли зацвіте верес...

Папірус пелюстки вишні

*«Зі свого квітучого саду
Назбирай запахуючих споминів про квіти,
Що зникли століття тому...»
(Рабіндранат Тагор)*

Весна – це хатинка для їжаків:
Всі мої думки колючі,
Як апострофи у книзі Судного Дня.
Нагромаджую фрази,
Як каміння, що назбирав
На вбогому полі
Волошкових сутінок.
З чорної тканини ночі
Шию собі сугану монаха-схимника,
З тонких ниток місячних променів
Плету собі хітон орфіка дня.
Мої нічні пісні тихі,
Мої прозорі думки підняті
З бездонного колодязя чорноти,
Мої рядки незачесані
На папірусі пелюсток вишні.
Напишу заповіт:
Слова мої повітряні –
Їжакам лісу темного:
Най бережуть їх на досвітках
Від поглядів злих і колючих,
Черевики мої стоптані –
Синицям пагорбів тисових –
Най зів'ють у кожному
Гніздо маленької істини,
Мій дім відлюдника –
Старому пугачу:
Най живе на його горищі,
Най прокричить серед ночі
Світу сього цинічного

Правду-матінку моторошну,
Мої рукописи вицвілі –
Старому круку чорному:
Най читає їх оком блискучим,
Най береже таїну літер
Аж до Суду Страшного Божого...

Коли не щастить з сусідом

*«Коли назирці доля йшла за нами,
Як божевільний з бритвою в руці.»
(Арсеній Тарковський)*

Мій сусід збожеволів:
Хоче підпалити мою квартиру,
Каже, що саме йому
Споконвіку належала
Моя комірчина і ванна.
Мій сусід збожеволів:
Приводить до під'їзду
Якихось безхатьків та наркоманів
Щоб вони хуліганили
І нищили все, що не можна Нищити.
Мій сусід збожеволів:
Це зрозуміли всі
Жителі нашого будинку,
Але божевільня зачинена
Та й ніхто б не захотів би
Його туди спровадити
Від гріха подалі,
Бо він ходить з каністрою
Нафти повною
І погрожує спалити весь будинок,
Якщо йому не віддадуть
Мою квартиру стареньку.
Мій сусід збожеволів:
У нього манія величі –
Вважає себе Наполеоном
Імператором візантійським
Та поборником віри
(А всіх інших еретиками),
Торквемадою та великим диктатором.
Зробіть йому ін'єкцію –
Заспокійливе,
Бо наробить біди несусвітньої,
Що все наше нещасне місто
Ще довго буде
Ліквідувати...

Птах місто

*«Те, що відбувається в моїй голові
набагато цікавіше ніж те, що
відбувається за її межами.»*

(Лоуренс Данмор)

У квітні 1964 року я відвідав Стокгольм. Під час того епічного візиту місто зовсім не нагадувало мені ні місто єретиків, ні (тим паче!) місто вікінгів. Чомусь асоціювалось воно в мене виключно з сентиментальністю Інгвара Бергмана. А ще з птахом – ні, не з диким гусаком Сельми Лагерлеф, а з сірим журавлем епохи бароко. Блукаючи вулицями цього ностальгічного міста, я зустрів вуличного художника, що сказав мені таке: "Ви не думайте, що Стокгольм – місто ідеальне, тут такі самі проблеми, як і в інших містах..." І тоді я раптом зрозумів, що єдине місто на Землі, яке не має проблем, це Дублін. І тільки тому, що дублінці (Dubliners) усвідомили: проблеми – це щось не матеріальне, це те, що існує тільки в нас в голові. Якщо в нас в голові немає проблем – їх немає ніде. Пізніше (О, набагато пізніше!), згадуючи це, я написав таке:

Весняне небо
Зазирає птахом
У кратери площ,
У каньйони вулиць.
Чому я такий розхристаний,
Як пілігрим слова
З дір'явими черевиками палітри?
Весняні квіти –
Це білі, жовті й сині привиди
(Червоних не буває –
Ні весняних квітів, ні привидів,
Точніше – червоні привиди померли)
Ефемерної епохи веслярів.
Якщо ти плаваєш

По океану часу,
Чи літаєш
У просторі прозорих дерев, то:
Ти босоногий Августин:
Марно шукаєш
Одкровення Доната-сретика
Серед папірусів – квітів вишні.
Ти – візантієць останній:
У бібліотеці свого черепа
Марно гортаєш
Попіл спалених книг
Олександрійської бібліотеки
Своєї юності.
Ти в межичассі,
Яке ніколи не стане епохою.
Подушки хмар
Марно під голову мостиш
Хворому століттю.

Серце світу сього

*«Всесвіт – одна велика жива істота, її
душа – Бог, а її серце – Сонце.»*

(Клеанф)

Сонце зазирає цієї весни
В кожную зворохоблену душу.
Люди гарячого полум'я
Відчувають,
Що ритм їхніх сердець
Звучить барабаном,
Як ритм серця нашого Всесвіту.
У кожного сонцепоклонника
Серце – шматочок Сонця.
Складаємо світилу офіру
Медом – жовтим як Сур'я –
Золотим дарунком Сонячних літунів,
Що співають своїм гудінням
Вічну славу вогняному серцю,
Першопочатку нашому життєдайному.
Здіймаємо руки до Неба,
До цієї колиски синьої,
До цього колеса вічності,
Шатра буття всеосяжного:
Кличемо тебе, Сонце!
Серце нашого світу!
Зійди над світом темряви,
Спали чорну неправду,
Висуши твань облуд,
Прожени країну мороку
З нашого світу джерел!

Країна Білого Неба

*«Ні, то була не пісня,
А за рахманним усміхом
Сама журба невтішна...»
(Федеріко Гарсія Лорка)*

Країна, в яку прийшла війна
Має тепер землю не чорну, а сіру:
Кольору вічно теплого попелу,
Кольору волосся вдови,
Кольору очей сиріт.
Країна, в яку прийшла війна
Має тепер небо не синє, а чорне:
Кольору погляду втомлених людей,
Кольору плаття сумних жінок,
Що вже не чекають – нікого і нічого.
Навіть небо білого дня – не синє, а біле:
Вицвіле від горя дітей,
Що раптово стали дорослими,
Від суму спалених хат,
Від порожнечі, що волає
Душами, що летять в байдужий Космос:
«Все і нічого! Всі і ніхто!»
Країна, в яку прийшла війна:
Ти думав колись – це інша країна,
Ніколи не буде ця країна моя.
Але ти помилився.
Це в твою країну
Прийшла війна...
Її принесли на брудних чоботах
Люди з сліпої країни,
Люди з іржавими душами,
Люди без облич...

Повернення

*«І натякає тиша: повернись...»
(Майк Йогансен)*

Наша перша колиска – тиша.
Людське життя – це вічне повернення
У темний дім віковічного «Я» -
Предковічного першопочатку,
Де слова народжуються
Дітьми одноокого Атмана –
Знаками, намальованими
На поверхні астероїда,
На хвості крижаної комети
Чи на ймовірності
Самотнього електрона.
Повертаємось: завертаючи зірки
Великого Веза,
Запрягаючи Чорного Дракона Ніщо,
Завертаючи рукави Галактики,
Чи збираючи в кишені вогники Стожар
І знову запитуючи себе:
«Хто ми? Навіщо ми тут і для чого?»
Здогадуємось, що ми уривки
Плинних думок Всесвіту,
Цяточки Великої Істини,
Дхарми нескінченної свідомості.
Дивляться в чорне небо
Поцятковене вогниками зір
Двоє гравців маленькими істинами:
Я і мій сірий кіт.

Моря хмар

*«...Як сон, що наснивсь колись
В колисці старих морів
Душі наївній моїй.»
(Майк Йогансен)*

Мій сон – реальність.
А реальність – лише сон,
Що сниться Богу серед моря,
Бо небо – просто море хмар
І синяви. Лише колиска снів,
Що сняться Богу. Він дозволив
І грішним нам побачити ці сни,
А ми все ділимо
Те небо на квадрати
І на трикутники*,
Все міряємо марно
І намагаємось
Отямитись від сну.
І тільки дереву –
Старому ясену**,
Що посадив скрипаль***
Давно померлий
Наснилось справжнє:
Не війна, і не Калігула –
Не божевільний карлик****,
І навіть не юрба убивць.
Наснились квіти:
Хризантеми і фіалки.

Примітки:

* - колись в часи білих колон та запашного повітря античності жив чоловік на ім'я Евклід. Він любив інколи дивитися в небо і малювати у цьому синьому просторі уявні трикутники і квадрати. Але я не про нього...

** - цей старий ясен росте в Дубліні на вулиці Лана Сан Томас (святого Томаса) – недалеко від собору Святої Марії. Я часто любив спілкуватися з цим деревом – цей старий ясен чудовий співбесідник, завжди розумів мене...

*** - цього скрипаля звали Фланн О'Браєн (1879 – 1962). А посадив він той ясен у 1928 році.

**** - не вперше в історії жорстокі та божевільні карлики ставали королями і імператорами. Було вже таке... Почитайте хоча б Пера Лагерквіста. Сам Калігула не був карликом, але дуже мені вже він нагадує одного жорстокого імператора низького зросту...

Божевільні велосипеди

*«Суспільство є те саме, що машина.
У ній збій виникає тоді, коли її частини
Відступають від того,
До чого своїм хитрим майстром зроблені.»
(Григорій Сковорода)*

У місті повітряного ренесансу
На бруківці з чорних доломітів
Біля контори сліпого архіваріуса
На вулиці аптекаря Вергілія*
Божевільні велосипеди
Знайшли свою пристань,
Чіпляючись якорями педалей
За відблиски вітрин принцепса –
Того, хто Германік чи то його син
І Цезар, і Чобіток, і ще й Юлій.
Замість газети читати буду афішу,
Замість сніданку гострою бритвою**
Пошкрябаю свої щоки,
Замість «Добрий день!»
Побажаю нірвани***
Продавцю морозива і тістечок.
Його звуть Клавдій
І він теж любить гриби
І дружину зве Агріпіною,
Він теж пише трактат по етрусків
І постанови про вітри та видовища.
Тільки він любить –
На відміну від того Клавдія
Кататися на божевільних велосипедах.
Він користується підтяжками,
Бо боїться загубити штани вічності.
Пригостіть його фразами.
Тими самими – про нас.

Примітки:

* - я знав двох аптекарів у яких імена були Вергілій. Один жив в Дубліні біля Трінті-коледжу і був дуже сентиментальним, а інший в Осло (Христианії) і мав великого чорного kota якого годував сардинами.

** - до речі, гарний спосіб поснідати. Колись я такого способу не цурався, але запустив бороду, згадавши, що слово Улад перекладається як «Країна Бородатих».

*** - старе ірландське привітання. Один мій знайомий, якого звали Рорі – в нього ще бракувало двох пальців на лівій руці завжди вітався так: «Метафізичної тобі нірвани у вітряний день!» Хоча сам він був фізиком, зовсім не ліриком. Що не типowo для ірландця...

Окуляри зайця

«Приходив він до мене за дарами, і не було йому відмови. Дав я йому сто корів зі своїх стад, та сто плащів зі шкіри.»

(Скела «Руїнування дому Да Дерга»)

Отаке от життя в верховітті:
Там лише гнізда і листя.
На землі пророків і королів
Лишився лише один ліс темний,
Та й той в графстві Віклоу
А решта не поля – пустища*,
Де вітер не гуляє – крутиться
Навколо першопочатку острова**
На якому всі олені*** зайцями
Існують лише в потойбічному
Часі, про який забули
Навіть співати чи молитися.
Подаруйте їм окуляри
З непрозорими скельцями –
Може нашу епоху хвору
Вони якось проминуть
Не помітивши –
Буде нам у Судний День
Не так соромно...

Примітки:

* - якщо віскі, то вже ірландське, якщо пустища – то вже вересові...

** - це я про камінь Фаль – камінь Долі, хоча його в Ірландії давно вже немає... Навіть це вкрали...

*** - це я про так званих «ірландських оленів» - шкода, що нині вони не блукають Ірландією... Ех, джентльмени, давно ви не були в Ірландії...

Білі паротяги

*«Схоже недобрим було наше свято і брехливим
слово істини, коли явився сюди безбородий юнак.»
(Скела «Руйнування дому Да Дерга»)*

Поїзд приїхав на станцію Небо.
Паротяг зроблений з хмар
Білих, як вата порохнявої Індії
Привіз пасажирів у сірих плащах,
Що сховались у тумані від сонця,
Бо вони тіні часів Генріха Другого –
Короля номадів-норманів,
Володаря держави небаченої
Та батька двох синів навіжених
А третього циніка безталанного
А четвертого нікому не потрібного
Навіть пеклу*...
На станції Небо
Посадили кущі мрій
Вздовж колії споглядання.
І всі вагони білі**,
А всі кондуктори сажотруси,
А всі кочегари філософи***:
Замість вугілля в пічку
Кидають антитези теології****.
Дайте пасажирам годинники –
Нехай прикладають свої вуха
До цих інструментів-коваликів.
Не хочуть нині стрілочники*****
Блукати по дну океану повітряного.
За хмари, за хмари – поїздом.
Шкода, що парову машину
Не ми придумали,
А джентльмени в циліндрах.
Подаруйте їм фіалки
Коли прийдуть у сни ваші

Різнокольорові...

Примітки:

* - а там потребують тільки цапа-відбувайла. Ми там теж не потрібні. Так що не поспішайте...

** - пофарбуйте нарешті хоч один потяг у білий колір! Ну, що вам шкода чи що? Пофарбуйте! Хоча б той, що котиться з Болоньї до Ріміні...

*** - на старих паротягах всі кочегари були філософами. Згадайте хоча б персонаж фільму Джіма Джармуша...

**** - ніколи не займайтесь теологією! Це не для Вас!

***** - стрілочники переважно ніколи нічого не хочуть. Не сприймайте це як одкровення. Попрацюйте трохи стрілочником – тоді зрозумієте...

Слідами Одиссея

*«...А поки спав, то ангел смерті вигубив
Овець і пастирів по жалібних вівчарнях...»
(Гійом Аполлінер)*

А світанок – це марево острова Ман,*
Тінь зими, що сховалась неквапно
У затінку крихітних слів Ельдорадо.
Мерзнуть навіть абстрактні поняття Декарта.
Ти чому босоногим блукав по греготам? Чому?
І для чого цю свиту тартанну,
Тарпанну і геть караванну
На душу вдягнув?
А душа... Розірвана вітром –
Там дірок від куль забагато. А душа...
Невже вони думали, що Її вбити можливо?
Я майструю весло. Витесую з дерева ночі.
І як Одиссей Понесу крізь поля і пустелі.
Може справді якийсь
Сивочолий дивак
Запитає мене про «навіщо».
І отам – я збудую свій храм.
Я – ірландець побачив цю тінь
Тінь засмучену – постать жіночу,
Що блукає вдовою полями імлі.

Примітки:

* - Острів Ман – це насправді не остів, а трон Мананнана, що винирнув з глибин. Цікаво – чого б це? Адже трон (переважно) не плаває... Тоне наче якір. Разом з тим, хто хоче на ньому посидіти... Цей острів неправильно наливають Мен, але насправді давні ірландці називали його Мананнан Мак Лір або просто Ман. Можете називати його Еллан Ваннін.

Пам'яті Яна Палаха

*«А птахи прикриють своїми крилами моє обличчя й сонце»
(Гійом Аполлінер)*

Коли приходиться 19 січня я завжди згадую Яна Палаха і ті похмурні дні 1969 року в Празі... Може тому, що я старий і надто багато пам'ятаю. А може тому що таких людей не можливо забути, бо їм птахи закрили обличчя крилами, коли вони не змогли більше дивитися на цю неправду...

Вірші можна писати вчинками,
Історія складається не з важких томів,
А з маленьких цеглинок «я».
Якщо чоботами розтоптане серце,
Якщо зачаровані мости
Тремтять під чужим залізничям,
Якщо річка може тепер тільки плакати,
А люди, такі ще вчора веселі, тільки мовчати,
Якщо навіть світила неба стали єретиками,
Якщо навіть правду називають брехнею,
То хтось мусить знову згадати про Яна Гуса,
Хтось знову мусить ним стати,
Хтось мусить запалати, як сонце,
Якщо навіть воно гасне в цій темряві,
Якщо люди байдужіють,
Якщо наша старезна бруківка
Ця блискуча бруківка
На площі Святого Вацлава
Слухняно й покійно терпить
Нахабні кроки окупантів,
Завжди знайдеться коробка сірників
Запалити свічку,
Яка ніколи не згасне...

Розпродаж

*«Та годі вже лякати те небо майже хворе»
(Гійом Аполлінер)*

Продаються опудала –
Бездушевні фанатики
На городах і площах виставлені
Теоретично – щоб залякувати,
Практично – для показухи.
Продаються опудала –
З травою та соломою
Замість теплого тіла,
З баняками порожніми
Замість голів і свідомості,
З палицями замість рук,
З дрантям замість одягу.
Купуйте собі, диктатори!
Замість народу вам пасує
Саме такими правити,
Саме такими командувати,
Саме серед таких
Себе людьми почувати.
Подаруйте кожному з них
Автомата –
Легко ж їм буде в живих стріляти,
На вітрі бляшанками дзвенькати,
Неіснуючих ворон відлякувати,
На полі, де навіть будяки
І ті не ростуть...

Пісня про плоть

*«Плоть тлінна твоя є то тутешній Світ,
і сьогоднішній вечір, і пісочний ґрунт, і
море Сиренське, і Каміння спотикання.»*

(Г. Сковорода)

Плоть наша – це корабель Магеллана
Сколочений з дощок вчорашніх днів,
Бо кожен день стає вчорашнім –
Навіть ці скляні газовані дні
Наступного четвертого тисячоліття
Теж стали вчорашніми, як крем'яне лезо.
Буття ковтає тисячоліття –
А у вас в голові і не паморочиться,
Століття тануть шматочками цукру
У терпкій каві епохи людиномавп,
А вам і не солодко.
Бородатий жрець доби неоліту,
Що плоть свою замість якоря
Кидав у море людей-хліборобів
Бо таке вигадали –
Землю побачили жінкою,
Молять дощу у Неба-прабатька.
Плоть людська. Хто тягне її
Важкою ношею, що зветься «людина»,
Хто сміється з цього плаща потріпаного,
Позиченого-розпозиченого
Тимчасового та умовного.
А плоть – то тільки папірус
Чи то пергамент
На якій ми пишемо свої вірші...

Коли сонячно

*«Людина створена не для того, щоб
отримувати поразки. Людину можна
знищити, але перемогти її неможливо.»*

(Ернест Гемінгвей)

Колись в молодості – ще у студентські роки я відвідував спіритуалістичний клуб «Зелена лампа» в Дубліні. Там збиралась молодь, що захоплювалась містиккою, що була популярна в певних колах молоді в ті роки. У клубі було кілька груп – кожна зі своїми уявлення про потойбічний світ і зі своїми фантазіями. У нашому вузькому колі було прийнято викликати духи великих художників (бо ми чомусь вважали, що тільки їм дано блукати безтілесно у Всесвіті і спілкуватися з досі тілесно втіленими) і розмовляти з ними про їх картини. Згадавши раптом ті роки і себе в ті роки я написав таке:

Попрошу Вінсента ван Гога
Намалювати мені знову «Соняшники» -
Помріяти хочу У світі вічного світла,
Де крім радості Душа сповнена Сонцем одвічним.
Попрошу Дмеймса МакНейла Віслера
Зобразити мені кольорами загадку,
Дивну тасмницю буття
В ноктюрнах блакиті і срібла,
Сірості й золота. Попрошу Клода Моне
Зобразити мені ще раз копиці –
Життя нашого невловимі миттєвості.
Чи може попрошу Тулуз-Лотрека
Завести мене знову у свій світ химерний
Світу людських сутінок...
Але ні! Я попрошу Ежена Делакруа
Намалювати мені ще раз –
Тільки не на полотні
А в повітрі мого міста
Картину шаленого пориву –
«Свободу на барикадах»!

Біле молоко чорної корови

*«Той лиш існує, хто схований,
Видиме – сон і примара...»
(Григорій Сковорода)*

Хлопець який зазирнув у темряву,
У холодне єство світу сього
Нині складає вірші за столом Стівенсона,
Пером чорного лелеки
(Без жодної білої плями)
Пише нотатки по острів
Вкритий пальмами насолод
З озером, що по самі вінця наповнене
Вином нашого смутку
І сподівань наших вкрадених,
Деся між рядками «Лунь Юй» записаних.
Добре було Конфуцію –
Він дивився на царство
У Зазирнувши спочатку у своя «Я» -
Чи то світле від початку
Чи то просвітлене,
А тут в Ірландії
Дивлячись, як мій народ
Століттями розстрілювали
Зайди з брудними душами,
Сміюсь сміхом злим Бернарда Шоу,
Тінню рудою тиняюся
Та не від учора – а з часів Гуатала Тхтмара,
У чашу з молоком зазираю
У його білому тумані бачу
Поетів з сумними очима...

Жорна гніву

«...Поу сих же літех, по смерті братії сея, биша обидими древляни і иними околними. Наїдоша я хозаре, сидящая на горах сих, в лісах і рекоша хозаре: «Платіте нам дань.»

(Іпатіївський літопис)

А птах кричить на дереві сухому,
Не радість він віщує і не втому,
Віщує пошесть і війну і смерть.
Вже чаша бід наповнена ущерть,
І то не крук, не соловейко – Див
Посеред осені древлян, посеред злив
Отих, що сліз. Тоді як падолист
Епохи черствої слов'ян зірвав надії
І кинув татям в торбу наші мрії,
Тоді як печеніг здійняв на діточок меча,
Тоді як бавитись поляни – не в квача –
У хованки зі смертю. Отоді
У жменях люди понесли воді
Зерно, і хліб, і кров – на потребу
Отому Диву, тому птаху й небу,
Що оком злим в серця несе журбу
Слов'яни голіруч взялись за боротьбу
Та берендей регоче, і розгніваний Дніпро
Гуркоче й гомонить й розповідає про
Поганців, що в князівському дворі
Вино криваве лиють до пори,
Аж доки чернь в міцних натруджених руках
Принесе брили, що зітруть їх прах.

Світло і темрява

*«... Раб Христа Іуда, Називаючи їх,
між іншим, Зорями небесними, Для
яких морок темряви Навіки
бережеться...»*

(Григорій Сковорода)

Колись в епоху дуже готичну
Перенасичену книжниками і фарисеями
У казковій країні Італії
Вивели на площу людину
І прив'язали до стовпа
Над купою хмизу.
Люди в чорному кричали: «Єретик!»
А він коли хмиз підпалили
У юрбу крикнув:
«У тьмі вугільній безпросвітній
Серед зла бруду покидьків,
Серед ночі татей та злодіїв
Запаліть смолоскип правди!
Нехай навіть
Це буде смолоскип мого тіла
Запаліть!
І нехай світло
Прожене зло з найтемніших закутків
Людської свідомості!»

Чорно-біле кіно

*«Доля залюбки повторюється у варіантах і паралелях...»
(Хорхе Луїс Борхес)*

У снах моїх чудних всі хмари – горобці.
А я блукав стежками манівців
Німого й чорно-білого кіно,
Що в небо проектує дивний кінокрут –
Там тіні нас не звеселяють - мруть.
Я - просто крук, що на сухому дубі
Серед пустелі скель, на кинутому зрубі
Старих легенд собі знайшов гніздо:
Не знаю чи насправді це чи до
Реальності, що дивна як мара
У снах слизьких болотного щура,
У мріях зашкарублених черепахи
Я йду (не йду – лечу!) на плаху.
Я дзеркало розбив у келії тісній –
Поганий знак... У порожнечі – на стіні
Я дерево крислате зобразив,
Щоби на ньому лиховісний Див
Пророчив про ліси, де крім сухих ялин
Ще є шматочок неба...
Дивних змін Собі, а ще нірвани побажав,
Коли минув Самайн...
Як солодко серед її заправ!
У м'якості святої чорноти
У нескінченності і німоті!
Мале дитя тримає іграшку в руках Ведмедика...
І радість на очах...

Осінь-дитина

*«Якщо людина цікавиться сенсом життя, це хвора людина.»
(Зігмунд Фройд)**

Я дивився на осінній дублінський дощ і мокре листя, яке прилипало до бруківки і флегматичного двірника, який марно намагався відшкрябати їх від бруківки. Двірник побачивши мене процідив крізь зуби: «Теж мені Харон-перевізник...» Тоді я написав у свій записник таке:

Осіньне місто – це хвора дитина,
Маленький філософ,
Що робить свої аплікації
У потріпаний зошит
Буднього дня.
Шкода, що старий Сократ**
Жив на спекотному півдні
У своїй оливковій Греції
Елладі бібковій***
Кипарисово-виноградній.****
Він не знав,
Яке то сумне дитя
Ненажери Кроносу –
Цього Сатурна злого*****
Осінь-дитина.
Той сивий філософ
Гравець питаннями
Чомусь думав,
Що вона тільки щедра,
Тільки вином повнить келих,
А не сумом вітру північного
Лісів бореальних.
Бородатий Сократе!
Поділись своєю цикутою...

Примітки:

* - він помилявся. Як і всі люди... І ті, що шукають сенс і ті, що ні...

** - не дивуйтеся, що я часто згадую Сократа. він був мудріший за нас – він нічого не писав...

*** - на Русі лавровий листок називають «бібковий листок». Тому й Еллада – бібкова...

**** - ах, навіщо...

***** - він справді злий. Згадайте хоча б Франсіско-Хосе де Гойю...

Хтось у сірому

*«Пишениця – юнакам, А вино благоухання – дівам;
Жніть, друзі мої, жніть!»*

(Григорій Сковорода)

Блукаючи мокрими вулицями осіннього Дубліна, зачіпаючи своїм костюмом старого відлюдника мокру бруківку дороги вікінгів, я подумав, що вітер – це хтось у сірому. Так мені здалося...

Я теж осінній пес Кулана,*
Я теж, як листя
Спадаю у безодню Ніщо.
Хтось у сірому Сказав, що Ніщо воно,
Як осіння сирість,
Як мокрий дощ дня
Десятого жовтня.
Сонце моєї осені,
Як Місяць вашої весни:
У шматку твердого сиру
Ті самі кратери,
Як і на шкірі сліпого пастиря –
Пастуха зірок міста.
У кожного свої Ніщо,
Як монетки.
Киньте їх дзвінкою лептою
У капелюх клена-безхатька:**
Він загубив свої золоті асигнації.
Залатайте мені дах хмари –
Нехай моя тінь сховається
У хату тужливої осені.
Келих неба наповнений Гірким віскі.
Ковтайте його! Ковтайте!

Примітки:

* - всі ми на нашому сумному острові є псами Кулана. Всі йдемо на офіру чи то нам мріям чи то героями колісниць сонця...

** - можна кинути їх у капелюх ясена-жебрака. Це не принципово.

Спроба відлюдництва

*«Ви, що, не знаючи мети,
Спиняли стомлені здорового,
Лежить собі – до неба йти
Ще довго.»*

(Майк Йогансен)

Колись давно я жив кілька тижнів на маленькому острові біля берегів Суомі – милувався старезними соснами на велетенських каменях, слухав шум вітру, мріяв стати відлюдником і оселитись тут назавжди. Якось згадав ті дні і написав таке:

Крутиться сонце колом,
Божевільним колом
По небу-кладовищу,
Куди відлітають душі
Неприкаянні, як храм Артеміди.
Недарма в землі Соумі*
Серед нескінченних боліт
Кажуть, що круки Літають «колані»**
Бо вони крутяться
Шляхами шаленого сонця,
Вони пантрують наші стривожені душі,
Що летять у прірву безмежжя,
Отуди – між галактиками.
Серед північних боліт
Добре бути відлюдником
І дивитись на зорі
Очима оленя-схимника
Чи ведмедя єретика.
А ви спробуйте тут –
У степах, де душа розхристана,
На всіх вітрах розіп'ята,
Сонцем надії спалена...

Примітки:

* - поверніть їм Інгерланмандію – майте совість... (це я не до вас).

** - круків вони називають kaarneet, kolani означає «літати колом».

*** - це все про нашого сучасника. Але не мого – в мене немає сучасників.

Будівничий театру

*«Читальнику! Вельмишановний мій!
Невже ж насправді це лише цинічна містика,
Розхристана, без фігового листка,
Симптом моїх психостеній?»*

(Микола Бажан)

Будівничий лялькового театру
Міняє цеглу п'єс на хліб монологів.
У нього голова напхана тирсою фраз
Пустих як бубон шамана евенків,
Але він ніколи (Ви чуєте? Ніколи!)
Не вважав себе лялькою.
У нього дерев'яні руки,
У нього костури-ноги
Зроблені зі старих ясенів метафор,
З потрісканих дубів алегорій,
З білих беріз гіпербол,
Але він завжди (Ви чуєте? Завжди!)
Не крокував, а літав
На своїх милицях Шекспіра
І протезах Мол'єра,
І змушував своїх ляльок
З придуркуватими посмішками
Грати трагедії – зображати Гамлета та Отелло.
І кому? Смішному зайчику.
І чомусь примушував грати Офелію
Стару курву Мальвіну з вицвілим волоссям
Зробленим зі старої ганчірки
І кінської гриви,
Пофарбовану соком бузини.
Він тільки будівничий.
Але чомусь вважав себе режисером
І драматургом і критиком.
А який би з нього
Вийшов би сантехнік!
Від Бога...

Грінкастл

Чорний кінь Гіх Дув

*«Я розповім вам, а ви запишіть, аби
прийдешні покоління знали ці речі. Нехай
Знання буде на Заході, Битва на Півночі,
Процвітання на Сході, Музика на Півдні, а
королівська влада посередині...»*

(Фінтан Провидець)

Колись давно – десь так років сорок тому, навіть більше, якщо не помиляюсь, у вересні 1973 року я подорожував графством Клер і відвідав руїни замку Ліманех. Добирався я до цього замку довго і тяжко. Замок як і тоді, так і нині лежав в руїнах і стояв на приватній землі. Мені довелось у власника цих земель – містера Н – огрядного пана з бакенбардами і грубим мужицьким голосом (він не хотів, щоб я згадував його ім'я у своїх рукописах, то його справа, зрештою він виявився порядним джентльменом) просити дозволу на відвідування замку. Він люб'язно дозволив і з розумінням кивнув. Певно, не я перший цікавився цими руїнами. Але коли я попросив дозволити мені відвідати ці руїни ще й вночі, він дуже здивувався і довго дивився на мене пильним і якимось недоброзичливим поглядом. Зрештою, махнув рукою: «Ви дивна людина, Шоне! Мало хто наважиться зайти в цей замок поночі, ще й коли місяць оповні! Але якщо вже є у Вас таке бажання, можете зайти і вдень, і вночі. Я думаю, Ви теж дещо знаєте про цей замок. І Ви не з тих, чию волю може знищити страх...» Замок справив враження моторошної пустки. Вціліла тільки вежа початку XVI століття і руїни житлового корпусу замку початку XVII століття. Свистав осінній вітер, небо супилось і сердилось. Я стояв серед руїн і думав про минуле цих стін, змурованих з дикого каменю. Вітер заносив до замку обірвані листки ранньої осені. яких ледь торкнулася золота жовтизна і кидав мені до ніг. Цей замок у 1630 році замок успадкував Конор О'Браєн, дружиною якого була грізна Майре Руа (Майре ні Магон), або як її ще називали Руда Майре чи Руда Мері, про яку розповідають багато легенд. Кажуть вона своїх ворогів та поганих слуг вішала - чоловіків за шию, а жінок за

волосся на стінах замку за найменшу провину, що вона супроводжувала свого чоловіка в рейдах на землі англійських колоністів. Кажуть, що в неї було руде волосся, що вона мала 25 чоловіків і в кожного з них життя обірвалось трагічно, а майно цих чоловіків вона привласнювала собі. Вона разом з чоловіком Конором О'Браєном – з єдиним її чоловіком якого вона любила, підтримала повстання за незалежність Ірландії в 1641 році. І коли її чоловік був вбитий під час сутички з англійською армією Ладлоу в 1651 році, вона відмовилась відкрити ворота замку, щоб отримати тіло чоловіка, заявивши: «Ми не потребуємо в замку мертвих!» Але коли побачила з мурів замку, що він живий, впустила людей, що занесли його до замку, хоча була небезпека, що одночасно в замок вдереться ворог, і доглядала за пораненим чоловіком, аж доки він не помер через лічені години в неї на руках. Ладлоу стояв під замком ще кілька діб, але погода була жахлива, і він повернувся в Лімерік. Майре ні Магон змушена була терміново вийти заміж за якогось Купера, щоб зберегти спадщину вождів клану О'Браєн для свого неповнолітнього сина, що потім став сером Донатом О'Браєн – предком подальших лордів Інхківін. Кажуть, що з Купером вона посварилась одного ранку - він щось погане сказав про її колишнього чоловіка. Тоді вона вбила Купера, коли він голився ударом кинджала в живіт і сказала: "Ніхто не має право говорити щось погано про мого коханого Конора!". Ще розповідають, що вона любила їздити на норувистому чорному коні - мчала на ньому з шаленою швидкістю. В неї було багато докучливих залицяльників і женихів. Кожному вона давала цього коня і наказувала проїхатись. Кінь летів з шаленою швидкістю над прірвами і в одну мить скидав вершника в провалля. Розповідають, що коли вона померла, то її тіло поховали в дуплі дерева, а її привид часто бачили в різних місцинах графства Клер, особливо біля мегалітичних споруд та вівтарів друїдів. Потім я ще раз зайшов до руїн замку – уже серед ночі. Небо заспокоїлось і визирнув повний Місяць, що освітив блідим срібним сяйвом руїни. Я чекав саме цього. Я вірив – леді Майре ні Магон прийде у мене надто багато питань було до неї. Надто важливих, щоб життя важило більше ніж ці відповіді. Я чекав і думав про те, що надто багато

вигадок придумали люди про володарку цього замку, що все було зовсім не так. І той портрет, що дійшов до нас – портрет якоїсь старої відьми – не достовірний. Крім того, вона колись була молодою і чоловіки сходили з розуму по ній. Саме по ній, а не по її багатствах, землях та владі – бо в ті буремні часи то було ніщо. Сьогодні ти лорд і землевласник зі скринєю золота в башті замку, а завтра висити на шибениці, а твій замок зруйнований, землі сплюндровані... І не нам судити її вчинки. Так чи інакше рід вождів клану О'Браєн, рід королів Томонду зберігся. Клан О'Браєн існує досі, і нині є вождь клану О'Браєн - Конор О'Браєн – принц Томонд, XVIII барон Інхківін. Я все чекав на Майре, але вона не приходила. Я дістав сопілку і заграв сумну ірландську мелодію «Волоцюга О'Коннор». Десь, коли вже було далеко за північ я почув стукіт копит: до замку підійшов чорний кінь. Величезний, з довгою патлатою гривною. Він крутив головою і голосно фіркав. Я подивився на нього і запитав: «Де ж ти загубив свою вершницю, коню вороний?» Але він мовчки подивився на мене блискучими очима, в яких відображався місяць і почвалав в осінню порожнечу... Я часто згадував ту ніч і якось написав таке:

Леді!

Ваш чорний кінь фатуму
Заблукав серед осені, серед сутінок Місяця,
Серед ірландських пісень тужливих,
І крапель дощу вересового,
Гіх Дув чекає на вас – тут, серед сутінок,
Тут, серед пагорбів ночі, серед каменів,
Кожний з яких – домівка Старої сивої тіні.
А Ви чомусь блукаєте,
Там, де ходити невільно
Жодній душі людській,
А Ви чомусь досі полюєте:
Чи то на бастардів Кромвеля,
Чи то просто на потолоч,
Якою керує страх, яку страх жене
З одного дня нікчемного
До іншого понеділка сірого,

Чи може Ви просто шукаєте
Меч холодної криці,
Що плоть людську розтинав
У часи лицарства і честі,
А кінь Ваш – Гіх Дув чорногривий
Шукає свою господиню,
Шукає-блукає досі.
Отут – серед скель і пагорбів
Ірландії нашої вітрами долі Розхристаної...
Леді!
Білу сорочку Ірландії Розірвано вітром,
А Ви все блукаєте рудою тінню
Серед дібров друїдів.
Ваш чорний кінь шукає Вас...

Аромат бузку

*«Чи розлюбив ти жах, нудьгу їх,
Мандрівниче,
Сумний, задуманий,
На вогняних вокзалах, що оточили Всесвіт?»
(Еміль Верхарн)*

Мій візит до замку Раха наприкінці листопада 1982 року давно перетворився на легенду. Він обріс такими вигадками і міфами, що мені самому (теж у певній мірі вигаднику і міфотворцю) самому стає незручно, коли я читаю в якомусь черговому збірнику, що випускає Товариство дослідження паранормальних явищ Ірландії черговий опус про себе і той, тепер вже давній вояж землями графства Кілкенні. Зазначу одразу, що замок Раха я відвідав не в пошуках чогось таємничого і потойбічного, як це пише у своїй статті «Огляд досліджень привидів норманських замків графства Кілкенні» Даніель МакАлістер, а просто з бажання побачити замок де жила родина Свіфт – та сама родина до якої належав Джонатан Свіфт. Крім того мені кортіло побачити замок де жила родина Райт, яка дала світові Вільяма Болла Райта. Такого знавця і майстра генеалогії не було і більше не буде. А ще мені кортіло побачити стіни, де творив Годвін Мід Пратт Свіфт – винахідник першого в світі літака, якого він запустив за допомогою катапульт з даху замку у 1857 році. Щоправда, він чомусь посадив за кермо своєї «повітряної колісниці» дворецького, а не власну персону, і літак пролетів небагато – пішов в піке і грохнувся на землю. Дворецький (ім'я якого загубилося у нетрях історії) поламав руки і ноги, але вижив, а це не аби що. Саме з такими думками я і вирушив до замку Раха, що мовою сасенех зветься Фоулкрат. Але я звик замки нашого смарагдового острова називати ірландською. До замку мене підкинув на машині Крістофер Боул, адвокат, що потім зайнявся нерухомістю. У нього були свої справи в Кілкенні, і як старий добрий знайомий, він погодився зробити невеликий гак і завести мене до замку. Так що, оті всі повідомлення, начебто я їхав туди на бричці, що була запряжена мулом, а кучером був сліпий на

одне око старий моряк – суцільна вигадка. Не знаю, чому про це написав Олівер Кросбі в статті «Таємниці родини Де Френ» (часопис «The Journal of Irish Research Society study of ghosts», 1985, V. 52, N 3, P. 145 – 167). Не знаю, хто йому це наплів і для чого. Я вимагав офіційного спростування і не раз, але схоже редакція часопису більше шанує своїх сумнівних дописувачів, аніж істину. Більш-менш правдиву замітку про мій візит до замку Раха опублікувала газета «Айріш таймс» («The Irish times») у випуску від 30 червня 1986 року. Замітка називалась «У замках живуть не тільки люди». Написав її який анонім під псевдонімом R. T. Хто це, і чому він сховався під псевдонім – мені так і не вдалося встановити. Редактор газети – тоді це був Леонард Сміт – відповів мені, що замітку йому прислали поштою, на конверті не було зворотної адреси, але він вирішив її чомусь опублікувати. І то в тій статті неправильно викладена послідовність подій і чомусь зазначено, що після відвідування замку я довго лікувався від депресії в доктора Фергала Хейса, що мене вкрай обурило – депресії в мене ніколи не було, а доктор Фергал Хейс не психіатр, а ентомолог. До того ж тоді я ще не мав честі буди з ним знайомим. Я не буду перераховувати всі вигадки і плітки, які в свій час так смакувала преса, що так полюбляє різні псевдосенсації. Це зайняло би цілу книгу. Та і для чого це переказувати? Краще розповім, як воно було насправді. Отже, наприкінці листопада 1982 року я їхав на задньому сидінні машини «Форд Консул» 1975 року випуску і думав про давні родини лицарів Де Френ та Перселл. Ці нормани, що осіли на завойованих ірландських землях, збудували гордий замок Раха в 1349 році, коли по всій Європі лютувала одна з найстрашніших в історії епідемій чуми, лицарі, що воювали у війську короля Англії Едварда III, брали участь у Столітній війні, щербали свої мечі у битві під Кресі та захопили Кале. Лицарі, що були завойовника та поневоловачами селян з ірландських кланів, потім стали більшими ірландцями ніж самі ірландці і були серед тих, хто підняли повстання за незалежність Ірландії в 1641 році і підняли над своїм замком прапор Ірландської конфедерації – зелений з арфою короля Дагди. І потім, коли військо Олівера Кромвеля втопило Ірландію в крові, втратили все – і замок, і землі, і дехто

– саме життя, але селяни продовжували себе називати себе «селянами Перселлів», певно, за звичкою, як людина в давній Ірландії належала в першу чергу до якогось клану, і це було назавжди... Їхали ми через місто Кілкенні (ірландською Кілл Хонніх), там трохи затримались – Крістофер мав в Кілкенні термінові справи. Заодно ми зазирали в паб і перехилили по кварти чудового пива «Гіннесс Драут» та ще кращого елю «Беміш Айріш Стаут». Хоч кріс і був за кермом, але пиво та ель не зашкодили – ні йому, ні автомобілю. Місто Кілкенні викликає в мене, нажаль, переважно неприємні асоціації. Саме в Кілкенні засідав «парламент» тої частини Ірландії, яка була під контролем короля Англії. І саме тут був прийнятий в 1367 році горезвісний «Статут Кілкенні», згідно якого заборонялося розмовляти ірландською мовою, носити ірландські імена і прізвища, слухати ірландських бардів, казкарів та музик, дотримуватись ірландських звичаїв, носити ірландський одяг. Багато замків і міст графства Кілкенні мають сумну історію нескінченних трагедій. До замку Раха Крістофер довів мене аж ввечері. Листопад того року був понурий і мокрий, сонце сідало рано. Крістофер попрощався зі мною і сказав, що мусить вертатися в місто Кілкенні – там у нього забагато справ. На той час замок Раха був уже давно проданий і перероблений в готель. У замку жив на посаді чи то каштеляна, чи то управляючого готелем мій старий знайомий художник Джек МакКен. Справжнє ім'я його було Ернест МакКен. Ми з ним познайомились на виставці сучасного мистецтва в Дубліні в 1977 році. Він малював пейзажі та портрети маслом – технікою в той час вельми зневаженою. Картини мені його страшенно подобались. В них було щось глибоко ірландське та ностальгічне. Мені здається, він погодився працювати управляючим готелю не з фінансових міркувань, а з бажання усамітнитись і серед тиші ірландської глушини малювати свої картини. Він більше 50 років прожив в цьому замку і покинув його тільки в 2009 році. Я підійшов до воріт замку коли з неба лила нудна і неприємна мжичка, сутеніло, стелився туман. Перед тим як смикнути дзвоник, я поглянув вгору – у вікні замку я побачив бліде жіночі обличчя. Жінка з якимось глибоким сумом подивилась на мене, смикнула рукою

гардину і зникла в глибині кімнати. Двері відчинились – на порозі стояв Ернест: «Шон! Друзяко! Заходь! Ти не уявляєш, як я радий тебе бачити!» Я скинув мокрий плащ і крислатого капелюха. «Заходь, заходь! У мене є віскі «Мідлетон», розтоплений камін, я насмажив баранини, посидимо як в старі добрі часи!» Ми сиділи біля каміну і говорили. Про живопис та старовинні замки, про поезію Єйтса та Данте. Потім Ернест показував свої нові картини... Розмова зайшла про його життя. Він сказав, що задоволений самотністю, є можливість малювати і читати, справи в готелі йдуть гірше нікуди: туристів зараз немає, готель порожній і я буду першим гостем за останні два місяці. Я запитав:

- А хто ця жінка з таким блідим обличчям? Покоївка? Прибиральниця? Кухарка? Я бачив як вона визирала в вікно...
- Ти що, Шоне! Я живу в замку один. Я тут і директор, і прибиральник, і сторож, і кухар, і бухгалтер... У замку крім мене давно нікого немає!
- Але я бачив!
- Ти серйозно, Шоне? – він подивився на мене якимось дивним поглядом. – Ти справді бачив обличчя жінки у вікні замку? Давно не було в нас цієї гості... Це Бліда Жінка. У цьому замку люди багато разів бачили у вікні це обличчя. Так триває вже не одне століття... Це дочка лорда Перселла. Колись давно, у 1454 році лорд довідався про роман дочки з одним ірландцем і дуже негативно поставився до цього, розгнівався на дочку та її коханця. Він зачинив дочку в башті замку і заморив її голодом. З того часу привид цієї жінки інколи визирає з вікна замку і сумно дивиться на гостей...
- Сумна історія...
- Шоне, скажи мені правду: ти навмисно приїхав до замку саме сьогодні, 28 листопада?
- Ні, ця поїздка була спонтанним рішенням. Просто я занудьгував, хотілося побачити твої нові картини, дізнатися, як взагалі малюється відлюднику...
- Якщо це справді так, то це ще більш дивно... Бо ця ніч в замку не зовсім звичайна... Щороку саме в цю ніч тут відбуваються досить дивні події і я, якщо чесно, щороку зі страхом очікую наближення цієї ночі і навіть радий, що замок порожній і

відвідувачів готелю немає... Добре, Шоне, можеш вибрати собі будь-яку кімнату, яка тобі сподобається, якщо щось – клич мене – я буду спати внизу. Хоча я навряд чи допоможу, якщо почне відбуватись щось справді моторошне... Я не дуже то зважив на його слова, піднявся кам'яними гвинтовими сходами на третій поверх і зайняв порожню кімнату з аскетичними меблями та стінами з дикого каменю – без штукатурки та побілки. Я втомився і швидко заснув на старезному дерев'яному ліжку. Прокинувся я несподівано, опівночі без будь-яких причин. У замку було темно і тихо. Знадвору теж не доносилося ніяких звуків і жодного промінчика світла. Раптом я почув в кімнаті важкі кроки. Хтось розмірено ступав по кам'яній підлозі – таке було відчуття, що людина несла на собі якусь важку ношу. Світло чомусь не запалювалось, я присвітив ліхтариком. У кімнаті було порожньо, але важкі кроки наближались, вони лунали поруч біля мене. Таке було відчуття, що хтось пройшов біля мене – великий і важкий. І невидимий. Я виставив руки вперед, але вони ловили тільки порожнечу. Потім все стихло. Спати я вже не лягав, навмисно лишився очікувати і сторожувати і запалив свічку. Пройшло біля години. Я вже почав нудьгувати, коли раптом важкі кроки пролунали знову. І тут раптом в порожнечі кімнати з'явився воїн в латах, шоломі та з алебардою на плечі. Він крокував, як крокують солдати на варті – міряв кроками простір і час, пройшов мимо мене (я буквально заціпенів і не міг поворухнути ні руку, ні ногою). Потім пішов до гвинтових сходів. Я крикнув йому: «Солдате!» Він навіть не озирнувся. Я спробував наздогнати його і покласти руку на плече. Але він розтанув в повітрі – рука моя відчула тільки порожнечу. Заснути я вже не міг. Решту ночі я блукав замком - кімнатами на різних поверхах. Зайшов в чергову порожню кімнату і сів на ліжку. Свічку поставив на стіл. Раптом двері з грукотом зачинились. Потім після короткої паузи тиші в кімнаті почувся жіночий сміх. Я вже очікував, що зараз щось буде відбуватися. І не помилився. Раптом прямо з повітря кімнати виникла жінка в яскравому платті – з червоним, жовтим, зеленим та помаранчевим візерунком. Такі плаття носили в Ірландії в XIV столітті. Вона кружляла в танці по кімнаті і сміялася. І кімната заповнювалась сильним запахом

бузку та польових квітів. Я покликав її: «Леді! Ви завжди такі веселі чи тільки мені хочете показати цей прекрасний танець?» Але чарівна леді раптом зникла. Хоча запах бузку і польових квітів продовжував стояти і густіти в кімнаті, і його було чути до самого світанку. Вранці я спустився в хол – там на мене вже чекав Ернест з кавою – міцною і запашною. Біля розтопленого каміна. Він запитально подивився на мене. Я розповів йому про все, що пережив минулої ночі. Він якось полегшено зітхнув і сказав:

- Щодо привида солдата, то справді, він з'являється щороку у цьому замку в ніч на 29 листопада. Колись, у 1390 році тут в замку Раха був міцний гарнізон англійських військ. Тоді йшли нескінченні війни. Ірландські клани тіснили англійських колоністів, крок за кроком відвойовували свої землі, здобували та руйнували замки англо-норманських феодалів. Трапився в цьому замку такий випадок. Один солдат заснув на варті. За це його покарали – скинули з башти вниз і він розбився на смерть. З того часу він кожного року в цю ніч в повному озброєнні крокує замком, охороняє його, щоб спокутувати свою провину. А щодо жінки в яскравому одязі, яка залишає за собою аромат бузку – я не знаю. Я нічого не знаю. І тутешні жителі теж. Але її часто бачили в замку... Особливо осінніми вечорами... А іноді просто несподівано замок наповнювався запахом бузку і лунав сміх... Я ще пару днів погостював в замку Раха, а потім повернувся в Дублін. Але ніколи не міг забути ту жінку в яскравому платті. І той аромат бузку приходив до мене часто... Колись згадуючи ті події я написав таке:

Серед стін, старіших за саму Смерть
Бузку аромат серед осені – ірландської,
Мокрої, злої, просякнутої туманами безнадії.
Леді в яскравому платті!
У цьому світі бракує кольору,
Бракує світла і радості.
Серед стін, що знали тільки війну й жорстокість
Станцюйте мені танок радості, дайте забути
(Хоча б на мить)
Життя моє сумне,

Мій шлях, всипаний каменюками,
Мої дні отруєні зрадами,
Мої хвилини, пробиті кулями,
Мою молодість втрачену марно,
Розстріляну на вулицях Белфаста...

Людина в сірому

*«Я загубився в мертвих полях,
Йшов невідомо куди, прямо вперед,
З криком, що линув з dna божевільно серця...»
(Еміль Верхарн)*

У серпні 1982 року я здійснив свою чергову подорож в Ольстер – в графство Антрім, відвідав місто Балікастл – ірландською Бале ан Хашлен (ірл.- Baile an Chaisleán). З метою зовсім не тою, що ви подумали. У містечку Балікастл (такому мальовничому і веселому) щороку на початку серпня відбуваються ярмарок Ламмас, що виник від давнього ірландського свята Лугназад – свято урожаю, що давні язичники присвячували Лугу – богу всіх ремесел і мистецтв. На тому ярмарку можна було в ті (не такі вже й далекі) часи побачити дуже багато цікавого і почути цікавий вуличних музик. Крім того я любив блукати безлюдними пагорбами біля Балікастлу – до гір та скель Фер Гед (ірландською Бін Мор - Bhinn Mhór – «Велика Скеля») та Торр Гед (ірландською Кьонн ан Тойр – Cionn an Toir – «Над Хащами»). Це горді мальовничі скелі, що височать над морем – таким холодним, солоним і бурхливим. Я блукав тими скелями і пагорбами, погода псувалась, з моря налітав поривами сильний вітер, що хитав траву та верес, доносився гуркіт хвиль, що марно б'ють скелі вже не одне тисячоліття... Насувалась буря. Навколо було безлюддя – в тих місцях мало хто ходить, рідко хто зазирає на ці понурі пагорби і дивиться в синю далину на острів Рахлін. Я блукав і думав про те, скільки трагічних і страшних подій ірландської історії розгортались тут, як тужив і горював на цих скелях ірландський ватажок Сомайрле Буде Мак Домнайлл – Семерлед Жовта Голова, коли людей його клану – жінок і дітей вирізали на острові Рахлін англійські офіцери Дрейк та Норісс. Ще думав про Дейдре та синів Уснеха, що теж колись давно тут топтали верес... Раптом я побачив недалеко від себе людину в сірому плащі – старого чоловіка з довгим сивим волоссям і бородою, що стояв на вершині пагорба і дивився в море. Я вирішив підійти до нього і спитати, чому доля Дейдре була такою

сумною. Але коли я наблизився до нього майже впритул, він несподівано зник – як крізь землю провалився. Я ще довго блукав тими сумними пустищами, а коли повернувся в містечко Балікастл, я розказав про цю зустріч місцевому знавцю старовини Коллахану Кларку. Він подивився на мене якимось дивним поглядом, задумався, а потім сказав: «Шон, ти зустрів не аби кого – ти зустрів на цих пагорбах істоту із потойбічного світу – Людину в Сірому. Їого бачили на скелях Фер Гед багато разів – і сто років тому, і двісті років тому, і триста. Він часто з’являється на скелях перед штормом і дивиться в нескінченність моря...» «Хто ж він такий? Про Мананнана Мак Ліра є легенда, що він теж завжди ходив в сірому плащі...» «Не знаю, не знаю...» Я часто згадував ту історію і якось написав таке:

Я загубився
В полі квітучого вересу
Біля пагорбів,
Де блукає Людина в Сірому,
Я топтав траву Левадами чорних овець
Я запитував (себе – прочанина):
Чому на полі рожевого оксамиту,
Такому осінньому (завжди)
Ніхто не блукає крім привида –
Такого самотнього, як апостол
Пастухів ірландських оленів.
А мені шепотів вітер (той, що хитає верес):
«Бо це поле мертвих,
Безпритульних штукарів-схимників,
Музик арфи минулого,
Та сопілки мовчання вічного,
І хто блукати наважиться
На пустищі вождів гордих,
Що не пишались нічим окрім Волі,
Що дружили тільки зі мною – вітром,
Що тужили тільки родаками,
Що йшли – не верталися,
Що танцювали тільки джигу,

Яку танцюють тільки перед темрявою
Тою, споконвічною...»
А мені трава шепотіла:
«Я расту тут, хоч мене і топчуть,
Я живу тут, хоч це поле забуте,
Я пам'ятаю все, бо більше нікому...»
А мені шепотіли камені:
«Все минає і неминуче теж Минає...»

Срібні черевики

*«I cried when the moon was murmuring to the birds:
Let peewit call and curlew cry where they will,
I long for your merry and tender and pitiful words,
For the roads are unending, and there is no place to my mind.»*

(William Butler Yeats)

У липні 1977 році, подорожуючи графством Кілдер – графством Кілл Дара – графством Церкви Дуба, я відвідав замок Кілкі – давній готичний замок рідкісної величі і якоїсь моторошної краси. Правильно називати цей замок, звісно, Кілл Кахах, а не Кілкі, але я не про це. На той час замок вже перетворили в готель – досить фешенебельний і головне романтичний. Графи гордого роду ФітцДжеральд давно вже не жили в ньому. Готель, не дивлячись на те, що розміщений був в замку неймовірної краси, мало користувався популярністю в туристів – був майже порожнім. Я зупинився в одному з номерів. Оглянувши замок, поговоривши з службовцем готелю Брінданом О’Ріганом про старовину я повернувся до себе в номер, відкрив вікно і споглядав літню ніч. Коли вже було далеко за північ і околиця занурилась у мовчання темряви, я почув тупіт копит – до замку під’їхав вершник на білому коні в довгому плащі та береті. Він залишив коня неприв’язаним блукати біля замку і прочинив ворота. Я вийшов з номеру і почав ходити коридорами замку, намагаючись перестріти цього нічного гостя. І справді – в напівтемному коридорі замку біля башти я помітив постать у старовинному камзолі та червоному плащі, накинутому на плечі і взутому в срібні черевики, які блищали і дзвеніли при кожному його кроці. Я одразу зрозумів хто це. Це був Джеральд ФітцДжеральд – XI граф Кілдер, якого називали «Граф-чаклун», алхімік і знавець магії, лицар і вигнанець, багач і жебрак, нащадок королів і волоцюг, той хто двічі сходив на ешафот, але вертався з нього з головою на плечах, некоронований повелитель Ірландії. Я промовив до нього ірландською: «Fáilte, Do Mhórgacht! Tá mé do aoi, tá brón orainn gur tháinig sé gan chuireadh...» («Вітаю Вас, Ваша Світлосте! Я Ваш гість, вибачаюсь, що приїхав без запрошення...») Але він навіть не озирнувся і продовжив йти

коридором до сходів з тихим мелодійним дзвоном своїх срібних черевиків. Втративши будь-яку чемність я намагався його наздогнати, але він раптом зник – розтанув у повітрі. Зранку я почав розпитувати службовців, але ніхто нічого не бачив. Тільки старий ключник кинув мені: «Кажуть, буває тут таке... Через кожні сім років...» Згадавши цей випадок я уявив на мить, що він відповів би мені, якби захотів і написав на білому листку паперу таке:

«Якщо світ білий чи то посріблений,
А копита коней білих дзвінки й важкі,
І важко думати: а може я останній –
Лицар-алхімік і граф-чарівник
І просто мрійник – невже останній?
Я шукав золота – а знайшов срібло,
Я шукав світла – а навколо темрява,
Я шукав мудрості – а знайшов забобони,
Я був графом – а став вигнанцем,
Я шукав слави – а знаходив плаху,
Я шукав Вітчизну – а знайшов Тауер,
Башту ґратовану-муровану для таких от
Шляхетних чи то гонорових – надто,
Для таких от неприкаяних-непотрібних,
Навіть для пекла зайвих. Чи то заячих.
І смерть на чужині у місті брудному-чужому,
Де навіть багно чуже, у місті патлатої королеви
І язиків злих зміїних чорнилом фарбованих.
І де вона істина? Серед літер покручених
Фоліантів старих важких і запилених?
Чи може на вістрі меча сталевого
Чи в очих сутінках таємничих? Де вона?
А в очах людей страх – у зіницях синіх,
А в очах людей відчай – бо де вона,
Земля наша – чи там за пагорбами,
Чи тільки в жмені – і та між пальцями
Піском сухим...»

Замурований барабан

*«...На шкірі барабанів проступає кров.
В повітрі стукіт, наче в стетоскопі.»*

(Шеймас Гіні)

У графстві Віклоу є замок Арклоу, що нині лежить в руїнах. Серед руїн цього замку інколи з'являється привид – малого хлопчика з барабаном. Якщо зустріти його серед глупої ночі, то він скаже що прийшов виконати свій обов'язок, який не виконав, коли він був живий. Історія цього хлопчика така. Колись давно в XV столітті в замку був англійський гарнізон. Там був хлопчик-барабанщик, який мусив стояти на чатах в башті, і якщо нападає ворог, мусив бити в барабан здіймаючи алярм. Але він заснув, коли якраз на замок напав ірландський клан Мак Мурроу. Гарнізон ледве втримав замок відбиваючи несподівану атаку. Англійські вояки були дуже злі на хлопчина вартового і замурували його в стіну замку разом з барабаном. З того часу по замку блукає його привид. Особливо тоді, коли місту Арклоу загрожує небезпека. Подорожуючи по графству Віклоу в 1984 році я згадав про це і написав такі рядки:

Річка Авока водяною дорогою –
Ні, перехрестям снів:
Щоденники днів-крапок
Писані на вапнякових каменях
(О тверді сторінки,
Які важкі твої книги –
Королівство Ві Енехглайсс*,
Які важкі...) А в стінах глухих
Чужих замків
Окупантів-ведмедів
Звучать замуровані барабани,
І хлопчик білками очей
Замість очей синіх
Ночами літніми
В душу блукальцям марноти –

Не зазирай,
Стукай алярм, стукай,
Ти так і лишився серед середньовіччя
Серед середи часу,
Серед середини острова,
Серед землі опосередкованої,
Яку назвали Землею вікінгів**,
А вона просто наша,
А вона просто Ві Енехглайсс,
Просто.
(Стукай в барабан, стукай,
Ми всі там – у середньовіччі,
Кожен із нас Дойл*** –
Хоча б на крихітку.
А ви кажете «окупанти»,
А ви кажете «заброди»,
А ви кажете «Дубгалл».
Ми просто шукаємо
Крихи своєї історії
В чужих книгах, Серед замків чужинців.
.....
Ми всі тіні ночей місячних,
Як і той замуrowаний хлопчик.

Примітки:

* - у мене був друг з клану О'Тул.

** - Назва графства Віклоу походить від слова Wykinglo – луки вікінгів.

*** - не подумайте нічого поганого. На мою думку клан Дойл дав світу чимало геніїв... Ще примітка: Ах, Віклоу, прекрасний гірських край, Лейнстер легендами повитий...

Замок Пака

«Джозефе, ти пам'ятаєш сей ритм?

Оден – твій улюблений брит

Плівся під тупіт таких же ніг

Проводжаючи Єйтса в гріб.»

(Шеймус Гіні)

В Ірландії, не так далеко від Дубліна стоять руїни одного замку. Про нього, на відміну від інших замків Ірландії нічого не відомо – ні хто його збудував, ні коли. Здогадуються тільки, що його будували з каменів давньої язичеської святині Беарна Дерг. Будували його англійські завойовники на землях ірландського клану Мік Тайл. Будували для захисту англійської колонії Пейл від «диких ірландців» - так нас називали оті сасанех. Хто володів тим замком в середні віки – так і лишилося загадкою. Відомо тільки, що в руїнах цього замку ховався у 1690 році король Джеймс II після поразки на річці Бойн, яка стала не тільки його поразкою, але і катастрофою для всіх ірландців. Потім Джеймс II втік звідси до Франції. Нині замок лежить в повних руїнах. Місцеві жителі його обминають і не радять нікому туди ходити. Кажуть, що це замок Пака – загадкової потойбічної істоти, що нібито живе в цьому замку незримим. Зайти туди можна тільки тоді, коли цього захоче сам Пак. Якщо Пак не захоче візиту, то зайти туди можна маючи накреслений тасмний знак. Біля замку є незримі ворота, які стереже Пак і пасеться на луці його незрима худоба. Пак жорстокий і підступний. Він може схопити людини і занести далеко – на якісь полота або скелі, або взагалі в потойбічний світ. Він любить жорстоко посміятися над людьми, інколи дарує їм такі подарунки, що приносять оточуючим нещастя. Біля цього замку часто пропадають люди – і це задокументовано. Так у 1867 році біля замку зникла Елеонора Шеррард – дочка місцевого англійця, яка гуляла собі біля замку і збирала квіти. Поліція шукала її, але марно. Останній, хто її бачив – це місцевий листоноша, який повідомив, що вона наблизилась до замку Пака. Доля її досі лишається невідомою. Згадавши про цей замок я написав таке:

Не лишаю слідів,
Коли йду з темряви в темряву
У володіння цього волохатого.
А на болотах Ірландії крик
Журавлів і того кулика біснуватого,
В якого тричі стріляли мисливці –
І все невлучно, все коло серця, коло душі,
І все кулями з чорної криці – залізними,
І все в душу. А над болотами-моховищами
Крила – птахів, що летять у ніщо
І з собою не кличуть,
А на торфовищі-сумовищі журавлина:
Для журавлів, але тих, що вже відлетіли
І не вернуться в пустку страшну,
Яку ти - сивочолий книжник
Чомусь називаєш Вітчизною.
Колись це мурували чужинці –
Проти нас – «дикунів» рудочубих,
Тепер живе Пак –
Той що дарує волинки злі,
Що грають мелодії смерті.
Той, що заносить тіло на місяць,
А душу у пустище – де блукати одвічно
Судилось. Я би сказав йому,
Пояснив би, що то все намарно,
Безглуздо, як і все на землі оцій,
Якби цей волохатець-дивак
Не ховався від мене
У своє потойбіччя незримо:
Від мене – відлюдняка,
Що свої чорні книги гортає
Вечорами ірландськими темними
Біля свічки, що блимає оком
Жовтим.

Леді Лейсі

*«Народилась жахлива краса!»
(Вільям Батлер Єйтс)*

У 1986 – 1989 роках я часто відвідував замок Кастлнкнок, що й досі лежить в повних руїнах всіма забутий. А стільки пам’ятають його стіни, нині повиті плющем забуття... Я все хотів добитися реставрації замку Кастлнкнок, але всі мої зусилля були марними. Колись під час громадянської війни на Британських островах – так званої «Війни Трьох Королівств» замком Кастлнкнок володіла родина Лейсі. У 1641 році почалося ірландське повстання за незалежність. Ірландці-католики-роялісти почали воювати з англійцями-протестантами-республіканцями. Над баштами замку Кастлнкнок підняли прапор Ірландської конфедерації. Гарнізон захисників замку Кастлнкнок становив 50 ірландських добровольців – переважно з кланів О’Тул та О’Брінн. Командувала гарнізоном леді Лейсі. Її чоловік – лорд Лейсі в цей час воював в лавах ірландської армії далеко від замку. З Дубліна вирушила в похід англійська протестантська армія під командою генерала Монка, що нараховувала 4000 багнетів, 500 шабель і десятків гармат. Армія прямувала в графство Міт. Але по дорозі в неї були замки, зайняті ірландцями, які англійці не могли лишити в своєму тилу. Почався штурм замку Кастлнкнок. Захисники замку відбивали атаку за атакою, замок постійно обстрілювала артилерія. Коли стало зрозуміло, що замок втримати не вдасться, леді Лейсі підпалила замок, щоб він не дістався ворогу, взяла в руки меч і промовила своєму загону повстанців: «Солдати! Не чекайте милості від ворогів наших, бийтесь до смерті за Вітчизну, віру і нашого Спасителя! За мною, на смерть!» І повела воїнів в останню безнадійну атаку. Майже всі вони загинули в бою, в полон потрапили тільки кілька поранених. Англійці повісили полонених на стінах замку, який вони так запекло і віддано захищали. Після боїв під замком Кастлнкнок англійська армія змушена була повернутися назад до Дубліна за підкріпленням і амуніцією. Згадавши всі ці події я написав такі рядки:

Століття-судом висить в зеніті
Сонцем-калікою. А ми

Все, що загублено, все, що втрачено,
Все, що в нас вкрадено
Намагались вернути крицею,
Вчепившись за мертві камені
Старих і сліпих замків
Громаджених
З каменів цієї землі – важких і білих
Наче кавалки хмар сновиди неба.
Вони не зникнуть, вони не розтануть,
Як тоне цукор в горнятках нащадків –
Тихих любителів чаю.
Вони будуть волати
В простір майбутнього
Про правду і справедливість.
Навіть коли втопляться
В глибинах землі-ненажери,
Що звикла ставати безоднею
Наших могил-острівців,
Навіть тоді з-під торфу
Камені зниклих замків
Будуть гудіти дзвонами
Потойбічного храму незримого
Про наш останній псалом Ірландський.
Вони просто стискали
Важкі крем'яні кріси,
Вони просто вмирали
За віру і за Вітчизну,
Їм просто здалося на мить,
Що ця тендітна леді
В платті зеленому,
Що дзвінким голосом віри
Кликала нас на смерть,
Що підняла правицею меч,
Давній, блискучий,
Що ця тендітна леді –
Це сама Ірландія...

Леді Евлін

*«May not lie on the breast nor his lips on the hair
Of the woman that he loves, until he dies.
O beast of the wilderness, bird of the air,
Must I endure your amorous cries?»*

(William Butler Yeats)

У січні 1989 року я відвідав замок Кастрлкнок, що недалеко від Дубліна. Погода стояла сира і пронизлива, руїни замку оповив туман, часом налітав холодний вітер. Проте недалеко від замку в полі я помітив вогонь. Це місцеві селяни збиралися згідно давнього звичаю шанувати леді Евлін О'Брінн. Я посидів з ними біля вогню, послушав розповіді старих людей про клан О'Брінн, що колись панував у цих землях, про сумну історію леді Евлін та поспівав разом з ними старих ірландських пісень. Розмова точилась англійською, звісно. І пісні так само лунали мовою чужинців. Нащадки колись гордих і незламних кланів О'Тул та О'Брінн забули ірландську мову давно. І навіть старожили не пам'ятають коли. Погрівшись біля вогню, я знову пішов до руїн, які так багато пам'ятають. І раптом помітив серед туману каменів жіночу постать у білій сорочці з льону. Вона йшла босоніж по холодній землі зі свічкою в руках, яка чомусь не гасла, не дивлячись на пориви вітру і співала ірландською мовою: «Мій дух не знає спокою, Ось я блукаю щороку Навколо цього сумного замку, Це покута моя сумна, Але незабаром я спочину, Розчинюсь в радості незримого.» Я покликав дівчину: «Леді Евлін!» Але вона раптом зникла, ніби розчинившись в тумані. Я зажурений побрів полями до дороги щоб повернутись назад в Дублін до жаркого вогню мого каміну і згадував сумну історію, що трапилась біля цього замку. Колись, у XVI столітті володарем замку Кастрлкнок був Х'ю Тіррел – останній шляхтич, що носив це ім'я, нащадок англо-норманських завойовників Ірландії. Він поїхав у мандри, а замком заволодів його брат Роджер Тіррел, що перетворив замок Кастрлкнок в кубло розбійників і почав грабувати місцеве населення. Недалеко від замку були володіння ірландського клану О'Брінн, що так і не був підкорений Англією

і був незалежним ірландським королівством. Дочку вождя клану звали Евлін О'Брінн. Серед ночі Роджер Тіррел напав на замок клану О'Брінн. Щоб не потрапити в полон Евлін перерізала собі горло. Цей факт викликав обурення в Ірландії. У цей час королівським притулком і шпиталем Кілмайнгам володіли лицарі ордену Святого Іоанна. Лицарі вирішили, що цей злочин не повинен пройти безкарно. Вони обложили замок Кастрлнок. Роджер Тіррел зробив вилазку з замку і почав битву у відкритому полі і був убитий. Ірландці довго тужили за дочкою вождя клану О'Брінн Евлін. У давні часи вважалося, що самогубство тяжкий гріх, і люди які вчинили самогубство не можуть потрапити до раю. Тому дух леді Евлін О'Брінн досі блукає зимовими вечорами навколо замку Кастрлнок. І згадуючи про той зимовий вечір я написав таке:

Леді туману
Блукає у пошуках вічного спокою,
Леді зимового вітру
І дощу холодних ірландських сутінків –
Леді Евлін О'Брінн –
Холодна тінь холодного замку
Погрійтесь біля вогню нашого
Вогню гелів,
Що палять свої ватри-світильники
Століттями –
Цими ночами темними і зимовими
Чи то на щось сподіваючись,
Чи то просто згадуючи
Як можна будувати собі житло не з каменю,
А просто з туману,
І жити в цьому білому домі
Чи то бути, чи то плаваючи
У ріці часу: потоці, річищі,
Що як вир нас тягне засмоктує,
Нагадує: «Ви жили».
Запаліть хоча б одне вогнище
У цьому домі холодному,

У цьому домі туману,
Що зветься Ірландія,
Зігрійте хоча б одну душу,
З тих неполічених, незлічених
Забутих, незвіданих,
Що блукають стежками мороку
Нашого сумного острова...

Доктор Ковілл

*«...Та тінь росте, допоки розмовляю
Леваду заповітну поховала в тьмі...»
(Франческо Петрарка)*

26 червня 1992 року під час подорожі графством Антрім я відвідав замок Галгорм і з люб'язного дозволу його власника – Крістофера Брука заночував там. Замок був у ті дні пустельний, господарі були у від'їзді по справах, в замку було крім мене тільки двоє чоловік прислуги, що спали на першому поверсі. Серед ночі я почув саме те, що очікував – кроки в коридорі. Я відчинив двері і голосно гукнув: «Докторе Ковілл! Заходьте!» Але доктор Ковілл не заходив поговорити зі мною. Потім в саду біля замку я бачив вогник, що переміщувався, ніби літав парком. А потім взагалі все зникло... Решту ночі я провів у роздумах і згадував історію цього замку... Замок Галгорм є одним з кращих замків в Ірландії збудованих в «якобінському» стилі – стилі короля Англії Якова I. У травні 1607 року король Англії Яків I підтвердив грамотою, що ці землі належать відому ірландському ватажку і вождю клану Рорі Огу Мак Квіллану, додавши при цьому: "Жоден капітан цієї раси ніколи не помер у своєму ліжку". Натякаючи на те, що рідко коли якийсь замок в Ірландії має більше ніж одного привида. Як він міг таке сказати? Він же теж був кельт, ще й ірландського походження... Замок Галгорм збудував сер Файсфул Фортеск'ю (Фортеск'ю Чесний) (нар.1585 року), що був племінником сера Артура Чічестера. Він

абсолютно не виправдовував своє прізвисько «Чесний», навпаки, був протилежний йому. Він конфліктував з багатьма шляхетними людьми свого часу, захопив землю, обдурив її законного власника Рорі Ога Мак Квіллана і почав будувати на цій землі замок Галгорм у 1618 році. Цей же сер Файсфул Фортеск'ю під час громадянської війни на Британських островах (так званої «Війни Трьох Королівств») під час битви під Едгілл перейшов на іншу сторону – від прибічників парламенту до роялістів. Але забув про це попередити своїх людей і вони не зняли помаранчеві стрічки і були порубані кавалерією «своїх». Кривавий герцог Вюртенберг після битви на річці Бойн, замісивши в свою біографію кров і бруд, розмістив у замку Галгорм свій штаб. Намагаючись швидко отримати якісь прибутки сер Файсфул Фортеск'ю продав замок і маєтки сумнозвісному доктору Олександру Колвіллу, що був алхіміком, і як стверджували місцеві жителі, і як говорить легенда, займався чорною магією, був чаклуном і продав душу дияволу в обмін на золото та знання. Згідно переказів, деякі з яких задокументовані, портрет доктора Олександра Колвілла не може покинути замок Галгорм, інакше трапляються страшні нещастя. Привид доктора Олександра Колвілла досі живе в замку, ночами чути його кроки в кімнатах замку. В інші ночі, коли кроків в замку не чути, примарне світло мерехтить в парку біля замку. Це доктор Колвілл шукає свій скарб, який він втратив більше 300 років тому. Замок Галгорм та маєток купив у 1850 році Янг – багатий купець, що торгував тканинами та білизною. Його двоюрідний брат – сер Роджер Кейсмент жив тут протягом шести років, одночасно навчаючись в академії Баллімена. Родина Янг періодично жила в цьому замку і в 1865 році в замку Галгорм народився відомий ірландський вчений Роуз Янг. У 1980 році Крістофер Брук і його родина успадкували замок та маєток Галгорм, почали вкладати кошти, щоб перетворити замок і маєток Галгорм в один із кращих маєтків Ольстера. Наступного дня, покидаючи замок Галгорм я написав таке:

Докторе Колвілл!
Ви даремно блукаєте
Темними коридорами ночі,
Краще б ковтали зоряний пил
Вічної порожнечі
Неба – Літнього і бездонного,
Осіньного і холодного,
Весняного і вогкого,
Зимового і мертвого.
Докторе Колвілл!
Загублений сучасниками волоцюга-книжник
Серед білої лілії і червоного лева,
Дарма Ви шукаєте метал Сонця
У сутінках парку свідомості темної,
Дарма бавились ртуттю часу
Протягом свого віку жорстокого:
А може Ви десь сховали Істину?
Оту, сокровенну, що вічністю куплена
Під гуркіт гармат століття буремного?
Бо метал Сонця – для чого Вам
У країні вічних сутінок,
І камінь філософа чи потрібен
Там – де всі тільки тіні?
Чи може Ірландія здалась Вам
Такою потойбічною, такою нетутешньою,
Що Ви ховались від неї
В кімнатах тісних свого замку понурого?
Докторе Колвілл! Сер!
Лорде ясновельможний,
Не хочете зі мною
Перекинутись навіть фразою?
Надто цінуєте свою Істину?
Нехай малу і надщерблену?
Докторе, докторе...
Палітурки Ваших книжок
Чорними воротами – в безодню розчахнуті.
Навіщо блукаєте досі

Замком своїм вічно осіннім?
Сутінковим і потойбічним?
Навіщо стережете досі
Портрет свій?
Що ж Ви уникаєте розмови
Навіть зі мною?

Кроки леді Ізабель

«O heart the winds have shaken, the unappeasable host
Is comelier than candles at
Mother Mary's feet.»

(William Butler Yeats)

У 1992 році я черговий раз відвідав Ольстер. Побував і в графстві Антрім. Був я в тих краях по свої справах, але заодно відвідав і подивився кілька старовинних замків, зокрема, я відвідав замок Баллігаллі. Нині це готель, популярний серед туристів, але замок має свою моторошну історію. І то не одну. У замку є привиди (мало не написав «живуть привиди», але чи можна до привидів застосовувати таке слово? Адже це існування після смерті, зовсім в іншій іпостасі...) Зокрема, в замку живе привид леді Ізабель Шоу. Цей привид має звичку стукати в двері кімнат, а потім зникати. Колись давно леді Ізабель Шоу її чоловік закрив в башті замок і морив там її голодом. Вона покінчила життя самогубством, викинувшись з вікна башти. З того часу її привид блукає замком. Ще один зловісний привид - леді Ніксон. Вона теж жила в цьому замку, але вже в XIX столітті і померла там же. Інколи вона блукає замком і чути шарудіння її шовкового плаття. У замку Баллігаллі є окрема кімната, яку часто відвідують привиди – її так і називають – кімната привидів, вона розташована в маленькій башті в кутку замку. Ця кімната не використовується як номер готелю, щоб зайвий раз не лякати відвідувачів. У 2003 році менеджер готелю Ольга Генрі сказала, провівши якийсь час в готелі: «Я раніше дуже скептично

ставилась до всього надприродного і до привидів тим паче. Але чим більше я перебуваю тут, тим більше я думаю, що безумовно є щось у цьому замку...» За словами Ольги Генрі, один гість зупинився в одній з кімнат в башті біля «Кімнати привидів» і серед ночі прокинувся, бо його плеча торкнулась рука дитини. Потім він почув, як дитина бігала по кімнаті і сміялася, але в кімнаті крім нього нікого не було. Він з переляку вибіг у вестибюль і боляче вдарився. У грудні 2003 року Ольга Генрі створила «Кімнату-в'язницю» в башті, господарі готелю очікували гостей, що замовили столик. Накрили стіл. Ольга Генрі замкнула кімнату, а потім, коли знову відчинила кімнату побачила, що серветки розгорнуті, навколо столу розкидані недоїдки. Цей замок ховає ще багато моторошних таємниць... Коли я ночував у цьому замку - я був самотнім відвідувачем. Більше туристів не було. Але по замку цілу ніч хтось ходив - було чути кроки і шарудіння шовкового плаття...

Кроки у темряві:
Леді білого шовку,
Леді темних ночей одкровенень,
Леді епохи шовкової
І кораблів вітроплинних,
Господиня старого замку.
Мій келих наповнений віскі –
Терпким і старим як ці стіни:
Повиті гілками-руками
Чіпкого плюща-повзуна.
Колись в самотній кімнаті:
Холодній як камінь-свідок
На березі моря сумного
Я слухав стогін вітру –
Свого старого друга
Такого ж філософа вічності
Як всі ми – старі ірландці.
Нині в порожньому замку
У мене цікаві гості
Для бесіди-одкровення

Довгої як зима:
Наша дощава і мокра.
Сьогодні в мою кімнату
Тиху, як межичасся
Завітали дві леді незримі
З шурхотом плаття шовкового:
Леді!
Ви тут господині:
Сідайте в м'які крісельця,
Будемо слухати стукіт годинника,
Гомоніти про вічність...

Леді Стайрс

*«Едем ваш поза часом і ніде
Чи справді ви кружляєте між нас...?»
(Вільям Батлер Єйтс)*

В Ірландії, недалеко від Дубліна стоїть замок Ардгіллан. Біля нього є міст Ардгіллан, що стоїть над затокою Ірландського моря на дорозі з Дубліна в Белфаст. Колись біля замку жила леді Стайрс. Чоловік у неї був моряком. Одного разу він пішов в море і не повернувся – пропав. Леді Стайрс довго стояла на мосту дивлячись в нескінченне синє море виглядаючи чоловіка, але він так і не повернувся. А вона все стояла на мосту, доки не померла. З того часу на мосту та в замку Ардгіллан інколи бачать привид леді Стайрс. Якщо прийти на міст Ардгіллан в ніч на самайн і зустріти леді Стайрс, то вона скине необачного подорожнього з мосту в море і втопить його. У 1998 році в ніч на самайн я пішов на міст Ардгіллан, але леді Стайрс так і не зустрів. Я розказав цю історію своєму старому знайомому – Джеймсу Карпентеру, художнику. Він не повірив мені і запитав здивовано: «Що ви там всі в Ірландії курите?» Але ця історія все не йде в мене з голови.

Я ще кілька разів після того приїжджав на міст Ардгіллан в ніч на самайн, але все намарно. І тоді я написав таке:

Леді Стайрс!

Ви знаєте, море це теж небо,
Таке ж інколи синє, а інколи чорне,
І теж, коли вітряно, каламутне і непрозоре,
Там теж плавають птахи-риби
І череваті кити-хмари,
Там теж любить купатися Сонце –
Рудоволоса коханка Всесвіту,
Леді Стайрс!

Ви знаєте, море це теж небо,
Воно таке ж солоне,
Як бувають солоними заповітні мрії –
Такі сокровенні, що кров з губ покусаних,
Коли ми дивимось вгору або в глибину.
Леді Стайрс!

Ви розчиняєтесь в темряві
Чи в молоці туману.
І тільки ми з Вами знаємо,
Що той міст – міст чекання вічного,
Міст на дорозі з Дубліна в Белфаст,
З міста Темної Гавані
В місто Вогню Білого.

Леді Стайрс!
Самайн відкриває повітряні двері –
Ворота з одної порожнечі до іншої,
А Ви на мосту.
На мосту Дощів і Чекання.
На землі холодних камінних замків,
На землі закіптюжених коминів,
На землі диких гусей і сірої чаплі
Я буду приходити на Міст Чекання,
Виглядати Вашу постать у платті туману,
Доки не вкажете мені шлях
У небо-море...

Стіни і плющ

*«Крім картин і книг
І галявини – сорок кроків
Що лишило мені життя?»
(Вільям Батлер Єйтс)*

На заході Ірландії, в графстві Голвей стоїть замок Менлоу або ірландською Мон-лох – «Замок маленького озера». Цей замок здавна належав шляхетній родині Блейк. У 1910 році сталася така подія. У замок викликали акушерку, вона досить пізно їхала в цей замок крізь ліси і хащі – замок стоїть в глушині. І по дорозі вона побачила фейрі, що танцювали в колі на лісовій галявині і було чути чарівну музику. А через деякий час 26 липня 1910 року в замку сталася пожежа і всі загинули. Тіла всіх загиблих знайшли, в тому числі служниць. Але тіло юної леді Елеонори Блейк пропало безвісти. З усієї родини вцілів тільки юний 16-ти річний Улік Блейк, що був на час пожежі в Дубліні. Але через кілька днів його знайшли мертвим в машині. Замок був закинутий і нині перетворився в повні руїни, що заросли плющем і диким виноградом. Відвідавши не так давно замок Мон-лох я довго блукав серед його руїн слухаючи тишу, раптом згадав, що у Єйтса є «Стіни і плащ», а тут стіни і плющ, а потім написав таке:

Творцю хвалу співає плющ
Крізь морок вікон-зіниць
Крізь тьму, де світло вітає ніч
І перед мороком падає ниць,
Ми всі безсилі, ми всі лиш тіні
Позаду безодня років.
Що наша плоть?
Нетривке миготіння
Витвір несказаних слів.
Там, за межею, там, за стіною
Буття, що як гніт догоря
Нам сниться минуле, нам сниться життя
Наше.

Чи то чужих людей, нам сниться зоря
Прийдешнього і того – за межею.
І тло Страшної казки і наша дійсність.
Прошло.
Проминуло.
Сто поколінь
Бачили тут одне:
Трава, вода і плющ на стінах,
І наше життя скляне:
Скалками гострими і кришталевиими.
Дні. Музика вічності, хащами, хащами йти.
Думаєш справжній, думаєш суцйий – ти?
А там за стіною, там за межею
Там, де ми всі малі.
Істина ходить, істина бродить
Там – в чорноті землі.

Ясен

*«Where dips the rocky highland
Of Sleuth Wood in the lake,
There lies a leafy island
Where flapping herons wake...»
(William Butler Yeats)**

Х'ю Рудому О'Доннеллу. Щиро.

Там на пагорбі
На зеленому вересовому,
Де колись стояв замок
З білих каменів тесаний,
Ясен.
А я знав, хто стояв біля брами,
Біля брами,
Біля воріт тисових тесаних

Замку Болота Куликового
(Стріляють вальдшнепів кулями к –
Кров по воді:
Пливи, річко Шеннон,
Пливи, бо кров по воді.
Не кричи, качуре - лети.
У жмені кулі залізні,
Йде мисливець болотами
Торфовищами куликовими).
А очерет коні топчуть,
А десь руїни, а десь навіть сліду.
Ти кажеш: «Клан наш»,
Кажеш: «Гели»,
Кажеш: «Навіть якщо безнадійно,
Навіть якщо смерть болотами ходить,
Між туману клаптями,
Болотами куликовими,
І банші кричить,
Цей замок білий здобудемо
І тримати будемо,
Доки верес гойдає вітер,
Доки вода в криницях не висохне, доки...»
А нині ясен.
Там, на пагорбі:
Між небом і вересом,
Між Дорогою Корови Білої
І Рівниною Тисовою.
Цвях забиваю
У ворота неіснуючі
Замку давно зруйнованого.
Ви чуєте стукіт?

Примітки:

* - «Де пірнають скелі гір Слейт-Вуду в озерний глиб, Острів
листяний сховався Чапля біла б'є крилом...» (Вільям Батлер
Сйтс)

Темноочки

Пам'яті захисників замку Дунбой

*«... ті місяцевидні пустини, проте
тут ні чуття не знає самоти,
ні слово, що у просторі росте.»
(Райнер М. Рільке)*

Онуки темноокого –
Люди клану О'Салліван
Чайками над морем скорботи –
Вони теж темноокі –
Ці птахи вітру і хвиль,
Теж як ми безпритульні,
Безхатьки скелястих урвищ
Сумного часоміру Ерінн.
Наші картаті тартани
Кольору моря і неба:
Навіть вони зелені,
Бо звикли нам шепотіти:
«За цю смарагдову Ерінн
Вмійте померти, гели,
Горді, як сірі скелі,
Воїни темноокі
Серцем своїм гарячим
Затулили згорьовану землю
Від куль знавіснілих зайд.
Літайте над морем чайками,
Душі наших героїв –
Оборонців замку Дунбой,
Бо доти стоїть Ірландія
В пересмугах кружини моря,
Доки звучати буде
Над цвіточашею Корк:
Тан, тартан, таністрі...

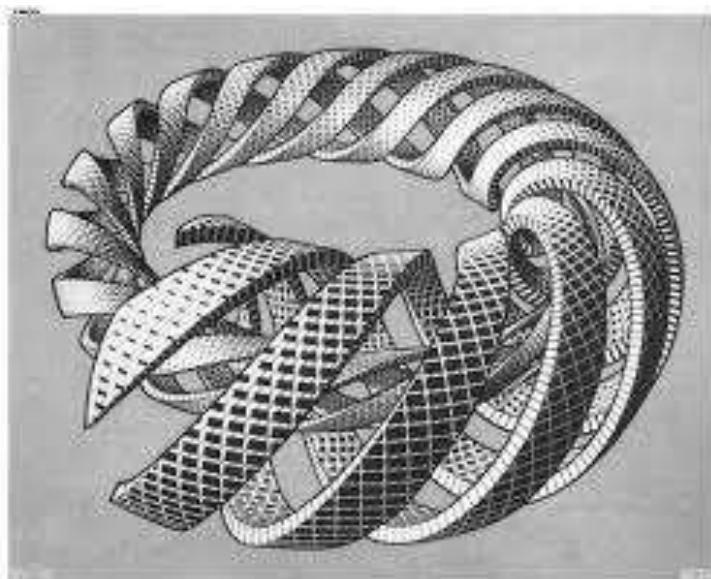
Примітки:

Назва клану О'Салліван можна перекласти з ірландської як «онуки темноокого», або «онуки темно очки». Твір присвячений битві за замок Дунбой у 1602 році під час чергового повстання за свободу Ірландії, так званої Дев'ятирічної війни. Замок Дунбой - це був останній оплот ірландських повстанців на півдні Ірландії. Англійська армія на чолі з лордом Карью чисельністю 4000 солдат з гарматами обложила замок Дунбой в якому тримали оборону 143 ірландці з клану О'Салліван. Гармати нещадно бомбардували замок, майже зрівняли його з землею, але захисники билися до останнього. Останні захисники замку потрапили в полон до англійців. Всі вони були повішені наступного дня, за винятком священика Коллінса, якого відвезли у його рідне селище Югал і повісили привселюдно там два дні по тому. Священик Коллінс не був солдатом, не був комбатантом, не брав до рук зброї, він був лише посередником на переговорах, але він був ірландцем і був серед захисників замку Дунбой - цього загарбникам вже було достатньо.

Сиві етюд

Сутінки бароко

*«Весь світ складається з двох натур:
одна видима, інша невидима. Видима
називається твар, а невидима – Бог.»
(Григорій Сковорода)*

У сутінкові епохи особливо яскраво світять людські постаті. Не сприймайте це як аксіому і доведену закономірність. Це констатація факту. Я маю на увазі саме сутінкові епохи, а не «темні віки» (в існуванні яких я сумніваюсь, принаймні для таких країн як Ірландія та Китай). Хоча справді бувають епохи ночі - коли хоч околи виколи - тьма. Тоді світи - не світи... Тоді ховаються в печери, а світло ліхтариків сприймають як відсвіти пожеж. Але я не про них. Я про сутінки. Або ранкові - перед світанком, або вечірні - перед тьмою. XVIII століття було саме епохою сутінок. Сутінок бароко. Це химерне і надлишково естетизоване століття сприймають іноді як самодостатнє. Як окремішне. Але насправді то було довершення ренесансу. Вже навіть не пізній, а пост. Постренесанс. Квазі. Хоча, ні. Квазіренесанс настав пізніше - в епоху ампір. Бароко було епохою світлою. Епохою надій і мрій про ідеальне місто. Ампір, зрештою, теж - античність і пізню Римську імперію малювали тоді виключно світлими фарбами. Франсіско-Хосе де Гойя був тоді анахронізмом - саме звідти - з сутінок. Доскіпливий читач одразу питає: «І що ж це за сутінки, фантазійний авторе, вечірні чи ранкові?» І ті, і інші, читальнику! Точніше не ті, і не інші.... Це були сутінки затемнення. Тільки не треба одразу заперечувати: мовляв, епоха просвітництва, яке ще затемнення, це в автора в голові затемнення, а це епоха Вольтера, Руссо, Ліннея та Свіфта. Ви мене не зрозуміли. Це були сутінки мислення і світосприймання. Світ почали сприймати спрощено - як механізм, машину. Механіка звелась до абсолюту. Світ і Всесвіт сприймався як величезний механічний годинник, де все було розкладено по полицках, і лишалось тільки це все класифікувати. Машина стала мірилом і суддею: хронометр і гільйотина. Якщо хтось і говорив про загадку і таємницю, то хіба граф Каліостро,

що ні сам в це не вірив, ні його слухачі, що сприймали це як розвагу, а не як пошук істини. Все вже відомо і відкрито, матерія вічна, Бог - це провидіння, система евклідової математики. (Це в кращому випадку, інколи пантеїзм як забава інтелектуалів, частіше повний атеїзм). Так сприймали світ. Велика французька революція не тільки поставила крапку на цьому світогляді, але і показала, що все насправді не так - все те так просто і не так однозначно. І серед цих сутінок бароко, аристократизму, феодалізму, механіцизму і просто епохи зневіри (о, як це відчув Джонатан Свіфт! Саме за це його і недолюблює багато хто в Ірландії!) були постаті, що пливли проти течії. Що протиставили духу механіки глибину філософії, теології, таємницю світобудови, справжню красу тексту. Я про Григорія Сковороду. Цього самотнього генія. Григорій Сковорода - це був перший у світовій філософії мислитель тексту. Для його попередників текст був засобом, а не метою, способом виразити щось, іноді навіть способом заперечити текст як самодостатність (як у Вольтера), іноді сходами до над завдань (як у Томи Аквінського). Текст як самоцінність був не у філософських, а в сакральних творах. Не дарма ж Конфуцій не писав власних творів, а тільки збирав твори давнини - він розумів небезпеку сакралізації тексту. І хотів сакральності для інших текстів, але не для своїх. У Григорія Сковороди текст філософських творів не сакральний. Текст стає самодостатнім світом. Так само і давні сакральні тексти він розглядає як самодостатній світ - мету, а не засіб. Він бачив три світи - світ речей, світ ідей і світ тексту. У третьому світі він жив і почував себе там досить комфортно. Настільки комфортно, що світ речей ставав йому непотрібен, а в світі ідей він шукав лише інструменти для тексту. Творчість Григорія Сковороди – цього вічно невчасного філософа, вічно недоречного для будь якої епохи – не тільки для своєї, дослідники розглядали виключно в контексті і в просторі землі яка цього дивовижного генія породила, по якій він ходив, обережно торкаючись ногами земного пилу, і яка його знову прийняла – пішов він у цю землю як колись пішов у добровільне вигнання від суєтності і гріхів мирських – світу марнотного сього. Але Григорій Сковорода мислитель не регіонального масштабу як

Конфуцій чи Лао Цзи, він людина космічна, людина і громадянин Всесвіту в кращому розумінні цього поняття. У його генії, звісно, відчувається колорит замріяних степів та сумного Борисфену, але мислив він про вічне і нескінченне. Але це якось важко усвідомлюють як українські дослідники його творчості так і закордонні. Бо для українських – «він наш» і бачать у ньому мислителя у садочку Богом забутого хутора Слобожанщини, а іноземні – екзотичного посланця незнанної зачарованої країни. І це суттєво заважало розуміти ідеї цього мислителя – він зірка філософії світового контексту, один з найбільш освічених мислителів епохи, тонкий знавець латинської і давньогрецької мов і філософій, Європа для нього була не континентом, а частиною середовища буття. Це щодо простору. Щодо часу – тут тенденції протилежні. Григорія Сковороду розглядають окремо від епохи – позачасово, що теж часто заважає розуміти його думки. А жив він у надзвичайно цікаву епоху, в першу чергу в духовному контексті. Я би назвав цю епоху «сутінками бароко». Ренесанс болісно довершувався. І це відчувалося всюди: і в країні неяскравих кольорів - Голландії, і в гоноровій Англії, що жила передчуттям епохи пару (їй було тісно в світі механіки), і в країні вічного прикордоння - Угорщині, і навіть в темному Китаї, де свого ренесансу не було і не могло бути, бо античність ніколи не закінчувалась, а спроба європейського ренесансу завершилась катастрофою. В Україні це відчувалося особливо гостро: стара барокова Україна гинула на очах, про нову годі було мріяти, та й ніхто не здогадувався, що йде епоха пару та електрики, хоча всі передчували, навіть Карл Лінней - цей останній апологет механіцизму в натурфілософії. Ламарк уже стукав у двері, але вони були зачинені. У ось у цей час суцільної механіки, у цей час суцільних сутінок - від колишнього Нового Амстердаму і знервованої Ліми до солоної тайфунової Формози, у цей час атеїзму та ритуалізації релігії, у цей час коли Бог вважався сукупність математичних формул, що виражали юридичні закони, у цей час по землі ходив теолог і теософ. І то не як зразок анахронізму чи уламок минулого, а сучасний теософ. Бароко марно шукало Бога десь по нетрях деїзму та прагматизму і закономірно дійшло до атеїзму Вольтера. Григорій Сковорода

Бога знайшов. І не тільки у собі - це було б надто просто. Він знайшов його у Всесвіті. Як нематеріальну творчу компоненту. Як основу одного трьох частин Світу, де оця матерія - яку вже почали мислити як вічну і всюдисущу субстанцію була лише частиною одної з частин світу, але не новим божеством.

Постаті

*«Тихий посвист, вечірня заграва
Паленої соломи на зчорнілій стерні.
Не на одну кривлю було б.
Освіжливе Варварсько-червоне спалення...»
(Шеймас Гіні)*

Мені давно хотілося розповісти про свою подорож у липні 1973 року в селище Беннхар (що мовою сасанех називають Бангор Ерріс). Це селище розкинулось собі сонно на землях Кінтейн, що в баронстві Ерріс, графство Мейо. Саме ж графство Мейо я відвідував неодноразово – краса цієї землі – «Рівнини тисової» мене завжди зачаровувала. Крім того – ці місця належать до Гелтахт – районів Ірландії, де місцеве населення розмовляє ірландською мовою. Ще й коннахтським діалектом – діалектом мого дитинства, діалектом бабусі, її казок і пісень. У селище Беннхар мене завіз старий хороший знайомий Девід О'Галлагер – великий знавець морського рибальства та спеціаліст по веслоногим ракоподібним (Sorperoda). Я його за звичкою називав не Девід, а Девін. Хоча він зовсім не рогатий. Він сам теж родом із цих країв – в Мейо це прізвище дуже поширене, є селища, де кожен якщо не О'Галлагер, то Мерфі. Девід запевняв, що біля селища Беннхар є багато цікавого для мене: на пагорбах серед вересової пустки є дольмени, менгіри, камені з огамічними написами.

Про такі артефакти ірланської старовини в тих місцях я не чув, тому вирішив поїхати і пошукати. Крім того Девід запевняв, що живе там один його знайомий – Бран Шіхан, що знає купу

легенд про ті місця і то ірландською мовою. Їхали ми туди на машині – на старому потріпаному лендровері. Я думав, що він розвалиться по дорозі, але шляхи Мейо він витримав успішно: камінна дорога, як виявилось, буває не тільки в Дублін, але і в Беннхар. Девід-Девін прихопив з собою вудочки (ні не вудочки – вудилища, певно хотів ловити акул) і казав, що біля селища Беннхар є чудові місця для рибалки. У нього одне в голові.

Бран виявився досить замкнутою людиною і розкрити його на відверту розмову (а любителі фольклору збирають свої перлини тільки під час відвертих розмов) ніяк не вдавалось. Жив він у досить цікавій та естетичній хатинці, що складена з дикого каменю і була вкрита черепицею. А ще в хатинці булла хороша ірландська пічка. Хоча стояло літо, і всі чесноти цієї пічки я оцінити не зміг. Але картопля - добра ірландська картопля з баранячими ребрами на цій пічці дійшла до кондиції як належно. У Брана знайшлась в комірчини шей плящина старезного і терпкого ірландського віскі «Тіркконелл» - мого улюбленого сорту віскі, що ледь-ледь пахне горілим торфом і якимось потойбічними фруктами. Та шей випуску 1927 року! Коротше, вечір вдавсь на славу. Наприкінці оцих поседеньок Девін трохи побринькав на банджо, а Бран затягнув старовинну ірландську пісню, яку я ніколи раніше не чув і чемно записав. Перекласти цю пісню тяжко, але приблизно слова там такі:

«Кожна хвиля горою –
Синьою солоною горою
Несе дерев'яну хату
З дір'явими крилами-вітрилами:
Хату леді з рудим волоссям –
Леді Грайнне Ні Майлле
Від замку Курки до замку Гавт,
Від Каменів Зневіри
На острівці озерному Безнадії,
До замку відкритих воріт,
Де завжди чекає обід
На леді Грайнне Ні Майлле,
На її веселу ватагу Клану О'Майлле –

Клану блискучих мечів
І рудих чубів – клану О'Майлле...»

Коли вже зовсім стало потемки, зайшла сусідка – Кейлі Доннеллі і принесла свіжого хліба, спеченого в домашній печі. Девід ще заспівав під звуки банджо «Брудне старе місто», «Моллі Меллоун», «Віскі в келиху» і ми зібралися спати. Бо вранці Девід планував їхати рибалити, а я бродити тутешніми пагорбами. Дізнавшись про мої плани, Бран насупився і сказав, що на цих пагорбах нічого цікавого немає. Ні для мене, ні взагалі. Але якщо я дуже вже хочу, то можу собі поблукати. Але він не радить, і то категорично на радить йти на пагорб Білої Вівці - Слеве Каорі Бан: «Погане це місце, всі місцеві оминають його...

Не треба туди ходити...» «Але я приїхав саме для того, щоб ходити туди, куди не треба ходити... Крім того мені то можна...» «Все одно, туди не треба ходити! Проте – як собі хочете. Моя справа – попередити...» Зранку Девід завів машину і поїхав до моря рибалити (погода вдалася), я повісивши на плечі торбу з термосом та бутербродами, теж зібрався в дорогу. Бран тільки зітхнув і знизив плечима – у кожного свій шлях. Прогулянка почалась в мене просто чудово: я піднявся на пагорби, день був на диво світлий і прозорий, з моря долітав легесенький бриз, високим синім небом пливли легенькі білі хмаринки, пахло літом, травою, звіробоем і королицею (люблю дні коли на пагорбах цвіте королиця). Пагорб Слеве Каорі Бан виявився на вершині плоский – нагадував плато. Дерев там не було взагалі, вряди коди серед низької трави траплялися камені, але явно лежали вони природньо, ніхто їх не громадив. І сумнівно, що тут колись дольмени були. Лише один камінь у мене викликав зацікавлення. Довгий, витягнутий, десь футів дванадцять довжиною і п'ять шириною. Можливо, колись він і стояв сторчма і був менгіром, а потім був звалений місцевим пастором «яко язичеський кумир», хоча в Ірландії отаке неподобство бувало зрідка. Я вже думав йти далі – спуститися до видолінку, де жебонів струмок і йти до іншого пагорба – сусіднього. Мені він здався з далеку перспективним. Але раптом я почув позаду легке тупотіння ніг. Я обернувся і побачив величезного чорного

кудлатого пса, що біг мені навздогін. Причому секунду назад я обертався – ніякого пса не було. Дерев там не було, рівчаків чи заглибин теж, трава низька, таке було враження, що пес взявся нізвідки. Я спокійно подивився на пса, кудлатий почав бігати навколо мене, зазирати мені в очі, ніби щось випрошуючи. Я віддав йому свій останній будерброд з дубнінською ковбаскою. Пес залюбки з'їв мій гостинець, позіхнув і сів собі на траві.

Я йшов собі мимо, задумавшись про своє, і коли проходив мимо пса, який явно був налаштований дружелюбно і просив ще, я машинально рукою хотів погладити по його шерсті. Але моя рука вільно прошла крізь пса. Я не відчув нічого крім порожнечі. Пес раптом підстрибнув, почав знову бігати навколо мене, а потім всівся прямо в мене на дорозі. І подивився на мене поглядом в якому мені прочиталось: «А чи підійдеш ти до мене? А чи не боїшся ти мене?» Я наближався до пса і раптом він зник – хоча я не відводив від нього погляду. Був і раптом зник. Навіть не розчинився в повітрі. Щез.

Тоді я зрозумів, що це був не пес. Це був Пак. Пак часто з'являється людям в образі різних тварин. А особливо часто в образі великого чорного пса. Про тутешнього Пака – Пака графства Мейо, я вже трохи чув, що він особливо непередбачуваний і небезпечний. В роздумах про Пака і про старі легенди і казки я йшов собі далі – під ногами шурхотіла трава, співали жайвори. Раптом спів пташок почав лунати все тихіше і тихіше, вітерець теж затих, ніби завмер. Попереду я побачив людські постаті. Їх було дев'ять – я добре всиг їх роздивитися. Вони стояли серед трави утворюючи коло. Всі вони були вдягнені в чорне. На плечах були довгі чорні плащі, на головах каптурі, що закривали обличчя, які були повернені до центра кола. Голови були їх схилені, а в центрі кола діаметром десь біля тридцяти футів на землі лежав якийсь предмет, накритий зверху чорною матерією. Коли я підійшов трохи ближче, то зрозумів, що це труна. Зверху на труні лежала скрипка. Чим ближче я підходив, тим ясніше розумів, що в цих постатях щось те так. Висотою всі вони були біля шести футів – люди бувають такі високі, але потім я зрозумів – вони стоять по коліна в землі. Причому не було видно ніяких ям чи заглиблень. Просто вони стояли по коліна в

землі, як стоять інколи люди по коліна в воді. Чорні плащі, що спадали з їхніх плечей не стелились по землі, а йшли якимось в землю, ніби тканина була вкопана, але в землю вони йшли прямо в траву, яка не була ніде не притоптана ні прим'ята. Я підходив все ближче і ближче і думав: а що я скажу їм, коли підійду впритул? Чи нічого не казатиму, якщо вони самі не заговорять і теж мовчки буду стояти біля них десятим монахом і теж мовчки буду дивитися на труну і скрипку? І доки доведеться ось так мені мовчки з ними стояти? Доки не довершиться Час? Коли я підійшов зовсім близько – все зникло – і постаті, і труна і скрипка. Як і раніше світило сонечко і співали жайвори. Я йшов далі і думав: щоб це означало? На місці де стояли ці дивні люди я помітив великий білий круглий камінь. Поверхня його мені здалася схожою на овечу шерсть. Я сів біля каменю і погладив його рукою. Він був теплий, навіть гарячий. Я сидів і думав про великих королей минулого – королів Коннахту, що панували над цими горами і теж слухали літньої днини вітер та жайворів. Мені здалося тоді, що вітер співає мені якусь тужливу пісню... Потім я встав і пішов далі. Стало якимось тужливо і ностальгічно. Коли я озирнувся назад, то помітив знову ці дев'ять постетей, що стояли колом навколо труни і скрипки, але в же зовсім в іншому місці – десь ярдів за сорок від попереднього. Я пішов собі далі і до самого вечора блукав пагорбами. Вряди-годи зустрічав овець, корів і пастухів. Корови були переважно рогаті рудої масті, а вівці волохаті, нестрижені. Ввечері я повернувся додому, до хати. Господар запитально подивися на мене. Я чесно розповів йому про свою пригоду. Господар глибоко зітхнув, потім набив трубку листками тютюну, сів до столу. І випускаючи кільця диму промовив: «Тобі пощастило, Шоне. Переважно такі зустрічі закінчуються погано. Ти міг повернутися в цю хату не сьогодні, а через десять років. І думати, що блукав ти всього кілька годин. Такі історії вже траплялися в нашому селищі... З Дорані Фланаганом – у 1947.

Повернувся додому у 1958 такий же молодий і дивувався чому всі так зістарілися. А хто це був? Не знаю. Пес – це, звісно, Пак. Більше нікому. А ті дев'ятеро... Не знаю, не знаю... Ходили чутки, що на горі Слеве Каорі Бан колись поховали самого

Рафтері. Того самого, що потім після смерті і поховання бачили його кілька разів в різних селищах Ірландії... І грав він на скрипці. Славний він був шанахі. Догого б я заплатив, щоб почути його музику...» Наступного дня Девід повіз мене дорогами Мейо назад – на схід, в Ленстер. А я все думав дорогою: хто вони – ці постаті...

Сніг зі смаком вина

(або спроба сказати слово про векторність ірландської міфології)

*«Віднесла буря їх далеко на захід від Ірландії,
де втомлені, опинились вони на морських
хвилях. - Це вітер друїдів. - сказав тоді Донн
мак Міль.»*

(З «Книги завоювань Ірландії»)

Є одна давня ірландська легенда: в часи верховного короля Ірландії Еліма Фінахта* випав в Ірландії сніг, який був на смак як вино і п'янив людей, які його куштували. Мені давні ірландські легенди завжди нагадують саме отой сніг, про який так довго пам'ятають (а про що в Ірландії не пам'ятають? Хоча один дуже шанований поет порівняв довгу пам'ять з поганою хворобою, але це не хвороба - це звичка - не знаю погана чи хороша, але в Ірландії пам'ятають все).

Важко знайти на світі білому ще одну таку саму хвору на довгу пам'ять країну в якій була б така величезна кількість літописів, історичних переказів, легенд про якісь події минушини, де б люди могли назвати своїх предків до сорок шостого покоління, а іноді й глибше. Така довга пам'ять грає з нами - ірландцями злий жарт. Я іноді заздрю народам і людям, які вміють забувати. Ми ірландці забувати не вміємо. «А от у 1072 році вождя нашого клану О'Хеннселаг Діармайта мак Майла на м-Бо вбив вождь вашого клану О'Мелсехалінн Конхобар. І з того часу ворожнеча між нашими кланами не

припиниться, допоки дме вітер і гріє сонце!» Отак і воюємо одне з одним тисячоліттями...

Я часто думав - навіщо у нас в Ірландії про кожен камінь і про кожен пагорб складали купу легенд? Добре хоч не віримо в них. Або намагаємось не вірити. Я колись завів розмову з одним своїм хорошим знайомим і запитав його: «В одній монографії одного англійського історика я прочитав, що король Ірландії Конн Ста Битв це вигадка. Що такого короля не було. Його придумали, як придумують казку. А ти віриш у його існування?» На цей мій хороший знайомий (який досить непогано розбирався в історії, особливо в історії свого клану) відповів: «А яка різниця був цей король насправді, чи його не було? Ми читаємо про нього прекрасні легенди, вірші і пісні. І саме це прекрасно. А що воно таке оте «насправді» не знає ніхто. Якщо цей король був хоча б у моїй свідомості значить він був.» Отак то ми і мислимо. Добре хоч ця розмова була в пабі, за келихом доброго ірландського пива. Може тому багато істориків (особливо англійських) патологічно не довіряють ірландським літописам. Вважають, що це все суцільна вигадка. (Придумана, звісно ж, за келихом доброго пива.) Звичайно, все що писав Беда Преподобний (673 - 735) це істина і цінні свідчення історії. А все що писали в цей же час ірландські монахи Клонмакнойса та Йони - вигадка.

Ах, я забув - це ж писали ірландці. А вони фантазери, вигадники і, взагалі, схиблені. Пам'ятати своїх предків до сорок шостого коліна можуть тільки хворі на голову. Тут цікава простежується закономірність. Ніхто з істориків, хто пише на цю тему не може поставити межу - де закінчується казка і вигадка, і дек починається історія. Щоб якось виплутатись з цієї ситуації англійські історики розбили всіх королів Ірландії, що згадуються в літописах, не на дві, а на три групи: легендарні, історичні та «легендарно-історичні» - вони мовляв нібито історичні, але ірландським джерелам ми не віримо, тому вони легендарні. Звісно, в ірландських літописах та скелах багато епізодів, що є красивою казкою.

Але в яких давніх хроніках немає легенд та вигадок? У Геродота їх більш ніж достатньо. Але Геродот - це «батько історії» і це безперечно. А король Туатал Техтмар** це, звісно,

вигадка. Хоч про історію його правління та війн написано в скелях сухо, без жодного казкового епізоду. Не так давно я прочитав досить цікаву монографію Томаса Роллестона (Thomas William Rolleston) «Кельтські міфи і легенди» (Celtic myths and legend). Там він прямо пише, що Тара (Темра) - давня столиця Ірландії - це не більше ніж вигадка, міф, що втілює давню мрію ірландців про незалежність і свою державу. (І це не дивлячись на те, що археологи давно розкопали руїни Тари!)

Ще там є кілька словесних шедеврів, про які я просто не можу не згадати. Зокрема, він пише, що «кельтська цивілізація - багато в чому приваблива і багатообіцяюча, несла в собі певну ваду, недолік, внаслідок чого кельти ... не змогли стримати натиск грубої юної сили германських племен...»

Або ще одна репліка: «...кельти вважають, що істинним цвітом життя є духовна реальність і забуття цієї істини у механічному чреві матеріальної цивілізації не приносить нічого, крім пекучої болі і відчуття втрати». Так написати міг тільки англо-сакс. Ні, такі германські і кельтські народи - це два різні світи. Схоже вони ніколи один одного не зрозуміють. Ми для них або руді диваки, що говорять нісенітницю і співають чудернацьких пісень, або «брудні ірландські покидьки» (Чарльз Дікенс).

Вони ж для нас «заброди сасенех» і «виродки Кромвелля», бо як кажуть ірландці здавна: «Трьох речей треба боятися - копита коня, лопати трунаря та посмішки англійця». Я часто думаю: чому нас саме так сприймають іноземці? Може тому, що наша історія - це суцільне безглуздя. Сукупність нелогічних вчинків і подій. І навіть ті іноземці, що потрапляють у нашу чудернацьку країну втягуються у цю безглузду гру. Коли в Ірландії за часів англійської окупації був суддя лорд Норбері. Якось на суді від винис виправдувальний вирок вбивці, вина якого була всім очевидною. На загальне обурення лорд Норбері відповів: «Вчора я засудив до шибениці шістьох невинних людей, треба ж це якось компенсувати...» Коли лорд Норбері помер, то гробарі викопали йому могили глибоку як колодязь. Коли їх запитали навіщо вони це зробили, то вони відповіли: «Та ми б ще глибшу могилу викопали, але мотузки не вистачило...» Ну в якого

ще народу була така безглузда історія? Хто так сміявся з власної смерті і власного знищення? Колись король Великобританії Георг III відвідував з урочистим візитом Ірландію. Звісно, вся ірландська аристократія зібралась його вітати, тут король виходить, показує рукою на О'Коннелла і щось каже герцогу Норфолкському. О'Коннелл, звісно, тут же до короля, реверанси, ручку цьом і таке інше в пориві вірно підданства. А потім запитав герцога: «А що про мене говорив король?» Герцог відповів: «Король сказав, що це той самий О'Коннелл - той самий негідник!» І подібних історій можна розповісти безліч. І всі вони - реальні події, а не чийсь вигадки. Ну, скажіть, буває така історія насправді? Це ж плід божевільної фантазії якогось хворого на голову казкаря!

А ви кажете: «Ірландія...» Ми самі вигадали свій божевільний світ і живемо в ньому!

Що мене найбільше зачаровує в ірландських міфах, так це те, що історія там розповідається як міф. (І тут не треба занурюватись у далекі напівзабуті часи. 26 липня 1813 року на ярмарку відбулась бійка між католиками та протестантами. Все б закінчилось просто мордобоем, але хтось вистрілив з рушниці і всі перелякано розбіглися. Але барди Ірландії співають балади про «Битву під Гарвахом». І це цілий епос! Просто «Іліада» протестантів!) І міфи розповідаються як історія. Чи може це насправді одне і теж... У нас - в Ірландії... Чим зачаровують ірландські міфи - так це своєю недосказанністю. Щось ховається між словами, в оцих розповідях про звичайні події, щось лишається поза текстом, поза вербальним способом повідомлення, щось містичне є в цій буденності, в цих звичайних подіях. Якесь відчуття таємного виникає, коли читаєш про дівчину, що набирає воду з краю потоку і наливає в один глек, потім бере воду з середини потоку і наливає в інший глек. Чи ці образи жінки, що мисе закривавлений одяг в річці, коли до броду підходять воїни і на запитання: «Чий одяг ти переш, жінко?» Відповідає: «Твій, воїне!» Я не зустрічав жодного міфу в якихось інших народів, де герої переміщувались би не тільки в просторі, але і в часі, де події «одночасно» (це слово тут звучить парадоксом!) відбуваються і в далекому минулому і в сучасності

оповідача. І герої мандрують один до одного, ворогують і дружать, викрадають один в одного жінок...

Ірландські міфи векторні. Там людина варто чогось тільки тоді, коли вона здатна вчинок, подію. Її діяння направлене кудись - в часі або в просторі. Вихідною точкою є свій клан - маленький світ, без якого існування втрачає сенс. А діяння направлене назовні клану - подорож до далеких неіснуючих островів, чи вперте намагання перемогти в бою інший клан (для чого? з якою метою? Чи перемога як самодостатня подія?), чи пошук сокровенної мудрості, чи творіння нової пісні - це завжди вектор назовні. Але завжди повернення - назад, додому, чи то в Ірландію, чи то до свого клану, чи то в свій дім, який завжди є шматочком Ірландії, на якому б дикому і скелястому острові не доводилось би його будувати...

В ірландських міфах потойбічний світ існує тут - поруч. В оцих зелених пагорбах. І він є дзеркальним відображенням нашого світу - там теж є королі і герої, коханці і зрадники, смерть і хоробрість, друїди і воїни. Тільки жителі цих пагорбів мудріші за нас - бо пішли в їх глибини, коли зрозуміли, що їх нас на землі завершився, настав час інших. Це велика мудрість - вчасно піти. Цієї мудрості завжди бракувало королям і диктаторам. Що я цінюю в ірландцях - так це вміння зневажати короля - як чужого так і свого, зневажати будь-яку владу над собою. Вміння бути вільними - навіть під шибеницею. Але це не тільки наш гонор - але і наша біда. Ми не змогли створити вчасно створити свою державу, своє королівство, але воювали між собою, зводячи давні рахунки між кланами. Так, наша історія - безглуздя. Але що в цьому світі не безглузде?***

Просто ми - ірландці в своїх міфах і піснях підкреслили це. Чи навіть посміялись над цим. І заодно над собою. Напевно, тільки в Ірландії «всі війни веселі, всі пісні сумні». Хоча це теж неправда - історія Ірландії суцільна трагедія. Не хочеться закінчувати сумним. Завершу но, я ці роздуми словами надії - цитатою зі скелі «Пісні дому Бухета» (ірл. - Esnada tige Buchet): «Тоді пішов Бухет геть від всіх цих країв і йшов всю ніч до ранку, доки не опинився в Кеннанас на Ріг»****.

Примітки:

* - Елім Фінахта (ірл. - Elim Finnachta) - верховний король Ірландії. Згідно «Історії Ірландії» Джефрі Кітінга правив Ірландією в 913 — 895 рр. до н.е.

** - Туатал Течтмар (ірл. - Túathal Techtmar) - верховний король Ірландії Згідно «Історії Ірландії» Джефрі Кітінга правив Ірландією в 80 - 100 роках.

*** - все в цьому світі безглузде. Це я давно зрозумів. Але краще не вірте мені. Спробуйте знайти щось прекрасне в цьому світі, хоч якийсь сенс... Я ж ірландець, та ще й старий як світ, а вам ще творити і творити.

**** - я там бував в молодості - красиве місце. Не тільки для будівництва ірландської кам'яної хатки...

Дублін, Ірландія 1988

Сиві етюди

«Es ist nichts... nichts...»*

(Останні слова Франца Фердинанда д'Есте)

Микола Хвильовий колись написав збірку романтично-красиву «Сині етюди» за яку заплатив найвищою ціною – життям пустивши собі до скроні кулю. Один з його опонентів написав на противагу живому романтизму Хвильового ідеологічно стерильну і кастровану збірку «Червоні етюди» за що теж заплатив вищу ціну отримавши кулю в потилицю у горезвісному 1937 році. На цьому бажання малювати етюди словами в українських літераторів увалося.

Хоча палітра Скіфії широка і тут малювати і малювати... Але літератори загірної Країни чомусь літературу перестали вважати одкровенням, за яке платять життям. А дарма. Як ми легко забуваємо, що чимало майстрів тексту за кожне слово платили найвищу ціну. Вони писали вірші своєю кров'ю – іноді

буквально – як Сергій Єсенін. Нинішні автори пишуть знічев'я, заради розваги – іноді бавлячись в ті самі слова за право сказати які раніше платили життям. Час знецінення слова. Бідна Скіфія! Край сарматський... Коли ще тут так зневажали слово...

За слово вбивали, бо його боялись. Зараз просто зневажають. Можливо тому, що нинішні можновладці Скіфії просто не розуміють силу слова. Для них це просто набір звуків. Вони не розрізняють «феню» і мову. Для них мова – це спосіб лаятись. Але не для нас.

Колись Фрідріх Ніцше писав: «Пиши своєю кров'ю і ти зрозумієш, що кров це дух...» І це доводиться нагадувати нащадкам козаків мені – ірландцю. Старому сивому філіду**...

Сиві етюди ще ніхто не писав. І не тільки в Україні Загірній. Взагалі. Навіть в Ірландії. Сивий колір занадто нагадує сірий. Тільки нагадує, але художникам байдуже. Пишуть переважно в молодості про світ своїх бурхливих емоцій. Потім кидають – як Артур Рембо. Чому він кинув писати в дев'ятнадцять, коли інші тільки починають, і решту свого життя (про яке ми маємо досить туманне уявлення) продавав непотріб кочівникам десь в пустелях Африки. І ні слова на папір...

І в той же час чимало авторів починали писати, коли скроні вкривались сивиною. Більше того – усвідомлювали, що для справжньої поезії (а не гри в слова і звуки) потрібна сивина – потрібен досвід прожитих років і мудрість дороги розчарувань. Про це писав Арсеній Тарковський – чи не єдиний поет, який посивів ще в юності, і зрілість до якого прийшла ще в дитинстві. Омар Хайям взяв до рук свій калам вже на схилі віку, Рабіндранат Тагор написав свої кращі твори після довгої дороги прожитих років, і коли було йому вже за сімдесят раптом вирішив стати художником і почав малювати геніальні картини. Тут особливо цікавою є історія китайською літератури: молоді поети писали переважно про старість і журбу, а сивочолі вчителі про радості земного буття і красу. Все перевернуто в цьому світі ритуалів***.

Наприкінці довгого шляху пишуться переважно есеї. Особливо, коли черевики стоптані. Кожен мимоволі стає есеїстом. Микола Гоголь це відчував, його спроби писати

«Обрані місця з переписки з друзями» це насправді спроба есею яку ніхто так і не зрозумів.

Про «Арабески» я вже мовчу. У Хвильового вся творчість – від памфлетів до повістей – суцільний есей який виливається в різні ливарні форми, застигає на холоді буття. І не випадково.

Есей довгий час був якщо не забороненим плодом, то хворим побічним дитям літератури. Його боялися, його уникали. Миколу Хвильового можна порівняти з Оскаром Уальдом в англійських текстах (о, для чого?). Він теж есеїст який боявся писати есей – без перебільшення. Перетворював його або в казку, або роман, який нагадував чужий есей – чужі думки і роздуми вилиті в одкровення літературних героїв. Есей (і ширше – літературу) він бачив як дзеркало, яке суєть під ніс суспільству, примушують у нього подивитись. І цей примус – не пробачають. Як не пробачили Гоголю. Як не пробачили багатьом – від Франсуа Війона до Маяковського. «І скільки важить оцей зад – дізнається ця шия!» - це Війон писав не тільки про себе.

Я вважаю першим есеїстом Конфуція. І не випадково, що він свої лаконічні роздуми не записував, а лише говорив учням. Есей мав визріти – античність вимагала плодів думок – трактатів, які щось пояснювали чи проясняли (ох, ці громадяни полісів! Як вони вимагали пояснень!), а не вільних роздумів, які сіють запитання. Тут показовою є фігура Сократа – він теж нічого не писав, а лише задавав питання – його есеї так і зависли в повітрі. І досі висять у нас над головами перезрілими плодами. Ці питання рано чи пізно впадуть – і то нам на голови. Не можуть же вони висіти в повітрі тисячоліттями! Ну сто років, ну двісті...

Але не дві з половиною тисячі років! Не дивно, що Сократа отруїли. Люди не люблять коли їм задають питання і не дають відповіді – чіткої і ясної. Дивно, що есей не став реальністю в добу ренесансу – людина в добу бароко могла нарешті опинитися наодинці з собою. Але цього не сталося. Стати чимось в літературі есей зміг тільки в епоху модерну. Хоча його продовжували соромитись. В одних країнах думати стало небезпечно, в інших ганебно. Інтелектуал замикався в собі як Степовий Вовк Германа Гессе.

Але ці нескінченні блукання в тумані в пошуках неіснуючої Касталії перетворювали есей на прихисток, сховище. Сучасний есей мені нагадує картини Ван Гога – зміст схований в собі, таємниця буття, яко доступна лише обраним, посвяченим. Велемір Хлебніков у своїх спробах писати есей постійно збивався на хроніки (очевидно йому більш близькі). Двадцять століття тому так і не могло визнати есей повноцінним – воно потребувало хронік. І тільки хронік. У хроніки перетворювались романи, повісті, мемуари (ви чуєте? Мемуари! Та де і коли ще це бачено!). Передчасно закінчившись (чи то відійшовши у світ спогадів) у 1991 році двадцять століття звільнило есею шлях до визнання (здавалось би!). Та де там.

Дев'яності роки стали роками постмодернізму, а не есею. І це не дивно. Есей потребує антитезу, супротивника. Комунізм агонізував. Агонізуюча потвора не може бути антитезою для інтелектуала. Хто ж з знав, що агонія комунізму так затягнеться? Світ завис в ілюзії «завершення історії» (і не тому що дев'яності – «фін де сікл» - це вже було. А тому що тому.) Людство в черговий раз насолоджувалось безтурботністю – як в двадцяті роки. Це здавалось апогеєм, вершиною цивілізації яка здатна здолати будь-які проблеми (навіть комунізм подолано, цивілізованість всесильна. Ура!) А це не сприяє розвитку есею. Література йшла не до космічних висот, а в глибину людського я, блукаючи нетрями постмодернізму.

Двотисячні не стали одкровенням – лише усвідомленням, що історія триває. Література (і есей в тому числі) були в пошуках. Схоже, доба есею настає тільки сьогодні. Саме зараз. У цю мить. І байка, що нині есей бачиться як перехрестя холодної прози і гарячої поезії. Нині обидві ці доньки Аполлона метафізичні. За есей вже не спляють на вогнищі і не розстрілюють в підвалах НКВД. Можна хіба що заробити кулю від якогось дуркуватого кілера-дегенерата такого ж тупого як і його господар диктатор...

Примітки:

* - «Це нічого... нічого...» (нім.) Він це сказав коли в нього влучили кулі терориста Гавриїла Принципа.

** - ніколи не читайте давніх філідів. Розмовляйте краще з деревами.

*** - читайте китайську класику! Як писав Маяковський: «Ніде! Тільки в Моссельпромі!»

Сповідь Сонця

Або спроба передмови до поетичної збірки
Ірини Мазуренко «У шклі буття»

*«...Мало прожити життя, -
Треба життя зрозуміти...»
(Євген Плужник)*

Колись в молодості довелось мені чи то служити чи то працювати матросом на рибальській шхуні «Керрі», що рибалила в Атлантиці під проводом капітана Дональда О'Фінегала. Так от, був там на шхуні моряк на ймення Рой МакЛірі – він часто розмовляв з туманом (навіть тоді, коли в цьому не було потреби). Він погано закінчив – коли зійшов на берег (списали чи то по старості, чи то по причині його занадто сильної задуманості), то він застрелився з мисливської рушниці у старому будинку в графстві Кілдер. Але я не про це. Рой колись сказав мені одного холодного дня, коли тріска ловилася особливо погано:

«Все в світі марнота.
Тільки вірші та пісні чогось вартують.
Заради них варто жити.»

Я часто чув як він вечорами (відпочиваючи після роботи чи вахти) грав на банджо і співав сумні ірландські пісні...

І я думав – Рой правий. Все тлін. Все минає. Тільки поезія вічна. Вона існує ніби сама по собі. Її придумують не поети. Вона сама знаходить поета, щоб втілитись у світі людей. А потім знову іде у свій світ початкового і суцього. Або лишається назавжди

серед людей... Саме про це я думав читаючи збірку Ірини Мазуренко «У шклі буття». Що найбільше дивує і вражає в її віршах – так це прозорість. Вони прозорі як Венеція в березні. Зависають в повітрі як провесінь, як легка відлига норвезької зими. У давніх ірландських легендах поет – це особа потойбічна. Особа більш наближена до богів ніж друїд. У свій час Варлам Шаламов бачив поезію як спосіб віри. Саме сакральність – прихована чи явна – відрізняє істинну поезію від простої гри в слова. Це відчувається в цій збірці:

«...Кресляр
Бджолу Закреслить...»

Справді! Кому ж закреслювати бджіл як не кресляру? Отому вічному кресляру який все закреслює, стирає своїм моторошним ластиком, але малює знову і знову. Колись люди жили в картині, яку намалював на глечичку художник майстер Бо. Нині світ постіндустріальний. Люди живуть в кресленні, мальованому на шматку папері креслярем. Все чорно-біле. Суцільне графіті мальоване графітом. Чорні лінії які перетинаються чи не перетинаються (в залежності від геометрії якою мислимо). І в оцьому лінійному світі сподівань найважливіше це фарби. Фарби, які нам дарує поезія. Вона втілюється через поетів – приходить сюди, в світ сірості зі світу справжнього, зі світу кольорів. Ця збірка не просто кольорова, вона тиха. Як медитація. Як споглядання:

«...І тиші височінь
У патині рожево-бірюзовій
Неоліту І трунок чебрецю...»

Ми всі шукаємо корені. Шукаємо предковічне. Цивілізація починалася там і тоді – в добу неоліту. Ми забули про це. Згадуємо тільки зараз. Точніше починаємо згадувати. Більшість людей мають діряву пам'ять. Решта ж скаржаться, що пам'ять у них занадто довга і глибока – і сприймають це як хворобу. І в той же час всі забули про неоліт – епоху істинного. Коли люди

відчували камінь і зерно, смак меду і глибину неба, м'якість землі і твердість вістря списа, швидкість оленя і повільність моху... Ми загубили це відчуття предковичного. Мислимо швидкостями металічних монстрів які самі ж створили. А хочеться дихати і пити холодну воду. Хочеться спілкуватися з птахами і лісовими звірятами.

«...Деревинка-флюгер
Справжня примара...»

І справді – нині це тільки привиди... А колись вони були живими – справжніми. З ними можна було розмовляти... Нині з ними можуть розмовляти тільки поети... Поети нині сповідаються читачам – кожний вірш справжнього поета як сповідь. Але сповідаються нині не тільки поети – Сонце теж...

Бруно

*«Et ego flebam multum quoniam nemo dignus
inventus est aperire librum, nec videre eum.»*
(*Apocalypsis Ioannis Divina. 5,4.*)

Бруно жив на вулиці Яскравих Ліхтарів. Як довго він там жив не пам'ятав ніхто – з людей не лишилося його сучасників, а будинки на вулиці були всі старіші за нього: який на століття, який на цілих три. Папір, що зберігав знаки про його дату народження пожаттів і вицвів, книжкові воші зробили там дірку якраз, де була позначені число і рік. Так, що ні Бруно, ні всі жителі вулиці Яскравих ліхтарів не знали як довго він там живе. Самому Бруно це теж було не цікаво. Яка, зрештою, різниця, скільки він на світі, на цій вулиці і в цьому місті з химерною назвою живе?

Він знав лише, що його дід і його прадід і всі предки до десятого коліна жили на цій вулиці. А звідки його пращур у це місто прийшов і коли, і що тут шукав – того не знав ніхто. Бруно

торгував старими книгами в крамниці, що нагадувала комірчину – на першому поверсі. У тій же крамниці і жив. Торгівля книгами приносила мізерний прибуток: у місті з химерною назвою книг купували і читали все менше і менше. А старих книг не купували взагалі.

Вряди-годи заходив в крамницю якийсь любитель старовини і порпався серед старезних фоліантів у шкіряних палітурках. Бруно такі відвідувачі не цікавили: вони цінували в книгах їхній вік, а не зміст. Бруно колись виглядав свого покупця – отого самого, який захоче отримати ту саму книгу – оту товсту і важку, в якій написана Істина. Він прийде колись за цією книгою – оцей шукач. Він буде юним з палаючими очима. Йому Бруно просто подарує цю книгу – бо треба комусь бути носієм Істини – єдиної, головної і всеосяжної яка сховалася в оцій книзі між чорними знаками у безодні між словами. Але цей Шукач не приходив і не приходив, і Бруно зрозумів, що він не прийде ніколи – Істина перестала цікавити людей. У книгах вони бачили лише розвагу, а таких книг у крамниці Бруно не було.

Бруно щоденно виконував свій звичний ритуал – стирив пил з книжок, дивився чи не завелась десь книжкова воша, мив скло і вивіску над крамницею: «Старі книги – Крамниця Бруно». Іноді вечорами до нього заходив музикант на ім'я Адам, що жив поверхом вище: він грав йому старовинні мелодії на скрипці з чорного дерева, а Бруно – цей єдиний поцінував мелодій забутих часів у місті з дивною назвою тихо зітхав. Іноді вони розмовляли про одного художника, що давно помер, картини якого були на сторінках важкої книги, яку так любив гортати Бруно. Цю книгу він нікому не продавав, хоча завжди виставляв її на вітрині. Цю книгу найчастіше хотіли купити у Бруно – бо вона була з картинками. Якось осіннього вечора до Бруно знову зайшов Адам – але цього разу без скрипки і якийсь стривожений. Він не захотів пити чай і говорити про художника.

А сівши за стіл сказав: «Бруно! Послухай мене уважно! Тобі треба сховати всі книги у важкі скрині. А скрині помістити у пивницю. А сам ти мусиш їхати з цього міста геть, бо йде біда. Поїдеш в одне село в горах до мого знайомого і будеш торгувати молоком. Або годувати худобу. Бо прийшли погані часи. Мені

наказали грати в міському оркестрі якісь огидні і примітивні мелодії – я не хочу, але мушу – нема на то ради. Наша вулиця вже не називається вулицею Яскравих Ліхтарів, а називається вулицею Вождя. Вчора на площі зібралось багато народу і вусатий чоловік в військовій формі говорив, що в країні незабаром настане Епоха Великого Щастя. Всі будуть радісні і щасливі. Але загальному щастю заважають ті, хто книжками баламутить народ, вносить у голови людей сум'яття і запитання, сумніви і зневіру. І, мовляв, потрібно всіх, хто книжки пише, читає і поширює знищити разом з книжками, бо суть вони вороги загального щастя і радості.

У відповідь жителі міста кричали від захвату і махали червоними прапорами з якимсь кривим знаком, а у відповідь на запитання, хто піде знищувати все, що заважає загальному щастю, радості і вільній праці всі підняли догори руки. Тобі не можна лишатися тут, де всі знають, що ти зберігав книги.»

На це Бруно відповів: «Той вусатий чоловік не правий – він або дуже помиляється, або навмисно вводить людей в оману – книги не можуть заважати ні щастю, ні радості, ні вільній праці. Якщо у людей не буде запитань і сумнівів – вони перестануть бути людьми. Якщо б він зустрівся мені, я б поговорив би з ним – він би зрозумів свої помилки. Але він не прийде і не захоче говорити зі мною, якщо навіть я піду до нього. Не поїду я нікуди і не буди ховати свої книги ні у пивницю, ні у землю: чого буде вартий світ в якому ті, хто беріг Істину раптом будуть тікати від неї і зрікатися своєї справи? А може саме зараз до мене йде Шукач Істини саме за тією Книгою Яку Давно Ніхто Не Читав І Ніхто Ніколи Не Розумів?

Не гоже тікати від смерті тому, хто давно зрозумів, що смерть це лише омана, лише хисткий міст між двома перевтіленнями. Я надто довго жив на світі, щоб боятися чогось чи тікати від неминучого.»

Адам пішов у свою кімнатку з одним вікном і розтрощив свою скрипку, бо зрозумів, що ніхто більше не оцінить його музики. А наступного дня мимо крамниці Бруно проходили молоді люди у яких на обличчях не було ні тіні сумнів. Вони намалювали на склі крамниці знак. Бруно впізнав цей знак – не

образився і не здивувався, що саме цей знак намалювали на склі його крамниці – давній як світ. Лише подумав, що ті молоді люди зовсім не той зміст вкладають в цей знак, який бачив у ньому Бруно. Вночі скло в крамниці Бруно розбили – Бруно ще подумав, що це навіть красиво, коли уламки скла виблискують у променях ранкового сонця.

І ще подумав, що сьогодні прийде до нього його Смерть – він так її і уявляв – не старою відьмою, а молодим юнаком без тіні сумнівів на обличчі, зі скляним поглядом, за яким не ховається жодної думки. Через тиждень жителі міста забули про Бруно, ніхто навіть не згадував про його існування. У крамниці Бруно тепер торгували свіжим м'ясом – дебелий різник відважував покупцям литочки та ребра свиней. А книги Бруно – разом з тією, в якій була написана Істина – спалили. Навіть не на площі під гіготіння юрби, а в новій котельні. Бо бракувало вугілля у місті з химерною назвою.

Змість післямови.

Мій шлях

Я народився в Дубліні (Ірландія) у 1 квітня 1915 року і майже все життя прожив у цьому давньому і казковому місті - Темній Гавані (крім кількох років поневірянь, подорожей і перебування в Ольстері в найбільш буремні його роки і періодичного відпочинку-відлюдництва в самотньому будиночку серед ірландської глушини в графстві Слайго). Хоча мої батьки родом з міста Леттеркенні (графство Донегол) - звідти мої корені, від людей з кланів О'Доннелл та О'Галлагер.

Клан МакЛех мало знаний в Ірландії. Це вже не уланський, а коннахтський клан. Предки з цього клану в мене теж були. Тому почавши свою літературну і журналістську працю я підписувався Шон МакЛех. Так, так, я спробував себе на ниві журналістики, хоча газета псує літератора, а тим паче поета.

Я знав багатьох поетів і прозаїків, яких зіпсувала газета. Англійською я писати не любив, а гельською мовою в ті часи газети майже не видавалися, мої статті редактори брали неохоче: шинфейнівські редактори вважали, що мої статті недостатньо шинфейнівські, фіанафайлівські редактори вважали, що мої статті недостатньо фіанафайлівські, фінегельські редактори вважали, що мої статті недостатньоо фінегельські*, а всі три різновидності редакторів вважали, що мої статті занадто мудро написано, занадто заумно і філософськи, і хто отаке буде читати, і взагалі, це газета, а не збірник філософських праць, і ми тут не вірші пишемо, а статті про актуальні події, і таке інше. Зі своїм шкільним другом Томасом О'Саліваном я спробував видавати власну газету в місті Корк під назвою «Клох» гельською мовою у 1947 році, але вийшло всього два номери і наша газета зазнала повного фінансового краху.

Після провалу моєї спроби стати редактором газети я найнявся за порадою мого старого друга на рибальську шхуну і спробував стати моряком і рибалкою.

Моряк з мене вийшов нікудишній, але я зрозумів, що море це теж книга, її можна читати, на її сторінках-хвилях можна писати вірші, а риби - це чудові співбесідники, вони інколи

розумніші за людей, бо ніколи, на відміну від людей не плавають у лайні. Про своїх предків, як і кожний ірландець, я можу розповідати нескінченно.

При цьому забуваючи де закінчується правда і починається вигадка. Але так чи інакше предки мої з півночі та заходу Ірландії - з Уладу та Коннахту, з тих місць, що нині називають гелтахт - це шматочки Ірландії, де досі збереглась ірландська (гельська) мова. Гельську мову я успадкував від батьків і живучи в англomовному Дубліні, де тільки окремі люди розуміють гельську, я відчував себе ніби на чужині - на «рідній чужині», як я прочитав на старості років у відомого українського поета. Батька свого я не знав - він загинув під час повстання за незалежність Ірландії від англійської кулі.

Через багато років мені зустрівся один ветеран повстання і розповідав купу легенд про мого батька. Зокрема, що його псевдо серед повстанців було «Капітан Рорі», що останніми його словами були слова: «Óglaigh na hÉireann... Sinn Féin ...» - «Ірландська республіканська армія... Ми самі...». І що поховали його серед Дубліна на клумбі, коли ще точилися вуличні бої і що один з повстанців при цьому просалютував з кріса і вигукнув: «Рорі врятує Ірландію!» Але я в це не вірю. Мені здається, що все це вигадка того старого дивака, який хто зна чи справді знав мого батька. Але так чи інакше саме від батька я успадкував своє шинфейнерство і псевдо «Капітан Рорі» в лавах ІРА.

Про свою діяльність в ІРА та в лавах «Шин фейн» я, звісно, ніколи нічого не напишу. І навряд чи хтось напише про «Капітана Рорі». В Ірландії це ще не стало історією (А що в Ірландії стало історією? Все що відбулось, ніби відбулось вчора, а не тисячу років тому, ніби досі триває...). Крім того і в Ірландії, і в усьому світі до ІРА та «Шин фейн» ставляться неоднозначно. Та чого там гріха таїти - я сам до ІРА та «Шин фейн» ставлюся неоднозначно. Може колись, років через сто, коли все нарешті стане історією, як стало історією Ірландське Великодне повстання 1916 року, може хтось і напише про «Капітана Рорі».

Але сумніваюсь, що ця писанина буде про мене - я знав як мінімум трьох бійців ІРА, яких називали так само - «Капітан Рорі». За своє життя я перепробував багато професій - був

моряком, рибалкою, вантажником, кухарем, продавцем пива, вуличним музикантом, двірником, вчителем географії, фермером, водієм велосипеда, проповідником істини, шукачем скарбів, помічником археолога, пожежником, кондуктором, журналістом, газетлярем, старателем, комбатантом, підпільником, філософом, літературознавцем, крамарем. На старість років, назбиравши трохи грошенят, відпочиваю від трудів праведних. Займаюсь літературною творчістю. Англійською мовою - мовою цих зайдів сасенех, які досі поневолюють частину моєї країни, мені писати мені не випадає.

Якось я вирішив писати вірші, в тому числі українською мовою. Цієї мови мене навчив один українець, що потрапив до Ірландії ще у 1922 році з Канади - колишній вояк першої світової війни. Він воював у лавах канадського експедиційного корпусу на кривавих полях Шампані. Це саме про нього і його товаришів по зброї Р. Кіплінг написав вірш «Канадцям». На фронті він був поранений, потім після шпиталю жив в Англії, потім якимось чином його занесло в Ірландю, в Дублін. Він був нашим сусідом в убогому дублінському домі, в якому жив у сусідньому з нами помешканні у 1922 - 1928 роках. Про себе він сказав, що родом він чи то зі Снятина, чи то з якогось села, що біля Снятина, що на Черлені Русі і звати його Андрій Стефурак. Хоча по документам він був Андрю Стівенсон і саме під таким іменем він був в Канадському експедиційному корпусі. Сумніваюсь, що ці імена мають якісь стосунки до його справжнього імені. Емігрував він до канади у 1910 році, а в 1914 пішов добровольцем в британську армію. Вечорами він грав на сопілці, а я і ще кілька сусідських дітлахів любили послухати. Саме він мене і навчив української мови, яку він називав «руська мова», а про себе він казав, що він «русин». В серпні 1928 року він поїхав до Канади і про його подальшу долю мені нічого не вдалось довідатись. Виховували мене мама і бабуся. Жили ми досить бідно, і дитинство моє було босоноге у буквальному розумінні цього слова. Але с'як так-так закінчивши школу я поступив до Трінті-коледжу у 1934 році. Моя мама мріяла, що б я конче став джентльменом. У Трінті-коледжі я спеціалізувався на філології - студював кельтські і слов'янські мови. Саме в бібліотеці Трінті-коледжу я

зіштовхнувся з творами Григорія Сковороди, які буквально перевернули мій світогляд і уявлення про слов'янські культури.

Але коледж я не закінчив - фінансова скрута змусила мене кинути навчання і заробляти на хліб насущний перебиваючись випадковими заробітками. Я пробував писати - літературознавчі і філософські статті, вірші і прозу. Але швидко зрозумів, що моя писанина нікого тоді не цікавила. З написаного в ті роки майже нічого не збереглося. У подальші роки інколи трохи писав - різними мовами і трохи публікувався під різними псевдонімами. Мої літературні спроби в Ірландії мало відомі - хіба у вузькому колі друзів. Українською мовою писав в стилі - так, заради розваги. І то більше після того як вийшов на пенсію. Крім того моє зацікавлення українською мовою пояснюється ще й тим, що згідно давніх ірландських легенд предки ірландців примандрували на Остів Доли (так в давнину називали Ірландію) з Русі - з берегів Борисфену, зі старої і сивої Скіфії. Крім української мови використовую для віршування нашу ірландську мову - гельську. Пишу у різних жанрах, але лімеріки майже ніколи не писав - мої корені все таки з Донеголу, а це Улад. Лімеріки випадає писати все таки жителям Манстера. Хоча всі ірландці диваки і як писав Зігмунд Фройд: "Ірландці - це єдиний народ, який не піддається психоаналізу", диваком себе ніколи не вважав. Я ним був.

Примітка:

* - «Фіне гел» (ірл. - Fine Gael) - «Об'єднані гели», «Фіана файл» (ірл. - Fianna Fáil) - «Солдати доли», «Шин фейн» - (ірл. - Sinn Féin) - «Ми самі» - ірландські політичні партії.

Зміст

Осінній сніг сивини (спроба передмови)	5
Шамрок	11
Стіни, печаль і плащ	12
Коли свічка гасне	13
Невчасне світло	14
Сторож пустки	16
Зимовий виноград	17
Блукаючи над морем	18
Запах вересу	19
Біле і чорне	20
Пісня вересової ночі	21
Камінь-вістун	22
На пагорбі Уснех	23
Фет Фіада	24
Норвезький ліс	25
На руїнах Урука	27
Філософ у Мармурових горах	28
Жорна гніву	29
Косовище	30
Січневий місяць	31
Серед неіснуючого	32
Час зневіри	33
Накликання гостей	34
Грань лека	36
Мовчи, доріане, мовчи...	37
Сумую на березі океану біля селища Накіл	38
Гексастіхос Капрі	39
Нетвереза пані смерть	41
Непрозорий світ	42
Мури	43

Світло	45
Осінній мед	46
Невблаганні годинники	48
Вітер, що гасить полум'я	50
Вітрила втечі	52
Розіп'яті вечори	53
Сонце померло	55
Часопростір	57
По лезу	59
Золотар-безхатько	60
Перехожий	62
Срібні дні	63
Літопис синього неба	65
Ірландський час	67
Срібна троянда в ніч на Самайн	69
Вулиці, на яких ми вмирили	71
Холод	73
Живе світло зірок	74
Ірландський ноктюрен	76
Капітани життя	78
Година	80
Теслі шибениць	81
Ковток синяви	83
Талер сновидь	84
Скляний світ	86
Човни, в яких ми пливемо	88
Клану Еліотт	89
Біле крило	91
Мій друг вітер	92
Гончар водолій	93
Вусате літо	94
Лох-Луйбе	95
Шати для істини	96
Бівер-рівер	97
Манускрипти весни	98

Капловухі вітрильники	99
Подарунки тиші	100
Місто мідне	101
Дощ березолю	102
Друже Вільяме!	103
Стукіт годинника	105
Мій друг світло	106
Маленька істина	107
Брила для башти	108
Останнє яблуко	110
Лицар початку	112
Лицар-прочанин	113
Торбинка слів	114
Вітер старий	115
Архіпелаги хмар	116
Зітхання дощу	117
Вистава в темряві	119
Під зливою	120
Вино солодке літа	121
Холод і простір	122
Край небосхилу	123
Вогняний лелека	125
Щур, що дарує шматочки страждання	126
Пісня мовчання	127
Обличчя вітру	128
Людські слова	129
Посередники	130
Камінне життя	131
Танець смаку помаранча	133
Вогонь спить	134
Дві ноги	135
Сниво одне	136
Одна ніч	137
Танго в домі порожнечі	138
Те, вічне, що поруч	139

Камені, що знайшлися	140
Осінь проза	141
Полювання на залізних мамонтів	143
Пам'яті Томаса МакДонаха	145
Капітану Галлагеру	146
Небажання	147
Бажання	149
Темна сторінка ночі	151
Рання осінь	152
Чотири годинники: чорний, білий, зелений, золотий	153
З темряви в темряву	154
Темрява на сніданок	155
Земля крапок	156
Дублін 1348 року	157
Передчуття дощу	158
Сліди на піску	159
Сутінковий шарлатан	160
На горі, де холодно	161
Край для рибалок	162
Така ж земля	163
Озера вічності	164
Люди країни вчора	165
Серед снів	166
Сопілка осіннього вітру	167
Серед листя	168
Серед квітів	169
Серед людей	170
Серед ляльок	171
Кольори горобинів	172
Голос віщунів	173
Вистава в темряві	174
Теж	175
Ніде	176
Тим, хто лишився в небі	178
День надії	179
Кров брата	180
Монолог на базарі	181

Слово серед тьми	182
Той, хто говорить істину	183
Вино і вода	185

Місто	187
--------------	-----

Довершено: Місто на болоті	188
Довершено: кожне місто	189
Довершено: Місто Світанку	191
Довершено: Місто Кам'яне	192
Довершено: Місто Попелу	194
Довершено: Місто Ліхтарів	196
Довершено: Місто Смутку	197
Довершено: Місто Леонардо	199
Довершено: Місто Мертвих Дерев	201
Довершено: Місто Нудьги	203
Довершено: Місто Осокорів	205
Довершено: Місто Мишей	206
Довершено: Місто Даймон	207
Довершено: Місто Чуми	208
Довершено: Місто Темряви	210
Довершено: Місто Голосу	212
Довершено: Місто Юрби	213
Довершено: Місто Старого Саду	215
Довершено: Місто Старих Образ	216
Довершено: Місто Вечора	217
Довершено: Місто Далеке	218
Довершено: Місто Вогнів	220
Довершено: Місто Нескінченності	221
Довершено: Місто Сумних Трамваїв	222
Довершено: Місто Рудих Чуприн	223
Довершено: Місто Медуз	224
Довершено: Місто Сажотрусів	225
Довершено: Місто Весни	226
Довершено: Місто Міст	227
Довершено: Місто Сумної Конячки	229
Довершено: Місто Слів	231

Довершено: Місто Заборон	232
Довершено: Місто Повітря	233
Довершено: Місто Трави	234
Довершено: Місто Плісняви	235
Довершено: Місто Снігу	236
Довершено: Місто Холодного Сонця	237
Довершено: Місто Торби	238
Довершено: Місто Мжички	239
Довершено: Місто Осені	240
Довершено: Місто Вітру	241

Під парасолькою слів 243

Подерта свита світу	244
Двері важкі відчинені	245
Перехожий	247
Я, блукалець	248
Кавалок	249
Підійти до вікна	250
Слід лилика	252
Друг німування	254
Сутінковий будинок	255
Кроки на ливні	257
День мовчання	259
Зазираючий	261
Божевільний волейбол	262
Господар дому сього	263
Під покровом Неба	264
На стежі	265
Коли приходить Щось	266
Людина вічної пісні	268
Слухаю дощ	269
Сувій пергаменту	270
Вогник	272
Коли не щастить з сусідом	273
Повернення	274
Слідами Одиссея	275

Коли вбивають вірші	276
Пісня старого годинника	277
Де і коли	278
Сховане в торбу	279
Туман як гума	280
Тінь вишні	281
Білі світлофори	282
Коло броду	283
Відчиняю двері	285
Минуле – воно холодне	286
Споглядаючи мурашник	287
Листочок в руках	288
Вістунка	289
Танець гризунів	290
Каталог синяви	291
Уривок з книги доріг	292
Листя на землі	293
Заклик	294
Сумніви	295
Журба, яка приходить ввечері	296
Дзеркало осіннього вітру	297
Трубадури п'ятьми	298
Посередник осені	299
Те, що існує	300
Запах вересу	301
Селище на пагорбі	302
Гість одкровення	303
Папороть в руках	305
Дух води	307
Любас мандрагори	309
Вересове Сонце	310
Літо довершилось	312
Великодні дзвони Ірландії	314
Місто вогнів	315
Країна бородатих	316

1916.Тільки голос.	317
Голос цвіркуна	318
Чорнокнижник	319
Мій друг Да Хока	321
Белфаст 1972 року	323
Ольстер 1972 року	324
Коли 48 ангелів плачуть	325
Трилистник на кашкеті	326
Ангел без крил	327
Наш острів	329
Корабель падолист	330
Шибеник вітер	331
Чоловіки клану О'Коналл	333
Над річкою Бойн	334
Crann Lá Fhéile Pádraig	335
Підставляючи обличчя холодному вітру	337
Вдягнені у волосяницю	338
Пам'яті Шеймаса О'Гіні	339
Дублінський джаз	340
Руда чуприна Сонця	342
Мій кілт	344
Крімптан Мак Фідах	345
Дерево на пагорбі	346
Пагорб тихого вітру	347
Колюча вовна	348
Зелений капелюх	349
П'ятий Маннанан	350
Тепло згаслого вогнища	351
Високе	353
Біле і зелене	354
Дикі гуси	355
Стоптані черевики	356
Дві ночі	357
Чорний камінь в руках	358
Настановна шамана своєму синові	359
Майстрування човна	360
Майстрування човна	361

Вітер і крик	362
Дзеркало осіннього вітру	363
Сад каміння і тіні	364
Загубивши годинник	365
Два слова і три літери	366
Джентльмени старого міста	367

Кам'яний трамвай 369

Тінь півонії	370
Плащ пошитий з дощу	371
Вир готичних літер	372
Хаос і світло	373
Коса Береніки	375
Дерев'яний він	376
Пізніше троянд	378
Серце темряви	379
Зворотня сторона готики	380
Крейдяне лезо	382
Повелитель мовчання	384
Зелений плащ волоцюги	385
Нічого крім темряви	386
Погляду назустріч вітру	387
Міст Собачої Зірки	388
Злий птах Див	389
Олівець в руках	390
Ті, що блукають навколо	391
Дублінський джаз	392
Граннег	393
Той, хто зазирає	394
Гра в хованки	397
Затемнення світила	398
Каламутні дзеркала	399
Тріснута амфора	400
Сестри прядуть	401
Машина доброго доктора	402
Чилійський букет троянд	403

Калоші мрійника Квазімодо	404
Велетні гарячого вітру	405
Кам'яний трамвай	406
Непрозорість	407
Коло броду	408
Місто сиріт	410
Жорстокий карнавал	411
Минуле. Воно холодне...	412
Споглядаючи мурашник	413
Листи до Гільгамеша	414
Вулиця чорних плащів	415
Бородатий водолаз	417
Вістунка	418
Верхолази	419
Заклик	420
Осінні сумніви	421
Капітан астероїда	422
Будівничі	423
Ірландський сад	425
Перемога дзеркала	426
Єдина книга	427
Човни сутінкові	429
Верес і вітер	430
На схід від Сонця, на захід від Місяця	431
Шкіряний човен	433
Жадання стихії	434
Бажання	435
Торфовище	436
Між світами	437
Слухаю тишу	438
Слова копача картоплі	439
Дороги самотніх	441
Пісня про мертве коріння	442
Звіт весняних запахів	444
Володар Донн	446

Птахи і люди	448
Вічне «Чому?»	449
Синя сорочка	450
Чотири вогні	452
Белтайн	454
Великодні дзвони Ірландії	456
Місто вогнів	457
Зелений день	459
Керманич пасифлори	460
Ніч пророчих вогнів	461
Осінь сухого дерева	462
Острови	463
Острів Ліщини	464
Острів Сокола	465
Острів Червоних Ягід	466
Острів Скляного Мосту	467
Острів Маленького Кота	469
Острів Очікування	470
Острів Пташиного Крику	471
Острів Коней	472
Острів Орла	473
Острів Кам'яних Дверей	474
Острів Яблук	475
Острів Монаха	476
Лорд Островів	477
Білі світлофори	479
Тягар смутку	480
Сурма	481
Очерет	482
Жовті хмари	483
Солом'яна бричка	484
Загублене Сонце	485
Танець ящірок	487

Осінній мед	489
Різати хліб	490
Мій дірявий капелюх	492
Теж	493
Діти Дубліна. Гра.	494
Діти Дубліна. Вулиці.	495
Гумовий пес міста	496
Вітрило храмовиків	497
An Íoslainn	498
Кожне місто синє	499
Запах полину	501
Селище гірких суниць	502
Звертання майстра щіток до одного містера	504
Співці рапсодів і пеанів	505
Дорогами прочан	506
Наповнення	508
Вогник	510
Середмістя	511
Дороги весняного вітру	512
Папірус пелюстки вишні	514
Коли не щастить з сусідом	516
Птах місто	517
Серце світу сього	519
Країна Білого Неба	520
Повернення	521
Моря хмар	522
Божевільні велосипеди	524
Окуляри зайця	526
Білі паротяги	527
Слідами Одиссея	529
Пам'яті Яна Палаха	530
Розпродаж	531
Пісня про плоть	532
Коли сонячно	533
Біле молоко чорної корови	534
Жорна гніву	535
Світло і темрява	536

Чорно-біле кіно	537
Осінь-дитина	538
Хтось у сірому	540
Спроба відлюдництва	541
Будівничий театру	542
Грінкастл	543
Чорний кінь Гіх Дув	544
Аромат бузку	548
Людина в сірому	555
Срібні черевики	558
Замурований барабан	559
Замок Пака	562
Леді Лейсі	564
Леді Евлін	566
Доктор Колвілл	568
Кроки леді Ізабель	571
Леді Стайрс	573
Стіни і плющ	575
Ясен	576
Темноочки	578
Сиві етюди	581
Сутінки бароко	582
Постаті	585
Сніг зі смаком вина	590
Сиві етюди	595
Сповідь Сонця	598
Бруно	601
Замість післямови: мій шлях	605

Літературно-художнє видання

Шон Маклех

Кам'яний трамвай

(Збірник поезії та прозових мініатюр)
Третє видання – доповнене і перероблене

Редактор та упорядник – Сіренко А. Г.
Художній редактор – Калагурка В. С.
Використано малюнки Моріса Корнеліуса Есхера

Підписано до друку 20.06.2022 р. Формат 60x84/16. Папір
офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура «Times New Roman». Умовн. друк. арк. 18,6. Зам. №
305. Наклад 100 прим.

Друк: підприємець Голіней О. М.
760006 Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 128,
тел: +38 066 481 66 01, +38 050 540 30 64
e-mail: gsm1502@ukr.net